

Beslutsinstans: **Kommunstyrelsen**

Datum och tid: Onsdag 24 februari 2021 Kl. 08:15-12:30

Plats: Kommunkontoret, lokal beredskap med
ordförande fysiskt närvarande, övriga deltar via
länk

Sammanträde med kommunstyrelsen som genomförs digitalt utifrån pågående pandemirestriktioner är inte offentligt/öppet för allmänheten då möjligheten att följa sammanträdet inte är möjligt.

Besök under dagen:

Från Västra Götalandsregionen deltar Agneta Mårdsjö och Tomas Ekberg kl. 08:30-10:00, punkt 2. Kommunpolis Tony Bengtsson deltar under punkt 8 och 9 kl. 11:15.

Upprop

Val av justerare

Justering sker på kommunkontoret 2021-02-24 kl. 17:00

Beslutsärende

- 1 **Ändringar på föredragningslistan**

Informationsärenden

- 2 **Föredragning - Strategi för långsiktig utveckling i Dalsland, Dalsland och det goda livet**
- 3 **Kommunchefens information**
- 4 **Covid-19 information**
- 5 **Kommuninvest - information medlemsråd**
- 6 **Information - utökning av resurser inom arbetsmarknads- och integrationsenheten AMI**
- 7 **Information försörjningsstöd (process)**

Beslutsärenden

- 8 **Medborgarlöfte 2020-2021 Färgelanda kommun** 2019/318
- 9 **Medborgarlöfte 2021 Färgelanda kommun** 2020/291
- 10 **Uppföljning Folkhälsobokslut** 2020/28
- 11 **Uppföljning - Handlingsplan lokala brottsförebyggande rådet 2020-2022** 2019/315
- 12 **Riktlinje för Brottsförebyggande rådet (BRÅ) i Färgelanda kommun** 2019/200
- 13 **Färgelanda ungdomsråd 2021**
- 14 **Kulturpolitiskt nätverk i Fyrbodals kommunalförbund, representant från Färgelanda kommun** 2021/43
- 15 **Avsägelse och fyllnadsval för ersättare KSAU Louise Blom (C)** 2021/68

Informationsärenden

16 **Rapporter**

Förtroendevalda med uppdrag i olika organ har att skriftligen rapportera om beslut/händelser från dessas sammanträden och som kan komma att påverka Färgelanda kommun.

Inkomna rapporter

- BRÅ styrgrupp 210201
- Protokoll Folkhälsoråd 210118
- Fyrbodals direktionsmöte 210211
- KSO rapport 210215
- BRÅ arbetsgrupp 210125
- Kort rapport medlemssamråd Kommuninvest 210126

17 **Meddelanden**

18 **Delegationsanmälan**

19 **Kommunstyrelsens arbetsutskotts
protokoll 2021-02-17**

20 **Övriga ärenden**

Övriga ärenden ska anmälas vid sammanträdet början. Det måste finnas särskilda skäl för att kommunstyrelsen ska fatta beslut under denna punkt.

Tobias Bernhardsson
Kommunstyrelsens ordförande

Josefine Blid
Sekreterare

DET GODA LIVET I DALSLAND

DISKUSSIONSUNDERLAG FÖR EN STRATEGI
FÖR LÅNGSIKTIG UTVECKLING I DALSLAND

VGR Analys 2020:51

 VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

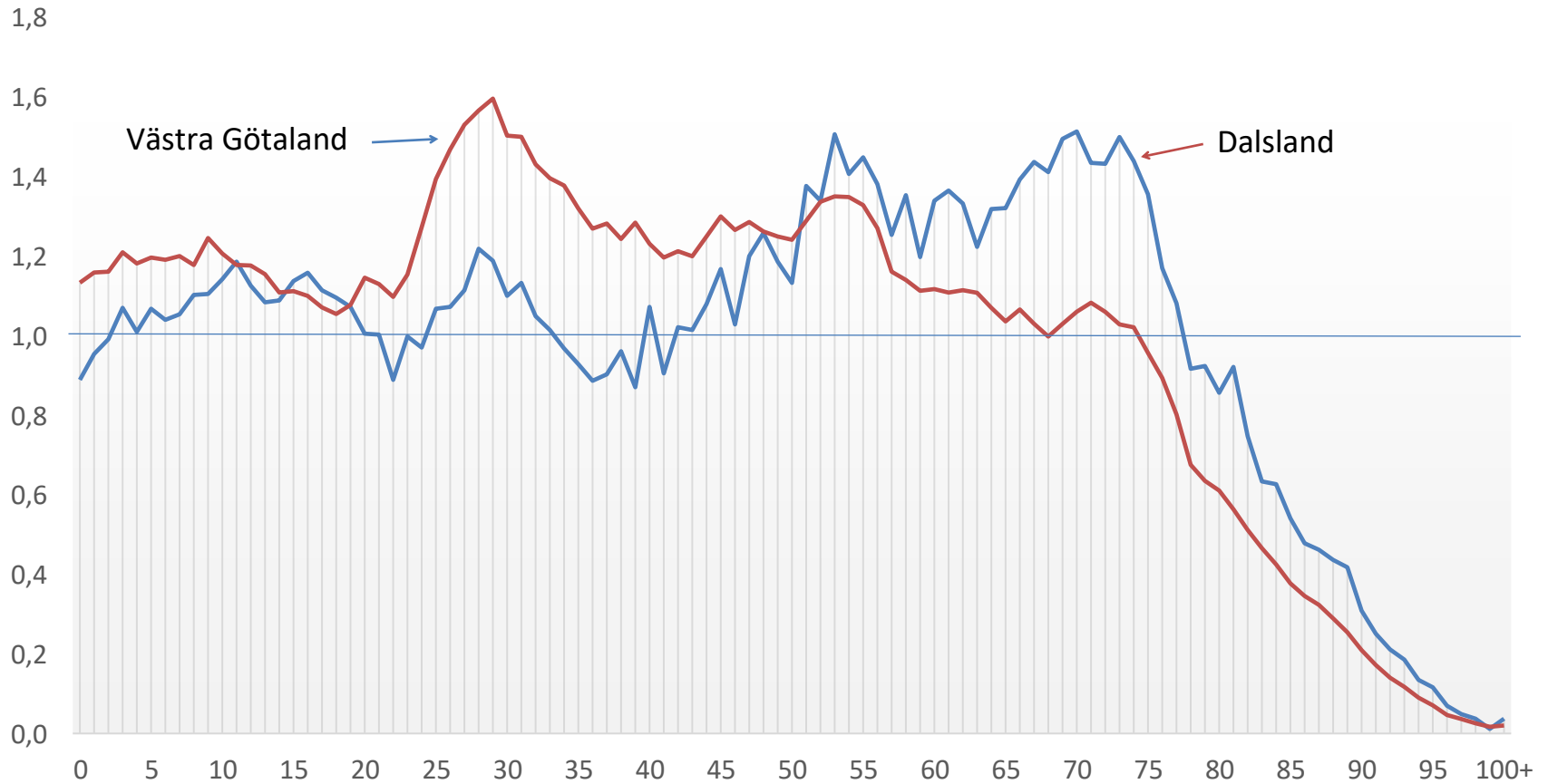
TÄNKA FRITT ÄR STORT
MEN TÄNKA RÄTT ÄR STÖRRE

Bakgrund, innehåll, resultat

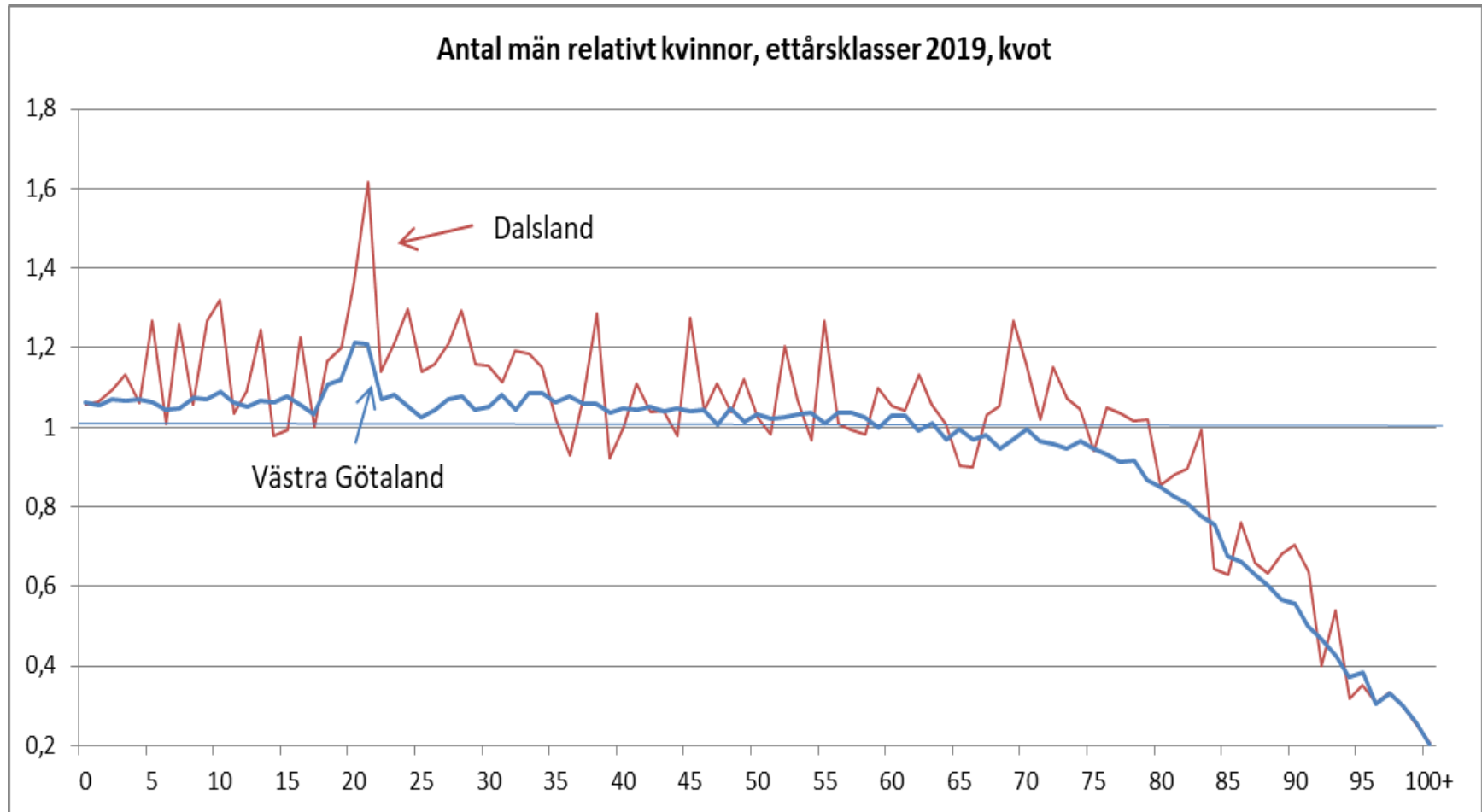
- ✓ Diskussionsunderlag för en strategi för Det goda livet i Dalsland
- ✓ Analys av den långsiktiga utvecklingen, av hur Dalslänningarna själva ser på sina liv och av generella förutsättningar och resurser i landskapet.
- ✓ Teoretiska utgångspunkter i ekonomisk geografi och lyckoforskning. Sociala och ekonomiska frågor i fokus.
- ✓ Starka drivkrafter gynnar befolkningsrika marknader och har försvagat Dalslands attraktivitet och konkurrenskraft.
- ✓ I Västra Götaland finns en samlad tyngd och kraft som bör göra det möjligt att vända utvecklingen.
- ✓ Dalslands identitet som landskap är en central del i förslaget som diskuterar (1) områden i dagens utvecklingspolitik som behöver stärkas, (2) tillgänglighet till resurser vid regionala noder och föreslår (3) mer experimentella systempåverkande insatser – Dalsland som testarena.

Åldersstruktur

Andel invånare i olika åldrar 2019, %

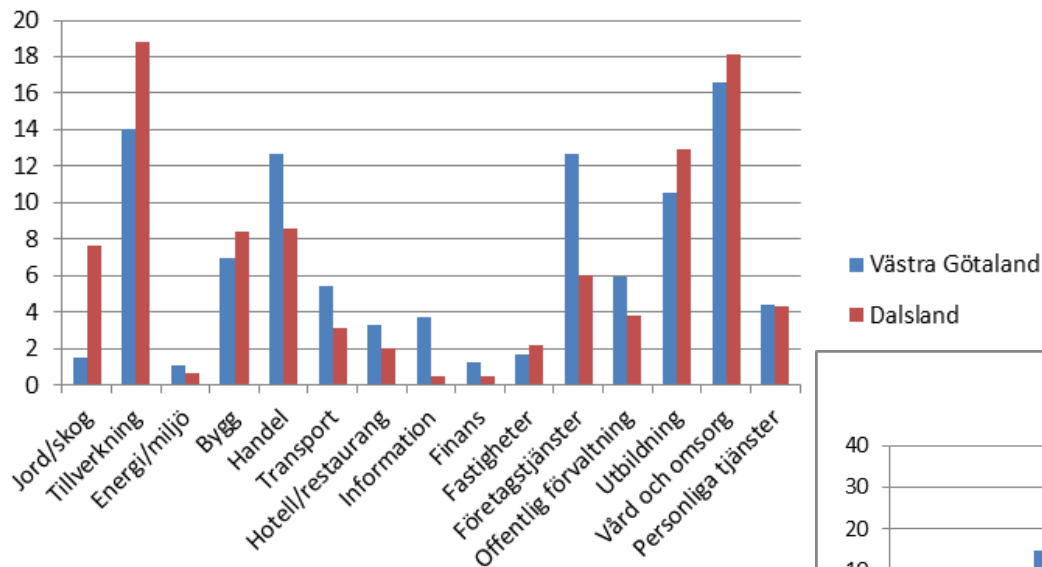

Män relativt kvinnor, procent per ålder

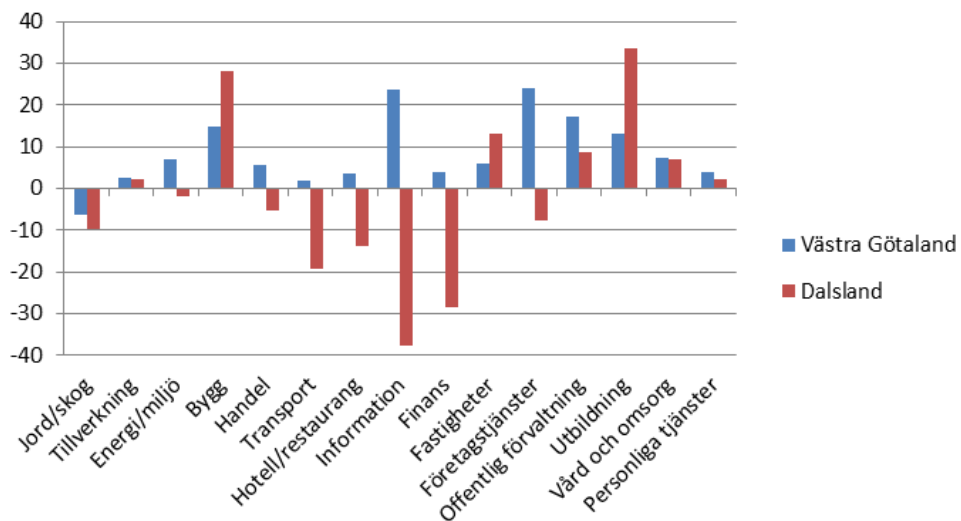

Arbetsmarknad – branscher, struktur

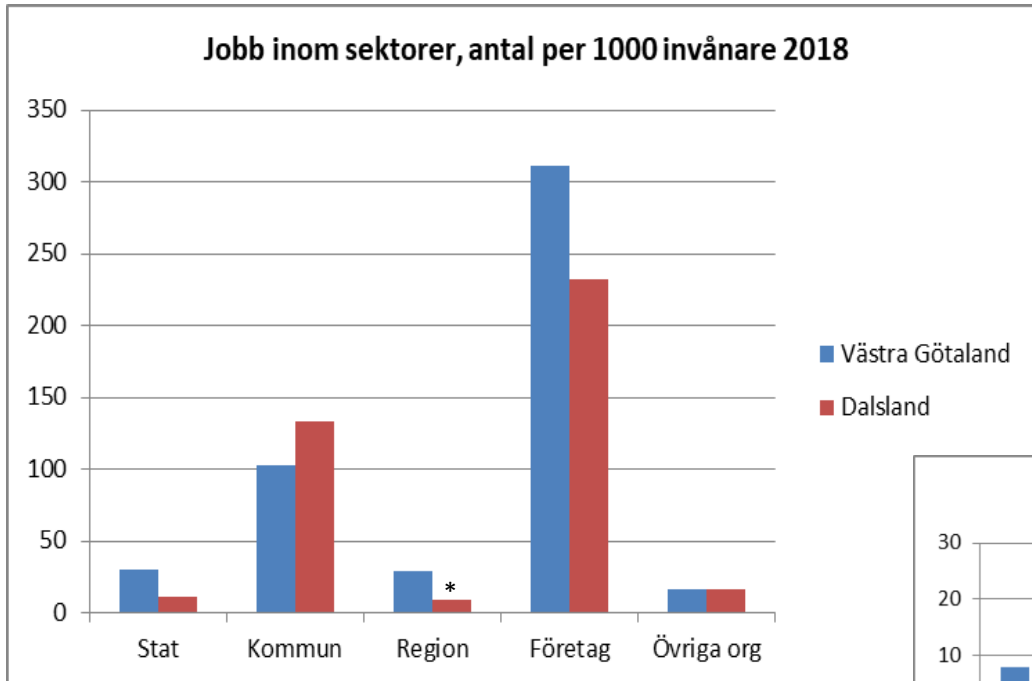
Struktur på arbetsmarknad, %

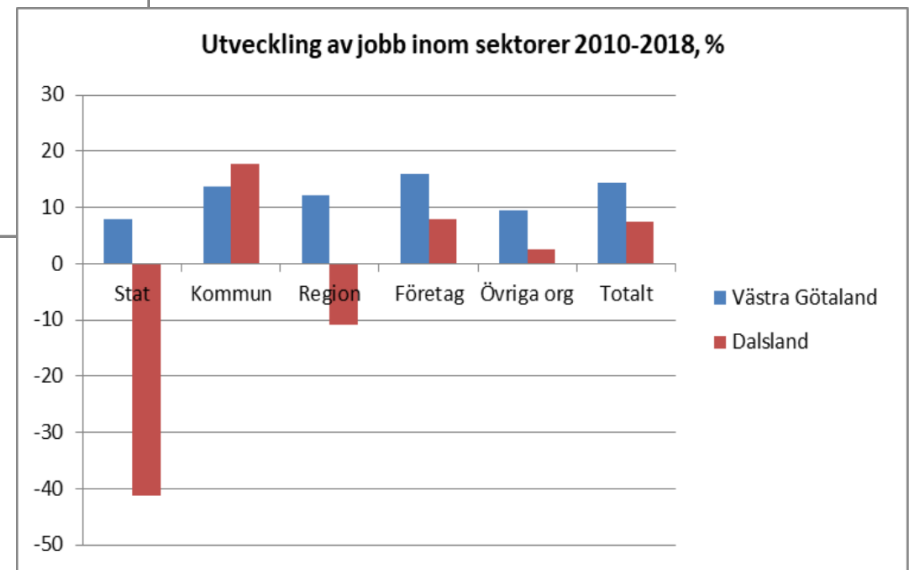
Utveckling jobb 2013-2018, %

Arbetsmarknad sektorer

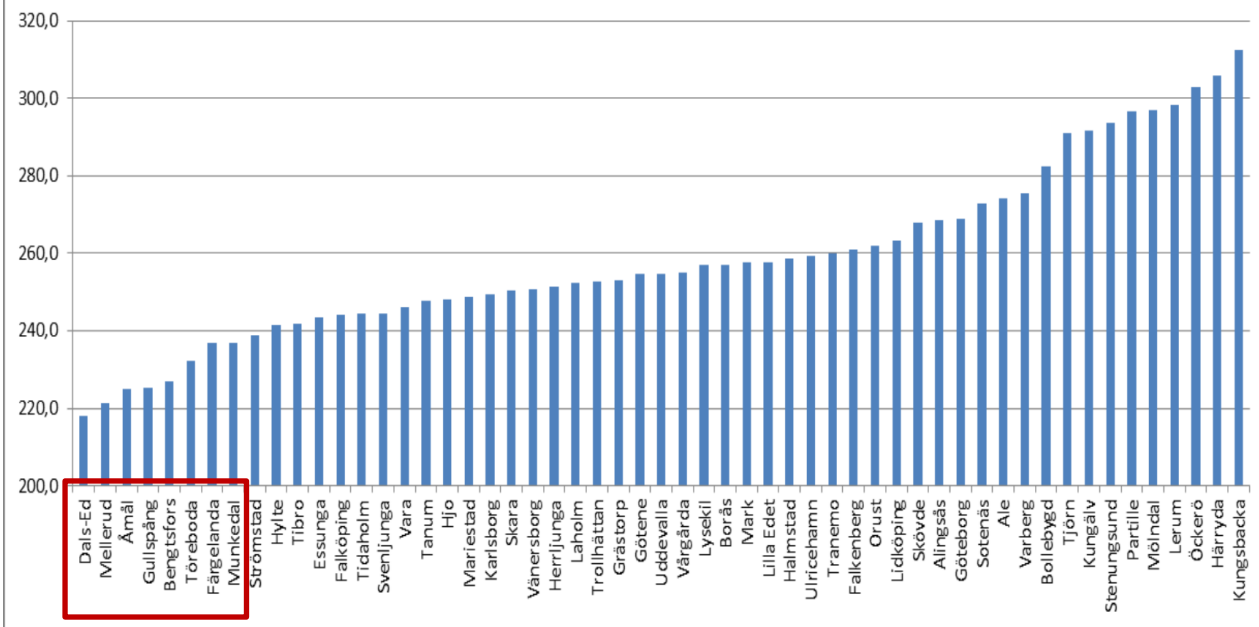

* En ökning av privata vårdgivare efter införandet av LOV påverkar värdet.

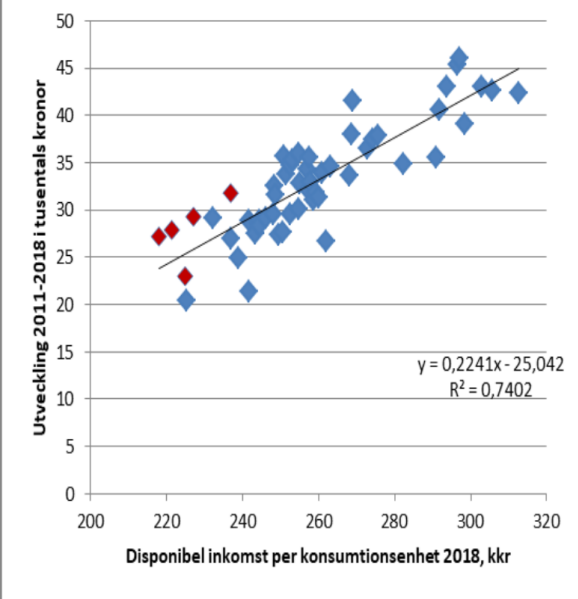

Disponibel inkomst

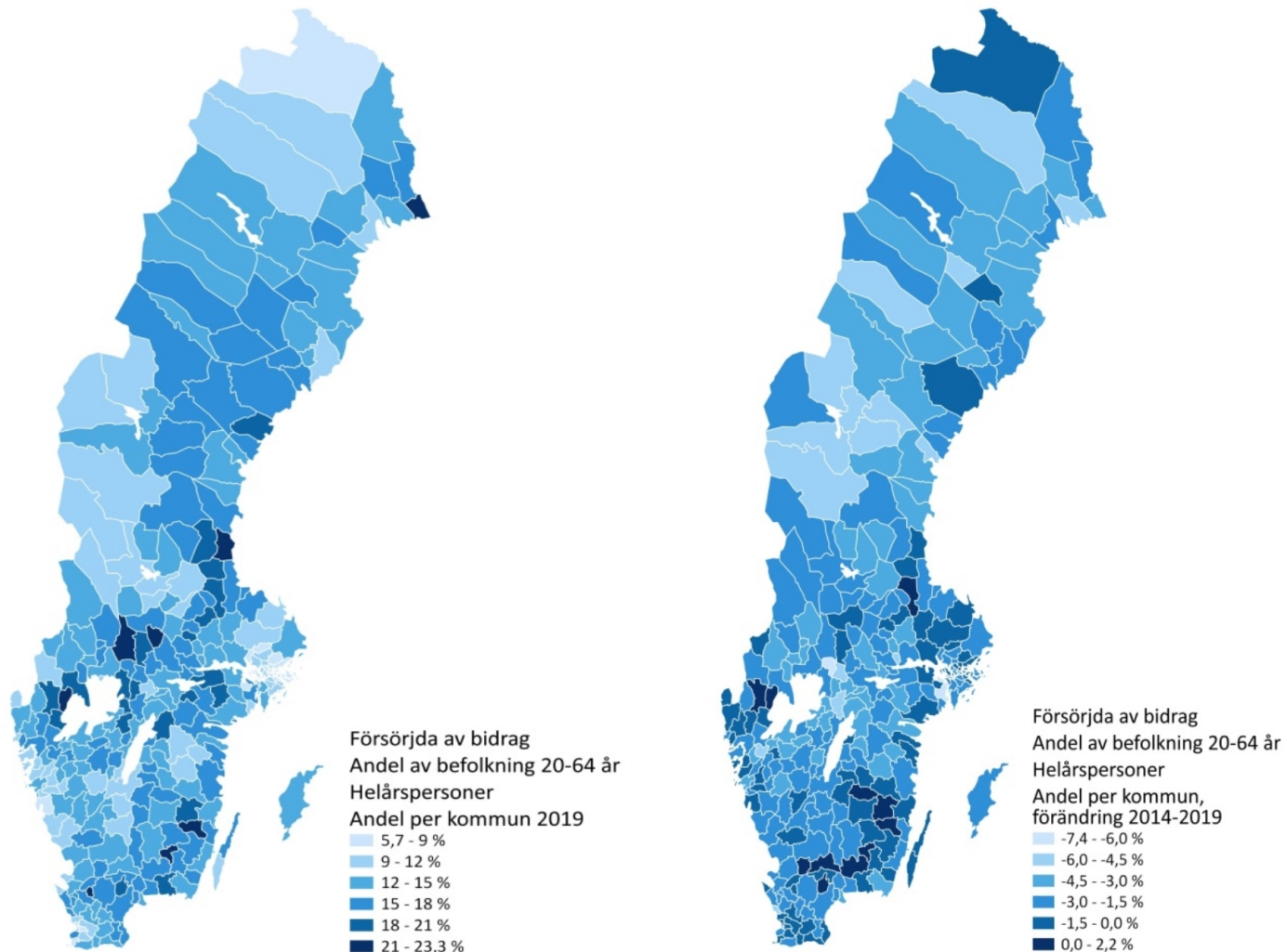
Disponibel inkomst per konsumtionsenhet, median, ålder 20+, tusentals kronor

Västsverige - Utveckling av disponibel inkomst 2011-2018 per konsumtionsenhet samt disp.ink. per ke 2018

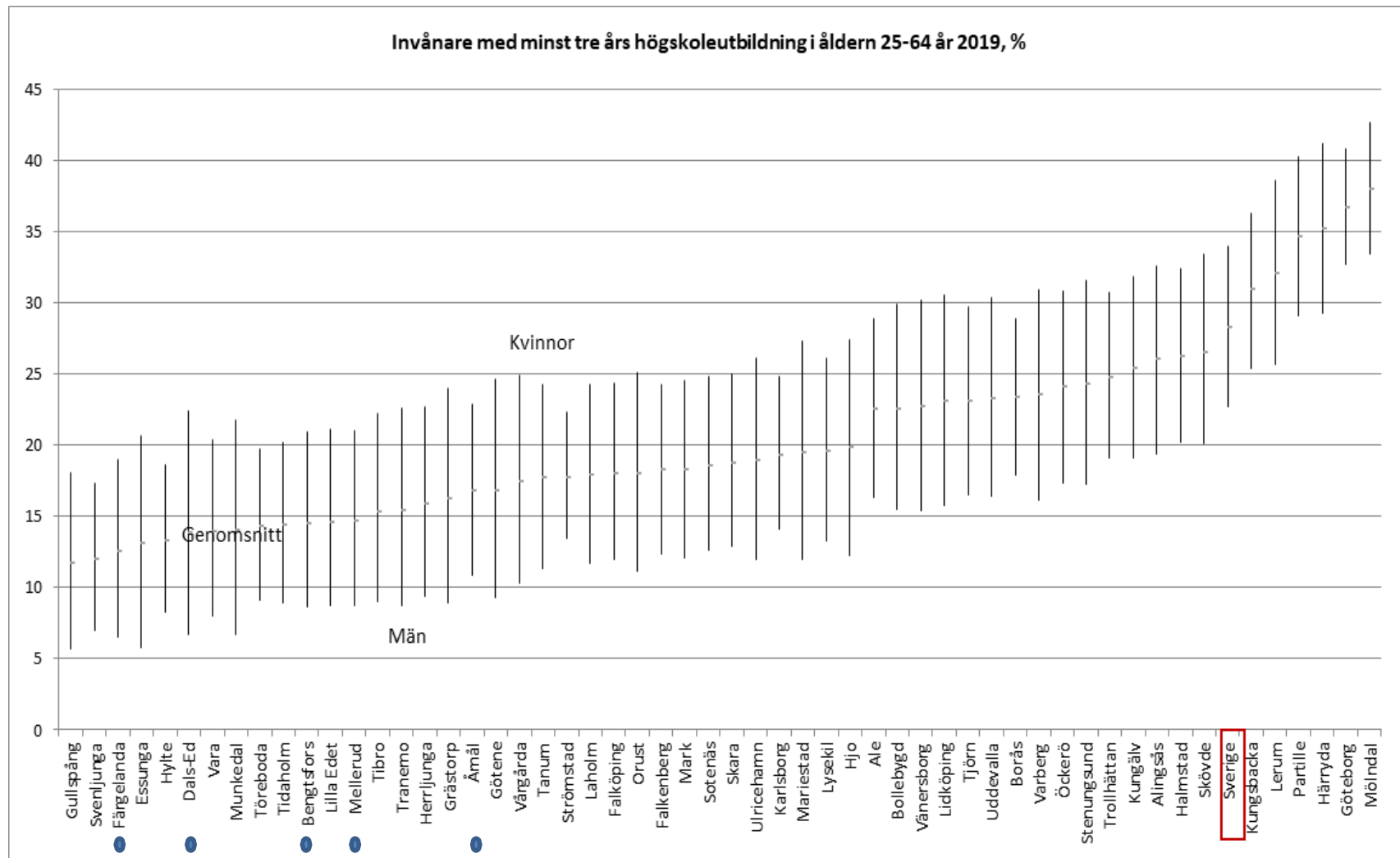

Försörjda av bidrag

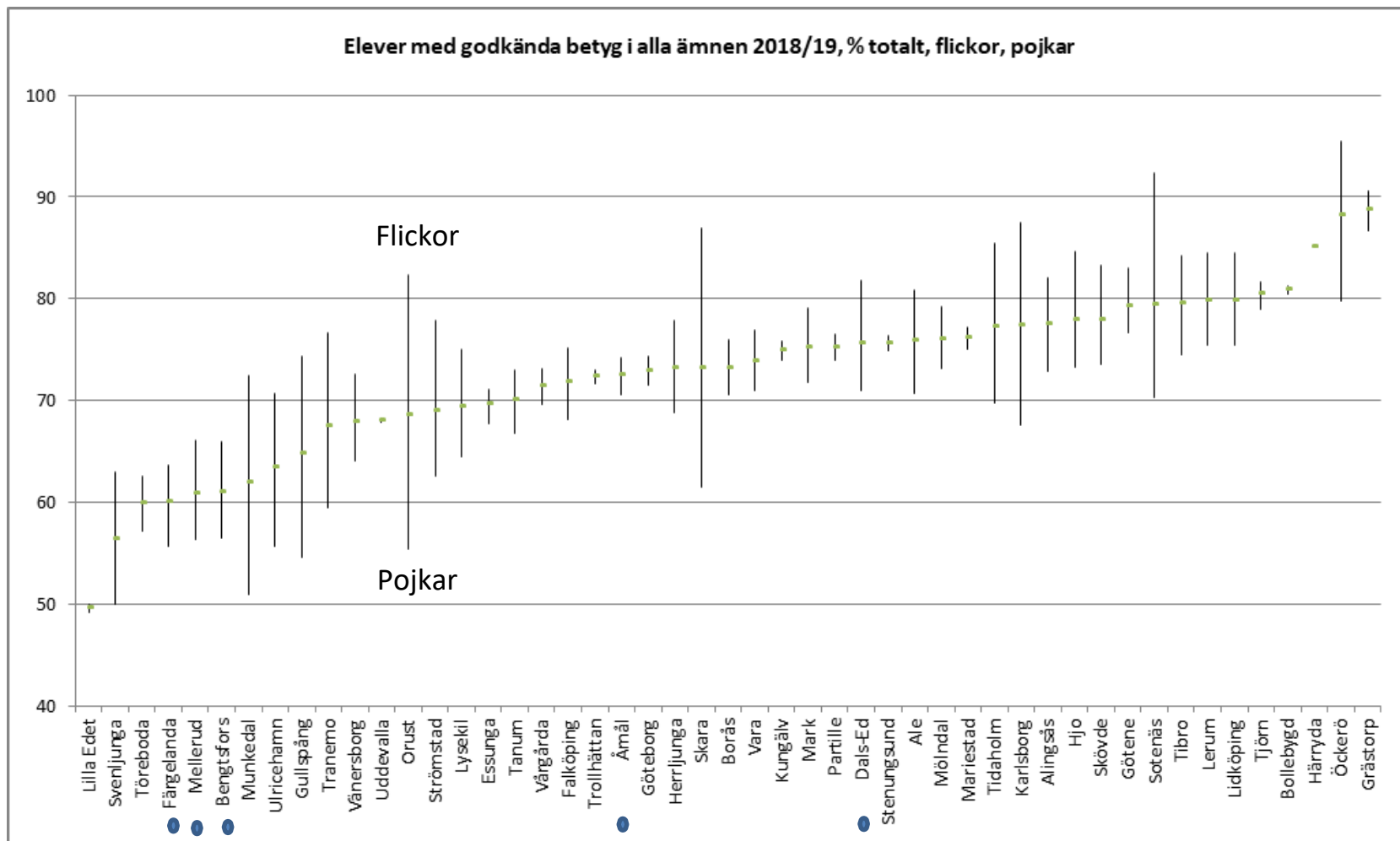

Ersättningar och bidrag som ingår är sjukpeng, aktivitetsersättning, arbetslöshetsersättning, arbetsmarknadsåtgärder, ekonomiskt bistånd och etableringsersättning. Andelen av invånarna är omräknade till helårspersoner. Två personer som har ersättning ett halvt år är en helårsperson.

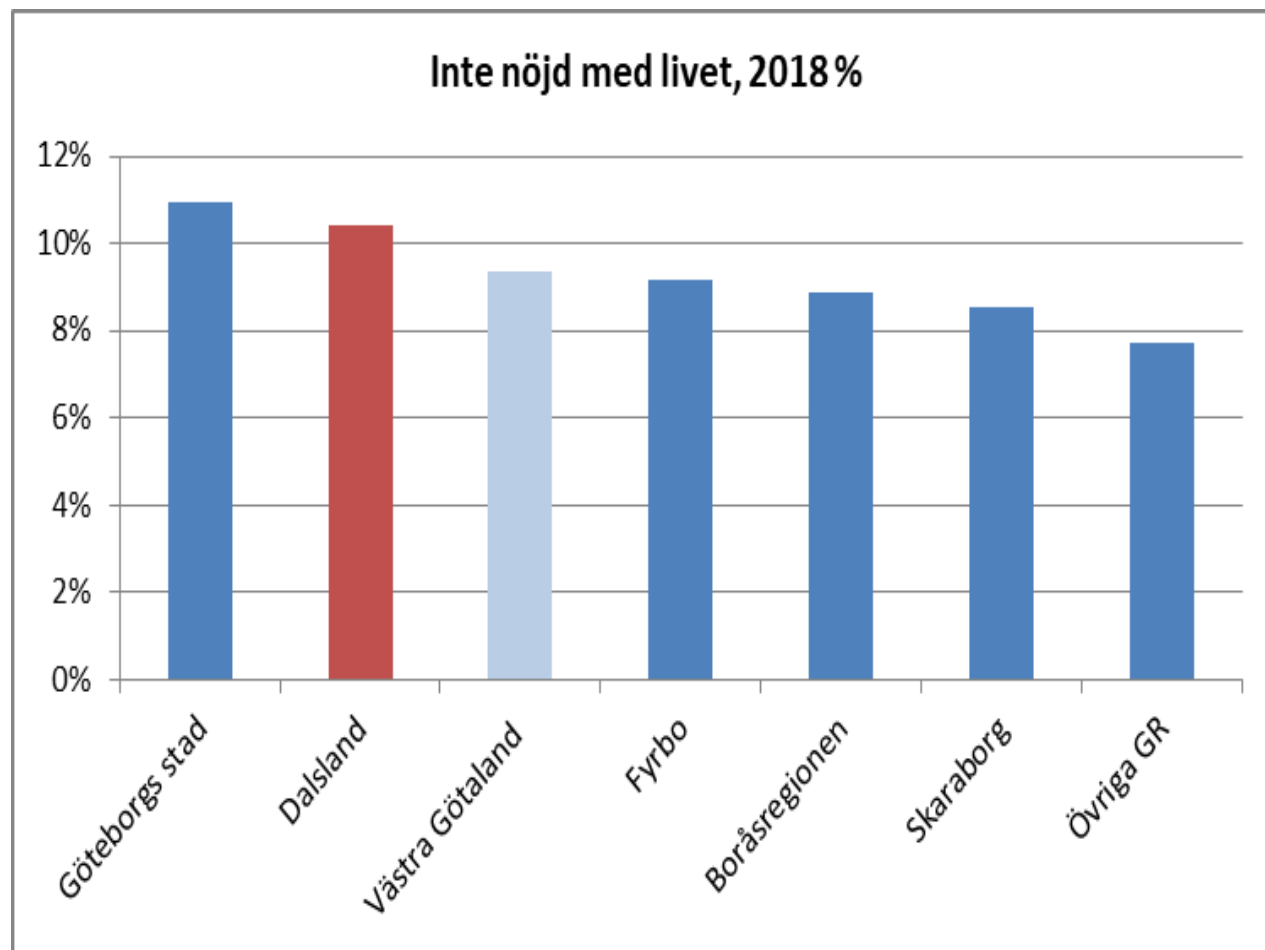
Högre utbildning

Godkända betyg i grundskola

Det goda livet - upplevt välbefinnande

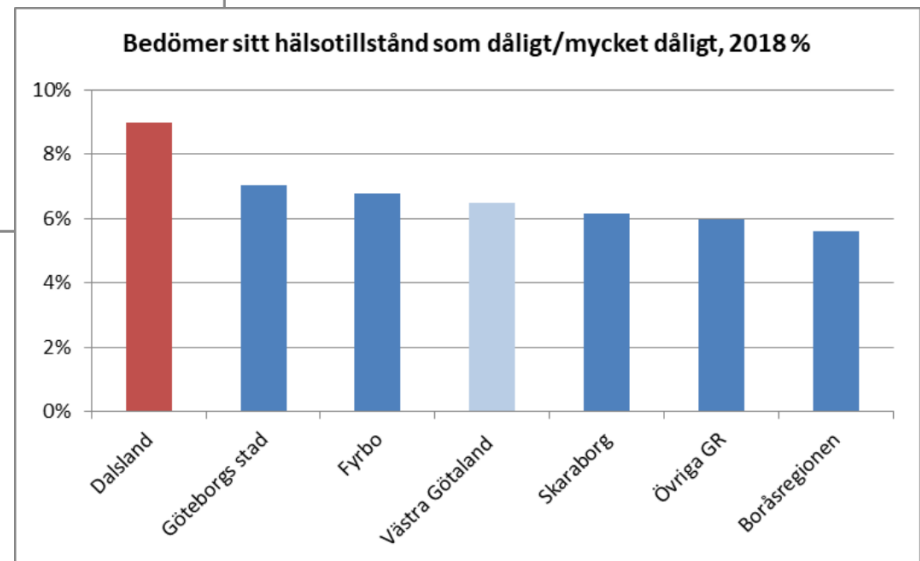
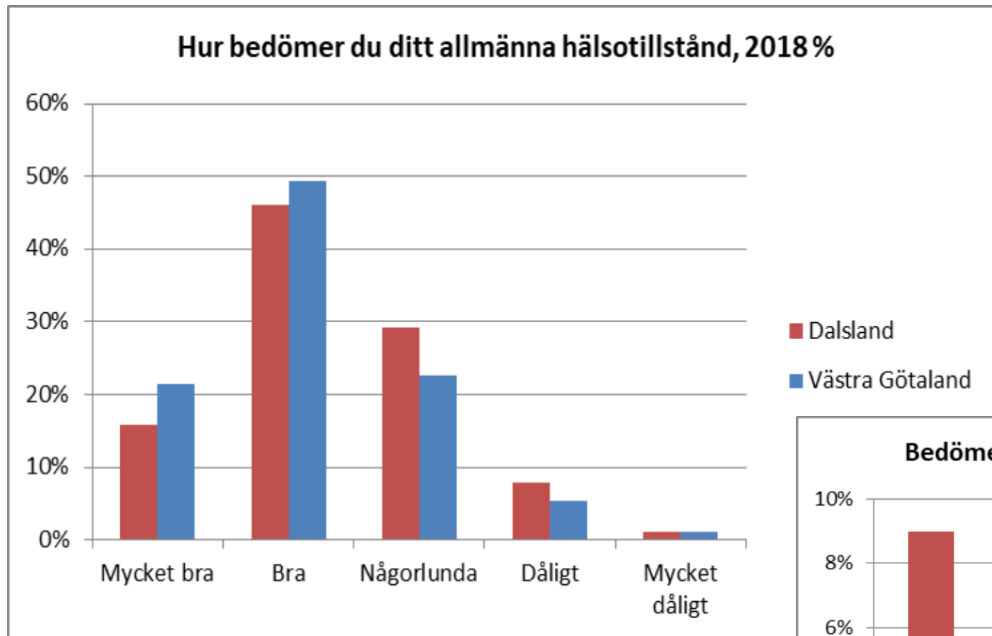
HÄLSA PÅ LIKA VILLKOR

**1500 Dalslänningar om
hur de ser på sina liv
och hur de lever**

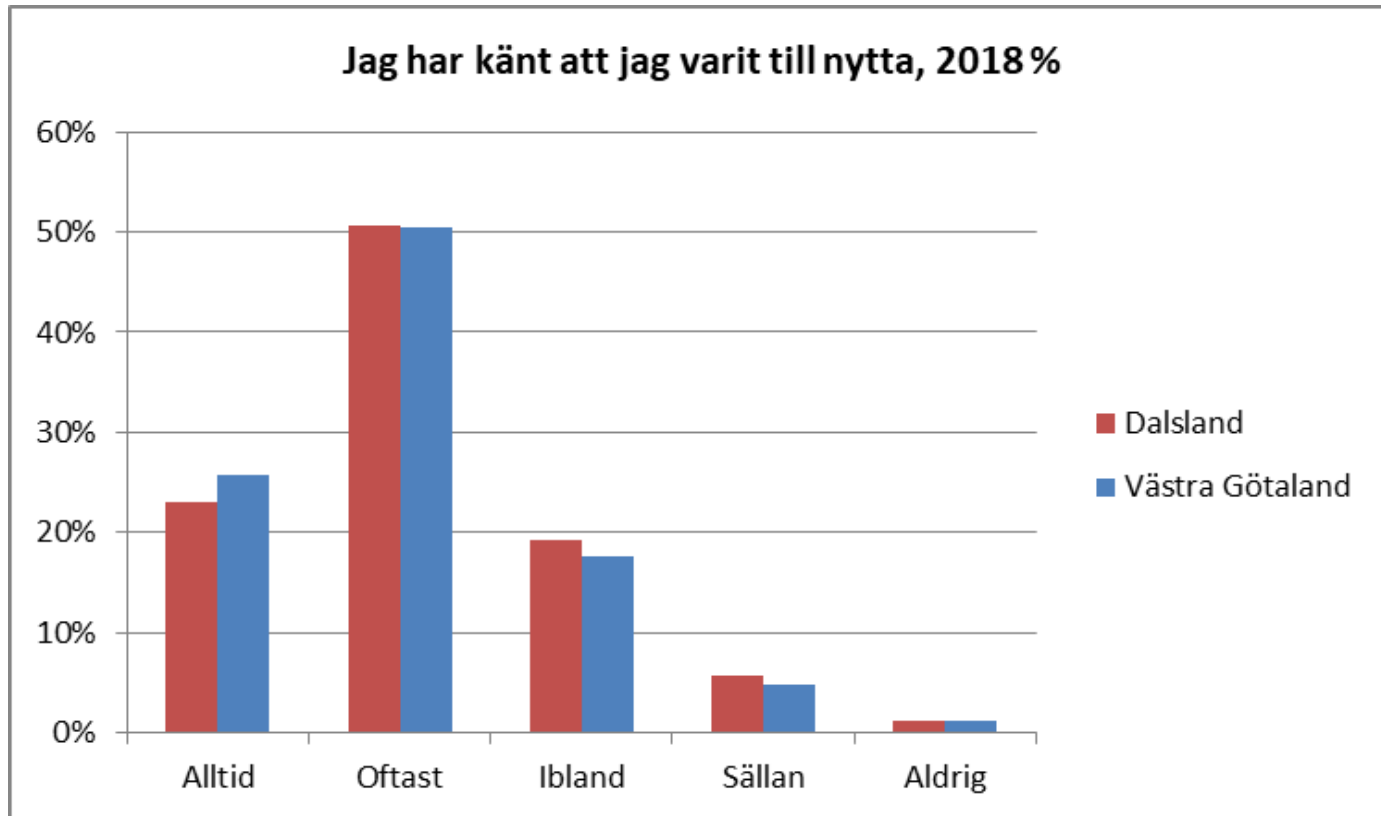
28 000 invånare i
Västra Götaland
svarade 2018

Resultaten är
kalibrerade för att
motsvara reell
befolkning

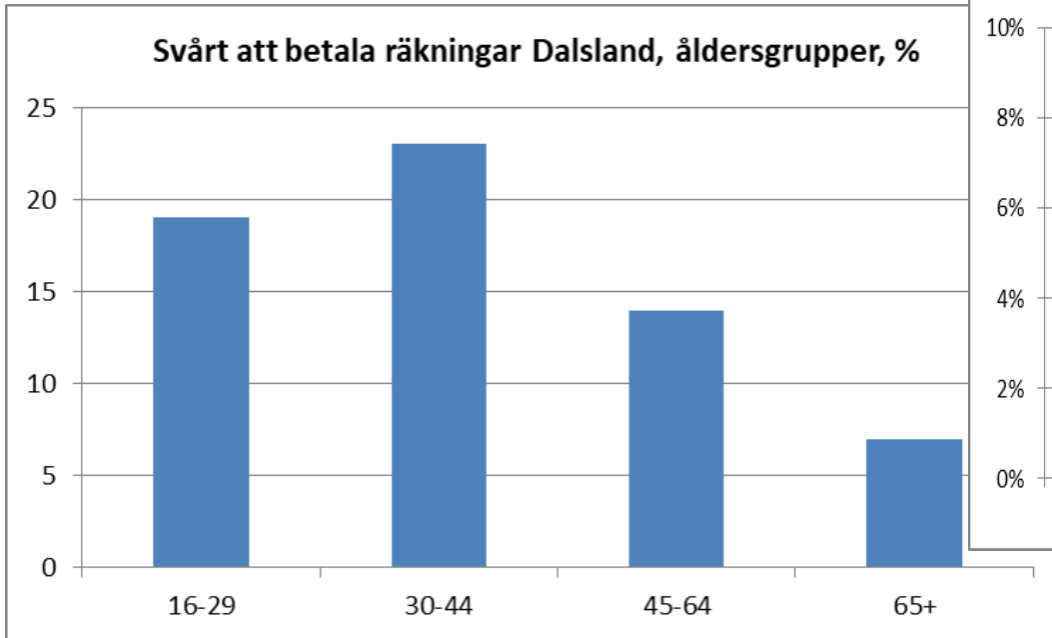
Upplevd hälsa – allmänt hälsotillstånd

Ett meningsfullt liv

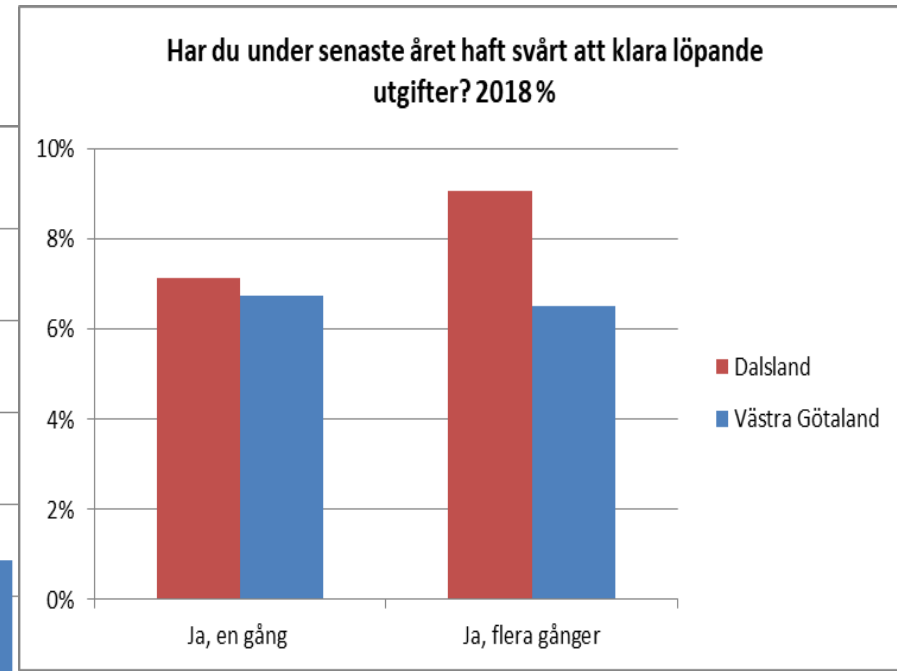

Frågan lyder. Hur väl stämmer påståendet med hur du upplevt din situation de senaste två veckorna? *Jag har känt att jag varit till nytta* - Alltid, Oftast, Ibland, Sällan, Aldrig.

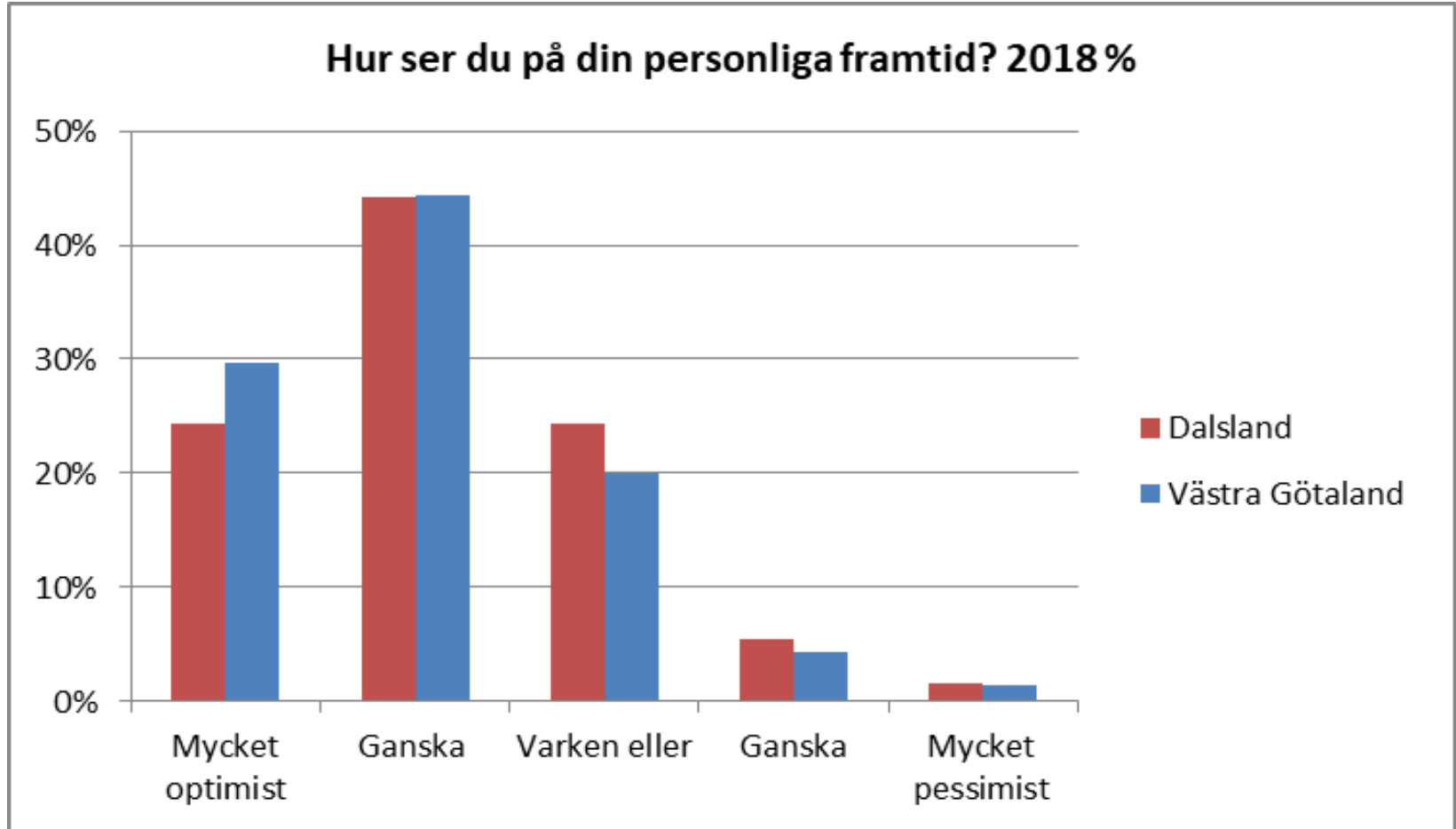

Figuren visar de som säger sig ha haft svårt att betala räkningar en eller flera gånger under det senaste året.

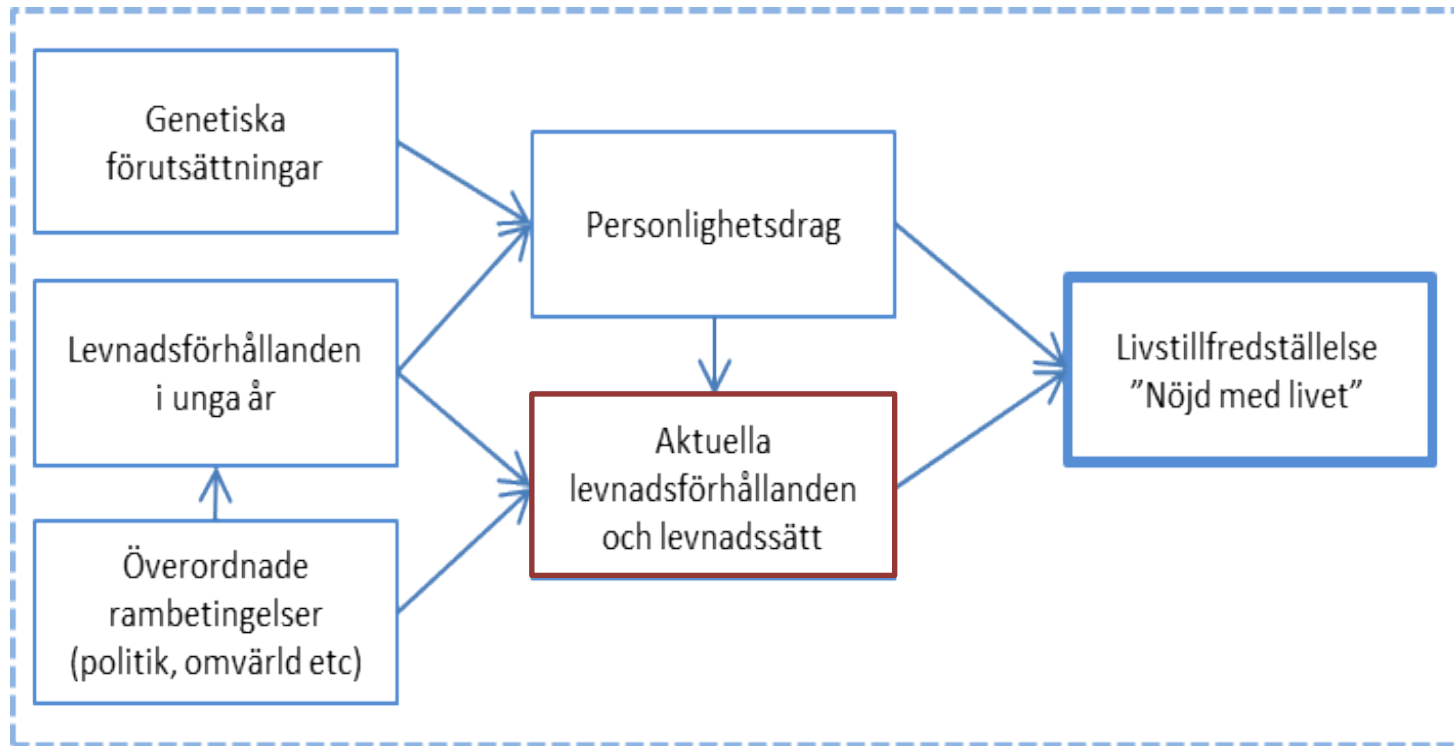
Källa: Hälsa på lika villkor VGR, Värden för 2018
n=1519

Framtidstro

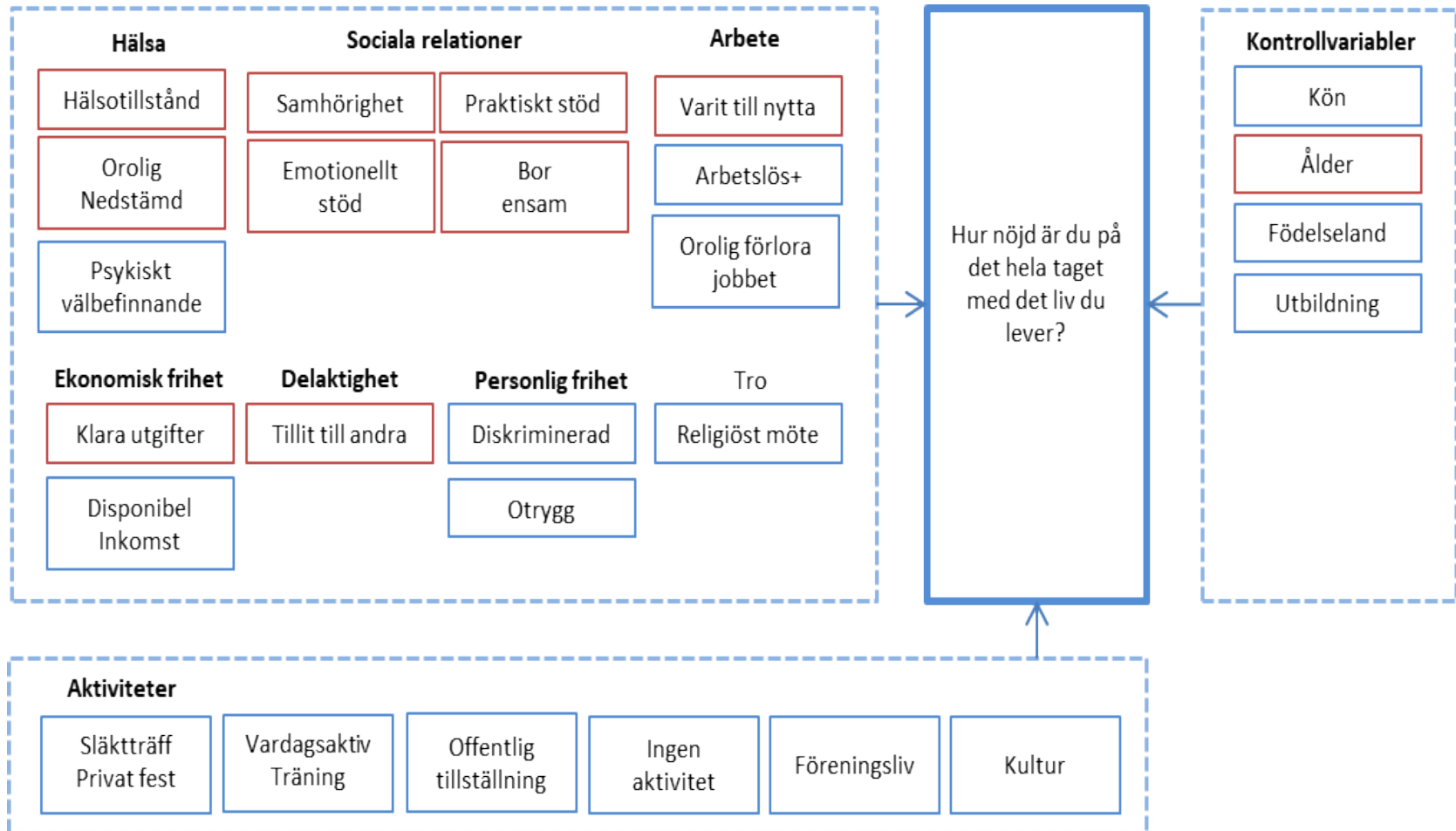
Vad påverkar livstillfredsställelsen?

Källa: Köcher/Raffelhüschchen (2011)

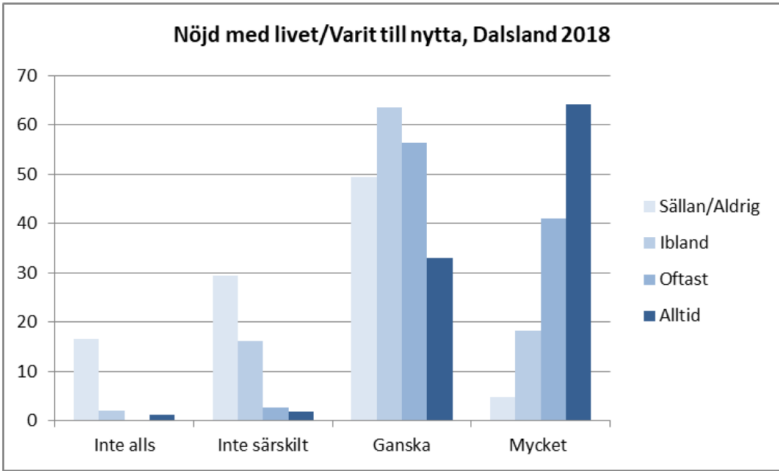
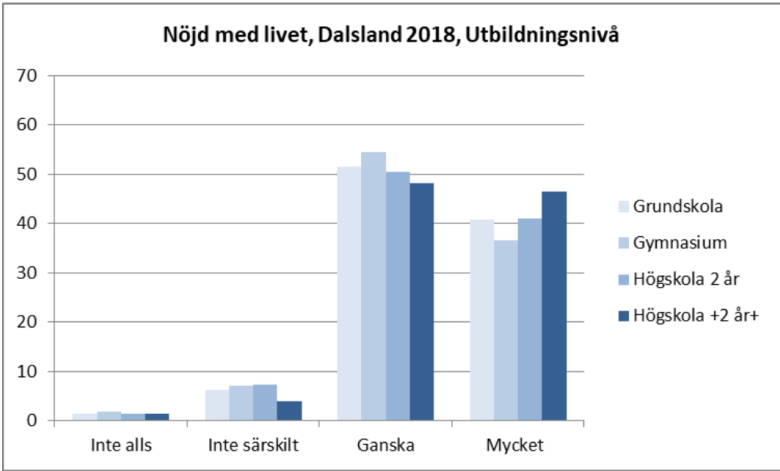
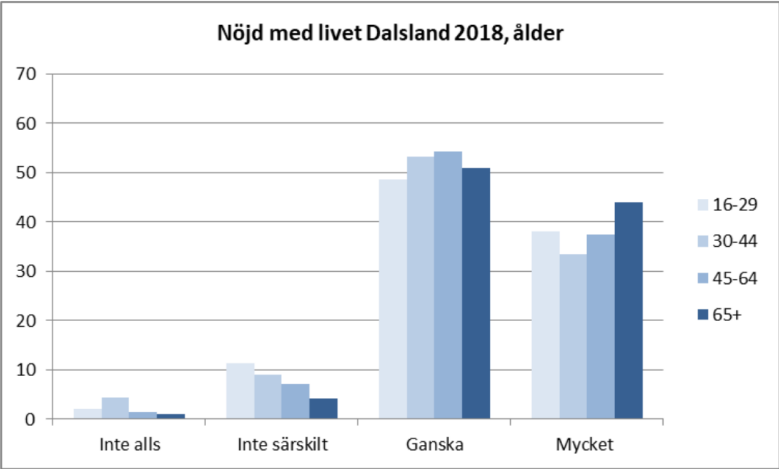
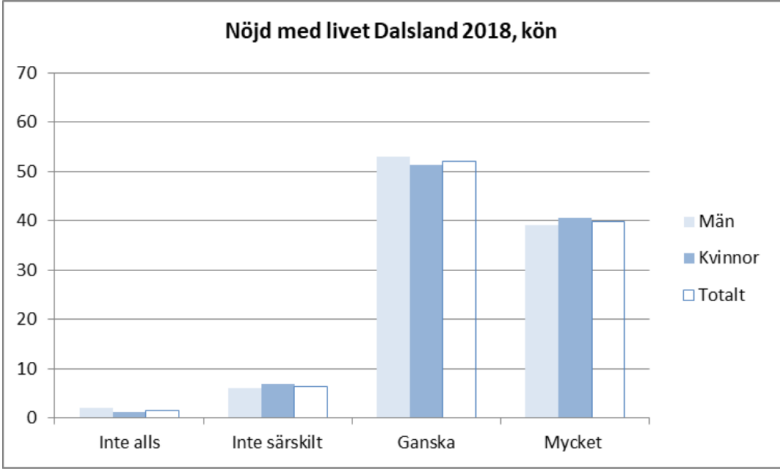
Vad gör Dalslänningar Nöjda med livet?

20

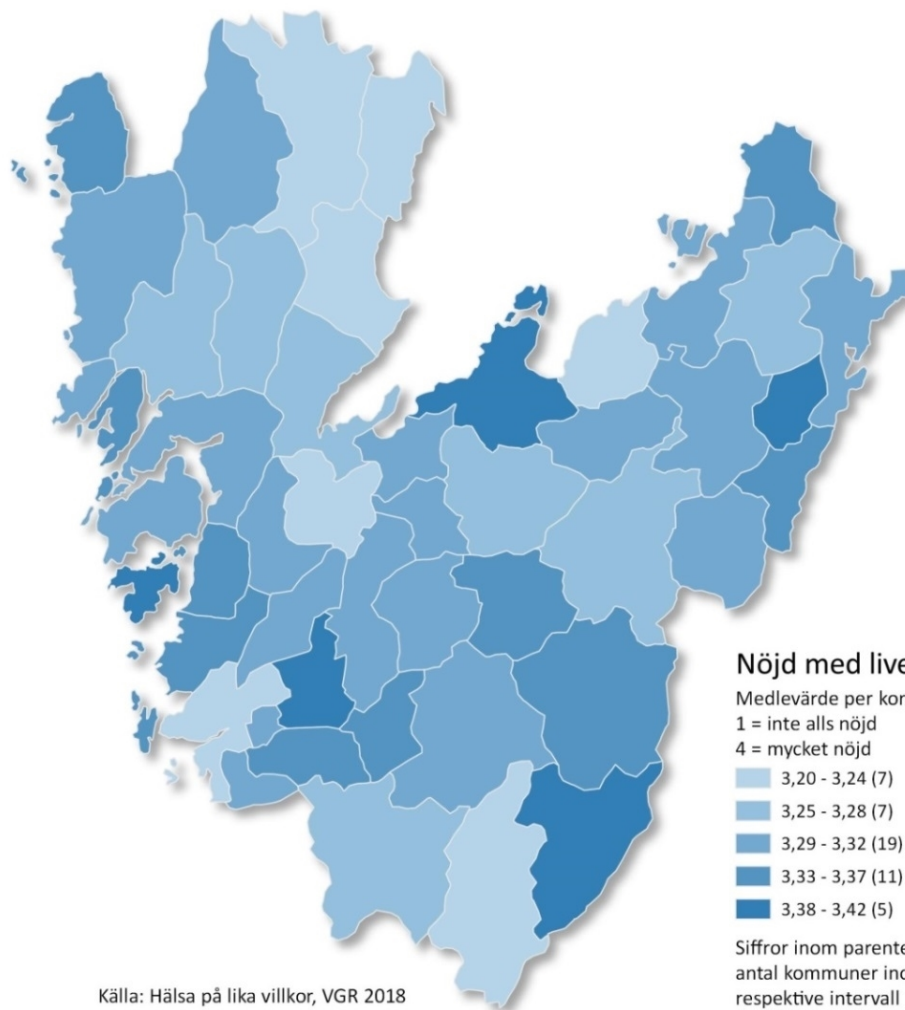
Källa för data: VGR, Hälsa på lika villkor, 2018

Vad avgör livstillfredsställelsen?

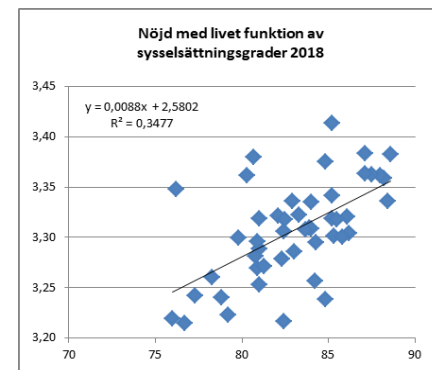
Källa: Hälsa på lika villkor VGR, Värden för 2018, n=1500

Livstillfredsställelse Kommuner i Västra Götaland

Källa: Hälsa på lika villkor, VGR 2018

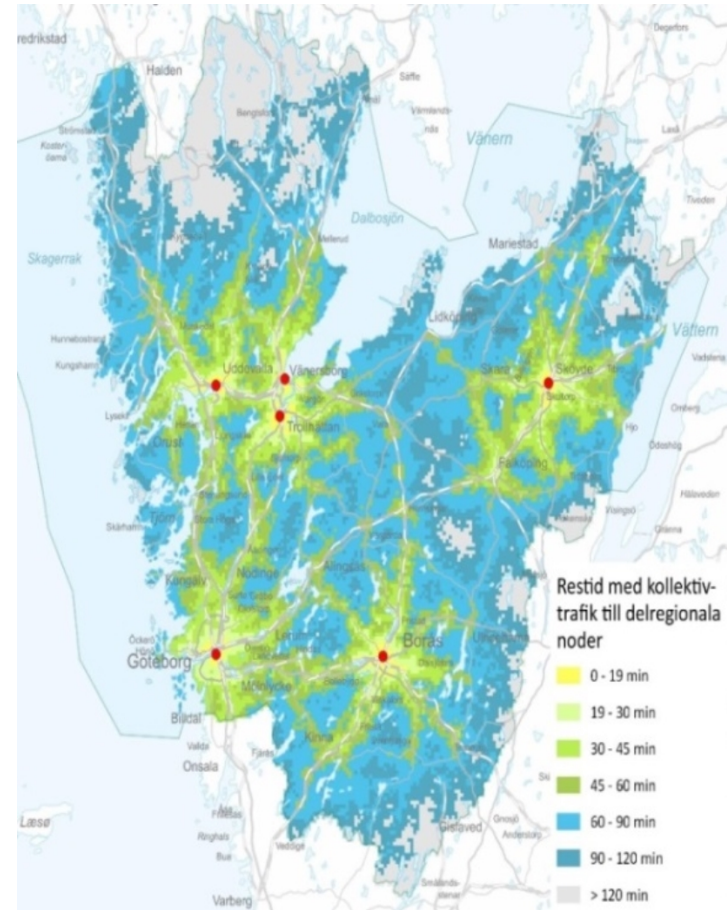
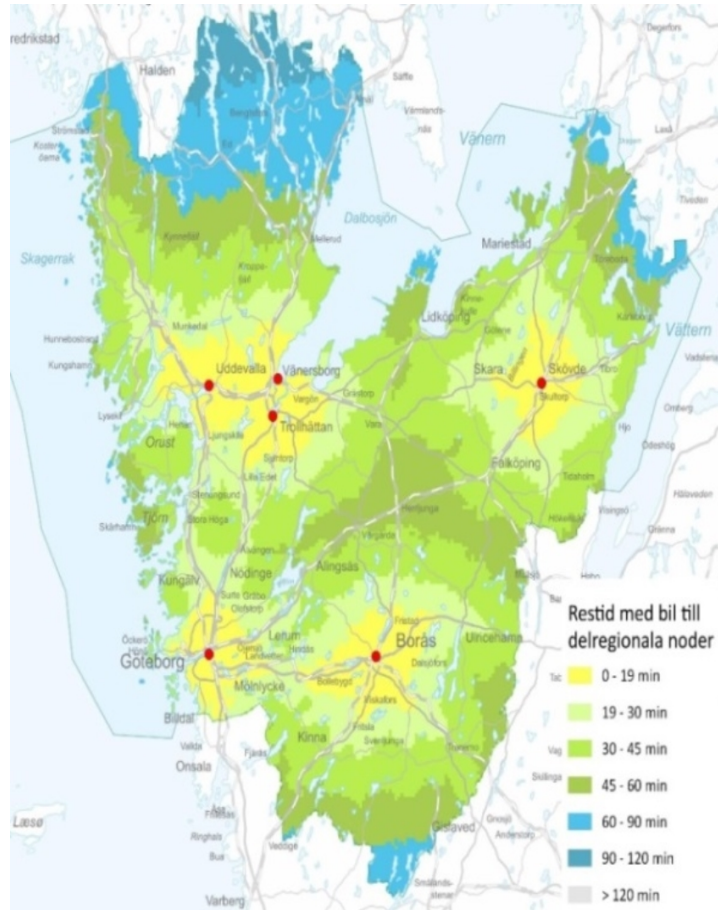
Baserad på 28 000 svar

Faktor	R ²
Sysselsättningsgrad	0,34
Försörjda av bidrag	0,30
Disponibel inkomst per ke	0,27
Medellivslängd kvinnor	0,25
Medellivslängd män	0,19
Befolkningsutveckling 50 år	0,15
Jobbutveckling 30 år	0,12
Andel utrikesfödda	0,10
Högutbildade	0,04

Källa: Dalsland och Det goda livet
Västra Götalandsregionen
Kalibrerade värden per kommun

Tillgänglighet till regionala noder

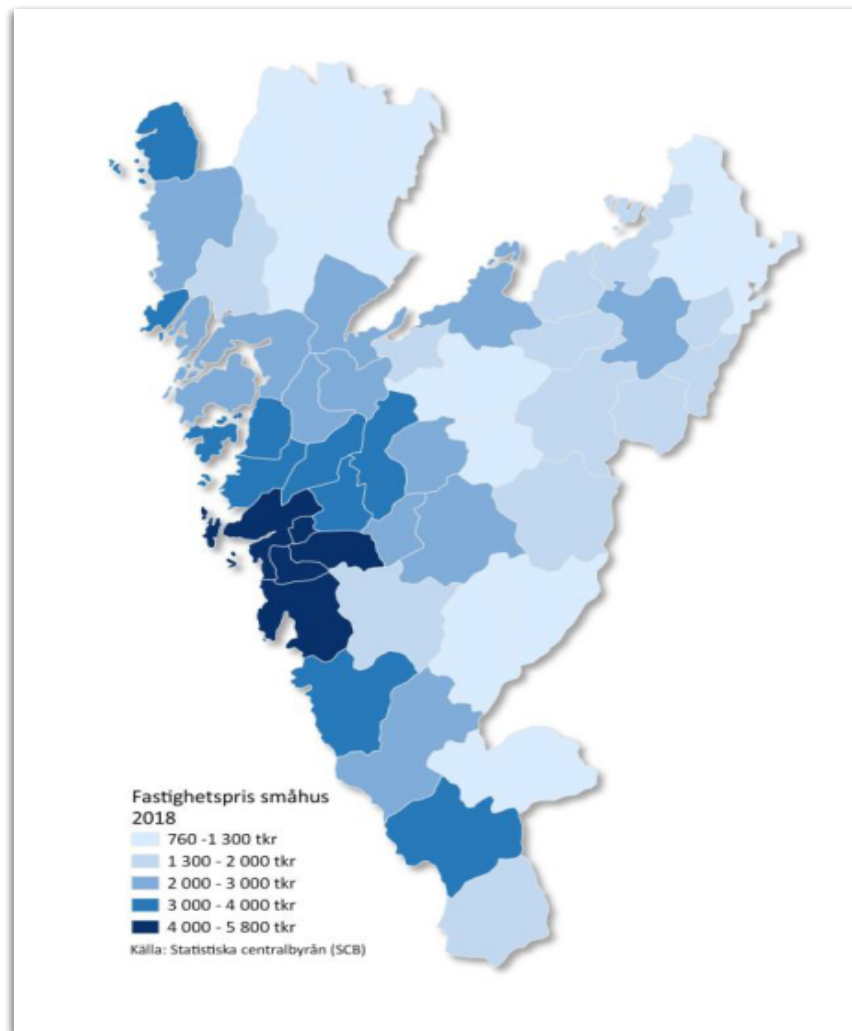

Dalsländska resurser

Attraktivitet

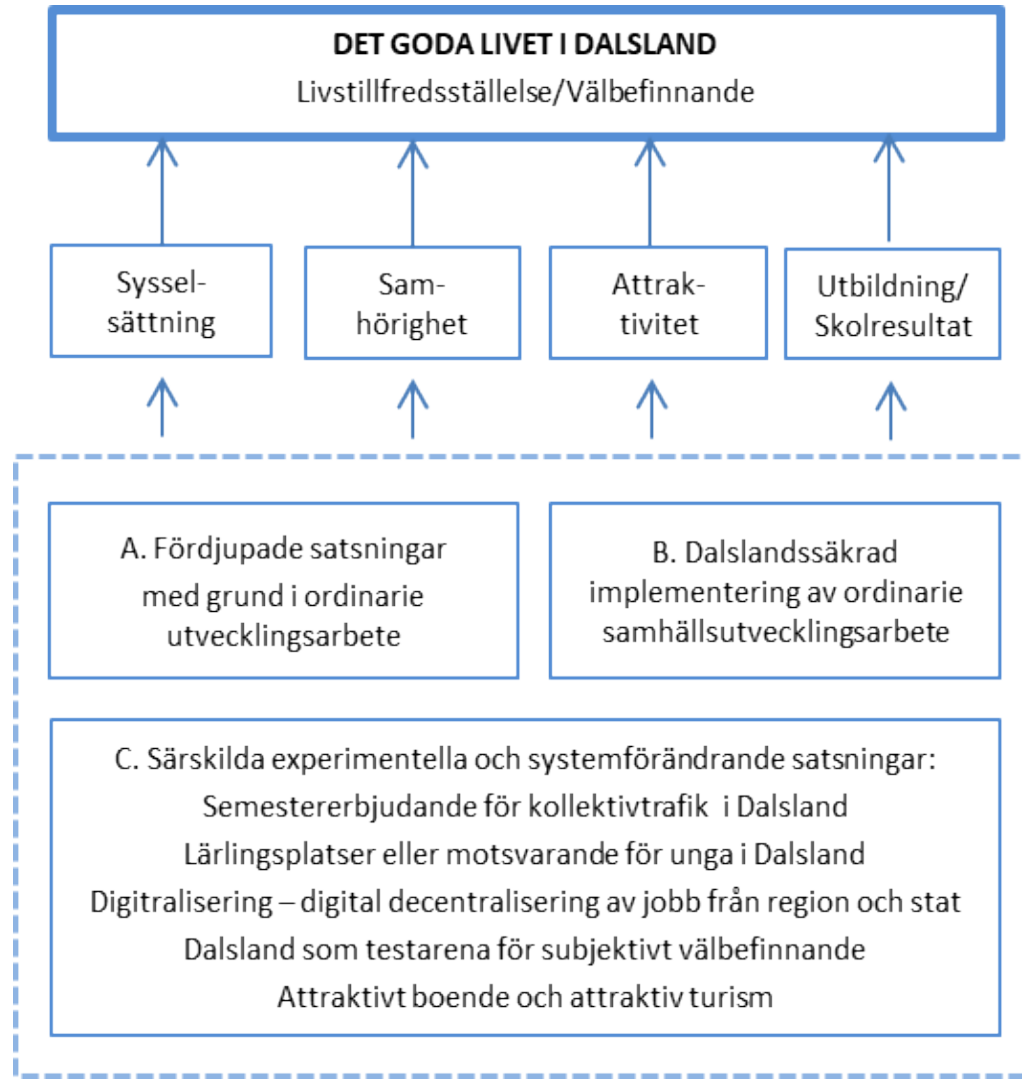
Fastighetspriser 2018, 1000-tals kronor

Regionrapport 2020
VGR Data och analys 2020:2

Diskussionsunderlag för en strategi

26

Förslag på fördjupade satsningar

27

- Intensifierad och fördjupad satsning på fullföljda studier i grundskolan
- Ett utvecklat system för att stimulera olika former av utbildning på högskolenivå – Campus Dalsland?
- Extra resurser för snabb utbyggnad av den digitala infrastrukturen
- Omställning bioekonomi – Dalslands förutsättningar och utveckling
- Intensifierat påverkansarbete för dubbelspår järnvägen Öxnered/Ed
- Särskild satsning på minskad könsuppdelning i studie- och arbetsliv
- Fortsatt utveckling av verksamheten vid Steneby och Dalslands folkhögskola

Dalsland som testarena

28

En experimentell och systempåverkande utvecklingspolitik

- Dalslands identitet ger en möjlighet att öka synligheten och på sikt landskapets attraktivitet.
- Dalslands andel av befolkningen, 2,5 % av befolkningen i Västra Götaland, gör det möjligt och genomförbart.
- Dalslands status som stödområde ett ytterligare skäl och bör underlätta genomförande
- Insatserna har valts för att skapa uppmärksamhet och samtidigt påverka samhällsutvecklingen inom viktiga områden
- Insatser ska när de görs beröra hela samhället och alla berörda invånare
- Insatserna formuleras så att effekter av insatsen i sig och dess påverkan på välbefinnandet går att utvärdera

Att utreda vidare ...

Dalsland som testarena

C. Särskilda experimentella och systemförändrande satsningar:

Semestererbjudande för kollektivtrafik i Dalsland

Lärlingsplatser eller motsvarande för unga i Dalsland

Digitalisering – digital decentralisering av jobb från region och stat

Dalsland som testarena för subjektivt välbefinnande

Attraktivt boende och attraktiv turism

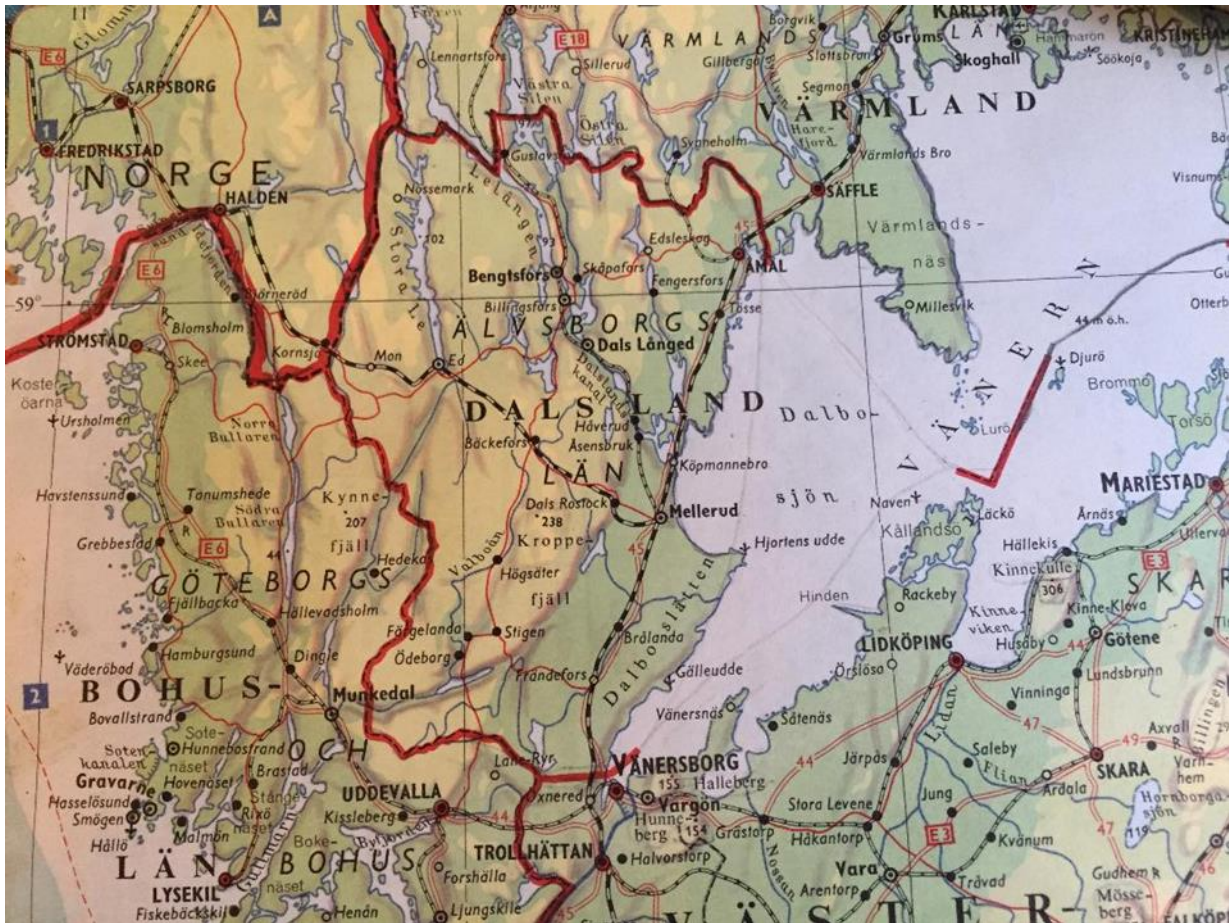

DET GODA LIVET I DALSLAND

DISKUSSIONSUNDERLAG FÖR EN STRATEGI FÖR LÅNGSIKTIG UTVECKLING I DALSLAND

Väst kustbygd/kring Vänern

Bergvalls Atlas 1964

Innehåll

Figurer och tabeller	5
Förord	7
Sammanfattning och slutsatser	8
Den långsiktiga utvecklingen i Dalsland	8
Hur ser Dalslänningarna på sina liv och levnadsförhållanden?	9
Hur nöjda är Dalslänningarna med sina liv och vad avgör välbefinnandet?.....	10
Dalslands förutsättningar och resurser.....	11
Förslag till strategi för Dalslands framtid – Det goda livet i Dalsland	12
1 Utveckling i Dalsland	16
Befolkning – färre och äldre invånare, fler migranter men negativa prognoser	16
Hälsa – Medellivslängd	19
Delaktighet – Valdeltagande.....	20
Trygghet – relativt sett låg brottslighet	20
Arbete och arbetsmarknad – Långsiktigt negativ utveckling.....	21
Stat och region behöver öka sin närvaro i Dalsland	23
Utanförskap – hög andel invånare försörjs av ersättningar och bidrag	25
Inkomster och ekonomi – mycket låga disponibla inkomster	26
Kommunalekonomiska förutsättningar och skatteuttag.....	28
Befolkningens utbildningsnivå och resultat i utbildningssystemet	28
2 Dalslänningarnas syn på sina liv och levnadsförhållanden	33
Hälsa – upplevd hälsa, psykisk hälsa, oro	33
Meningsfullhet – varit till nytta	35
Inkomster och ekonomiska resurser.....	35
Sociala relationer och delaktighet	36
Aktiviteter – Vardagsaktivitet, Träning, Museum/Konst, Bio/Teater	38

Sociala relationer – bo ensam eller tillsammans	38
Personlig frihet och mänskliga rättigheter	39
Religiositet	40
Hög livstillfredsställelse ger framtidstro	40
3 Det goda livet i Dalsland – vad betyder mest för hur nöjda Dalslänningarna är med livet.....	41
Vad avgör människors långsiktiga välbefinnande?.....	41
Lycka i Sverige och Västra Götaland	42
Lycka på kommunnivå –Dalslands invånare är mindre nöjda	43
10 levnadsförhållanden som avgör Dalslänningarnas lycka	46
Varje faktors egen betydelse för upplevt välbefinnande	49
4 Dalslands förutsättningar och resurser.....	51
Dalslands historiska utveckling	51
Institutioner inom utbildning, kultur, besöksnäring och aktiviteter på Dal	51
Regionala resurser inom utbildning, näringslivsutveckling, innovation etc.	55
Dalslands är glest bebott, stort antal bruksorter försvårar arbetspendling och ger höga kostnader ..	55
Fastighetspriserna ger en mycket negativ bild av Dalslands attraktivitet	58
5 Förslag till inriktning på regional utvecklingspolitik för Dalsland	60
Dags för en mer experimentell och systempåverkande utvecklingspolitik	60
Forskning om välbefinnande och ekonomisk geografi utgör utgångspunkter	61
Strategi för Det goda livet i Dalsland	62
A Fördjupade satsningar med grund i ordinarie utvecklingsarbete	63
B Dalslandssäkra implementeringen av ordinarie utvecklingsarbete	63
C Dalsland som testarena - fem förslag för ökad attraktivitet, omställning och långsiktig utveckling	63
Litteraturförteckning	67
Appendix 1 Kommentarer till beräkningarna	69
Appendix 2 Faktorer som påverkar invånarnas upplevda hälsa	70

Figurer och tabeller

Figurer

Figur 1 Schematisk bild av förslaget till underlag för strategi för det goda livet i Dalsland	13
Figur 2 Befolkningsutveckling 1998-2018 i kommuner i Västsverige	16
Figur 3 Nettoflyttning totalt per år i Dalsland, 2000-2020	17
Figur 4 Nettoflyttning Dalsland ettårsklasser Figur 5 Nettoflyttning ettårsklasser. 00-09, 10-19	17
Figur 6 Andel invånare ettårsklasser, Dalsland och Västra Götaland, 2019	18
Figur 7 Andel invånare per kön ettårsklasser, Dalsland, 2019	18
Figur 8 Medellivslängd kvinnor Figur 9 Medellivslängd män	19
Figur 10 Valdeltagande i riksdagsvalet 2018 per valdistrikt	20
Figur 11 Anmälda brott, Dalsland 2000, 2019 Figur 12 Anmälda brott per invånare, 2000, 2019 ...	21
Figur 13 Sysselsättningsgrader och utveckling jobb Figur 14 Sysselsättningsgrader/utrikesfödda ..	21
Figur 15 Utveckling av jobb i Dalsland fördelat på branscher 2013 – 2018	22
Figur 16 Struktur på Dalslands arbetsmarknad, branscher, 2018	23
Figur 17 Utveckling jobb per sektor 2010-2018 Figur 18 Jobb per sektor per 1000 invånare	23
Figur 19 Utveckling jobb kommuner 2008-2018 Figur 20 Utveckling sysselsättning	24
Figur 21 Arbetslöshet i kommunerna i Västra Götaland, augusti 2020.....	25
Figur 22 Försörjda av bidrag per kommun Figur 23 Försörjda av bidrag – utveckling per kommun....	26
Figur 24 Disponibel inkomst per konsumtionsenhet per kommun i Västsverige, 2018.....	27
Figur 25 Disponibel inkomst per konsumtionsenhet.....	27
Figur 26 Utbildningsnivå i kommunerna i Västsverige	29
Figur 27 Övergång till högre utbildning tre år efter gymnasiet per kön, %	30
Figur 28 Elever med godkända betyg i samtliga ämnen från högstadiet, kön och kommun, %.....	31
Figur 29 Elever med godkända betyg för yrkesgymnasium från högstadiet, kön och kommun, %	31
Figur 30 Invånarnas bedömning av sitt hälsotillstånd Figur 31 Invånare med dålig hälsa, %	34
Figur 32 Invånare nedsatt psykiskt välbefinnande Figur 33 Invånare som är oroliga/nedstämda	34
Figur 34 Invånarnas syn på om de varit till nytta, %.....	35
Figur 35 Invånarnas syn på möjligheten att klara sina löpande utgifter	36
Figur 36 Samhörighet Figur 37 Saknar emotionellt-, praktiskt stöd, tillit.....	37
Figur 38 Deltagande i sociala aktiviteter' Figur 39 Inte gjort någon av 13 aktiviteter på ett år	37
Figur 40 Gjort olika kulturella aktiviteter Figur 41 Träning och vardagsaktiviteter.....	38
Figur 42 Personer som lever i olika typer av hushåll, %.....	39
Figur 43 Invånare avstår från att gå ut Figur 44 Invånare som känner sig illa behandlade/kränkta	39
Figur 45 Disponibel inkomst per konsumtionsenhet.....	40
Figur 46 Invånarna syn på sin framtid.....	40
Figur 47 Övergripande modell – förhållanden som påverkar livstillfredsställelse	41
Figur 48 Nöjda med livet, Kommuner i Västra Götaland 2018	43
Figur 49 Samvariation lycka/sysselsättning Figur 50 Samvariation lycka/medellivslängd kvinnor ...	44
Figur 51 Samvariation nöjd med livet per kommun i Västra Götaland, socio-ekonomiska faktorer ...	45

Figur 52 Andelen invånare per regiondel som inte är särskilt eller inte alls nöjd med livet 2018	45
Figur 53 Faktorer i analys av samband mellan livsförhållanden och levnadssätt och invånarnas subjektiva välbefinnande	46
Figur 54 Otto Hesselbom, Vårt Land	52
Figur 55 Karta över kanaler i Sverige	53
Figur 56 Invånare i tätorter och huvudorter i Dalsland, procent av befolkningen	56
Figur 57 Pendlare i Västsverige 2008 och 2018, %	56
Figur 58 Restid till regionala noder med bil Figur 59 Restid till regionala noder - kollektivtrafik	57
Figur 60 Fastighetspriser för småhus i Västsverige 2018, tusentals kronor	58
Figur 61 Samlad bild av förslaget till underlag för strategi för det goda livet i Dalsland.....	62

Tabeller

Tabell 1 Faktorer med avgörande betydelse för Dalslänningarnas välbefinnande	47
Tabell 2 Faktorer med avgörande betydelse för välbefinnande för olika grupper i samhället	49
Tabell 3 Faktorer som samvarierar hur nöjda invånarna i Dalsland är med livet.....	50

Förord

Dalsland, Västergötland och Bohuslän är de landskap som bildar Västra Götaland. Den långsiktiga samhällsutvecklingen i Dalsland är problematisk. De starka drivkrafter som gynnar mer urbana och befolkningsrika platser har succesivt lett till minskande befolkning, färre jobb, ett mycket högt bidragsberoende i arbetsför ålder, en struktur i näringslivet som avviker från omgivande kommuner i storstadsregionen Västra Götaland och ett lägre välbefinnande. Dalslandskommunerna ingår också som enda kommuner i Västra Götaland i nationellt stödområde B. Omfattande insatser har gjorts och görs för att stärka landskapets attraktivitet och konkurrenskraft. Att insatserna inte varit tillräckliga för att vända utvecklingen är samtidigt uppenbart. Frågan som ligger till grund för denna rapport är om det finns nya eller andra vägar att gå för att vända utvecklingen, men också vilka av dagens satsningar som är viktigast att utveckla för Dalslands framtid.

Västra Götaland har sedan bildandet 1998/99 en vision som sätter invånarna i centrum. I Västra Götaland ska det gå att leva Det goda livet. Långsiktigt förutsätter det givetvis en hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling. Fokus i utredningen ligger på att analysera vilka frågor som är viktigast för att öka välbefinnandet i Dalsland. Det underlag som används är i vissa delar unikt. Registerdata kombineras med den bild invånarna själva ger av sina liv. Fler än 1500 dalslänningar kommer till tals genom Västra Götalandsregionens enkät Hälsa på lika villkor. En omfattande analys av vad som påverkar Dalslänningarnas välbefinnande har gjorts. En kort genomgång av vilka andra förutsättningar som finns i landskapet och av några av de satsningar som görs kompletterar bilden. Teoretiska utgångspunkter är drivkrafter som identifierats som avgörande för regioners utveckling inom ekonomisk geografi samt forskningen om subjektivt välbefinnande, i populära termer lycka.

Förslaget har tre delar. Viktiga satsningar för omställning i Dalsland inom ramen för dagens utvecklingspolitik identifieras och behovet av att dalslandssäkra satsningarna som sker vid regionala noder poängteras. Den tredje delen innebär att Dalsland blir testarena för genomförande av åtgärder inom områden som har förutsättningar att utveckla landskapets synlighet och attraktivitet samtidigt som de är centrala för omställning och samhällsutveckling i Dalsland. De fem förslagen presenteras i principiella termer som utgångspunkt för fortsatt utredning, diskussioner och preciseringar. De är experimentella och tänkta att fungera som katalysatorer för systemförändring/omställning. Att befolkningen i Dalsland bara utgör 2,5 procent av Västra Götalandsregionens befolkning gör dessa satsningar möjliga. Motiven för att de ska genomföras i någon form är starka. Förslagen berör kommuner, region och statliga aktörer.

Initiativ till utredningen har tagits av regionutvecklingsdirektören som tillsammans med presidiet vid regionutvecklingsnämnden i Västra Götalandsregionen identifierat behovet av en analys som kan utgöra en grund att arbeta vidare från för en strategi för långsiktig utveckling i Dalsland. Rapporten har tagits fram som en fristående utredning av Tomas Ekberg vid enheten för samhällsanalys och Agneta Mårdsjö vid staben för regional utveckling i regionen. Barbara Rubinstein, samhällsanalys, har lagt ner ett stort arbete för att göra data från Västra Götalands enkät Hälsa på lika villkor tillgängliga. Per Karlsson har gjort kartor.

Ånimmen 2020-12-16

DET GODA LIVET I DALSLAND

DISKUSSIONSUNDERLAG FÖR EN STRATEGI FÖR UTVECKLING I DALSLAND

Sammanfattning och slutsatser

Denna rapport utgör ett diskussionsunderlag för en strategi för långsiktig utveckling i Dalsland med betoning på sociala och ekonomiska frågor. Förslaget har tagits fram som en fristående utredning inom Västra Götalandsregionen på initiativ av regionutvecklingsdirektören som identifierat behovet tillsammans med presidiet vid regionutvecklingsnämnden. Teoretiska utgångspunkter är de drivkrafter som identifierats som avgörande för regioners utveckling inom ekonomisk geografi samt forskningen om subjektivt välbefinnande. En forskning som handlar om vad som gör människor nöjda med sina liv eller lyckliga och hur insatser kan utformas för att ge störst påverkan på välbefinnandet. Kopplingen till den gemensamma visionen i Västra Götaland – Det goda livet är därmed direkt. Förslaget ska stärka förutsättningarna att nå målsättningarna i visionen i Dalsland.

I underlaget analyseras data som beskriver den långsiktiga sociala och ekonomiska utvecklingen i Dalsland men också Dalslänningarnas egen bild och beskrivning av sina liv och levnadsförhållanden. Till detta kommer en beskrivning av Dalslands utvecklingsförutsättningar och resurser. En av de viktigaste tillgångarna och en utgångspunkt för rekommendationerna är Dalslands identitet som ett landskap med gemensam historia från 1600-talet och framåt.

Utvecklingen i Dalsland kan beskrivas i termer av successivt minskad attraktion och konkurrenskraft. En utveckling som efterhand lett till en hög andel äldre i befolkningen, en begränsad bredd i näringslivet, svag jobbutveckling, låg utbildningsnivå, hög arbetslöshet, låga inkomster och ett stort bidragsberoende i aktiva åldrar. Analysen visar också att invånarna i Dalsland på flera områden lever väl, att förutsättningar och resurser finns för en bättre utveckling. För att vända situationen krävs dock satsningar med större förmåga att påverka samhällsutvecklingen i stort än de som görs i dag.

Den långsiktiga utvecklingen i Dalsland

Dalslands befolkning har minskat kontinuerligt och blivit allt äldre. Unga lämnar landskapet, äldre flyttar in. Den vanligaste åldern i Dalsland är 75 år jämfört med 29 år i Västra Götaland. Utvecklingen har också lett till ett överskott av män. Det gäller särskilt i 20-årsåldern där det, genom en kombination av nettoimmigration av unga män och utflyttning av unga kvinnor, finns 40 procent fler män än kvinnor i flera årgångar. Andelen utrikesfödda ökade dessutom mycket snabbt under andra halvan av 2010-talet och är nu bland de högre i Västra Götaland i Åmål, Bengtsfors och Mellerud.

Betydande satsningar behövs inom utbildningssystem och på arbetsmarknaden för att behålla de nya invånarna i landskapet och för att jämna ut könsbalansen. SCB:s befolkningsprognoser per kommun förutspår i kontrast till detta en än snabbare minskning av Dalslands befolkning mot 2040.

Dalslands arbetsmarknad har som helhet utvecklats svagt de senaste trettio åren. Landskapet hade strax före Corona ca 20 procent färre jobb än 1990. Sambandet mellan den långsiktiga utvecklingen av jobb och nivån på sysselsättning är också tydligt. Bengtsfors, Åmål och Mellerud har ihop med Gullspång Västra Götalands lägsta sysselsättningsgrader. Den snabba ökningen av migranter 2015/16 spelar in.

Strukturen på arbetsmarknaden utvecklas dessutom i oväntad riktning i Dalsland. Näringar som generellt växer i en allt mer urban svensk ekonomi har minskat. Det gäller också verksamhet med koppling till turism som restaurang och hotell och även innan Corona. De jobb som blivit fler i Dalsland under de senaste fem åren med data (2014-2018) är offentliga jobb inom utbildning och de som har med fastigheter och byggverksamhet att göra. De statliga jobben och regionjobben är dessutom få i förhållande till befolkningen och har blivit färre. Den enda sektor där Dalsland har hög andel anställda jämfört med Västra Götaland är den kommunala. Strukturellt är Dalsland specialiserat på jord och skogsbruk med en relativt hög andel tillverkning, utbildning, vård och omsorg. Arbetslösheten var i november 2020 mycket hög också i ett svenskt perspektiv, mellan 11 och 14 procent, i Bengtsfors, Åmål och Mellerud trots att Dalsland i skrivande stund inte drabbats lika hårt under Coronapandemin som Strömstad och Göteborg vars utveckling sticker ut i regionen.

Mot denna bakgrund kommer det inte som en överraskning att den disponibla inkomsten per person är mycket låg och växer långsammare än i omgivningen. Dessutom har flera av kommunerna i Dalsland bland den högsta andelen i landet i så kallad arbetsför ålder (20-64) som försörjs av olika former av bidrag. Även här är utvecklingen negativ de fem åren fram till 2019. Något som inte gällde andra kommuner i Västra Götaland i motsvarande situation som till exempel Gullspång.

Utbildningsnivån är med tanke på den ekonomiska utvecklingen och strukturen på arbetsmarknaden förväntat låg jämfört med de flesta andra kommuner i Västsverige. I Åmål har en något högre andel högre utbildning. Någon uppenbar ljusning är inte i sikte. Andelen unga som klarar grundskolan med godkända betyg är låg i Dalslandskommunerna med undantag för Dals-Ed. Ambitioner saknas dock inte. Andelen unga kvinnor som går vidare till högre utbildning efter avslutat gymnasium är relativt hög och det gäller i någon mån även unga män i Åmål, Bengtsfors och Mellerud. I de minsta kommunerna – Dals Ed och Färgelanda med en fjärdedel av befolkningen – är skillnaderna mellan andelen unga kvinnor och män som läser vidare störst i Västra Götaland, ca 20 procentenheter.

Hur ser Dalslänningarna på sina liv och levnadsförhållanden?

När dalslänningarna själva beskriver sina liv och levnadsförhållanden blir skillnaderna mot övriga delar av regionen klart mindre.¹ På ett antal för välbefinnandet viktiga områden också till Dalslands fördel. En något mindre andel av befolkningen i Dalsland har lågt psykiskt välbefinnande eller känner sig oroliga/nedstämda. De som lever i Dalsland är också mer trygga och bemöter varandra på ett bättre sätt, färre känner sig kränkta. Antalet anmälda brott är relativt lågt. Och visst finns det framtidstro bland Dalslänningarna. Två av tre är mycket eller ganska optimistiska om sin egen framtid, färre än en av tio är negativa.

Men det finns också flera områden som är viktiga för välbefinnandet där situationen i Dalsland är mindre bra än i andra delar av Västra Götaland. Dalslänningarna upplever sitt allmänna hälsotillstånd som något sämre. Med tanke på en befolkning med betydligt högre medelålder är det dock inte särskilt förvånande och bara en av tio beskriver sin hälsa som dålig eller mycket dålig. Mer allvarligt är att det är färre i Dalsland än i Västra Götaland som känner att de varit till nytta (gjort något meningsfullt) eller känner samhörighet med andra. Något fler saknar dessutom emotionellt stöd,

¹ 1500 Dalslänningar har svarat på frågor i enkäten Hälsa på lika villkor. Resultaten är signifikanta per kommun och har stratifierats för att efterlikna verklig befolkning. Möjligheten att leva på olika sätt med olika resurser, utbildning, ambitioner och mål i livet är viktigt. Det är det goda livet för alla invånare som är Visionen för Västra Götaland, inte det lika livet. vregion.se/ov/data-och-analys/projekt-uppdrag/folkhalsoenkaten/

praktiskt stöd och känner tillit till andra. Alla dessa frågor har var för sig en direkt påverkan på hur nöjda invånarna är med sina liv. Att fler har haft svårt att någon eller flera gånger under det senaste året klara sina löpande utgifter ger också en klart negativ påverkan på livstillfredsställelsen.

Dalslänningarna är dessutom genomgående mindre aktiva än invånarna i Västra Götaland. Färre Dalslänningar deltog 2018 i sociala och kulturella aktiviteter, tränade eller gjorde vardagsaktiviteter som att promenera. Undantaget var offentliga tillställningar som dans, marknadsbesök och liknande. Fler än en av tio hade inte gjort någon av tretton föreslagna aktiviteter under det senaste året. I många kommuner i Dalsland bor också en av fem ensam. Det kan jämföras med en av tio i kommunerna runt Göteborg. Även ensamhet påverkar människors välbefinnande negativt.

I absoluta tal är några av resultaten glädjande, andra mer oroande. Att femton procent av befolkningen bedöms ha nedsatt psykiskt välbefinnande och en tredjedel känt sig orolig eller nedstämd under de senaste veckorna är absolut oroande. Detsamma gäller att en av sex haft svårt att klara sina löpande utgifter det senaste året. Att en av fem säger att de gjort mindre än en halvtimmes vardagsaktiviteter som promenader den senaste veckan under det gångna året är inte bra i något hänseende. Tre av tio säger att de saknar tillit till andra. Det är höga värden men har med frågans utformning att göra. I Västra Götaland är en av tio så kallad "lågglitare" enligt SOM-institutets data, med små skiftningar de senaste 20 åren. Allt tyder på att Dalsland ligger på i stort sett samma nivå.

Hur nöjda är Dalslänningarna med sina liv och vad avgör välbefinnandet?

Med bakgrund i den strukturella utvecklingen och Dalslänningarnas egen beskrivning av sina liv och levnadsförhållanden kommer det inte som en överraskning att Invånarna i Dalsland är något mindre nöjda med livet än de i många andra delar av Västra Götaland. Åmål och Bengtsfors har lägst värden i regionen tillsammans med Göteborg, Lilla Edet, Svenljunga och Götene. Skillnaden till övriga delar handlar dock framförallt om hur många som är mycket nöjda med livet. För de som inte är särskilt eller alls nöjda är skillnaderna små. Knappt en av tio i Dalsland tillhör den senare gruppen vars förutsättningar är allra viktigast att stärka i en region med det goda livet som vision.

En omfattande analys har gjorts av hur Dalslänningarnas levnadsförhållanden och levnadssätt samvarierar med hur nöjda eller lyckliga de är med livet. Resultaten ligger i linje med de i den snabbt växande internationella lyckoforskningen. Hälsa och inte minst psykisk hälsa är avgörande för Dalslänningarna liksom för människor över hela världen. På samma nivå kommer frågan om att ha något meningsfullt att göra och att känna samhörighet med andra. I stort lika betydelsefullt är det att ha en ekonomi som gör att en klarar vardagens utgifter på ett bra sätt. Andra viktiga frågor är att ha emotionellt och praktiskt stöd, känna tillit till andra och att inte leva ensam. Dessutom är det så i Dalsland att de som är äldre (över 65 år) är mer nöjda med livet även när hänsyn tagits till levnadsförhållanden och levnadssätt. Sammantaget förklaras en stor del av Dalslänningarnas välbefinnande av ovanstående faktorer.

Resultaten pekar tydligt ut betydelsen av goda sociala relationer. De pekar också mot att dagens vuxengeneration i Dalsland har och upplever en sämre situation än de äldre (+65 år). I normalfallet är inte grupptillhörigheter som ålder, kön, utbildning eller födelseland det som avgör hur nöjda invånarna är med sina liv utan hur livet faktiskt levs och med vilka förutsättningar. Det gäller även i Dalsland men då med undantag för den äldre generationen. När analysen görs för olika grupper visar

det sig också att en svag ekonomi främst påverkat mäns välbefinnande och att möjligheten att få praktisk hjälp vid behov naturligt nog betyder mest för de som är äldre.

Det är i första hand inom vart och ett av ovanstående områden som det är viktigt att situationen förbättras för att fler Dalslänningar själva ska kunna känna att de lever ett bra liv. Den noggranne läsaren kan säkert sakna en del frågor i denna uppräkningslista. Ett givet exempel är att av olika skäl vara utanför arbetsmarknaden. Och visst har utanförskap på arbetsmarknaden betydelse för lyckan. Det avgörande för dalslänningarna är dock att känna att en har något meningsfullt att göra. För många innebär det ett meningsfullt arbete, men det finns också mindre meningsfulla arbeten. För de som till exempel har aktivitetsstöd eller är sjukskrivna innebär det någon annan meningsfull aktivitet.

Om vi istället för att studera vilka frågor som är avgörande när ett stort antal faktorer värderas i ett sammanhang ser på de som var för sig samvarierar med hur nöjda invånarna är med livet blir det tydligt att ett aktivt liv är viktigt. I en samlad analys är det inte aktiviteterna i sig som avgör välbefinnandet men kompletterande beräkningar pekar på att de har stor betydelse för en bättre hälsa och starkare sociala relationer. Andra förhållanden som påverkar välbefinnandet är att känna otrygghet eller känna sig kränkt av andra. Analysen pekar här mot att bra sociala relationer i övriga dimensioner kan fungera som stötdämpare i dessa situationer.

Det är också viktigt att konstatera att Dalslänningarnas välbefinnande inte alls är så dåligt i ett omvärldsperspektiv. Sverige har år efter år en befolkning som är bland de tio lyckligaste i världen. Dalslands värden är något lägre än de för Västra Götaland och Sverige men skillnaderna är inte dramatiska. Lyckotalen ligger dessutom i stort sett still i Västra Götaland de senaste 20 åren, liksom skillnaderna i lycka mellan invånarna. Tolkningen är att de kriser vi upplevt före Corona inte satt några djupare spår i välbefinnandet för större delen av befolkningen. Samtidigt vet vi att det oftast är de som redan har en svagare situation som drabbas.²

Dalslands förutsättningar och resurser

Dalsland har betydande resurser. Dalsland är ett sammanhållet landskap som härstammar från 1500-talet med egen historia och därmed en tydlig identitet. Dalsland har en stark kulturell tradition och ett antal framstående kulturella institutioner och utbildningsinstitutioner. Dalsland har också unika natur och turismupplevelser, delvis utnyttjade, inte minst med koppling till Dalslands kanal, sjösystemen och Vänern. Västra Götalandsregionen stödjer via sitt ansvar för regional utveckling och kultur ett stort antal institutioner och aktiviteter.

Dalslands ekonomisk-geografiska läge är i grunden starkt med närhet till befolkningsrika och diversifierade regionala arbetsmarknader och kvalificerad regional infrastruktur inom områden som högre utbildning, kvalificerad vård, innovationer och företagsutveckling. Dalsland har också direkt närhet och kopplingar till Norge, den norska marknaden och de norska konsumenterna av varor och tjänster. Dalsland har samtidigt en fastighetsmarknad med mycket låga priser vilken på sikt bör

² Att klara att behålla lyckonivåer i tider av kris är ingen självklarhet. Välbefinnandet i Venezuela, Grekland, Italien och Spanien för att ta några exempel har minskat drastiskt under det senaste decenniet (WHR 2020). Också när det gäller de stora migrantströmmarna under andra halvan av 2010-talet är forskningsresultaten intressanta. I normalfallet sker en ganska snabb anpassning till lyckonivån i det samhälle migranten söker sig till. I data från Gallup gäller det även för Sverige vars invandrare också är bland de tio mest nöjda bland migranter till olika länder (World Happiness Report 2019). Forskarna varnar samtidigt för att allt för stora strömmar under korta perioder riskerar bryta detta förhållande (ibid).

kunna locka än fler investerare och som gör det enklare att leva ett bra liv med relativt sett lägre inkomster. De låga fastighetspriserna är samtidigt ett tydligt tecken på dagens låga attraktivitet. Ingen annan del av Västsverige har motsvarande situation och grannkommunerna bedöms överlag som betydligt mer attraktiva av invånarna.

Dalsland har goda förutsättningar (och kvalificerad verksamhet) inom jord- och skogsbruk och därmed bioekonomi, men också för mer kvalificerad industriell verksamhet. Det senare framförallt i Åmål och i några av de kvarvarande bruksmiljöerna. Ortstrukturen i Dalsland med ett pärlband av nuvarande eller tidigare bruksorter innebär dock att befolkningen är mycket utspridd i landskapet och att centralorterna med undantag av Åmål och Ed har en låg andel av invånarna i kommunerna. Bilberoendet är mycket stort. Dalsland har sammantaget 14 invånare per km² något som bara i övrigt gäller en handfull andra kommuner i Västra Götaland. Göteborg har 1 300 invånare och Västra Götaland som helhet har 74 invånare per km².

Dalsland tillhör landets näst största region med drygt 1,7 miljoner invånare, med omfattande resurser, ett uttalat ansvar för regionens utveckling och med en vision som handlar om att alla, i alla delar av Västra Götaland, ska leva det goda livet. Dalsland har förutsättningar att på sikt bli en integrerad del av den storstadsregion landskapet faktiskt tillhör.

Förslag till strategi för Dalslands framtid – Det goda livet i Dalsland

Dalslands negativa utveckling behöver och kan brytas. Satsningar som gör verklig skillnad för landskapets långsiktiga utveckling behövs. De särskilda initiativ som tagits under mer än fyra decennier av regionalpolitik har varit vällovliga men inte räckt till. De har inte sällan haft formen av tidsavgränsade projekt för en begränsad målgrupp. Mer långsiktiga regionala satsningar som stödjer institutioner i Dalsland har dock skett och sker för ett antal utbildnings- och kulturinstitutioner, inklusive Dalslands kanal, Dalslands folkhögskola, utbildningar inom konst och konsthantverk, mm.

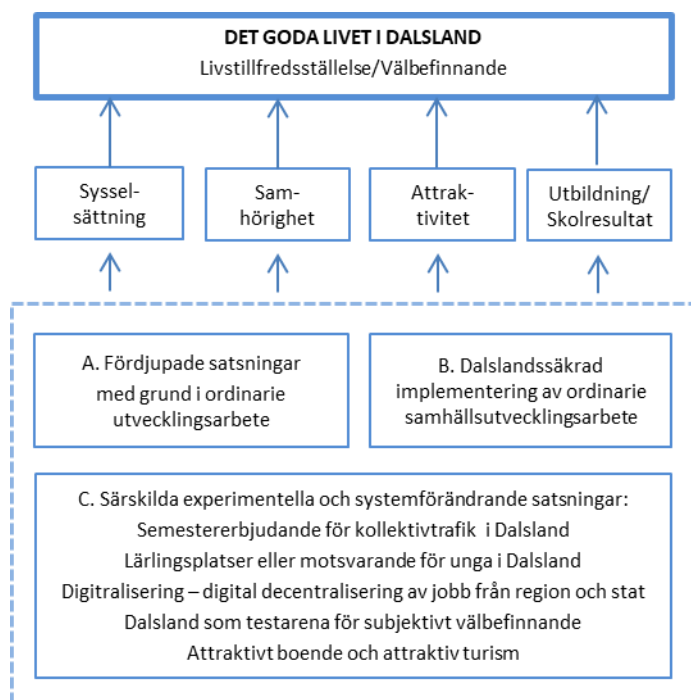
Dalslands potential är bättre än dess utveckling under senare decennier. Att bryta en långsiktig negativ samhällsutveckling är dock inte enkelt. Fokus behöver ligga på åtgärder som bidrar till att landskapet i sig och dess förtjänster uppmärksammas mer och bättre än vad som sker i dag och på sådant som kan lyfta välbefinnandet långsiktigt för invånarna. Dalslands synlighet och attraktivitet måste stärkas. Dessutom behöver den ordinarie utvecklingspolitik som regionen, Fyrbodalen och andra aktörer driver och olika villkor anpassas och specificeras från Dalslands förutsättningar.

Det förslag som arbetats fram innehåller som en central del förslag på experimentella inslag och breda programinsatser som normalt inte förekommer i regional utvecklingspolitik i Sverige. I ett regionalt perspektiv blir dock kostnaden begränsad. Dalsland har bara 2,5 procent av Västra Götalands befolkning (drygt 13 procent av ytan). Det gör landskapet lämpligt för att testa nya och/eller okonventionella lösningar. Den långsiktigt svaga strukturella utvecklingen och ett lägre välbefinnande motiverar satsningarna. Ingen annanstans i Västra Götaland finns ett sammanhållet område med en utveckling eller situation som i Dalsland. En förutsättning för ett framgångsrikt genomförande är att kommuner, region och statliga aktörer är överens om grunderna i en strategi, att den är långsiktig och i möjligaste mån resurssatt.

I figuren presenteras en schematisk bild av förslaget och dess innehåll. Det övergripande målet har en direkt koppling till Visionen om Det goda livet och är att öka dalslänningarnas välbefinnande. Det görs genom att levnadsförhållanden och utvecklingsförutsättningar i landskapet stärks. Fyra

områden är viktiga att följa: sysselsättning, samhörighet, attraktivitet och utbildning/skolresultat. Medlen för att nå mål och delmål består dels av fördjupade satsningar med grund i ordinarie utvecklingsarbete och att "dalslandssäkra" implementering av det mer "komplexa" samhällsutvecklingsarbete som sker vid Västra Götalands regionala noder. Till detta kommer den experimentella delen med Dalsland som testarena för breda satsningar som har förutsättningar att ändra de grundläggande förutsättningarna för omställning och utveckling långsiktigt och som i flera fall visat sig framgångsrika i andra länder eller andra miljöer tidigare. De fem förslagen presenteras i principiella termer som en utgångspunkt för fortsatta diskussioner, utredning och preciseringar.

Figur 1 Schematisk bild av förslaget till underlag för strategi för det goda livet i Dalsland

A Fördjupade satsningar med grund i ordinarie utvecklingsarbete

Inom ramen för det ordinarie utvecklingsarbetet finns ett antal prioriterade frågor som behöver extra uppmärksamhet i Dalsland. Den analys som gjorts pekar ut följande områden som centrala:

- En intensifierad och fördjupad satsning på fullföljda studier i grundskolan
- Ett utvecklat system för att stimulera distansutbildning för högskolestudier – Campus Dalsland?
- Extra resurser för snabbare utbyggnad av den digitala infrastrukturen
- Omställning till en bioekonomi – Dalslands förutsättningar och utveckling
- Intensifierat påverkansarbete för dubbelspår järnvägen Öxnered/Ed
- Särskilda satsningar på att minska könsuppdelningen i studie- och arbetsliv
- Fortsatt utveckling av verksamheten vid Steneby och Dalslands folkhögskola

B Dalslandssäkra implementeringen av ordinarie utvecklingsarbete

Utöver detta kommer betydelsen av att utveckla och anpassa övriga regionala och statliga satsningar på bästa möjliga sätt. Det gäller insatser för stärkt företagande och innovation – det mer direkt näringslivsinriktade arbetet och kan gälla insatser för att stärka de redan aktiva insatserna inom kultursektorn. Det gäller definitivt besöksnäringen. Det viktiga inom alla dessa områden är att se till att Dalsland får tillgång till de resurser som finns och de satsningar som görs och att det sker utifrån förutsättningarna i landskapet.

C Dalsland som testarena - fem förslag för ökad attraktivitet, omställning och långsiktig utveckling

Fem förslag har valts ut som om de genomförs kommer öka Dalslands synlighet, attraktivitet och kunskapen om landskapet samtidigt som genomförandet får stor betydelse för att stärka de långsiktiga utvecklingsförutsättningarna på centrala områden. Förslagen berör kollektivtrafikens utveckling och betydelse för klimat och hållbar turism, kopplingarna mellan utbildning och arbetsliv, etablering av fler och inte minst fler kvalificerade offentliga arbetstillfällen, Dalsland som testarena för samhällsutveckling med grund i subjektivt välbefinnande och ökad attraktivitet i boendemiljö och för turism. Anslaget är experimentellt, uppföljning och utvärdering är viktigt. Samtliga förslag behöver utredas och preciseras. Organisatoriska resurser behöver avsättas för genomförandet.

1 Semestererbjudande för kollektivtrafik i Dalsland

Ett försök med semesterbjudande för kollektivtrafik i semestertider i Dalsland ger förutsättningar för fler Dalslänningar och andra att prova på och upptäcka kollektivtrafikens fördelar samtidigt som Dalsland kan marknadsföras mer aktivt som ett attraktivt turistmål. Ett kontrollerat försök under ett antal år ger rätt utformat även möjlighet att utvärdera utfallet av denna typ av projekt i mer glesbefolkade bygder, också ur klimatsynpunkt. Dalslands synlighet och attraktivitet ökar under besöksnäringens viktigaste period i landskapet och den subvention som behövs förväntas bli mycket begränsad. Förslaget genomförbarhet behöver utredas vidare.

2 Lärlingsplatser eller motsvarande för unga i Dalsland

Både när det gäller arbetslöshet bland unga och integration av flyktingar är det länder som Tyskland, Nederländerna och Österrike som har någon form av system med lärlingsplatser som visar de bästa resultaten. I Sverige finns inget sådant system etablerat. Med relativt få berörda i aktuella åldrar är Dalsland idealiskt för ett mer långvarigt försök eller experiment i denna riktning. Systemet ska garantera en plats under hela utbildningstiden och ersättning för utfört arbete. Effekterna av satsningen utvärderas i förhållande till dess samhällsekonomiska effekter och för effekter på välbefinnandet i förhållande till relevanta grupper i andra delar av landet utan försök. Näringslivet i Västsverige driver via Handelskammaren denna fråga aktivt. Förslaget behöver givetvis utredas vidare och precis i samverkan med berörda aktörer.

3 Digitalisering – digital decentralisering av jobb från region och stat

Västra Götalandsregionen och staten har mycket få anställda i Dalsland i förhållande till landskapets befolkning. Genom utvecklingen inom digitalisering och hemarbete finns nu starka motiv och goda möjligheter att decentralisera fler och mer kvalificerade arbetstillfällen utan att det påverkar produktiviteten i verksamheten negativt. Digitala tjänster är ett särskilt intressant område för Dalsland som behöver en påfyllnad av den typen av kompetens och jobb. Andra områden är natur och miljöfrågor och kultur/turism. En lokalisering av tjänster i bra kommunikationslägen för spårbunden trafik gör det dessutom möjligt att pendla de dagar när arbetet kräver personliga möten. Förslaget behöver givetvis utredas vidare och preciseras. En förutsättning är ett succesivt införande.

4 Dalsland som testarena för samhällsutveckling med grund i subjektivt välbefinnande

En snabbt växande forskning om de viktigaste frågorna för att vi ska vara nöjda med våra liv ger förutsättningar att efterhand ändra prioriteringar och utformning av insatser när det gäller att utveckla samhället än tydligare i riktning mot visionen om Det goda livet. Dalsland kan bli pilotregion och försöksområde. Det skulle också ge betydande uppmärksamhet och ökad attraktivitet. En given

åtgärd är att skolorna i Dalsland mäter och gör tydliga satsningar på elevernas välbefinnande. Insatser för bättre praktiskt och emotionellt stöd, mot ofrivillig ensamhet och för att öka det psykiska välbefinnandet är viktiga. Samverkan kan sökas med brittiska What Works Centre for Wellbeing. Förslaget behöver diskuteras och utvecklas i nära samverkan mellan kommunala och regionala aktörer.

5 Attraktivt boende och attraktiv turism

Dalsland har i förhållande till sin folkmängd och yta mycket stora naturresurser. Fastighetspriserna är låga. Behovet av att öka attraktiviteten och få fler att flytta in är stort. Det nuvarande strandskyddet leder ofta till konflikter mellan investerare, kommuner och stat. Två frågor bör utredas skyndsamt. Det gäller dels möjligheten att bygga nya eller utveckla befintliga samhällen med form av tydligt avsatta och planlagda områden i mer attraktiva och strandnära lägen i de fem kommunerna. För det andra att skapa möjligheter att utveckla idén bakom "72-hour cabin" som gett Dalsland omfattande positiv uppmärksamhet nationellt och internationellt för första gången på decennier. Förslaget ligger helt i linje med strandskyddsutredningens förslag (december 2020) och ger förutsättningar för Dalsland att fungera som pilotregion.³ Förslagets genomförbarhet och utformning behöver diskuteras vidare mellan berörda aktörer.

³ <https://www.dn.se/debatt/det-ska-bli-enklare-att-bygga-strandnara-pa-landsbygden/>

1 Utveckling i Dalsland

I detta kapitel ges en bild av utvecklingen och läget i Dalsland med grund i officiell registerbaserad statistik. Redovisningen omfattar förutom en genomgång av befolkningsutveckling och befolkningsstruktur centrala sociala och ekonomiska indikatorer med koppling till människors långsiktiga välbefinnande och landskapets utveckling som hälsa, delaktighet, trygghet, arbete, arbetsmarknad, inkomster, försörjning och utbildning. I det följande kapitlet ges en bild av Dalslänningarnas egen syn på sina liv och beskrivning av sina livsförhållanden.

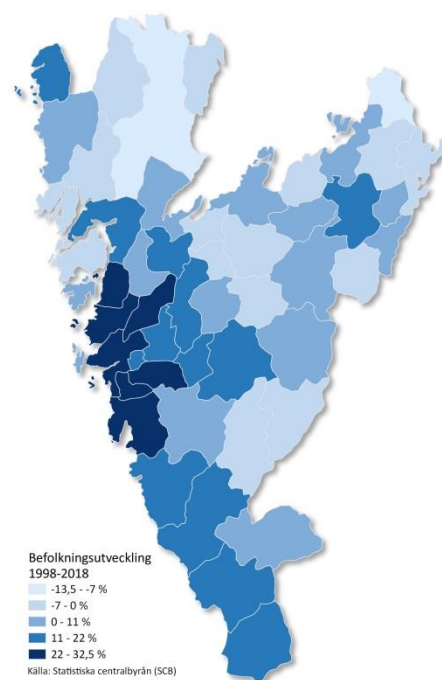
Befolkning – färre och äldre invånare, fler migranter men negativa prognoser

Befolkningsutvecklingen i Västsverige de senaste 30 åren visar tydligt hur jord- och skogsbruksbygder med mer traditionell industri och på något längre avstånd från regionala centra förlorar i attraktionskraft (figur 2). Starka drivkrafter i ekonomin har under lång tid gynnat befolkningsrika platser där förutsättningarna är bättre för en ekonomi baserad på specialiserad arbetskraft med bättre förutsättningar att dela olika former av resurser, skapa bra matchning på allt mer mångsidiga (diversifierade) arbetsmarknader och lära av varandra. Platser som då blir attraktiva och lockar många med karriärambitioner.

Samtliga kommuner i Dalsland har, trots den stora inflyttningen av migranter i Bengtsfors, Åmål och Mellerud mellan 2013 och 2016, minskat sin befolkning de senaste 30 åren. Skillnaderna i befolkningsutveckling i Västsverige är mycket stora. Minskningen är minst sju procent i de ljusast blå kommunerna i kartan medan den är mer än 22 procent plus i Göteborg med kringliggande kommuner - de mörkast blå.

SCBs prognos för perioden 2020-2040 spår en fortsatt utveckling i denna riktning. För hela Fyrbodalen beräknas enbart de över 65 år öka i antal till år 2040. För Dalsland väntas utvecklingen bli särskilt bekymmersam. De senaste femtio åren har Dalslandskommunernas befolkning minskat med tio procent till 43 000 invånare. SCB räknar med att befolkningen minskar med ytterligare 3 000 personer eller sju procent bara till 2030 och med totalt 5 200 personer motsvarande totalt tolv procent till år 2040. SCBs prognos för Västra Götaland för motsvarande period är att befolkningen ökar med 150 000 invånare och närmar sig två miljoner år 2040. Dalslands andel av befolkningen i Västra Götaland skulle med en sådan, i praktiken ohållbar utveckling, fortsätta att minska från 2,5 till 2 procent. För 30 år sedan var andelen 3,7 procent.

Figur 2 Befolkningsutveckling 1998-2018 i kommuner i Västsverige

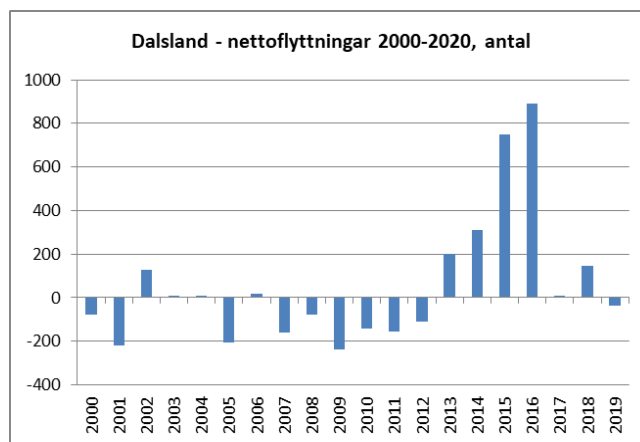
Stor utflyttning för studier och arbete men positiva tal i övriga åldrar

Den långsiktiga befolkningsutvecklingen inom ett land bestäms i huvudsak av invånarnas flyttmönster. Figur 3 beskriver utvecklingen på 2000-talet för Dalsland. En period där den samlade nettoflyttningen varit positiv med nästan 1100 fler in- än utflyttare. Huvudförklaringen till detta är migrantströmmarna från 2013 och framåt och då särskilt 2015/16. Om vi istället studerar en mer "normal" period som 2000-2009 är nettoflyttningarna oftast negativa och det negativa nettot för de första tio åren på 2000-talet blir -800.

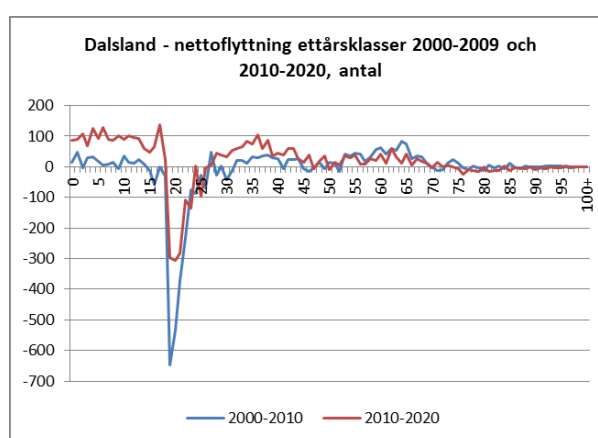
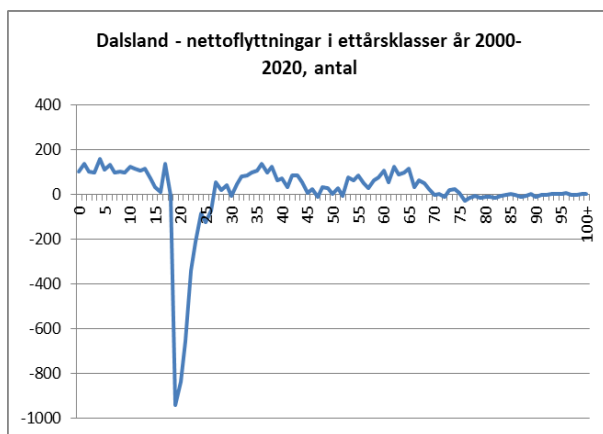
Oavsett tidsperiod uppkommer i stort sett hela det negativa flyttnettot i åldrarna 17/18-27/28 år. Kombinationen av en relativt sett smal

arbetsmarknad och avsaknaden av mer omfattande högre utbildning är huvudorsaker. Det finns dock en annan sida av myntet. Från 30 år och uppåt är inflyttningen netto oftast positiv. Det för också med sig en nettoinflyttning i åldrar upp till 15 år. Även mellan åren 2000 och 2009 var den positiva nettoinflyttningen till Dalsland relativt stor i åldrarna 35-45 år och framförallt mellan 55 och 70 år med ett netto på ca 300 respektive 700 personer. Det är betydande inflöden. Sammantaget är det dock uppenbart att det med nuvarande förutsättningar är svårt att bryta den negativa befolkningsutvecklingen. De strukturella förutsättningarna behöver förändras och satsningar som tilltalar grupper som faktiskt kan tänka sig att stanna i eller flytta till Dalsland behövs. Attraktionskraften behöver öka. (Viktigt att Dalsland ligger i en attraktiv storstadsregion och inte ska behöva utvecklas på detta sätt! Vårt uppdrag.)

Figur 3 Nettoflyttning totalt per år i Dalsland, 2000-2020

Figur 4 Nettoflyttning Dalsland ettårsklasser, 2000-2020 Figur 5 Nettoflyttning ettårsklasser. 00-09, 10-19

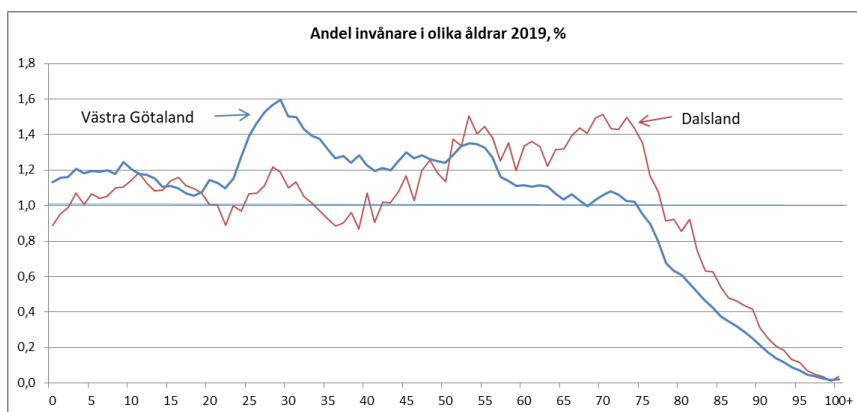
Anm: Källa SCB i samtliga fall där inget annat anges

Om tio år kan 80-åringar vara den vanligaste åldern i Dalsland

Den beskrivna utvecklingen har lett till en åldersstruktur i Dalsland som markant avviker från den i Västra Götaland som helhet. Följande figur visar andelen invånare i olika åldrar i Dalsland och Västra Götaland. Medan Västra

Götaland har högst andel invånare i åldersgrupperna från 25 till 35 år och runt 50-årsåldern – där varje åldersklass rymmer mer än 1,3 procent av befolkningen – är flest invånare i Dalsland, förutom de runt 50 – i åldern 65 till 75 år. Åldersgruppen med flest invånare i Västra Götaland

Figur 6 Andel invånare i ettårsklasser, Dalsland och Västra Götaland, 2019

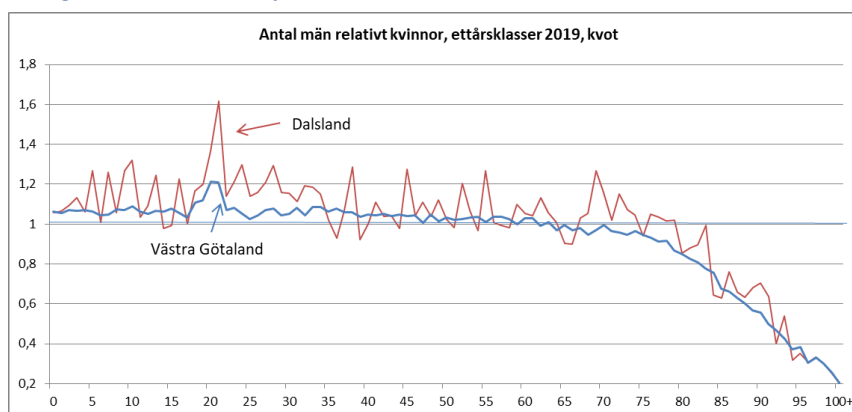

är 29 år. I Dalsland är 70 år den vanligaste åldern. Totalt är "överrepresentationen" av de över 65 år ca 3 400 personer jämfört med strukturen i Västra Götaland. Detta motsvarar då de som "saknas" i förhållande till Västra Götaland framför allt i åldrarna 0-10 och 20-45 år.

Figuren visar också hur talet om en formlig explosion av invånare i åldrarna över 80 år i förhållande till resten av befolkningen i Västra Götaland präglas av vissa överdrifter. Något som också regionens egna prognoser tidigare visat. Andelen invånare i åldern 25-40 år är mycket hög och det som avgör försörjningsbördan är arbetsmarknadens utveckling.⁴ För Dalsland är läget ett annat. Här saknas till stora delar påfyllnad underifrån.

Utvecklingen har också medfört att balansen mellan kvinnor och män påverkats. I förhållande till genomsnittet för Västra Götaland "saknas" ungefär 200 kvinnor i åldrarna 20-35 år. Figur 7 visar antalet män i förhållande till antalet kvinnor i Dalsland respektive Västra Götaland. Dalslands värden

Figur 7 Andel invånare per kön ettårsklasser, Dalsland, 2019

ligger generellt över de för Västra Götaland. Notera även den påverkan det stora antalet manliga migranter haft på antalet män respektive kvinnor i åldern 18-25 år i Dalsland och i Västra Götaland som helhet. Bilden visar också tydligt hur kvinnor lever något längre. Antalet män i förhållande till kvinnor sjunker mycket snabbt då vi kommer över 80-årsåldern. I 85 årsåldern går det sex män på tio kvinnor.

⁴ Västra Götalandsregionen, Regionrapport 2020 VGR Analys 2020:2

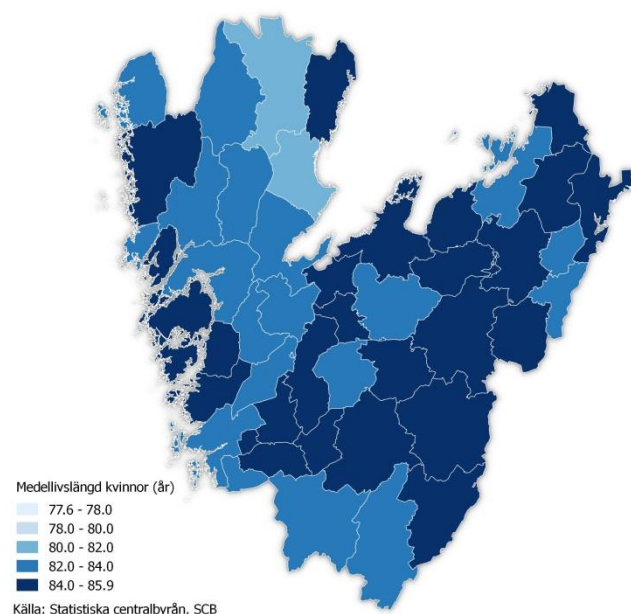
Snabb ökning av invånare som är födda i andra länder under 2010-talet

Som vi redan konstaterat har de stora flyktingströmmarna i hög grad påverkat befolkningsutveckling och struktur i Dalsland det senaste decenniet. Andelen invånare som är födda i ett annat land har fördubblats i flera kommuner. Runt en av fem invånare i Åmål, Bengtsfors och Mellerud med 75 procent av Dalslands befolkning är nu födda i ett annat land. I Åmål är två av tre utrikes födda från länder utanför Europa. I Bengtsfors och Mellerud är det hälften. Det är självklart att utvecklingen innebär stora behov av insatser för att klara integrationen inom utbildningssystem och på arbetsmarknaden, för samhörighet och för att behålla de nya invånarna i landskapet.

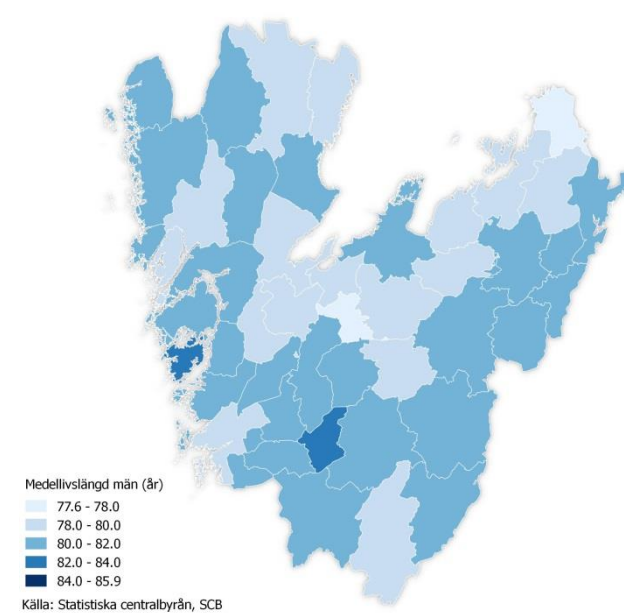
Hälsa – Medellivslängd

En god fysisk och psykisk hälsa är några av de viktigaste faktorerna för invånarnas möjligheter att leva ett bra liv. I nästa kapitel redovisar vi en rad mått på hur invånarna själva ser på sin hälsa och på faktorer som betyder mycket för hälsan. Här nöjer vi oss med att presentera det definitiva måttet på fysisk hälsa, medellivslängd. De relativt stora skillnaderna mellan kvinnor och män syns tydligt i kartorna. Värdena är låga eller mycket låga för kommunerna i Dalsland med undantag för kvinnor i Åmål. Medellivslängden för kvinnor i Bengtsfors och Mellerud är samtidigt lägst i Västra Götaland. Generellt skiljer sig livslängden mycket mellan invånare med olika inkomster och utbildningsnivå och dessa är som vi ska se låga i Dalsland. Intressant att notera är dock att de kommuner där invånarna lever längst inte självklart sammanfaller med storstaden eller regionala centra med många högutbildade och högre inkomster. Stora delar av Sjuhärad, Skaraborg och Bohuslän har en befolkning med lång livslängd. Sociala relationer, delaktighet och att ha något meningsfullt att göra spelaren viktig roll för invånarnas välbefinnande.⁵

Figur 8 Medellivslängd kvinnor

Figur 9 Medellivslängd män

Anm: Medelvärde för senaste fem åren med data. Kartorna visar samtliga kommuner i Västra Götaland

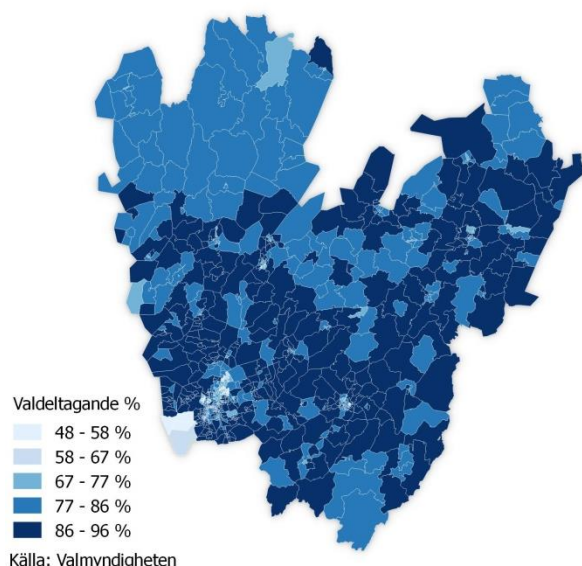
⁵ Att medellivslängden inte är högst där inkomster och utbildning är högst har sannolikt också samband med att äldre med god hälsa och tidigare goda inkomster flyttar till attraktiva boendelägen vid sidan av de stora arbetsmarknaderna. Det är vid vilken ålder de äldre i kommunen avlider som i stort avgör medellivslängden.

Delaktighet – Valdeltagande

Valdeltagandet är en indikator för politisk delaktighet i samhället. Ett högt valdeltagande ses som viktigt för demokratin legitimitet och för väl avvägd politisk representativitet.⁶ Valdeltagandet ökade betydligt vid 2018 års val. Det kan troligen kopplas till större politiskt engagemang och tydliga stridsfrågor, bland annat kring migration och frågan om utveckling storstad/landsbygd.

Skillnaderna i valdeltagande mellan olika delar av regionen är stora. De följer i huvudsak ett mönster där en hög andel invånare med lång förankring i det svenska samhället ger ett högt valdeltagande. Ett generellt undantag ser ut att vara de delar som haft en något sämre utveckling av arbetsmarknaden de senaste decennierna. Valdeltagandet i Dalsland är liksom i stora delar av Bohuslän och på Skaraborgs slättbygder relativt lågt. Detsamma gäller nordöstra Skaraborg och Svenljunga i söder. Mönstret känns igen. I så kallat ekonomiskt resurssvaga områden i Västra Götalands större städer med en hög andel invånare med utländsk bakgrund är valdeltagandet mycket lågt.

Figur 10 Valdeltagande i riksdagsvalet 2018 per valdistrikt

Trygghet – relativt sett låg brottslighet

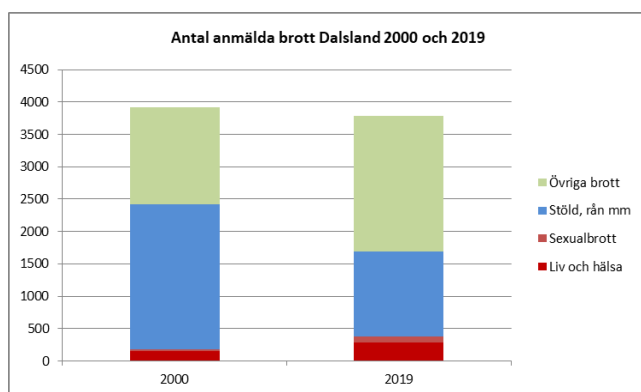
Nivån på brottsligheten i ett samhälle har ett samband med frågor som delaktighet och sociala relationer.⁷ Mätt som antalet anmälda brott är brottsligheten i Dalsland relativt låg och minskar över tid. I förhållande till befolkningens storlek ökar antalet brott något under de senaste tio åren men är totalt sett oftast lägre än för de omgivande städerna och andra medelstora städer i Västra Götaland (figur 11 och 12).

Brott mot liv och hälsa och sexualbrott har blivit vanligare medan stöld och rån minskar. Tendensen är densamma som i riket. I förhållande till befolkningen var de anmälda brotten många i Mellerud 2019 och här har också anmälda brott mot liv och hälsa ökat snabbt.

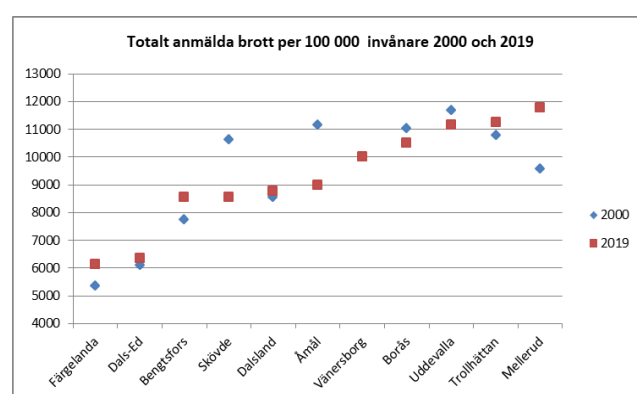
⁶ Martinsson, J. (2007): Värdet av valdeltagande – en rapport till grundlagsutredningen

⁷ Se till exempel <https://www.bra.se/forebygga-brott/ekonomiskt-stod/slutrapporter/ungdomar.html>

Figur 11 Anmälda brott, Dalsland 2000, 2019

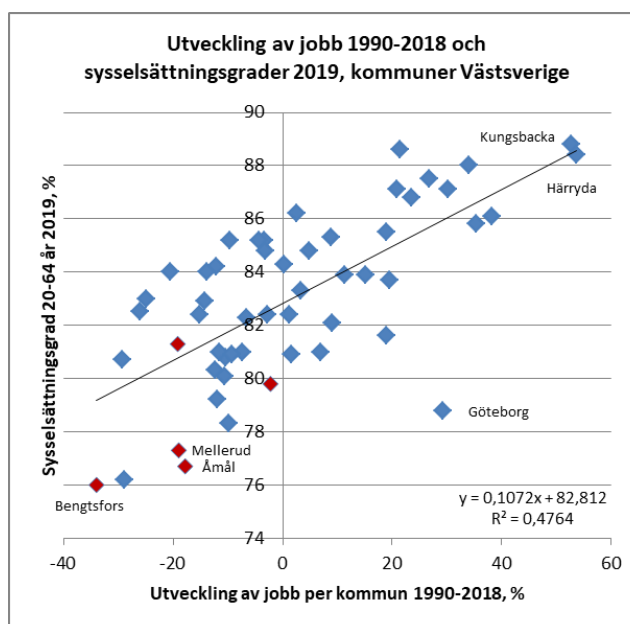
Figur 12 Anmälda brott per invånare, 2000, 2019

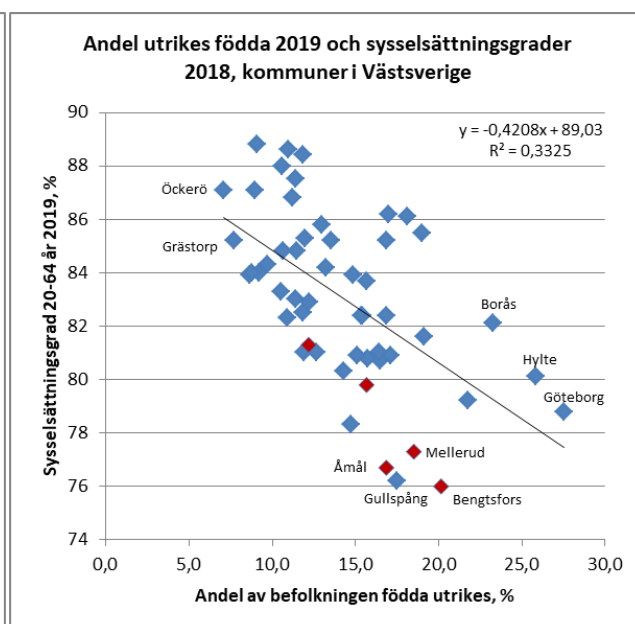
Arbete och arbetsmarknad – Långsiktigt negativ utveckling

Sverige hade innan Corona slog till EU:s högsta sysselsättningsgrader och Västra Götaland hade en sysselsättning på minst svensk nivå. Även skillnaderna mellan in- och utrikesfödda var på väg att minska, samtidigt som frågan om i vilken mån en sysselsättning innebär möjligheter att egentligen försörja sig aktualiserats allt mer.⁸ Figur 13 visar sysselsättningsgraden som en funktion av långsiktig jobbutveckling medan figur 14 visar sysselsättningsgraden som en funktion av andelen utrikesfödda per kommun i Västsveriges 55 kommuner.

Figur 13 Sysselsättningsgrader och utveckling jobb

Figur 14 Sysselsättningsgrader och utrikesfödda

Anm: Samtliga 55 kommuner i Västsverige (Västra Götaland och Halland) i figurerna. Figurerna visar samvariation mellan sysselsättning 2019 och jobbutveckling över tid respektive sysselsättningsgrad och andel utrikes födda.

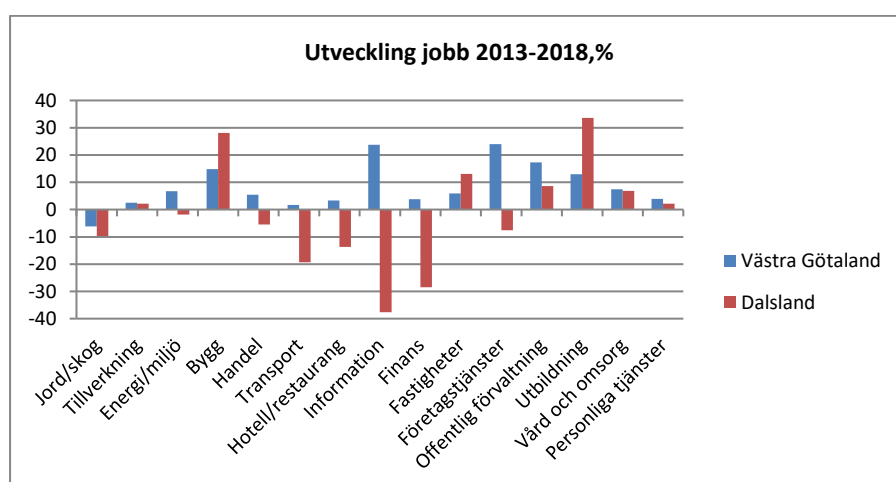
⁸ Se till exempel Entreprenörskapsforum 2020 om Försörjningsgraden samt beskrivningar av andelen helårspersoner som försörjs av bidrag i åldrarna 20-64 år och beskrivningarna av faktisk disponibel inkomst här. https://entreprenorskapsforum.se/wp-content/uploads/2020/04/Rapport_Sjalfvorsorjning_web.pdf

Utvecklingen av antalet jobb de senaste 30 åren skiljer sig dramatiskt mellan kommunerna. I tre av Dalslandskommunerna har jobben netto minskat med ca 20 procent. I Bengtsfors har ett av tre jobb försvunnit. Antalet jobb har samtidigt ökat med 30 procent eller mer i huvudsak i Göteborg och dess kranskommuner. Som en följd av detta och av ett stort flyktingmottagande (se figur 14) är sysselsättningsgraden fem till tio procentenheter lägre i åldern 20-64 år i Bengtsfors, Åmål och Mellerud än i flertalet andra mindre kommuner i Västsverige. Skillnaderna kan bara beskrivas som dramatiska. Fram till 2005 hade alla dessa tre kommuner sysselsättningsgrader på eller över den svenska genomsnittsnivån. 2018 var nivån fem procentenheter lägre. De högsta värdena i figuren för Västsverige är kranskommuner till Göteborg vilka alla hade (och fortfarande har) bland landets absolut högsta nivåer för andelen sysselsatta.

Starkare jobbutveckling de senaste fem åren men något oroande strukturell utveckling

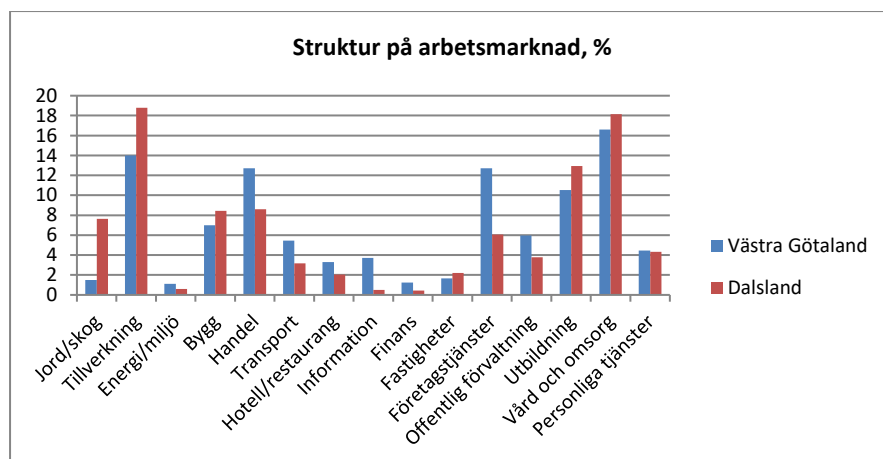
Utvecklingen på arbetsmarknaden under senare år före Corona ser samtidigt något bättre ut. Mellan 2013 och 2018 ökade antalet jobb netto i samtliga kommuner i Dalsland. Jobben i Åmål var dock 2018 fortfarande färre än före finanskrisen 2008/09. Med en bakgrund som utbildningscentrum, och en i många delar avancerad industriell verksamhet och en mer väl utbildad befolkning är Åmåls utveckling förvånansvärt svag. Den strukturella utvecklingen i Dalsland ger dock ingen större anledning till glädje. I stort alla verksamheter som växer mest i Västra Götaland och Sverige, i en mer kunskapsberoende urban ekonomi, minskar i Dalsland under senare år. Mest förvånande är värdena för företagstjänster och hotell och restaurang. Utvecklingen kan tolkas som att både centrala delar av kunskapsbasen i landskapet och turismen utvecklas i fel riktning (figur 15). Fler jobb skapas inom offentlig sektor och inom bygg och fastighet. Utbildningssektorn ökade med en tredjedel motsvarande 550 nya jobb på fem år 2013 till 2018 och vård och omsorg med 200. Till det kommer 300 nya jobb netto inom byggsektorn. Totalt ökar antalet jobb i landskapet med 650 eller 4 procent. Under samma period ökade antalet jobb i Västra Götaland med 73 500 jobb motsvarande 9 procent. Dalslands andel av jobb tillväxten var 0,8 procent. Dalslands andel av jobben 2018 var 2 procent, i reda tal 17 400 jobb.

Figur 15 Utveckling av jobb i Dalsland fördelat på branscher 2013 – 2018

Strukturen på arbetsmarknaden är också och helt naturligt mer "traditionell" än den för regionen som helhet. Dalsland har en tydlig stark specialisering inom jord och skogsbruk, en relativt hög andel tillverkning, en lägre andel i allt som är drivet av urbana och täta miljöer – särskilt företagstjänster – och så en hög andel jobb inom vård, skola, omsorg, dock inte inom offentlig förvaltning (figur 16).

Figur 16 Struktur på Dalslands arbetsmarknad, branscher, 2018

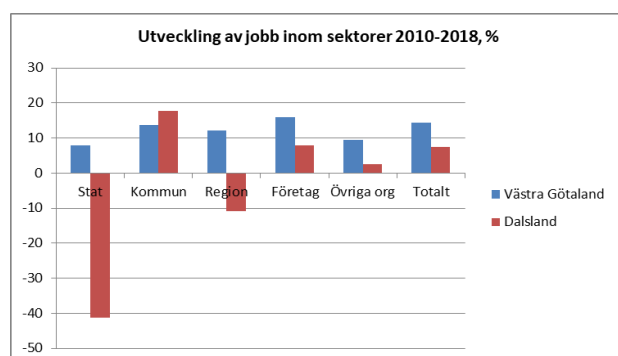

Stat och region behöver öka sin närvaro i Dalsland

Arbetsmarknaden kan också beskrivas i form av vilka sektorer som generar jobb. Det som sticker ut för Dalslands del jämfört med de lokala arbetsmarknaderna i Västra Götaland är dels en hög andel anställda i kommunal verksamhet av olika slag, dels mycket få och snabbt minskande statliga jobb samt få och något minskande jobb där regionen är huvudman (figur 17). Per tusen invånare har Dalsland 11 jobb i statlig regi och 9 i regionens regi.⁹ De större lokala arbetsmarknaderna och Västra Götaland som helhet har runt 30 statliga och regionjobb per tusen invånare (figur 18). En helt rimlig storlek i Dalsland borde därmed vara 1 000 jobb per sektor eller en ökning med 5-600 per sektor. Det motsvarar en andel av samtliga jobb på fyra till fem procent respektive drygt 20 jobb per 1000 invånare vilket är ungefär i nivå med Lidköping/Götenes arbetsmarknad.

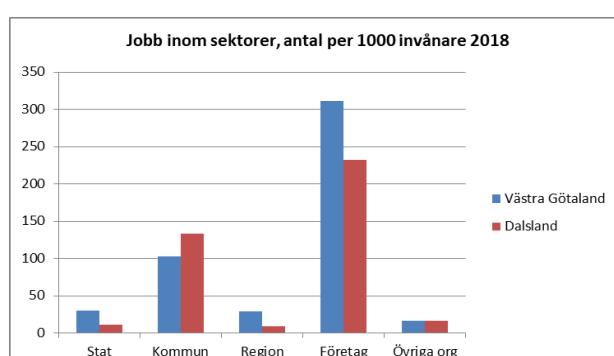
I dessa tider av hyllad digitalisering finns det tveklöst många, också kvalificerade jobb, som kan förläggas i Dalsland. Att en successiv förändring i denna riktning bör ske under det närmaste decenniet bör vara självklart. Det går inte att ena dagen hävda digitaliseringens genombrott och möjligheter att sköta jobb på distans för t.ex. digitala tjänster inom stat och region och fortsätta med en struktur i den egna organisationen som utgör en spegelbild av ett alltmer urbant näringsliv.

Figur 17 Utveckling jobb per sektor 2010-2018

Anm: Data för Dalsland och Västra Götaland med jobb fördelat på privat, statlig, kommunal och regionsektorn.

Figur 18 Jobb per sektor per 1000 invånare

⁹ För regionjobben som minskat med 50 under 2010-talet kan lagen om valfrihetssystem (LOV) som trädde i kraft 2009 spela in. Nivån på jobben var dock redan innan mycket låg.

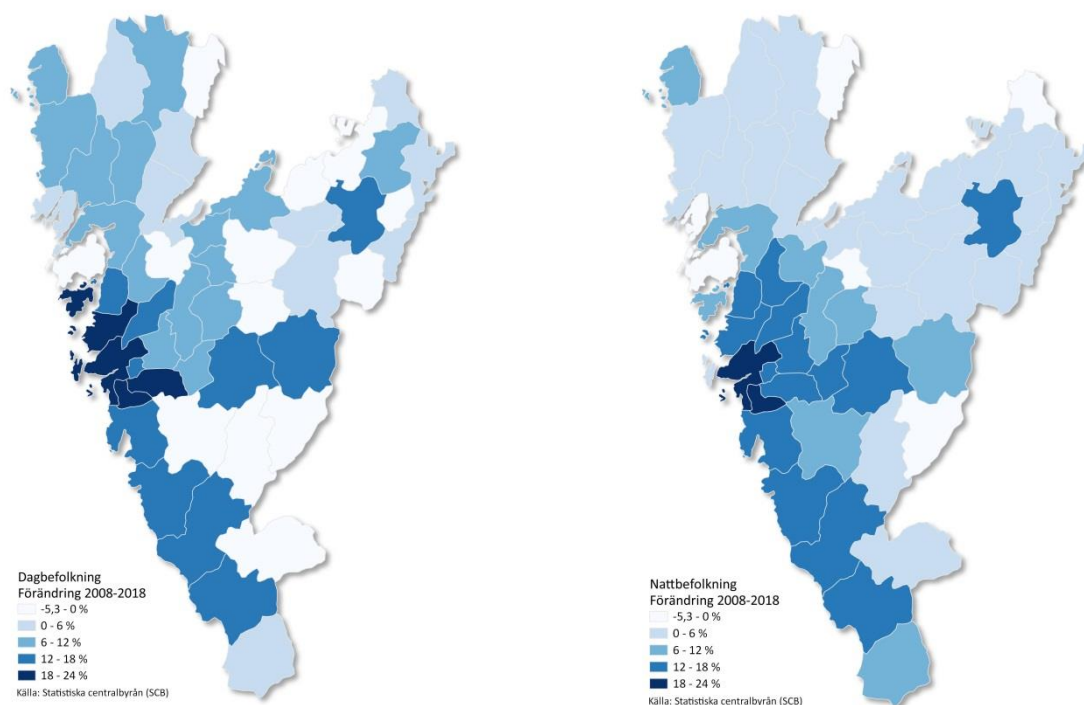
Jobben i Västsverige koncentreras till storstad och starka kommunikationsstråk

För att komplettera bilden av utvecklingen på arbetsmarknaden visas i kartan i figur 19 och 20 utveckling av jobb i varje kommun i Västsverige och utvecklingen av antalet sysselsatta per kommun från finanskrisen och tio år framåt (2008-2018). Det som blir tydligt är hur jobbutvecklingen är koncentrerad till storstaden med kranskommuner och andra regionala centra samt till de bäst utvecklade stråken inom och mellan dessa. Jobben har utvecklats mycket svagt i Åmål, Trollhättan, i delar av Skaraborg samt i södra Sjuhärad och Hylte. Orter med mer traditionell industri utvecklas ofta sämre.

I den högra kartan (med samma skala) blir den stora betydelsen av möjligheten att pendla till jobb i andra kommuner uppenbar. Ett fåtal kommuner, däribland Åmål, har färre personer som är sysselsatta 2018 än 2008 och den starka tillväxten av jobb i omgivande centra gör att utvecklingen i praktiken ser betydligt bättre ut i Skaraborg och inte minst för Trollhättan som har en starkt ökad utpendling till Göteborg som möjliggjorts genom närmast halverade restider ner till en dryg halvtimme, framförallt via nya dubbelspår på järnväg. Utvecklingen i Dalsland jämnas ut och alla kommuner utom Åmål har upp till 6 procent fler sysselsatta boende i sina kommuner än tio år tidigare. I de starkare stråken ut från Göteborg är ökningen minst det dubbla och i Göteborg tre gånger så stor.

Figur 19 Utveckling jobb kommuner 2008-2018

Figur 20 Utveckling sysselsättning kommuner 2008-2018

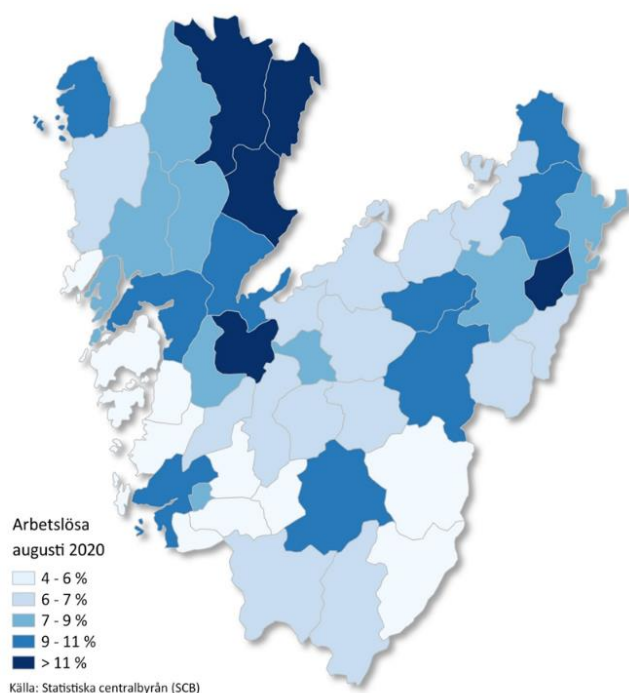
Anm: Kartorna visar utveckling av jobb och sysselsättning för samtliga kommuner i Västsverige

Mycket hög arbetslöshet i de större kommunerna hösten 2020

Andelen arbetslösa och i arbetsmarknadspolitiska åtgärder ger en avslutande bild av hur arbetsmarknaden fungerar. Också här syns tydliga spår av en långsiktigt negativ utveckling med mycket höga tal, även i ett nationellt perspektiv, i stora delar av Dalsland. Arbetsmarknaden har inte

heller hämtat sig helt efter SAABs konkurs. Trollhättan, Vänersborg och Uddevalla har fortsatt hög andel arbetslösa.

Figur 21 Arbetslöshet i kommunerna i Västra Götaland, augusti 2020

Källa: Arbetsförmedlingen

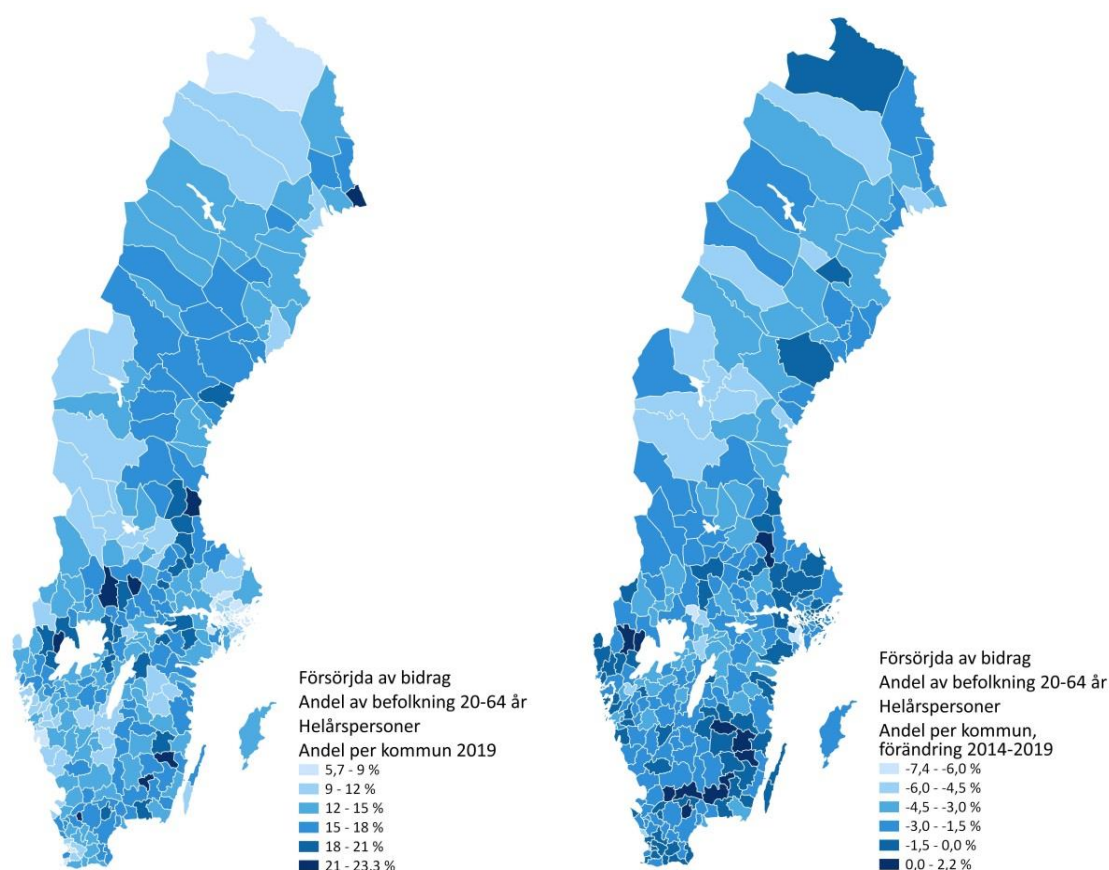
Utanförskap – hög andel invånare försörjs av ersättningar och bidrag

Den långsiktigt svaga utvecklingen på arbetsmarknaden tillsammans med ett högt flyktingmottagande under senare får antas vara huvudorsakerna till att en mycket hög andel av invånarna i Dalsland i så kallad arbetsför ålder (20-64, helårspersoner) som är beroende av sociala ersättningar och bidrag för sin försörjning.¹⁰ Om ett enda mått ska väljas för att beskriva socialt och ekonomiskt utanförskap med officiella registerdata är det detta.

Andelen som är beroende av bidrag har minskat från en av fem till en av åtta i Sverige som helhet och Västra Götaland de senaste 20 åren. Det är framförallt de arbetslösa och i aktivitetsersättning (tidigare förtidspension) som minskat och det har skett utan att andelen med ekonomiskt bistånd ökat. I Dalsland var dock fortfarande runt 20 procent av befolkningen i de tre största kommunerna Åmål, Bengtsfors och Mellerud beroende av ersättningar eller bidrag även 2019. Till det kommer att utvecklingen gått åt fel håll i Bengtsfors och Åmål under de senaste fem åren – en period med en stark högkonjunktur. Totalt sett gäller detta endast nio andra av 290 kommuner i Sverige, de flesta är sydöstra Småland (se figur 22 och 23).

¹⁰ De ersättningar och bidrag som ingår är sjukpeng, aktivitetsersättning, arbetslöshetsersättning, arbetsmarknadsåtgärder, ekonomiskt bistånd och etableringsersättning. Andelen av invånarna som berörs är omräknade till helårspersoner. Två personer som har ersättning ett halvt år blir således en helårsperson.

Figur 22 Försörjda av bidrag per kommun Sverige Figur 23 Försörjda av bidrag – utveckling per kommun

Anm: Kartorna visar samtliga kommuner i Sverige och den andel av befolkningen som försörjs av bidrag i åldern 20-64 år 2019 samt utveckling av samma tal 2014-2019.

Notera också att andra kommuner i Västsverige med höga värden 2019 som Gullspång, Töreboda och Tibro, har en betydligt mer positiv utveckling den senaste femårsperioden innan Corona.

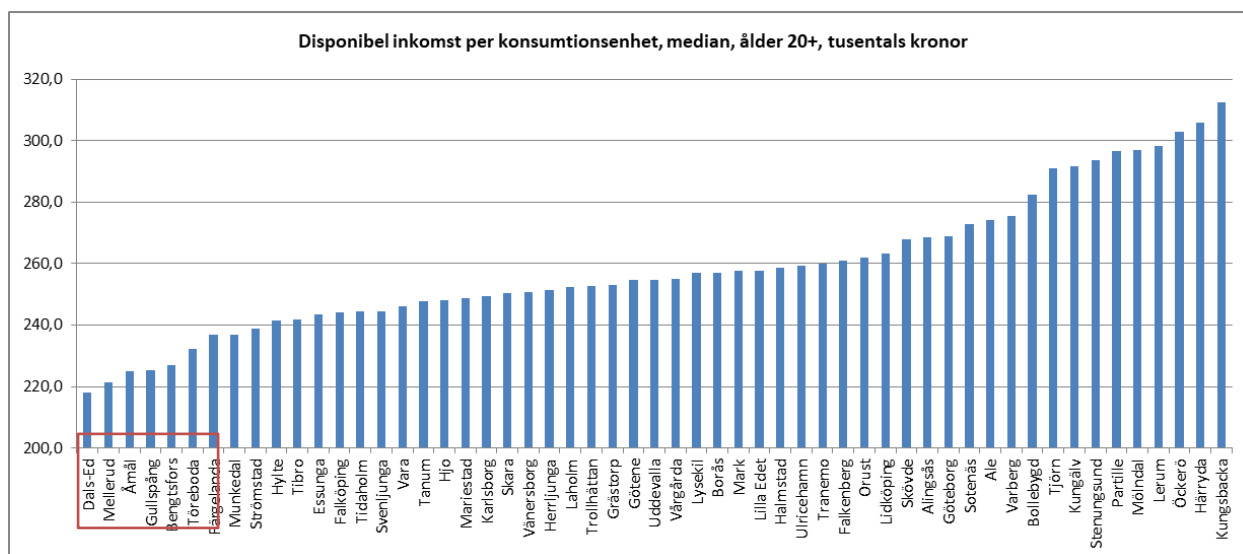
Inkomster och ekonomi – mycket låga disponibla inkomster

Med en mer traditionell arbetsmarknad, med hög arbetslöshet och med en hög andel nyanlända migranter och – som en följd av detta – en mycket hög andel i arbetsför ålder som är beroende av ersättningar och bidrag för sin försörjning, är det inte förvånande att inkomsterna i Dalsland är mycket låga.

De fem kommunerna i Dalsland har alla bland de absolut lägsta och mycket låga disponibla inkomster i ett västsvenskt och svenskt perspektiv.¹¹ De femton kommunerna med högst disponibel inkomst ligger alla, med undantag av Sotenäs, i Göteborgs lokala arbetsmarknad.

¹¹ I Dals-Eds fall kan de mycket låga värdena till viss del förklaras av pendling till arbete i Norge.

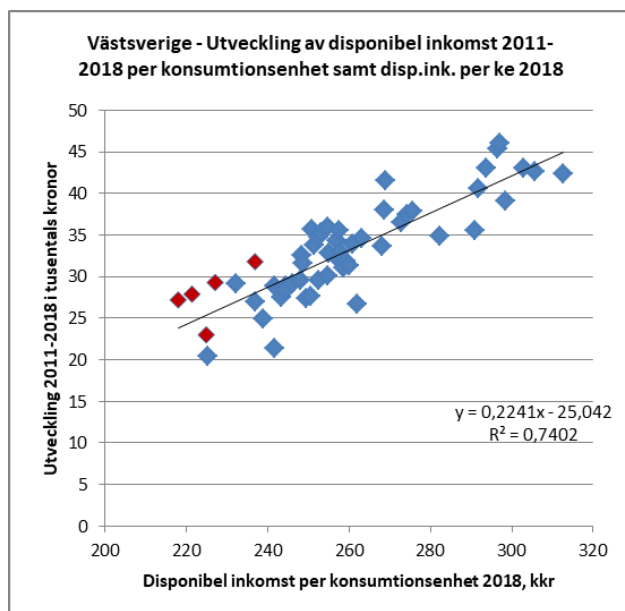
Figur 24 Disponibel inkomst per konsumtionsenhet per kommun i Västsverige, 2018

Anm: Disponibla inkomster per konsumtionsenhet innebär att samtliga inkomstslag inklusive bidrag och exklusive skatter ingår. Per konsumtionsenhet innebär enkelt uttryckt att måttet justerats för hushållsstorlek för de personer som de disponibla inkomsterna ska räckta till.

Utvecklingen visar också hur skillnaderna fortsätter öka över tid. Åt den som har ska vara givet. Sambandet mellan nivå och utveckling i konor är mycket starkt ($r^2=0.74$). Även mätt i procent finns ett klart samband. I figur 25 är kommunerna i Dalarna markerade med rött. Samtliga 55 kommuner i Västsverige ingår i bilden. Figuren visar samvariation mellan disponibel inkomst per konsumtionsenhet 2018 och ökningen av motsvarande inkomst i kronor 2011-2018.

Figur 25 Disponibel inkomst per konsumtionsenhet

Anm: Bilden visar samvariation mellan disponibel inkomst och utvecklingen av disponibel inkomst

Kommunalekonomiska förutsättningar och skatteuttag

Det kommer då inte heller som en överraskning att skattekraften i kommunerna i Dalsland är mycket låg.¹² Alla ligger strax under eller över 80 procent av medelskattekraften i Sverige år 2020. Mellerud och Dals-Ed är bland de tio kommunerna med sämst skattekraft. Bengtsfors och Åmål kring 20 och Färgelanda kring 40 av 290 kommuner. Den relativa skattekraften har sjunkit dramatiskt sedan millennieskiftet i Bengtsfors och Åmål som då låg på värden över 90. I andra änden av skalan finner vi ett antal västsvenska kommuner med mycket god skattekraft. Av de 30 kommuner som har högst skattekraft i Sverige ligger tio i Västsverige. De är Kungsbacka, Härryda, Partille, Mölndal, Stenungsund, Öckerö, Tjörn, Lerum, Kungälv och Göteborg, i den ordningen. Skattekraften i dessa kommuner varierar från 116 till 106 av det svenska medelvärdet. Samtliga dessa kommuner har också stärkt sin relativa skattekraft från millennieskiftet. Det gäller i särskilt hög grad Tjörn och Öckerö, Kungsbacka och Härryda. Skillnaderna har ökat drastiskt mellan mer urbana och mindre urbana kommuner under 2000-talet.

Med låga inkomster följer höga eller relativt höga skatteuttag. Kommunalskatten ligger runt 34 kronor per intjänad hundralapp i Dalsland. Dals-Ed och Bengtsfors har bland de 30 högsta kommunalskattesatserna i Sverige med 34,69 respektive 34,40 år 2020. Samtliga kommuner i Dalsland har försämrat sin relativa position i Sverige sedan år 2000.

Befolkningens utbildningsnivå och resultat i utbildningssystemet

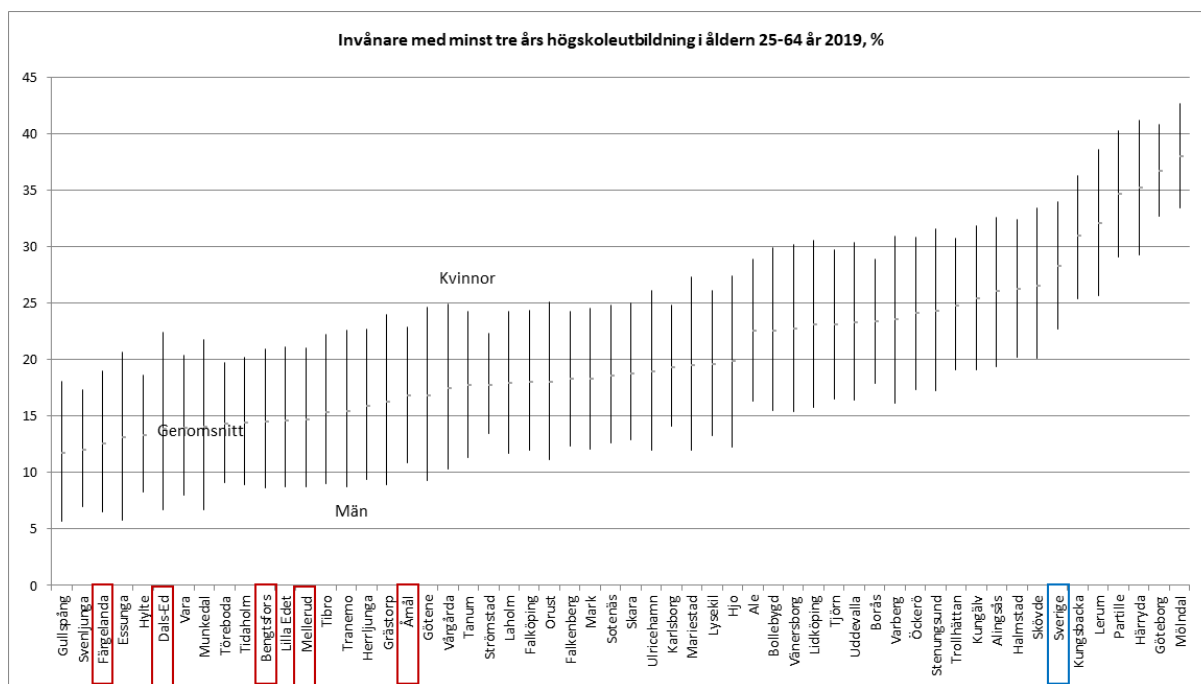
Skillnaderna i utbildningsnivå är mycket stora mellan kommunerna i Västsverige men också i Sverige som helhet. Andelen med tre års högskolestudier eller mer är ofta över tre av tio i storstadsregionerna jämfört med hälften eller mindre i kommuner som ligger längre från storstäder eller regionala centra (figur 26 visar andelen med minst tre års högskoleutbildning för alla kommuner i Västsverige för kvinnor, män och totalt). I Göteborg är en tredjedel av männen högutbildade. Motsvarande värde för kommunerna i Dalsland ligger mellan 6 och 11 procent. Fyra av tio kvinnor är högutbildade i Göteborg och drygt två av tio i Dalsland.

Skillnaderna visar hur olika förutsättningar långsiktigt får mycket stor betydelse för möjligheterna till utveckling i olika delar av regionen. Att skillnaderna är så stora i Västra Götaland trots Dalslands relativa goda läge i en storstadsregion och med bra anknötning till Norge kan också tolkas som bristande integration/samverkan inom regionen. De flesta kommuner har förutsättningar att vara del av och utvecklas mer i linje med storstaden eller de regionala centrum som ligger i ett halvmånemönster på mellan en halv och en dryg timmas avstånd runt densamma.

Notera att genomsnittsvärdet för Sverige är mycket högt i förhållande till de flesta kommunerna i Västsverige. Det är enbart Göteborg och dess närmaste kranskommuner som har värden över riksnittet. De högutbildade i Sverige är starkt koncentrerade till storstadsregionerna samt till Umeå och Linköping.

¹² Kommunalt skatteunderlag utgörs av summa beskattningsbar förvärvsinkomst för fysiska personer. Skattekraften beräknas som skatteunderlag i kronor per invånare vid taxeringsårets ingång.

Figur 26 Utbildningsnivå i kommunerna i Västsverige

Anm: Bilden visar utbildningsnivå i åldern 25-64 år 2019 för kvinnor, män, totalt i kommunerna i Västsverige

Unga som läser vidare på högskolor och universitet

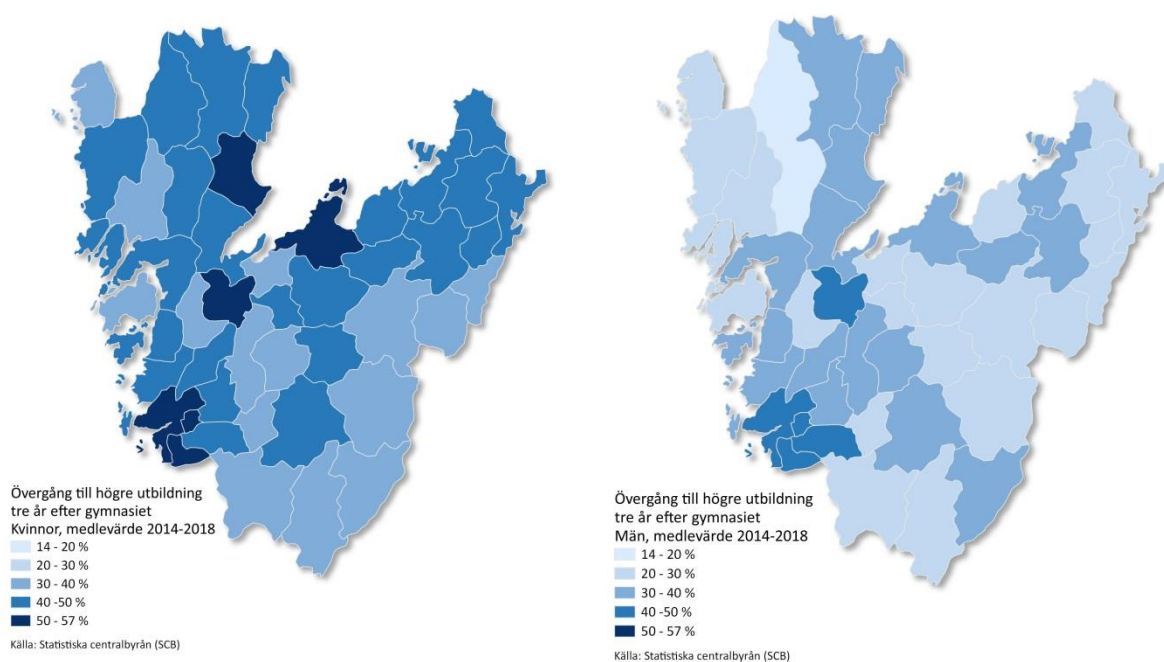
För att bryta det negativa mönstret när det gäller befolkningens utbildningsnivå och arbetsmarknadens struktur krävs att en "normal" andel läser vidare efter gymnasiet och att arbetsmarknaden stärks så att fler med högre utbildning kan finna jobb eller utveckla verksamhet i Dalsland.

Andelen av de som går vidare till högre utbildning inom tre år efter avslutade gymnasiestudier ligger i dag på drygt 40 procent i Västra Götaland och riket. Nivån varierar något över åren bland annat beroende på situationen på arbetsmarknaden. I samband med Coronaepidemin har söktrycket ökat betydligt för att börja högskoleutbildning 2020/21.

Skillnaderna i övergångar mellan olika kommuner är desto större och känns analytiskt och mänskligt svårmotiverade. Medan andelen som läst vidare tre år efter gymnasiet i snitt ligger på 52 procent i Göteborg över de senaste fem åren är den runt en av tre i ett stort antal kommuner. Tio procentenheter fler kvinnor läser vidare. I mindre kommuner med många kvinnor som läser vidare är skillnaden inte sällan upp mot 20 procentenheter mellan kvinnor och män. Traditionella mönster fortsätter att förstärkas på alla sätt. En anledning att fler kvinnor går högskoleutbildning är givetvis att de, på en mycket könsuppdelad arbetsmarknad, är de som i högre grad arbetar inom yrken som kräver akademisk examen/utbildning.

I Dalsland har Åmål och Bengtsfors totalt sett relativt "normala" tal där drygt 40 procent av kvinnorna och 30 procent av männen läst vidare inom tre år (snittvärden de senaste fyra åren). I Mellerud har hälften av kvinnorna läst vidare och tre av tio män. Dals-Ed och Färgelanda har normala värden för kvinnor men de största skillnaderna mellan kvinnor och män i Västra Götaland och alltså lägst andel män som studerar vidare av samtliga kommuner.

Figur 27 Övergång till högre utbildning tre år efter gymnasiet per kön, %

Källa:Skolverket

Anm: Medelvärde för perioden 2014-2018 i samtliga kommuner i Västra Götaland

Allt för få klarar grundskolan

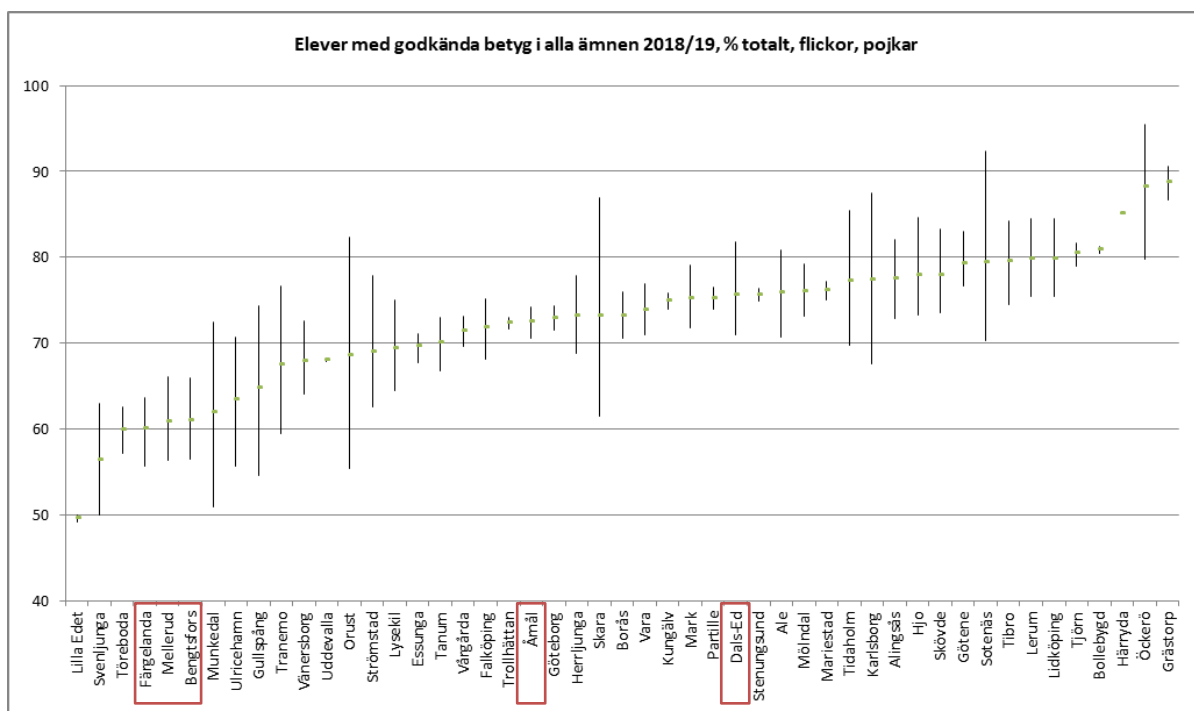
En än mer akut fråga är att ett stort antal unga inte klarar grundskolan med godkända betyg. För de som inte gått i gymnasiet är arbetsmarknaden i dag mycket begränsad. Anledningen är i huvudsak socio-ekonomiska faktorer och skillnaderna mellan olika skolor är mycket stor.¹³

De största problemen är koncentrerade till några skolor, varav de flesta finns i Göteborgsregionen. Även i Fyrbodals kommun finns dock skolor där hälften eller mindre än hälften klarar behörighet. Efter en lång period av allt sämre resultat vände kurvan möjligen svagt upp läsåret 2018/19 men trots det var det nästan en av fem grundskoleelever i Västra Götaland som inte klarade gymnasiebehörighet. För elever med akademiskt utbildade föräldrar var värdet 92 procent för övriga 76 procent.

Även inom detta område är situationen i Dalsland bekymmersam. Färgelanda, Mellerud och Bengtsfors hade med sex av tio godkända i alla ämnen bland regionens svagaste skolresultat. Bara Lilla Edet, Svenljunga och Töreboda hade färre som klarar utbildningen i sin helhet med godkända betyg. Åmål låg på snittet i regionen medan Dals-Ed klarade sig något bättre. I Dals-Ed var det tre av fyra som har godkänt i alla ämnen (figur 28).

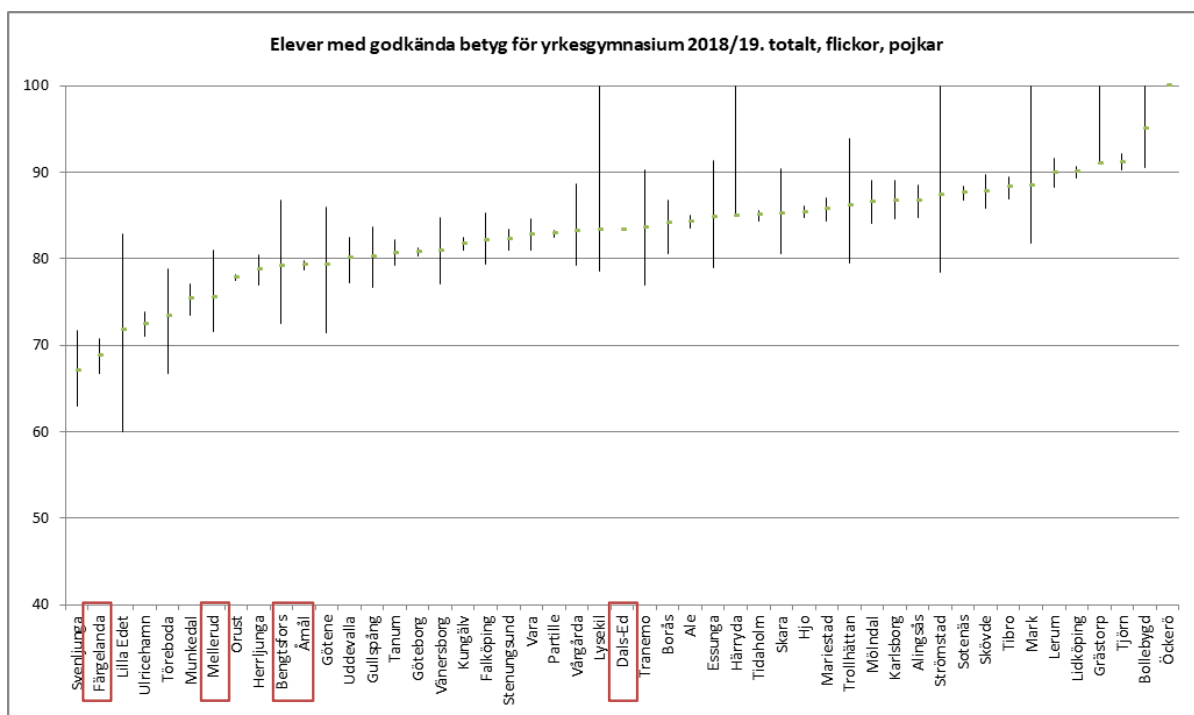
¹³ VGR Analys 2020:2 Regionrapport 2020

Figur 28 Elever med godkända betyg i samtliga ämnen från högstadiet, per kön och per kommun, %

För att gå vidare till gymnasiets yrkesprogram krävs godkända betyg i åtta ämnen. Bilden för Dalsland blir likartad. Även Åmål visar nu mycket låga värden. Det finns inte något självändamål med att alla ska gå på högskola eller universitet. Det bör dock vara ett givet mål att alla elever klarar de förutsättningar som gäller för att studera på gymnasium i någon form. I Dalsland ligger andelen som klarar detta mål i fyra kommuner av fem under åtta av tio elever. I Dals-Ed något över den nivån.

Figur 29 Elever med godkända betyg för yrkesgymnasium från högstadiet, per kön och per kommun, %

Sammantaget framstår det som uppenbart att det behövs särskilda insatser för att betydligt fler elever i Dalsland på sikt ska klara grundskolan på ett bättre. En samlad satsning baserad på insikter från forskningen om välbefinnande har varit framgångrik i andra länder och kan vara ett alternativ som en del i ett Dalssländskt kunskapslyft. Borde inte minst nio av tio elever klara godkänt för yrkesgymnasium i alla kommuner i Västra Götaland?

2 Dalslänningarnas syn på sina liv och levnadsförhållanden

Vi övergår nu till att låta dalslänningarna ge sin egen beskrivning av och syn på sina liv och levnadsförhållanden. Att göra det är viktigt av flera skäl. Livet måste kunna levas och levs på olika sätt och ge förutsättningar för högt välbefinnande. Saker som ger status i samhället och/eller ses som viktiga samhällsmål som höga inkomster, hög utbildning, hög konsumtion, har ingen självklar koppling till lycka/livstillfredsställelse på individnivå.¹⁴ Många frågor kring sociala förhållanden, relationer och aktiviteter låter sig dessutom bara fångas genom att fråga invånarna själva om hur de upplever sina liv. Det är också bara invånarna själva som kan ge ett svar på frågan om hur nöjda de är med sina liv på det hela taget – hur de ser på sitt eget välbefinnande – om de lever ett gott liv, det centrala målet för utveckling i Västra Götaland sedan bildandet 1999 och i Vision Västra Götaland.

Redovisningen bygger på data från 1 500 dalslänningar vilka besvarat en fördjupad version av den enkät som Folkhälsomyndigheten använder för att ta fram fakta kring hälsan och hälsans bestämningsfaktorer vartannat år. Den fördjupade versionen produceras av Västra Götalandsregionen, har fler frågor om invånarnas välbefinnande, ekonomi mm och besvarades av 28 000 invånare i Västra Götaland 2018.

Hur invånarna ser på sina liv och hur de beskriver sina levnadsförhållanden redovisas för de faktorer som vid en samlad analys visar sig ha särskild betydelse för invånarnas välbefinnande. En analys som presenteras i det följande kapitlet. Resultaten för Dalsland jämförs genomgående med de för Västra Götaland och – när det är motiverat – med situationen i de andra delregionerna i Västra Götaland. För Göteborgsregionen delas värdena upp på Göteborgs stad och övriga GR. För Fyrbodalen blir det av naturliga skäl "Fyrbo" som redovisas förutom Dalsland. De värden som redovisas i kapitlet är stratifierade för bland annat ålder och kön per kommun vilket innebär att data för de olika områdena är representativa för befolkningen som helhet i respektive område och totalt sett.¹⁵

Hälsa – upplevd hälsa, psykisk hälsa, oro

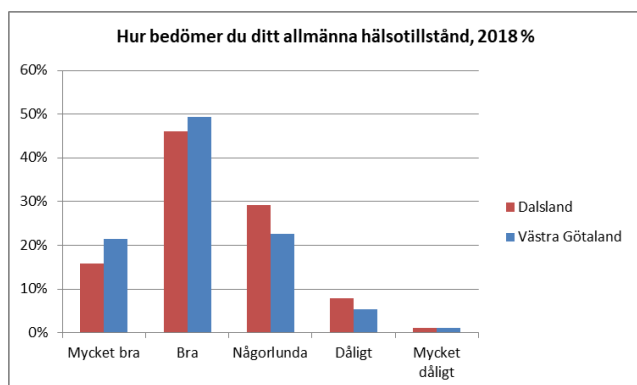
Hälsan, både den generella upplevda och inte minst den psykiska, är central för människors välbefinnande. Det gäller också i Dalsland. En majoritet av invånarna i Dalsland och i Västra Götaland ser också sitt allmänna hälsotillstånd som bra eller mycket bra (figur 30). Andelen är något lägre i Dalsland som istället har en högre andel (tre av tio) än de övriga delarna som beskriver hälsan som någorlunda. När det gäller andelen med dålig eller mycket dålig är skillnaderna mellan olika delar av regionen små (figur 31). Dalsland har dock flest invånare som själva ger en negativ bild av sitt hälsotillstånd – nio procent – jämfört med strax under sex procent i Boråsregionen.

¹⁴ För en diskussion kring olika livsmål och lycka se till exempel Dolan (2020): Happy ever after

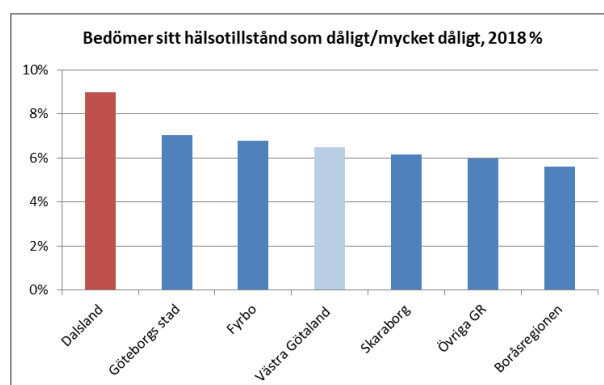
¹⁵ För en beskrivning av underlag, frågebatteri, metoder för stratifiering etc se

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/nationella-folkhalsoenkaten/> En enkät genomfördes våren 2020 för att fånga effekter av coronaepidemin. Vi har valt att arbeta med data från 2018 som får anses representera mer av en "normalsituation". Erfarenheten från 15 års mätningar är dessutom att värden förändras mycket långsamt över tid.

Figur 30 Invånarnas bedömning av sitt hälsotillstånd

Figur 31 Invånare med dålig hälsa, %

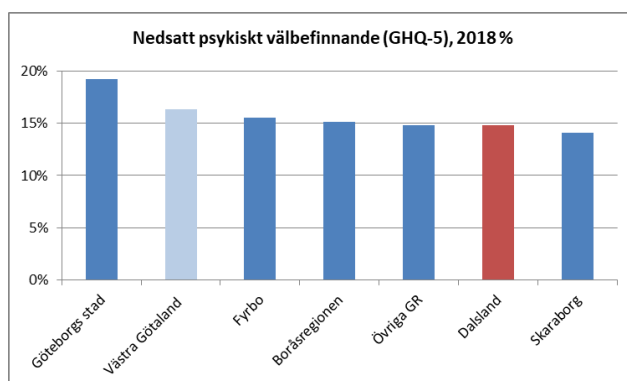

Anm: Frågan lyder: Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd. Bilderna visar Dalslänningarnas svar.

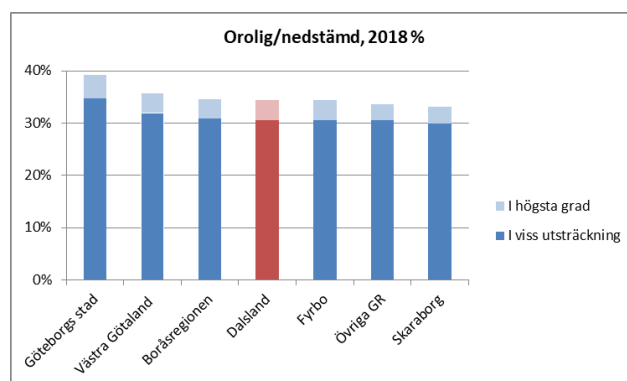
Förutom frågan om det allmänna hälsotillståndet har invånarna svarat på ett antal frågor med koppling till den psykiska hälsan. Det gäller dels om de känt sig oroliga eller nedstämda och dels för ett batteri med frågor som används, också internationellt, för att skapa ett index för nedsatt psykiskt välbefinnande. Båda dessa visar sig i de senare analyserna inte oväntat påverka invånarnas lycka, det gäller särskilt starkt och vid en samlad bedömning de som känt sig oroliga eller nedstämda.

Både när det gäller psykiskt välbefinnande och för andelen som är nedstämda är värdena i Dalsland bättre än för Västra Götaland. Skillnaderna mellan de olika delarna av regionen är relativt små. Att omkring 15 procent har nedsatt psykiskt välbefinnande och fler än en av tre känt sig oroliga eller nedstämda de senaste veckorna visar samtidigt att detta är frågor som ska tas på största allvar.

Figur 32 Invånare med nedsatt psykiskt välbefinnande

Figur 33 Invånare som är oroliga/nedstämda

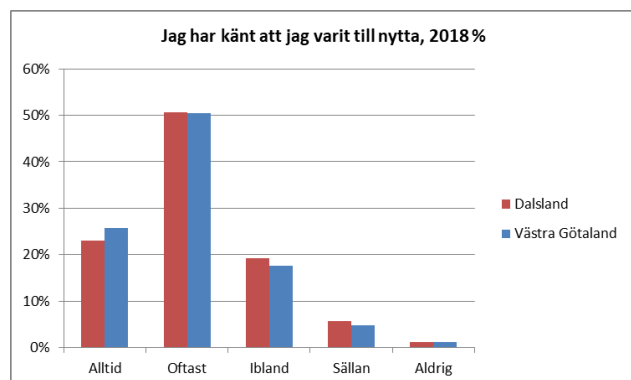

Anm: Indexet byggs upp av svaren på följande fem frågor. Har du känt dig olycklig/nedstämd, spänd, förlorat tron på dig själv, varit värdelös, känt att du inte kunnat klara dina problem - de senaste veckorna? Vilket påstående beskriver bäst ditt hälsotillstånd i dag? Inte orolig eller nedstämd, I viss utsträckning, I högsta grad. Bilderna visar andelen oroliga samt de med nedsatt psykiskt välbefinnande i olika delar av Västra Götaland.

Meningsfullhet – varit till nytta

Att ha något meningsfullt att göra har en stark direkt koppling till välbefinnandet. Effekten av att inte ha det är i princip lika stor som för invånarnas bedömning av sin hälsa. Att ha gjort något intressant eller varit till nytta är också betydligt viktigare för lyckan än att ha ett jobb vid en samlad analys.¹⁶ Möjligheten att göra meningsfulla saker och vara till nytta är därmed en given ingrediens i ett utvecklingsarbete med fokus på det goda livet. Situationen i Västra Götaland kan anses som bra. Drygt sju av tio invånare känner att de oftast eller alltid varit till nytta. Klart under tio procent menar att de sällan eller aldrig varit det. Skillnaderna inom regionen är små.

Figur 34 Invånarnas syn på om de varit till nytta, %

Anm: Frågan lyder. Hur väl stämmer påståendet med hur du upplevt din situation de senaste två veckorna? *Jag har känt att jag varit till nytta* - Alltid, Oftast, Ibland, Sällan, Aldrig. Dalsland och Västra Götaland i bilden.

Att det centrala för ett bra liv är att ha något meningsfullt att göra innebär givetvis inte att arbete inte är viktigt. Att vara nöjd med arbetet har i tidigare analyser i Västra Götaland visat sig ha en stark koppling till att vara nöjd med livet, allt annat lika.¹⁷ En annan aspekt är betydelsen av trygghet. De som känner att de riskerar att förlora jobbet förlorar redan genom detta välbefinnande. En robust arbetsmarknad med goda möjligheter till omställning är viktigt. Här finns också en koppling till ett annat välkänt förhållande där risken att förlora något påverkar välbefinnandet betydligt mer än möjligheten att vinna något.¹⁸ Närmare en av tio dalslänningar – av de som hade jobb – angav 2018 att det fanns en risk att förlora jobbet och det påverkade också deras välbefinnande negativt. I samband med Corona anger allt fler att de riskerar att förlora jobbet.

Inkomster och ekonomiska resurser

Inkomstens betydelse för välbefinnandet är inte helt självklar. Över en viss nivå och när grundläggande behov uppfyllts och inom ett land/region visar forskningen att inkomstökningar mer eller mindre kan ses som ett nollsummespel.¹⁹ En vänjer sig snabbt vid en högre inkomst utan att det nämnvärt påverkar det upplevda välbefinnandet. Till och med mycket stora inkomstökningar har visat sig ge en relativt kortvarig positiv effekt. Rader av experiment och studier har i linje med detta

¹⁶ Lycka för fler Västra Götalandsregionen VGR Analys 2019:4 samt kapitel 3.

¹⁷ Ibid

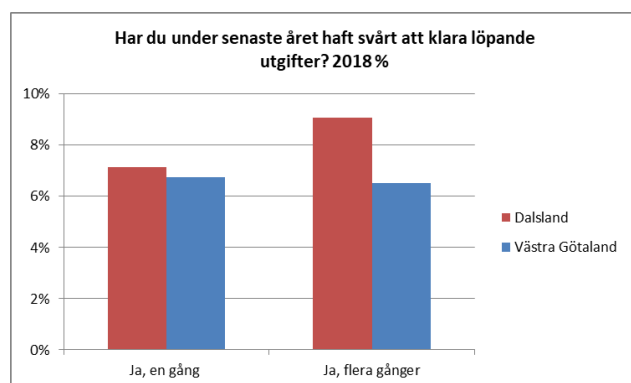
¹⁸ Se till exempel Sunstein (2015). Choosing not to choose. Ett tydligt men mindre allvarligt exempel på detta är att professionella golfare som satsar på par får bättre slutresultat än de som spelar för ett slag bättre. Normalt klarar de att spela på varje håls normalresultat och ett slag bättre blir då en vinst medan de om de satsar på ett slag bättre hela tiden riskerar att förlora igen och igen, s.45

¹⁹ För en kort diskussion kring inkomst och lycka se VGR (2019): Lycka för fler avsnitt 1.5 samt Guilbert, Sataya (2009): Income and Happiness: An Analysis of Adaptation and Comparison Income Effects

visat att inkomsten över en viss nivå tenderar att bli relativ och att inkomstökningar då i huvudsak blir positiva om de är större än de dina kollegor, grannar och vänner får.

Inkomster i andra ändan av skalan är något helt annat. Att ha tillräckliga ekonomiska resurser är mycket viktigt för hur nöjda invånarna är med livet i Västra Götaland.²⁰ För Dalsland kan vi konstatera att högre disponibel inkomst har ett samband med något högre lycka men också att det när alla frågor ses i ett sammanhang är det förmågan att klara löpande utgifter för mat, hyra, räkningar etc. som påverkar välbefinnandet, inte den disponibla inkomsten.²¹ Också när det gäller att klara löpande utgifter är skillnaderna mellan de olika delarna av Västra Götaland små. Andelen är dock högre i Dalsland. En av sex har svårt att klara sina löpande utgifter en eller flera gånger under ett år. Skillnaden mot Västra Götaland är tre procentenheter vilket motsvarar drygt 1 000 invånare i Dalsland i åldern 16-85 år. Dalsland skiljer sig främst mot övriga delregioner genom att det är fler som inte klarat löpande utgifter flera gånger under det senaste året (figur 35).

Figur 35 Invånarnas syn på möjligheten att klara sina löpande utgifter

Anm: Frågan som ställdes var: Har det under de senaste 12 månaderna hänt att du haft svårigheter att klara de löpande utgifterna för mat, hyra, räkningar m.m.? Dalsland och Västra Götaland i bilden.

Sociala relationer och delaktighet

Goda sociala relationer är en helt avgörande fråga för människors välbefinnande. Sociala relationer har flera dimensioner. Det kan handla om att ha emotionellt eller praktiskt stöd vid behov eller mer generellt om att känna samhörighet med andra människor (mätt som att känna sig nära andra). Det kan mer direkt handla om att inte leva/bo ensam. Sociala relationer kan också kopplas till aktiviteter av olika slag. Det är svårt att tänka sig släkträffar, privata fester, offentliga tillställningar, föreningsmöten utan att det förekommer någon form av social interaktion. Någon garanti för att relationerna uppfattas som positiva för samtliga inblandade finns givetvis inte. Forskning visar dock att det – med få undantag – är bättre för välbefinnandet att göra saker tillsammans med andra än att göra dem själv.²² Avslutningsvis kan en brist på aktiviteter ses som själva motsatsen mot att ha relationer. Den enkät som utgör grund för analyserna här innehåller frågor inom samtliga dessa områden.

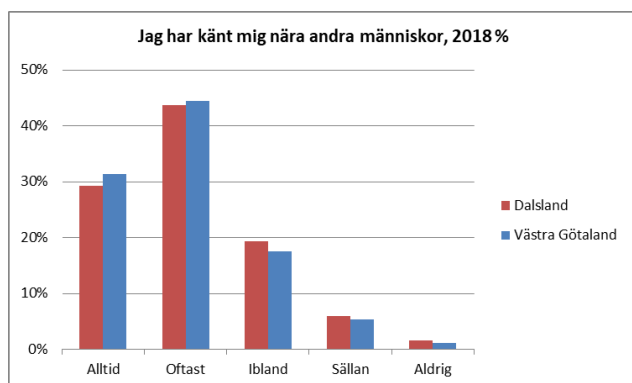
Analyserna visar att de tre övergripande måtten på sociala relationer var för sig mäter olika aspekter av sociala relationer och att dessa betyder mycket för Dalslänningarnas välbefinnande. Samhörighet betyder mest. Detsamma gäller för det vanligaste måttet på delaktighet – tillit till andra.

²⁰ Lycka för fler VGR Analys 2019:4

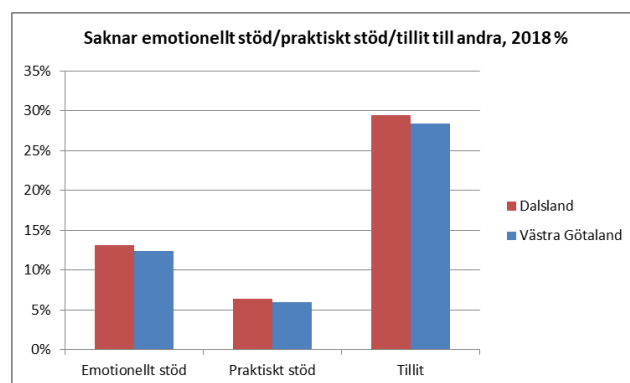
²¹ Den faktiska disponibla inkomsten som också använts i dessa analyser har redovisats i föregående kapitel.

²² Layard 2011 - Happiness

Figur 36 Samhörighet - närhet till andra människor

Figur 37 Saknar emotionellt-, praktiskt stöd, tillit

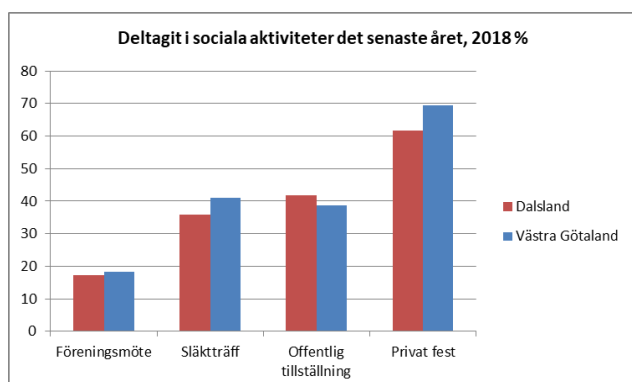

Anm: Frågorna var: Figur 36: Jag har känt mig nära andra människor de två senaste veckorna, Figur 37: 1/Har du någon du kan dela dina innersta känslor med ...? Ja/Nej 2/Kan du få hjälp av någon/några om du har praktiska problem eller är sjuk? Fyrgradig skala 3/ Tycker du att man i allmänhet kan lita på de flesta människor? Ja/Nej.

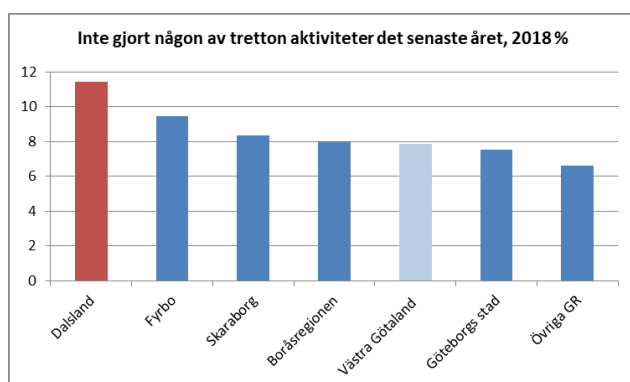
Skillnaderna inom Västra Götaland är små på den allmänna frågan om samhörighet - att känna sig nära andra människor. Ungefär åtta procent av Dalslänningarna har sällan eller aldrig känt sig nära andra människor under de två senaste veckorna. Det kan ses som bra värden och är marginellt fler än i resten av regionen. Mönstret går igen i de andra svaren. En något högre andel i Dalsland saknar någon att dela sina innersta känslor med och att få praktisk hjälp av. Att så många som tre av tio saknar tillit till andra människor är mer bekymmersamt. Tillit är i normalfallet en svensk paradgren och möjligen spelar formulering och svarsalternativ in (Ja/Nej).²³

Dalslänningarna deltar också något mindre ofta i aktiviteter som innebär möten med andra, undantaget är offentliga tillställningar som dans eller marknadsbesök. Sex av tio har varit på privat fest det senaste året, sju av tio i Västra Götaland. 35 procent har varit på släkträff, 40 procent i Västra Götaland. Bilden förstärks av att andelen som inte gjort någon av tretton aktiviteter är högre i Dalsland än i andra delar av regionen (figur 39). Återigen är skillnaderna relativt små. Knappt tolv procent i Dalsland har inte gjort någon av aktiviteterna, åtta procent av invånarna i Västra Götaland. Ca 1 000 dalslänningar skulle varit mer aktiva för att ligga på samma nivå som regionen totalt sett.

Figur 38 Deltagande i olika sociala aktiviteter

Figur 39 Inte gjort någon av 13 aktiviteter på ett år

Anm: De frågor som ställts var: Har du deltagit i någon av följande aktiviteter under de senaste 12 månaderna? Bilderna visar värden för olika aktiviteter i Dalsland och Västra Götaland samt ingen aktivitet i samtliga delar.

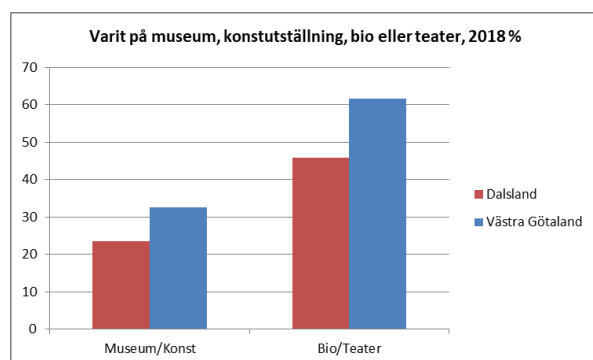
²³ SOM-institutet: Västsvenska trender 1998-2019. I SOM-institutets frågebatteri frågas: I vilken omfattning går det att lita på människor i allmänhet? En av tio kategoriseras som "lågglitare" (svarar 0-3 på en tiogradig skala).

Aktiviteter – Vardagsaktivitet, Träning, Museum/Konst, Bio/Teater

Att leva ett aktivt liv har givetvis en positiv påverkan på välbefinnandet. Det gäller även aktiviteter som inte garanterat innebär socialt umgänge. Också för besök på kulturinstitutioner som museum/konstutställningar och bio/teater finns alltså en samvariation med välbefinnande. Detsamma gäller både för de som utför mer vardagsaktiviteter som till exempel promenader, cykling eller trädgårdsarbete och för de som tränar mer. I en samlad analys blir dock varken dessa eller de tidigare redovisade aktiviteterna avgörande för lyckan. Då är det sociala relationer och upplevelsen av att ha gjort något meningsfullt totalt sett som står i centrum. När det gäller självskattad hälsa finns ett tydligt och väntat samband i Dalsland mellan mer vardagsaktivitet/mer fysisk träning och bättre hälsa.²⁴

Dalslänningarna är också mindre aktiva när det gäller de mer direkta kulturaktiviteter som undersökts. De går betydligt mer sällan på bio/teater och museum/konstutställning än övriga invånarna i Västra Götaland i snitt. I båda fallen sticker Göteborg med omgivningar ut med betydligt högre värden. För museer och konstutställningar är skillnaderna också relativt stora mot övriga delar av regionen. Även för vardagsaktiviteter och fysisk träning är aktivitetsnivån lägre i Dalsland. Skillnaderna är dock mindre. Det mest slående i figur 41 är snarast värdena i sig. Närmare en av fem säger själv att de gjort mindre än 30 minuters av vardagsaktiviteter som promenader den senaste veckan och hälften att de tränat fysiskt mindre än 30 minuter.

Figur 40 Gjort olika kulturella aktiviteter

Figur 41 Träning och vardagsaktiviteter

Anm: De frågor som ställts var Figur 40: - Har du deltagit i någon av följande aktiviteter under de senaste 12 månaderna? Figur 41: Hur mycket tid ägnar du en vanlig vecka åt vardagsaktiviteter, till exempel promenader, cykling eller trädgårdsarbete? Figur 41: Hur mycket tid ägnar du en vanlig vecka åt fysisk träning som får dig att bli andfådd, till exempel löpning, motionsgymnastik eller bollsport? Bilderna visar värden för Dalsland och Västra Götaland.

Sociala relationer – bo ensam eller tillsammans

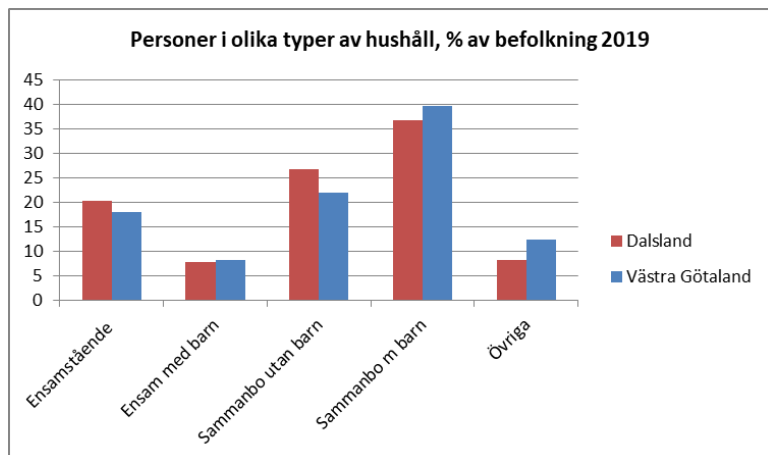
En annan generell aspekt på sociala relationer är boendesituationen. Att leva ofrivilligt ensam visar sig genomgående i forskningen ha betydande påverkan på människors lycka.²⁵ Effekten finns också i Dalsland och då även i en samlad analys där alla relevanta variabler ingår samtidigt. Allt annat lika är alltså att bo ensam en faktor som minskar dalslänningarnas välbefinnande. Andelen som bor ensamma är relativt hög i kommunerna i Dalsland. Den är det generellt i kommuner som har haft en långsiktigt svagare utveckling av befolkning och sysselsättning samt i storstaden och högskoleorter. Orter som har en hög andel äldre och yngre. Summerat och i en jämförelse med Västra Götaland

²⁴ Se Appendix 2 som redovisar resultatet med några kommentarer i en regressionstabell

²⁵ Layard (2020): Can we be happier sid 177 ff

som helhet blir då skillnaderna relativt små. Om vi jämför kommuner i Västsverige är skillnaderna å andra sidan betydande. En av fem i Dals-Ed, Bengtsfors, Åmål och Mellerud bor ensam, hälften så många gör det i Kungsbacka, Härryda, Lerum och Öckerö.

Figur 42 Personer som lever i olika typer av hushåll, %

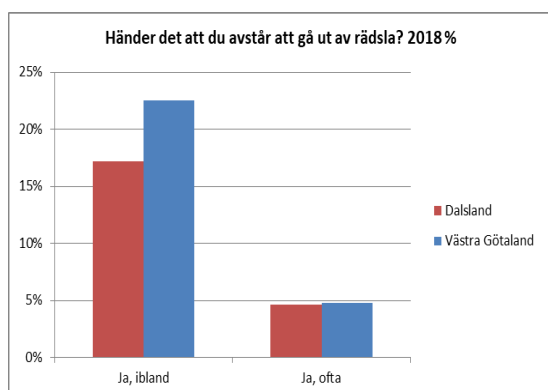

Anm: Data i figuren är från SCB:s officiella registerdata. I de beräkningar som hänvisas till används de uppgifter invånarna i Dalsland själva redovisat. Bilden visar Dalsland och Västra Götaland.

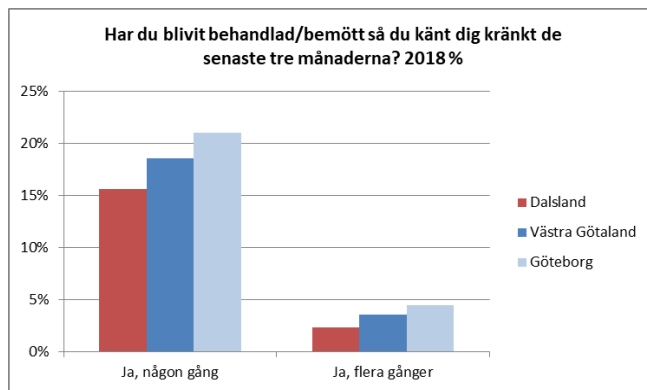
Personlig frihet och mänskliga rättigheter

Frågor om att känna sig trygg och att inte känna sig kränkt av andra handlar om personlig frihet och mänskliga rättigheter. I analyser av hur lyckan skiljer mellan olika länder är personlig frihet, ofta mätt i form av hur demokratin fungerar en viktig skiljefråga.²⁶ Frågorna har också en koppling till dalslänningarnas välbefinnande. Inte heller dessa frågor blir dock – något förvånande – avgörande för lyckan vid en samlad analys. Det antagande som kan göras är att starka sociala relationer på en övergripande nivå – emotionellt, praktiskt, närhet till andra – samvarierar med frågorna om kränkning och trygghet och sammantaget därmed ger någon form av skydd mot kränkningar och otrygghet. En test av data tyder på att det är fallet åtminstone för de som känt sig kränkta av andra.

Figur 43 Invånare som avstår från att gå ut

Figur 44 Invånare som känner sig illa behandlade/kränkta

Anm: De frågor som ställts var: Figur 43: - Händer det att du avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad? Figur 44- Har du under de senaste tre månaderna blivit behandlad eller bemött på ett sätt så att du känt dig kränkt? Bilderna visar Dalsland och Västra Götaland

²⁶ Layard (2005/11): Happiness – Lessons from a new science. Sid 64 ff, Helliwell et al (2020): World Happiness Report 2020

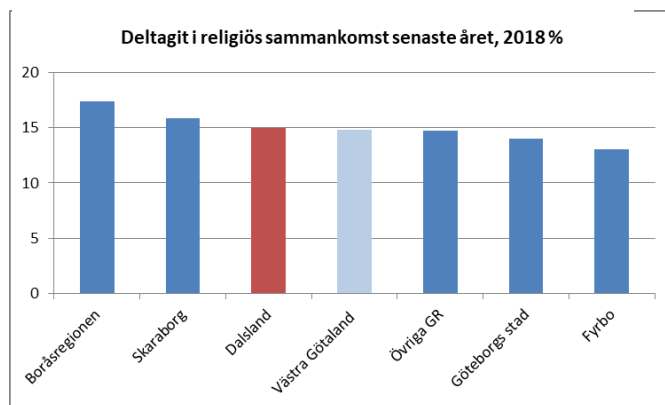
Inom båda dessa områden och särskilt när det gäller trygghet – rädsla att gå ut – är situationen i Dalsland betydligt bättre än i övriga delar av regionen. För frågan om att ha blivit kränkt är det framförallt Göteborg som sticker ut med högre värden. Att var sjätte dalslänning tvekat att gå ut och var sjunde känt sig kränkt kan givetvis ändå ses som en allt för hög nivå.

Religiositet

Att ha något att tro på är en annan viktig faktor när den internationella lyckoforskningen summeras. De som har en religiös tro är ofta mer nöjda med livet allt annat lika. I analyserna av Västra Götaland är detta inte lika självklart. Här har det snarare visat sig att det är de som är aktivt religiösa – som deltar i gudstjänster – som har något högre välbefinnande. Inte de som bara tror på någon form av gud.²⁷ Resultaten blir likartade för Dalsland. Betydelsen av att delta i religiösa sammankomster är dock relativt begränsad och när alla variabler ingår i analysen finns bara en effekt kvar för de som är över 65 år. 15

procent av dalslänningarna hade deltagit i religiöst möte under det senaste året år 2018. De mest frekventa besökarna finner vi i Sjuhärad/Boråsregionen.

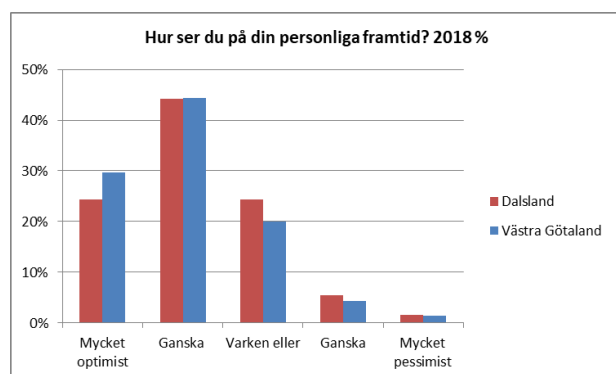
Figur 45 Disponibel inkomst per konsumtionsenhet

Hög livstillfredsställelse ger framtidstro

Både när det gäller synen på den egna framtiden och synen på framtiden mer generellt finns en mycket stark samvariation med hur nöjda invånarna i Dalsland är med livet. Tolkningen av orsakssambanden är dock inte helt enkel och det som ligger närmast är att se en positiv framtidssyn som en effekt av ett bra liv snarare än tvärtom. Med det sagt kan vi konstatera att framtidstron i Dalsland är något svagare än i de övriga delarna av regionen. Skillnaderna är dock små och det är framförallt färre på Dal som är mycket optimistiska om den egna framtiden.

Figur 46 Invånarna syn på sin framtid

Anm: Frågan: *Hur ser du på framtiden för din personliga del?* Bilden visar värden för Dalsland och Västra Götaland

²⁷ VGR (2019) Lycka för fler VGRA Analys 2019:3

3 Det goda livet i Dalsland – vad betyder mest för hur nöjda Dalslänningarna är med livet

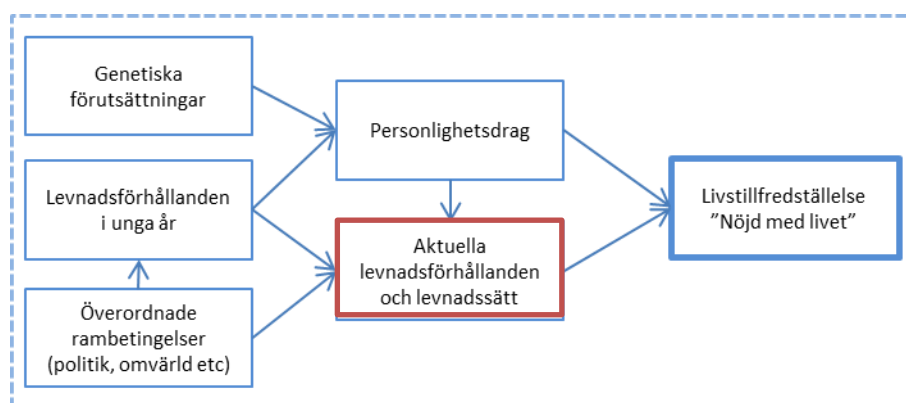
I föregående kapitel har läget inom områden som är avgörande för hur nöjda invånarna i Dalsland är med sina liv presenterats, diskuterats och jämförts med situationen i Västra Götaland och dess andra delar. Inte helt överraskande finns ingen egentlig skillnad mellan vad som är viktigt för att Dalslänningar ska vara lyckliga jämfört med andra invånare i Sverige eller andra delar världen. De resultat vi presenterar här ligger väl i linje med de i den nationella och internationella lyckoforskningen. En forskning som i svenskt språkbruk handlar om människors eget upplevda välbefinnande eller livstillfredsställelse. Begreppen nöjd med livet, lycka, livstillfredsställelse och välbefinnande används här omväxlande, precis som i den internationella forskningen och litteraturen på området, som synonymer till varandra.

I detta kapitel ges först en överblick av vilka förhållanden som påverkar livstillfredsställelsen totalt sett. Därefter redovisas hur nöjda invånarna är med livet i Västra Götaland och dess kommuner. En enkel beräkningsmodell används för en kort diskussion kring vad som är viktiga frågor för att förklara skillnad i lycka mellan kommunerna i regionen. Huvudpunkten i kapitlet är det följande avsnittet där de mer exakta beräkningarna av vilka faktorer som betyder mest och vilka som betyder mindre för Dalslänningarnas uppfattning om sitt välbefinnande generellt och för olika grupper redovisas.

Vad avgör människors långsiktiga välbefinnande?

Inom lyckoforskningen finns en betydande samsyn när det gäller vilka som är de viktigaste förutsättningarna att ha med i en modell för att diskutera vad som avgör människors långsiktiga välbefinnande. Bakomliggande orsaker handlar om en mix av genetiska förutsättningar, personlighetsdrag, samhällsliga rambetingelser, levnadsförhållanden och levnadssätt (figur 47). Pilarna i figuren ger en schematisk bild av hur de olika förutsättningarna påverkar varandra och i slutändan invånarnas livstillfredsställelse. En vanlig slutsats i forskningen är att ungefär hälften av människors välbefinnande kan förklaras av levnadsförhållanden och levnadssätt, den rödmarkerade rutan i modellen där vi har data från Dalslänningarna. Den andra hälften bestäms då av övriga områden i modellen.

Figur 47 Övergripande modell – förhållanden som påverkar livstillfredsställelse

Källa: Köcher/Raffelhüschen (2011)

När det gäller de övriga områdena går det att skilja mellan delar som är långsiktigt förankrade i människor och de som påverkas mer av omgivning och erfarenheter. Grundläggande karaktärs- och personlighetsdrag som extrovert, introvert och intelligens har genetisk bakgrund men förklaras också av levnadsförhållanden i unga år. I vuxen ålder ändrar sig dessa personlighetsdrag inte mycket. Våra erfarenheter påverkar dock hur vi ser på livet i vuxen ålder och hur vi tolkar dessa erfarenheter beror i sin tur på personlighetsdrag etc.

I vilket land en föds och av vilka föräldrar bestämmer de samhälleliga respektive genetiska ramarna för människors möjlighet att leva lyckliga liv. Att det är val och förutsättningar som inte går att påverka för den enskilde stämmer till eftertanke när det gäller synen på egen och andras lycka. Men mycket ligger också i egna händer. Det handlar om hur gener och samhällets förutsättningar utnyttjas och om utveckling av den egna personligheten. Betydelsen av bra uppväxtvillkor för barn och unga för välbefinnandet i vuxna år och för den vuxna befolkningen är uppenbart. Generellt är människor som utvecklar mer materialistiska värderingar och som styrs mer av att söka status mindre lyckliga än de som är mer sociala/utåtriktade och litat mer till egna inre värderingar i sina personlighetsdrag. De egenskaper som är viktiga för att kunna utvecklas och leva ett lyckligt liv sammanfattas i forskningen i begreppen autonomi, kompetens och samhörighet. De beskrivs också som grundläggande egenskaper för att skapa inre motivation – meningsfullhet.²⁸

Lycka i Sverige och Västra Götaland

I ett internationellt perspektiv är livstillfredsställelsen i Sverige hög. Sverige är genomgående bland de tio länder i världen med de mest lyckliga invånarna.²⁹ Invånarna i Västra Götalands är över tid lika nöjda med livet som de i Sverige som helhet. För Västra Götaland finns betydligt mer och mer detaljerade data om invånarnas subjektiva välbefinnande än för övriga delar av Sverige. Dels genom ett långsiktigt årligt samarbete med SOM-institutet vid Göteborgs universitet, dels genom det vidgade urvalet med tilläggsfrågor om hur nöjda invånarna är med livet i enkäten Hälsa på lika villkor som också ger möjlighet att ta fram värden för lycka på kommunnivå i Västra Götaland.

Det mest slående när det gäller hur nöjda invånarna i Västra Götaland är med sina liv är de små förändringarna över tid. På en skala från ett till fyra som börjar med inte alls nöjd med livet och går via inte särskilt nöjd till ganska nöjd och mycket nöjd har invånarna ett medelvärde kring 3,2/3,3 varje år de senaste 20 åren.³⁰ Något lägre värden noteras i inledningen av perioden – efter en utdragen 90-talskris – och i samband med finanskrisen. Översatt i dagligt tal innebär det att genomsnittsinvånaren i Västra Götaland är nöjd med livet. Nio av tio invånare anger genomgående att de är mycket eller ganska nöjda med livet. Att det är på detta sätt är ingen självklarhet. Värdena speglar snarare ett hittills relativt robust svenskt samhälle. I andra länder som Grekland, Spanien, Italien och inte minst Venezuela har invånarnas beskrivna livstillfredsställelse minskat drastiskt under det senaste decenniet (WHR 2020).

Visionen om Det goda livet gäller alla invånare och ett centralt delmål är därför att skillnaderna i livstillfredsställelse ska vara små och helst minska över tid. Skillnaderna i lycka mellan invånarna ser

²⁸ Frey (2008) s.17 ff

²⁹ Helliwell et al: (2012-2020): World Happiness Report 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020

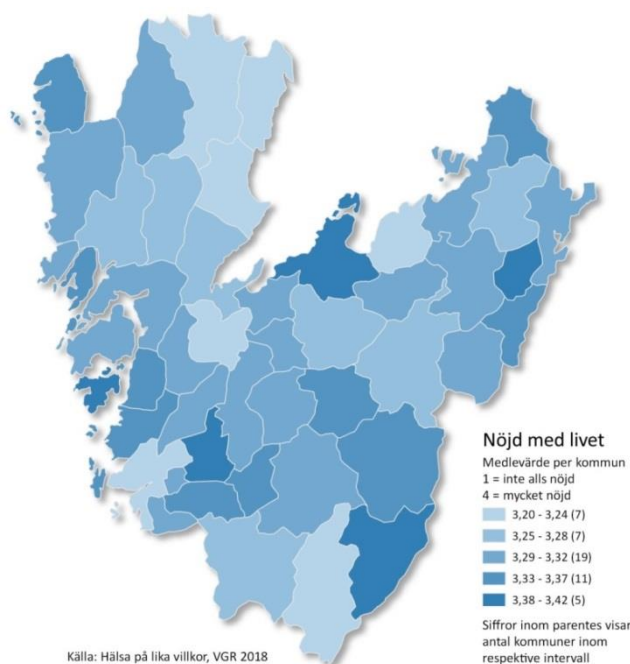
³⁰ Som Institutet (2020): SOM Rapport 2020:32, sid 11 och 12. För en diskussion om möjligheten att mäta subjektivt välbefinnande och att räkna på det se en sammanfattning i VGR (2019): Lycka för fler, del 1.2

ut att öka något under senare år men är fortsatt relativt små vid en internationell jämförelse. Som beskrivits ovan är de faktorer som tidigare visat sig göra verklig skillnad för välbefinnandet i Västra Götaland – när hänsyn tas till alla faktorer på en gång och i analyser som utgår från data från SOM-institutet – hälsa, att ha något meningsfullt att göra, att vi behandlar varandra väl, en bra grundekonomi samt delaktighet och sociala relationer i stort. Ålder, kön, utbildning och var en bor betyder mindre. Generellt och över tid är dock yngre mindre nöjda med livet än äldre, kvinnor och män i stort sett lika nöjda, de med högre utbildning något mer nöjda än de som saknar sådan utbildning och de som bor på landsbygden är något lyckligare än de i städer och tätorter.

Lycka på kommunnivå –Dalslands invånare är mindre nöjda

I ett omvärldsperspektiv har alla kommuner i Västra Götaland invånare som är relativt eller mycket nöjda med livet och skillnaderna kan ses som små, i ett regionalt perspektiv är de relativt stora. Kommuner med invånare som är mindre nöjda med livet har ofta haft en svagare eller mindre robust samhällsutveckling i sin del av regionen och/eller har större socio-ekonomiska problem/skillnader. Av kommunerna med lägst genomsnittsvärden finns tre i Dalsland – Åmål, Bengtsfors och Mellerud (figur 48). Andra kommuner i denna grupp är Svenljunga, Trollhättan, Götene och Göteborg. Bland de med höga värden går det att ana starkt sammanhållna samhällen. Tranemo, Tjörn, Tibro, Lidköping och Öckerö var 2018 de kommuner där invånarna var mest nöjda med sina liv.³¹

Figur 48 Nöjda med livet, Kommuner i Västra Götaland 2018

Källa: Hälsa på lika villkor – stratifierade data per kommun.

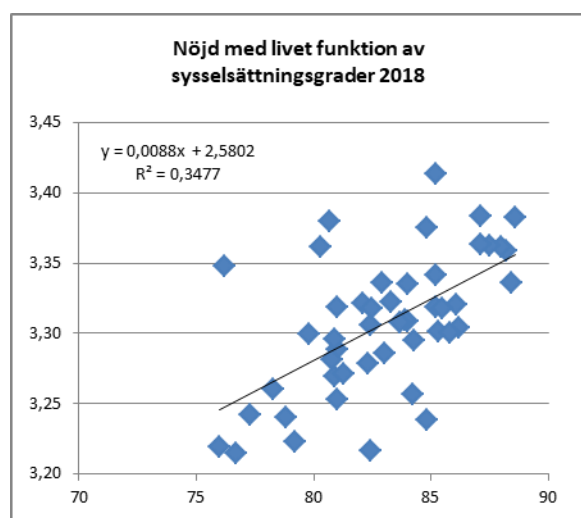
Anm: Figuren baseras på knappt 28 000 enkätsvar. Kartan är unik i ett svenskt perspektiv som den första där livstillfredsställelsen på ett trovärdigt sätt kan redovisas per kommun.

³¹ Under hösten 2020 presenteras resultat för hur nöjda invånarna är med sina liv på kommunnivå för 2020. Mätningen är gjord under Coronapandemin och vi har därför valt att behålla värden för 2018 här. Sammantaget för 2018/20 är Göteborg, Lilla Edet, Bengtsfors, Svenljunga, Åmål och Götene kommuner med lägst värde. De med högst värde är Öckerö, Tjörn, Lidköping, Härryda, Tranemo, Ulricehamn, Stenungsund och Lerum. Slutsatserna ovan står sig väl.

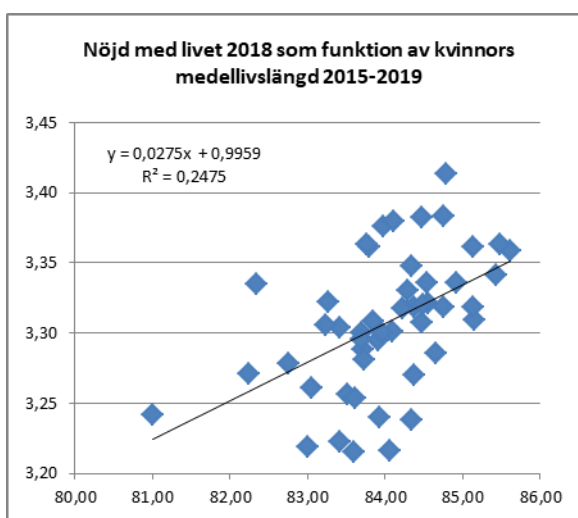
För att Dalslänningarna totalt sett ska nå ett välbefinnande på samma nivå som i Västra Götaland krävs att fyra procent i åldern 16-84 eller mer än 1 000 personer blir mer nöjda med livet. För att nå värdena i Mariestad respektive Lidköping behöver nio respektive fjorton procent av befolkningen i Dalsland bli mer nöjda med livet.

En enkel analys av samvariationen mellan hur nöjda invånarna i kommunerna i Västra Götaland är med livet och ett antal socioekonomiska faktorer baserade på registerdata skiljer ut sysselsättningsgrad och andelen i arbetsför ålder som försörjs av olika typer av bidrag som de med störst betydelse följt av disponibel inkomst per konsumtionsenhet samt hälsa i form av medellivslängd för kvinnor respektive män. Figur 49 och 50 visar två resultatexempel.

Figur 49 Samvariation lycka/sysselsättning

Figur 50 Samvariation lycka/medellivslängd kvinnor

Källa: Hälsa på lika villkor samt SCB, egna beräkningar, samtliga kommuner i Västra Götaland. Y-axeln visar medelvärde för nöjd med livet per kommun.

Den långsiktiga utvecklingen av befolkning eller jobb samvarierar inte i lika hög grad med lyckan per kommun och det gör inte heller andelen utrikesfödda eller andelen högutbildade (figur 51). En försiktig tolkning av denna enkla analys är dels det vi vet: att bidragsberoende är negativt för människors välbefinnande, dels att den ekonomiska utvecklingsnivån, hälsan och inte minst möjligheten att nå en större regional arbetsmarknad betyder mycket. Det ska noteras att antalet observationer är få, att sociala relationer och delaktighet som är avgörande frågor på individnivå inte fångas explicit av de mått som används här samt att det givetvis finns inbördes beroenden och samband mellan de använda variablerna.

Figur 51 Samvariation nöjd med livet per kommun i Västra Götaland och olika socio-ekonomiska faktorer

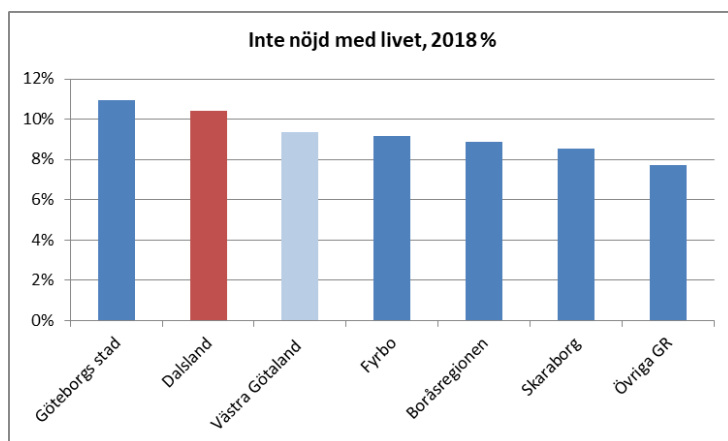
Faktor	R ²
Sysselsättningsgrad	0,34
Försörjda av bidrag	0,30
Disponibel inkomst per konsumtionsenhet	0,27
Medellivslängd kvinnor	0,25
Medellivslängd män	0,19
Befolkningsutveckling 50 år	0,15
Jobbutveckling 30 år	0,12
Andel utrikesfödda	0,10
Högutbildade	0,04

Anm: R² anger regressionskoefficient per faktor. Beroende variabel är nöjd med livet. Antal svarande är ca 28 000 och värdena är signifikanta per kommun. R² 0,30 vid rubriken Försörjda av bidrag innebär att 30 procent i variationen av skillnader i lyckan mellan kommunerna i Västra Götaland i en modell med analys av en variabel i taget förklaras av skillnader i andelen som är beroende av bidrag för sin försörjning. Värdet för sysselsättningsgrad är utan Strömstad som med relativt stor utpendling mot Norge under 2018 inte får rättvisande siffror på denna och en andra variabler relaterat till arbete och inkomster i den svenska statistiken.

Andelen som inte är nöjda med livet skiljer inte lika mycket mellan regiondelarna

Om vi istället för alla invånare bara studerar de som inte är särskilt eller inte alls nöjda med livet blir skillnaderna mellan de olika delarna av Västra Götaland betydligt mindre. Bara en procentenhet skiljer då mellan Dalsland och Västra Götaland i sin helhet och några procentenheter till Göteborgsregionen (exklusive Göteborg) som har bäst värden (figur 52). Med en vision om det goda livet för alla är det särskilt viktigt att minska andelen invånare i dessa grupper.

Figur 52 Andelen invånare per regiondel som inte är särskilt eller inte alls nöjd med livet 2018

Källa: Hälsa på lika villkor 2018. Bilden visar regiondelar i Västra Götaland.

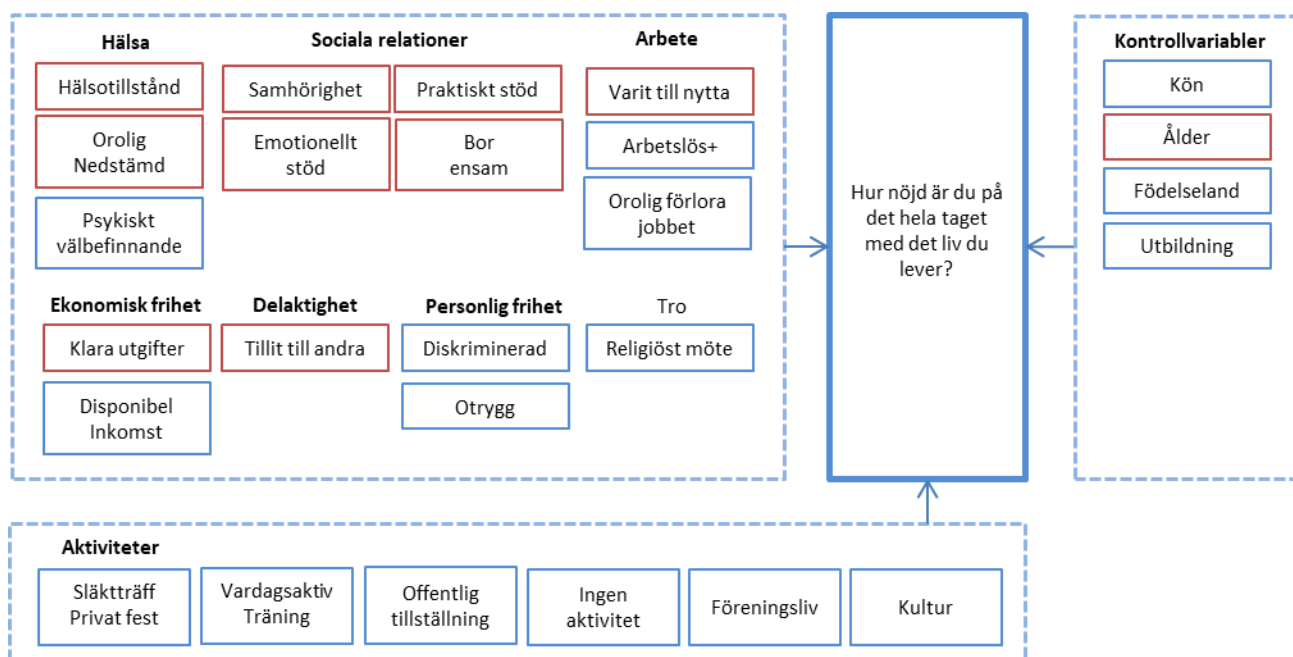
10 levnadsförhållanden som avgör Dalslänningarnas lycka

Efter ett antal utvecklingar har vi så kommit till huvudpunkten i detta kapitel – frågan om vad som gör invånarna i Dalsland mer eller mindre nöjda med sina liv med utgångspunkt i hur de själva beskriver sina levnadsförhållanden och levnadssätt. I kapitel 3 redovisades grunddata och motiv för en bred uppsättning av de faktorer som påverkar välbefinnandet. Här redovisas och diskuteras beräkningsresultaten i ett sammanhang.

Analysen har gjorts stegvis. Först gjordes ett urval av drygt 30 frågor från enkäten Hälsa på lika villkor utifrån modeller och förklaringsfaktorer i lyckoforskningen.³² Från de 1500 svaren beräknades därefter varje faktors samvariation med hur nöjda invånarna i Dalsland är med livet.³³ Därefter gjordes motsvarande analys i omgångar med flera faktorer samtidigt. På så sätt beräknas vilka faktorer som är avgörande för livstillfredsställelsen för invånarna. Ett exempel är att båda de ekonomiska variablerna – hur svårt en har att klara vardagsutgifter och ens disponibla inkomst – samvarierar med hur nöjda invånarna är med livet. När de analyseras samtidigt visar det sig att det är att klara vardagens utgifter som gör skillnad. I slutändan utkristalliseras nio faktorer som är de som var och en och tillsammans är avgörande för dalslänningarnas lycka. En hög andel (drygt 40 procent) av variationen i hur nöjda Dalslänningarna är med livet förklaras (R^2 i Tabell 1).

Figur 53 ger en schematisk bild av de dimensioner som studeras och de faktorer som används för att mäta var och en av dem. De rödmarkerade är de som är signifikant betydelsefulla när alla faktorer samtidigt ingår i analysen, de som är avgörande för Dalslänningarnas välbefinnande.

Figur 53 Faktorer i analys av samband mellan livsförhållanden och levnadssätt och invånarnas subjektiva välbefinnande

Analysen omfattar också data för ålder, kön, födelseLand och utbildningsnivå. Precis som i tidigare analyser av Västra Götaland visar det sig att det är hur livet faktiskt levs och inte om en person är kvinna eller man, född i Sverige eller i ett annat land eller utbildningsnivån som avgör dalslänningens

³² Se till exempel World Happiness Report 2012-2020, Layard 2005/2011, Clark et al 2018, Dolan 2020.

³³ För resultat av dessa beräkningar se Tabell 3

välbefinnande. Undantaget är att dalslänningar över 65 år är mer nöjda med livet även när hänsyn tagits till livsvillkor och levnadssätt. En sannolik förklaring är omvandlingen mot en allt mer urbant dominerad värld där mindre och glesare orter efterhand upplever sämre utvecklingsförutsättningar.

Hälsa, något meningsfullt att göra sociala relationer och delaktighet och tillräckliga ekonomiska resurser är de avgörande frågorna för ett lyckligt liv också i Dalsland

Hälsa, arbete, sociala relationer, ekonomi och delaktighet är områden som avgör Dalslänningarnas välbefinnande. Då alla faktorer var för sig är viktiga bör de inte rangordnas allt för hårt men det är tydligt att hälsotillståndet allmänt har störst påverkan tillsammans med frågan om att göra något meningsfullt samtidigt som samhörighet och sociala relationer är avgörande frågor totalt sett. Hela fyra olika aspekter av sociala relationer är var för sig betydelsefulla. Det gäller att känna samhörighet (närhet) med andra människor, att kunna få praktisk hjälp (praktiskt stöd), att ha någon att dela sina känslor med (emotionellt stöd) och att helst inte bo/vara ensam. Dessutom blir frågan om tillit till andra – som ligger nära sociala relationer, men mäter delaktighet – signifikant viktig allt annat lika.

Frågorna om arbete och ekonomi betyder också mycket och ger resultat liknande de vi tidigare sett för Västra Götaland. Det är inte att ha arbete utan att ha möjligheten att göra något meningsfullt, göra nytta, som är viktigt och det är inte inkomsten utan att ha en god grundekonomi (här mätt som förmåga att klara löpande utgifter) som betyder mest. Övriga faktorer, vid sidan av ålder, har ingen signifikant betydelse för lyckan.

Tabell 1 Faktorer med avgörande betydelse för Dalslänningarnas välbefinnande

Multipel regression – huvudmodell

Beroende variabel: Nöjd med livet – 1=Inte alls nöjd, 2=Inte särskilt nöjd, 3=Ganska nöjd, 4=Mycket nöjd

Justerad $R^2 = 0,42$

	B	Stdav	Sign.				
Konstant för hela modellen	2,25	0,15	***				
Oberoende variabel	B	Stdav	Sign.	Värde	Max dev	Medel	Dimension
Orolig/nedstämd	-0,34	0,03	***	1-3	-0,68	1,34	Hälsa
Allmänt hälsotillstånd	0,17	0,02	***	1-4	0,51	2,67	Hälsa
Har varit till nytta	0,12	0,02	***	1-4	0,36	2,94	Arbete
Nära andra människor	0,08	0,02	***	1-4	0,24	3,01	Sociala relationer
Klara löpande utgifter	-0,10	0,03	***	1-3	-0,20	1,19	Ekonomi
Kan få praktisk hjälp	0,06	0,02	*	1-4	0,18	3,63	Sociala relationer
Någon att dela känslor med	0,16	0,05	***	0/1	0,16	0,89	Sociala relationer
Tillit till andra	0,09	0,03	**	0/1	0,09	0,76	Delaktighet
Bor ensam	-0,09	0,04	*	0/1	-0,09	0,19	Sociala relationer
Religiös sammankomst	0,07	0,04	-	0/1	0,07	0,17	Tro
Kön	0,05	0,03	-	0/1	0,05		Kontrollvariabel
Utbildningsnivå	-0,02	0,01	-	1-4	-0,06		Kontrollvariabel
Född utomlands	-0,01	0,04	-	0/1	-0,01		Kontrollvariabel
Åldersklass	0,06	0,02	***	1-4	0,18		Kontrollvariabel

Anm: Tabellen visar varje oberoende variabels påverkan på hur nöjda invånarna är med livet. B står för omfattning och riktning på påverkan då den oberoende variabeln ändras ett steg. Max dev står för den maximala påverkan av variabeln beroende på hur många steg den har (Värde). *** Innebär att resultatet är statistiskt signifikant med 99,9 procents säkerhet. ** med 99 % och * 95 procent. – innebär att resultatet inte är signifikant/att variabeln inte påverkar välbefinnandet. Antalet case i analysen (n) är ca 1500. För övriga kommentarer kring beräkningarna se appendix 1.

Något meningsfullt att göra är bättre för välbefinnandet än ett meningslöst jobb

Nästan lika intressant som vilka faktorer som betyder mycket för välbefinnandet när vi ser på alla faktorer samtidigt är vilka som inte gör det trots att de var för sig samvarierar med hur nöjda Dalslänningarna är med livet. Vi har tidigare diskuterat inkomstens betydelse där slutsatsen är att den efter en viss nivå spelar en relativt marginell roll för lyckan och att det är en god grundekonomi som är viktigast.

En annan fråga handlar om att leva ett aktivt liv där varje aktivitet samvarierar positivt med det egna välbefinnandet, så också i Dalsland, men där ingen aktivitet blir avgörande i en samlad analys. Här och när det gäller andra faktorer som att ha känt sig kränkt eller otrygg – som var för sig har en tydlig negativ påverkan på välbefinnandet – är en möjlig tolkning att kvaliteten på de sociala relationerna dels är avgörande för vilken påverkan olika livshändelser har på välbefinnandet och att ett aktivt liv betyder mycket indirekt genom att det stärker både hälsan och de sociala relationerna.

En analys av vad som är viktigt för hälsa respektive känslan av samhörighet vidimerar delvis detta. För hälsan är det framförallt fysisk aktivitet och vardagsaktivitet som promenader och trädgårdsarbete som är viktiga. För samhörighet bidrar släkträffar och privata fester starkt till en känsla av samhörighet allt annat lika. Att bo ensam har betydande egen negativ effekt på såväl samhörighet som hälsa.

Det kan också verka förvånande att det inte heller innebär minskat välbefinnande när hela livssituationen för Dalslänningarna ses i ett sammanhang att stå utanför arbetsmarknaden på grund av arbetslöshet, sjukskrivning etc. I analysen där bara sambandet mellan utanförskap på arbetsmarknaden och välbefinnande analyseras hänger dessa frågor mycket starkt ihop. I analysen där samtliga faktorer ingår är det frågan om att varit till nytta som blir den avgörande faktorn för Dalslänningarna.

Liknande resultat har tidigare konstaterats för invånarna i Västra Götaland. I grunden är detta ett positivt resultat. Det viktiga för välbefinnandet är att ha något meningsfullt att göra. Ett arbete är bra men om det saknas visar lyckoforskningen tydligt att det är aktiviteter som upplevs som meningsfulla och betyder något för den som gör dem och andra som bör stå i centrum. Tabell 3 listar samtliga använda frågors egen samvariation med hur nöjda invånarna är med livet.

Ekonomi påverkar mäns välbefinnande, kvinnor mer nöjda i arbetsåldrar

Det blir inga stora skillnader när analysen av vad som är viktigt för det upplevda välbefinnandet för dalslänningarna görs på grupper istället för på hela befolkningen. Samma faktorer återkommer och sambanden har också testats för den större uppsättningen indikatorer. Några saker är dock värda att notera.

En svag ekonomi och svårigheter att betala räkningar har i första hand en koppling till mäns välbefinnande. Yngre män är också de som framförallt är mindre nöjda med sina liv när hänsyn tagits till levnadssätt och levnadsförhållanden. Omvänt är kvinnor i Dalsland mer nöjda med livet i åldrarna 16-64 år även när levnadsförhållanden och levnadssätt räknats in. Det blir också tydligt att de är de över 65 år som är beroende av att kunna få praktiskt stöd för sitt välbefinnande och motsvarande gäller för kopplingen mellan tro och lycka. Resultaten är logiska.

Tabell 2 Faktorer med avgörande betydelse för Dalslänningarnas välbefinnande för olika grupper i samhället

Multipel regression – huvudmodell beräknad för kön, ålder och utbildningsnivå

Beroende variabel: Nöjd med livet – 1 =Inte alls nöjd, 2=Inte särskilt nöjd, 3=Ganska nöjd, 4=Mycket nöjd

Oberoende variabel	Alla	Män	Kvinnor	16-64 år	+65 år	Ej högskola	Högskola
Orolig/nedstämd	***	***	***	***	***	***	***
Allmänt hälsotillstånd	***	***	***	***	***	***	***
Har varit till nytta	***	***	***	**	***	***	***
Nära andra människor	***	-	***	***	-	***	-
Svårt betala räkningar	***	***	-	***	-	**	-
Kan få praktisk hjälp	*	-	-	-	**	-	-
Någon att dela känslor med	***	*	-	**	-	**	-
Tillit till andra	**	-	**	*	*	-	-
Bor ensam	*	-	-	-	-	-	-
Religiös sammankomst	-	-	-	-	*	-	.
Kön	-	**	-	-	-
Utbildningsnivå	-	-	-	*	-
Född utomlands	-	-	-	-	-	-	-
Åldersklass	***	***	-	**	**
<u>Modelldata</u>							
Justerad R ²	0,42	0,40	0,44	0,44	0,37	0,40	0,46
B	2,25	2,27	2,28	2,51	2,29	2,32	1,76
Signifikant	***	***	***	***	***	***	***

Anm: Resultaten presenteras i form av signifikanstal. *** se tabell 1. Betydelsen av de olika faktorerna ligger när de är signifikanta i nivå med de i Tabell 1. Vi har också kört hela detta modellpaket för en bredare uppsättning indikatorer (se tabell 3) men resultatet blir i stort sett helt detsamma, ovanstående variabler är viktigast för välbefinnandet med det underlag som ges i enkäten Hälsa på lika villkor. De högskoleutbildade är relativt få i förhållande till regressionens innehåll och data vilket gör att de värdena ska tolkas försiktigt.

Varje faktors egen betydelse för upplevt välbefinnande

Avslutningsvis redovisas bruttolistan på samtliga faktorer som samvarierar med hur nöjda Dalslänningarna är med livet. Skillnaden här är att bara en faktor analyseras i taget. Tabell 3 visar resultatet av analys av samvariation för 25 faktorer. Redovisningen är sorterad efter hur stor del av välbefinnandet varje faktor förklarar (justerad R² – korrelationskoefficient). Förklarar, ska här läsas inom parentes då dessa enkla regressioner enbart visar att det finns en positiv eller negativ samvariation mellan en lång rad faktorer och det goda livet.

Det som blir extra tydligt är att alla former av aktivitet är bättre än ingen aktivitet. Att nedsatt psykiskt välbefinnande och orolig/nedstämd i stort ser ut att mäta samma sak. Och inte minst att de som samvarierar tydligast i denna faktor för faktor-analys också är de som visar sig betyda mest när alla faktorer ingår i en och samma beräkning.

Tabell 3 Faktorer som samvarierar hur nöjda invånarna i Dalsland är med livet

Beroende variabel. Hur nöjd är du på det hela taget med det liv du lever?

1=Inte alls nöjd, 2=Inte särskilt nöjd, 3=Ganska nöjd, 4=Mycket nöjd

Oberoende variabel	B	Stdav	Sign.	R ²	Värde	Max dev	Medel	Antal svar	Dimension
Orolig/nedstämd	-0,63	0,03	***	0,20	0/1	-0,63	0,32	1497	Hälsa
Har varit till nytta	0,36	0,02	***	0,18	1-4	1,08	2,94	1490	Arbete
Allmänt hälsotillstånd	0,34	0,02	***	0,17	1-4	1,02	2,67	1521	Hälsa
Nära andra människor	0,33	0,02	***	0,17	1-4	0,99	3,01	1479	Sociala relationer
Psykiskt välbefinnande	-0,69	0,05	***	0,12	0/1	-0,69	0,12	1512	Hälsa
Svårt betala räkningar	-0,31	0,03	***	0,07	1-3	-0,62	1,19	1526	Ekonomi
Kan få praktisk hjälp	0,27	0,03	***	0,07	1-4	0,81	3,63	1518	Sociala relationer
Någon att dela känslor med	0,57	0,05	***	0,07	0/1	0,57	0,89	1513	Sociala relationer
Tillit till andra	0,35	0,04	***	0,05	0/1	0,35	0,76	1507	Delaktighet
Kränkta senaste månaden	-0,32	0,04	***	0,05	1-3	-0,64	1,19	1519	Personlig frihet
Utanför arbetsmarknaden	-0,50	0,06	***	0,04	0/1	-0,50	0,08	1534	Arbete
Privat fest	0,24	0,03	***	0,03	0/1	0,24	0,63	1534	Sociala relationer
Släktträff	0,18	0,03	***	0,02	0/1	0,18	0,37	1534	Sociala relationer
Fysisk aktivitet	0,08	0,02	***	0,02	1-4	0,24	2,36	1485	Aktiv
Otrygg - tvekat gå ut	-0,18	0,03	***	0,02	1-3	-0,36	1,26	1513	Personlig frihet
Bor ensam	-0,25	0,04	***	0,02	0/1	-0,25	0,19	1534	Sociala relationer
Orolig förlora jobbet	-0,34	0,08	***	0,02	0/1	-0,34	0,09	765	Arbete
Teater/Bio	0,13	0,03	***	0,01	0/1	0,13	0,47	1534	Aktiv
Konst/Museum	0,12	0,04	***	0,01	0/1	0,12	0,25	1534	Aktiv
Vardagsaktivitet	0,10	0,02	***	0,01	1-4	0,30	2,80	1513	Aktiv
Offentlig tillställning	0,15	0,03	***	0,01	0/1	0,15	0,44	1534	Sociala relationer
Ingen av 13 aktiviteter	-0,23	0,05	***	0,01	0/1	-0,23	0,11	1534	Delaktighet
Inkomstgrupp (deciler)	0,02	0,01	***	0,01	1-10	0,18	5,50	1527	Ekonomi
Religiös sammankomst	0,15	0,04	***	0,01	0/1	0,15	0,17	1534	Tro
Föreningsmöte	0,11	0,04	**	0,00	0/1	0,11	0,18	1534	Sociala relationer

4 Dalslands förutsättningar och resurser

Dalslands utveckling och utvecklingsförutsättningar har i de två inledande kapitlen beskrivits både i form av socio-ekonomiska data och strukturer i arbets- och näringsliv och genom att Dalslänningarnas egen syn på sina liv och levnadsförhållanden presenterats. I detta kapitel kompletterar vi med en kort beskrivning av de organisatoriska och infrastrukturella förutsättningarna. En grundbult är Dalsland som landskap med en lång gemensam historia, inte sällan präglad av dramatiska upp och nedgångar, och med en rik kulturell tradition. En annan är läget i Sveriges näst största region och de förutsättningar det ger för utveckling.

De institutioner och aktiviteter som nämns är i huvudsak de som kan anses viktiga för Dalsland ur ett regionalt perspektiv inom utbildning, innovation, kultur och turism och som därför i många fall får stöd för sin verksamhet från Västra Götalandsregionen. Vi kan konstatera att det finns mycket som är positivt samtidigt som svårigheterna blir uppenbara. Tillgången till regionala resurser behöver tydliggöras och att Dalslands synlighet och attraktivitet måste öka när vi sammanfattar Dalslands styrkor och svagheter är ställt utom all tvekan.

Dalslands historiska utveckling

Unika hållristningar visar att Dalsland redan för 3000 år sedan var en viktig plats för människor i Skandinavien. På 1200-talet byggdes den första tegelkyrkan i Sverige i Edsleskog i Åmåls kommun. Dalsland bildades som landskap på 1500-talet och hör sedan 1634 till Älvsborgs län som 1998 blev en del av det nybildade Västra Götalands län. Under de senaste trehundra åren har Dalsland gått från att vara det mest moderna och internationella – med bland annat en omfattande havreexport till England, bruk för tillverkning av järn, massa och papper och med herrgårdar som Baldersnäs med exotiska växter från hela världen, till svår missväxt och fattigdom. Något som var en orsak till att 50 000 dalslänningar emigrerade varav 33 000 till USA och 15 000 till Norge mellan 1860 och 1930. Detta följdes av en stark industriell period under inledning av andra halvan av 1900-talet. Dalsland för nu en mer undanskymd roll i ett allt mer kunskapsintensivt och urbant Sverige. Landskapet har i dag 52 000 invånare. 1880 bodde det 85 000 personer i Dalsland. De fem kommunerna i Dalsland – Åmål, Bengtsfors, Ed, Färgelanda och Mellerud, i fokus här, har totalt 43 000 invånare.

Institutioner inom utbildning, kultur, besöksnäring och aktiviteter på Dal

På utbildningssidan är Dalslands främsta egna regionala resurs Stenebyskolan som erbjuder utbildningar inom konst- och kulturhantverk inom möbel, textil och metall, bland annat inom ramen för Högskolan för Design och Konst vid Göteborgs Universitet. Steneby fungerar också som yrkeshögskola och genomför ett stort antal efterfrågade sommarkurser. Steneby drivs som en stiftelse och har som ambition att vara den ledande utbildnings- och lärandemiljön inom materialbaserad konst och design i Norden. Vid Steneby sker också en mängd andra aktiviteter kopplade till kultur med värde för hela Dalsland.

Dalslands folkhögskola består av Färgelanda med internatverksamhet, Trollhättan som är en större dagfolkohögskola och ett antal mindre filialer lokaliserade i Vänersborg, Mellerud och Bengtsfors. Den drivs av Västra Götalandsregionen och har allmänna kurser som ger möjlighet att gå vidare i

utbildningssystemet och kurser med inriktning på yrkeslivet. Nuntorpsgymnasiet ligger i Brålanda i Vänersborgs kommun i Dalsland. Skolan var tidigare en del av Västra Götalandsregionens folkhögskoleverksamhet men drivs nu av Naturbruk Väst AB som ger utbildningar på gymnasienivå inom lantbruk och häst med nära kopplingar till lokala lantbrukare.

Högskolan Väst samverkar med de fem kommunerna i Dalsland samt Årjäng kring konceptutveckling för uppbyggnad av ett nytt lokalt campus – Campus Dalsland. Satsningen är en del i projektet Nya Vägar som Högskola Väst driver genom ett Vinnova-program "Utveckling av lärosätenas samverkanskapacitet". I förstudien undersöks förutsättningar och utgångspunkter för parternas samverkan om ett kommande lokalt campus, tänkbar organisation och styrning, lokalisering, lokaler och infrastruktur, förutsättningar vad gäller kollektivtrafik och service. Parterna tittar också på tänkbart utbildningsutbud samt undersöker vilka utbildningsanordnare som är intresserade av att förlägga utbildning på platsen.

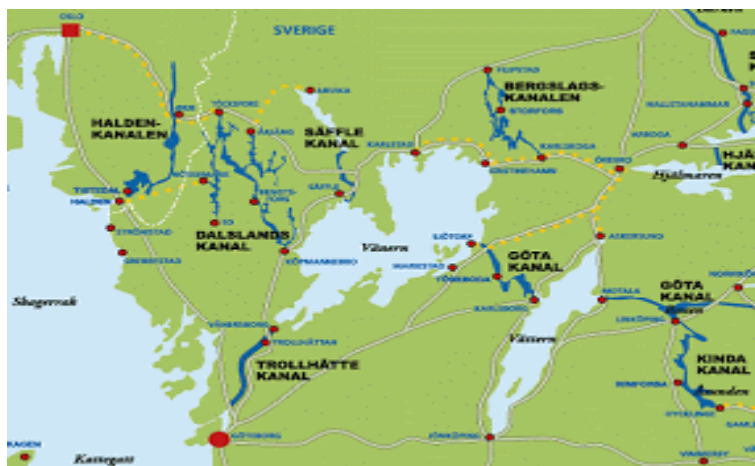
På kulturområdet finns flera framstående institutioner och verksamheter. Dit hör bland annat Dalslands konstmuseum i Upperud i Melleruds kommun med en samling konst av landskapets främsta målare genom tiderna som Otto Hesselbom och Olof Sager Nelson, men också dalsländska föremål och skulpturer. Museet har under senare tid också utvecklats till en plats för utställning av ypperlig samtidskonst och är beläget i en öronbedövande vacker miljö. Bilden visar Otto Hesselboms mest kända verk "Vårt land, vårt forsterland" som utgår från en utsikt över sjön Ånimmen i Åmål.

Figur 54 Otto Hesselbom, Vårt Land, 1902 Nationalmuseum Stockholm, Foto: History and Art Collection/IBL

Dalslands mest kända enskilda attraktion är akvedukten i Håverud som kan beskrivas som en symbol för hela landskapet. Här finns också bland annat ett kanalmuseum. Akvedukten är en del av Dalslands kanal från 1860-talet som är 25 mil lång med en höjdskillnad jämfört med startpunkten i Väneren på mer än 60 meter, har 31 slussar och segelfri höjd på 17 meter som ger möjlighet att genomföra båturer, också med segelbåt, från Göteborg via Göta älv/Trollhätte kanal och Väneren till Norge och med lyft till Västerhavet och tillbaka till Göteborg.

Figur 55 Karta över kanaler i Sverige

Källa: <http://sverigeskanaler.se/karta/>

Not Quite i Fengersfors gamla bruksområde har utvecklats mycket starkt och presenterar konst och konsthantverk i en unik Dalslandsmiljö. Baldersnäs Herrgård är fortfarande en unik plats med en park och trädgårdsmiljö som lockar besökare.

The 72-hour Cabin är ett projekt i Åmål som gett Dalsland internationell uppmärksamhet.³⁴ Projektet startade som ett forskningsexperiment med studier av vad tre dygn i ett glashus i naturen med avskärmning från omvärlden kunde betyda för välbefinnandet. Resultaten var inte helt överraskande mycket positiva. Efter att fem hus öppnats för turister med motsvarande förutsättningar har efterfrågan och uppmärksamheten varit betydande. Projektet har därefter drabbats av en del motgångar då länsstyrelsen i Västra Götaland menar att placeringen av flera av husen strider mot strandskyddet. Med aningen mer god vilja hade det sannolikt varit möjligt att se dem som konstverk eller skulpturer (se foto).

Källa: <https://www.aftonbladet.se/resa/a/vmPOwB/stressa-ner-i-ett-glashus-i-dalsland>

Även om Dalslandskommunernas samlade invånarantal motsvarar en normalsvensk kommun finns ett relativt brett uppådd av aktiviteter med nordisk och internationell lyskraft, särskilt sommartid.

³⁴ <https://visitsweden.com/where-to-go/southern-sweden/vastsverige/72-hour-cabin/>

Åmåls bluesfestival med starkt internationella startfält har genomförts varje år sedan 1992 och har viss kultstatus i musikkretsar. Man har år efter år lockat några av vår tids största blues och rockstjärnor som till exempel Canned Heat, Jimmy Reed och Daniel Norgren. Dalslands kanotmaraton är Skandinavien största och en av världens största kanottävlingar där runt 500 personer varje år paddlar 45 kilometer i en bana som går genom sex dalsländska sjöar i Bengtsfors.

Dalslands Aktiviteter är en av norra Europas största anläggningar för upplevelser och äventyr ute i skog och mark och erbjuder bland annat hinderbana 18 meter upp i luften och zip-lines. Pilgrimsleden i Dalsland sträcker sig 10 mil från Vänersborg till Edsleskog och går genom Vänersborg, Mellerud, Bengtsfors och Åmål. Den dalsländska kreativiteten slår också ut i full blom via de pilgrimspop-vandringar som ordnas på allt fler håll i landskapet.³⁵ Pop och vandring, helt enkelt. Dalsland har också en Moose Ranch där det bland annat går att se älgar i full "frihet". Åmål Trophy är tävling i fiske efter lax och öring på Vänern där ett 50-tal båtar brukar medverka. Bland andra aktiviteter som låter höra om sig finns definitivt Monsterrace som genomförs i Ed och Högsäter och lockar tusentals besökare till Dalsland för att se något motorstarka fordon tävla.³⁶

Det är noterbart att Vänern och dess fantastiska miljöer som ger stora värden för boende och besökare året om får relativt lite uppmärksamhet både när det gäller aktiviteter och generellt i marknadsföringen av Dalsland. Att EU:s största sjö med i stort sett direkt drickbart vatten, skärgård, laxfiske, stränder, attraktiva samhällen inte betyder mer kan synas något märkligt.

Vi kan också konstatera att Dalsland har starka förutsättningar för utbyggnad av vindkraft. En utbyggnad som i dag är lönsam men där det gäller att balansera olika intressen mot varandra. Om det finns en uttalad vilja till satsningar på en mer omfattande utbyggnad av vindkraft finns det klara möjligheter att ta ett samlat grepp för att ge nationella och internationella finansärer möjlighet att finansiera en sådan utbyggnad. En sådan satsning skulle också skapa förutsättningar för utbildning inom området.³⁷

Västra Götalandsregionen ger betydande bidrag till många verksamheter

Flera av de nämnda institutionerna och verksamheterna har stöd av Västra Götalandsregionen. Regionutvecklingsnämnden tar huvudansvar för folkhögskolorna från 2021 med en omfattande satsning, även kulturnämnden bidrar. Stenebyskolan fick år ett betydande bidrag för att driva och utveckla verksamheten via beslut i regionutvecklingsnämnden som också stödjer verksamheterna vid Dalslands kanal, ett antal projekt och inte minst Dalslands turistråd. Det senare är det gemensamma turistbolaget i Dalsland och har samverkansavtal med drygt 100 företag och föreningar.

Ett stort antal verksamheter får årligt stöd av Västra Götalandsregionens kulturnämnd för att lokal kultur ska finnas tillgänglig i de olika delarna av regionen. De är bland annat Dalslands konstmuseum, Not Quite, Kulturbruket på Dal i Mellerud, Dalslands konstgrafiska verkstad i Åmål, Bokdagarna i Dalsland och Åmåls bluesfestival.

En sammanställning av de utvecklingsresurser som Västra Götalandsregionen satsat direkt i landskapet under senare år via regionutvecklingsnämnd och kulturnämnd i institutioner,

³⁵ <http://www.strommaridalsland.se/vara-arrangemang/tidigare-projekt/2020-pilgrimspop-i-bengtsfors/>

³⁶ <https://monsterrace.nu/tavlingar/2019-monsterrace-cup/>

³⁷ <https://www.vgregion.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/miljo/power-vast/publikationer-om-vindkraft/>

företagsstöd, verksamheter och projekt visar på en årlig nivå på ca 40 miljoner kronor. Nivån på infrastruktursatsningar i cykel, kollektivtrafik och säkerhet ligger på knappt 10 miljoner 2018-2020 vilket motsvarar 30 procent av den statliga medfinansieringen i Fyrbodal under perioden. En sammanställning av Insatserna från det som benämns det företagsfrämjande systemet så som Almi, Connect Väst och företagsstöd visar på betydande satsningar i förhållande till antalet berättigade företag i många av kommunerna i Dalsland. Utfallet är sämre när det gäller satsningar från till exempel inkubatorer och Science Parks som Innovatum.

Regionala resurser inom utbildning, näringslivsutveckling, innovation etc.

Om vi vänder blicken mot vad som kan beskrivas som noder med regionala resurser inom olika områden ligger de flesta av dessa i Trollhättan. Här finns huvuddelen av verksamheten inom Högskolan Väst – en regional högskola med 13 000 studenter, ett 60-tal doktorander och ett generellt fokus på arbetsplatsrelaterad utbildning. I Trollhättan finns också Innovatum Science Park med omfattande verksamhet inom allt som har med företagsutveckling, nyföretagande och innovation att göra. Vid Innovatum finns också ett Science Center med inriktning på att ge unga men också äldre en bättre förståelse för teknik och naturvetenskap. Även Regionsjukhuset NÄL ligger i Trollhättan. För alla dessa institutioner avsätts direkt eller indirekt betydande resurser för att de ska bidra till utveckling regionalt. Att dessa resurser också kommer invånare och näringsliv i Dalsland till del är viktigt.

På ytterligare dryga 30 minuters avstånd nås i dag Göteborgs centrum och de resurser som finns där. I takt med digitaliseringen av utbildningsväsende och arbetsliv börjar avstånden för relativt många invånare i Dalsland bli överkomliga vilket också innebär att möjligheten att bosätta sig i Dalsland ökar generellt för de som finner det attraktivt.

Även i riktning mot Karlstad med dess universitet med mera är det i dag möjligt att pendla för fritidsverksamheter, arbete och utbildning för de som bor i eller i närheten av Åmål. Resan tar en timma i en riktning. Åmål till Göteborg tar knappt en och en halv timma med tåg vilket är för långt för daglig pendling. Åmål till Trollhättan går dock på 50 minuter och är därmed helt inom ramarna för de val som invånarna generellt gör när det gäller pendling. För de som bor mer centralt i Mellerud är pendlingsmöjligheterna mycket goda med en halvtimma till Trollhättan och Vänersborg och med en timma till Göteborg. För boende i Ed finns också rimliga möjligheter med pendling både till Norge och Vänersborg/Trollhättan. Invånarna i Färgelanda har å andra sidan relativt korta restider till Uddevalla. Invånarna i Dalsland är således inte alls isolerade från resten av världen. I första hand gäller detta dock de som bor relativt nära spårbunden trafik. Åmål och Säffle bildar en gemensam lokal arbetsmarknad. Avstånden är mycket korta.

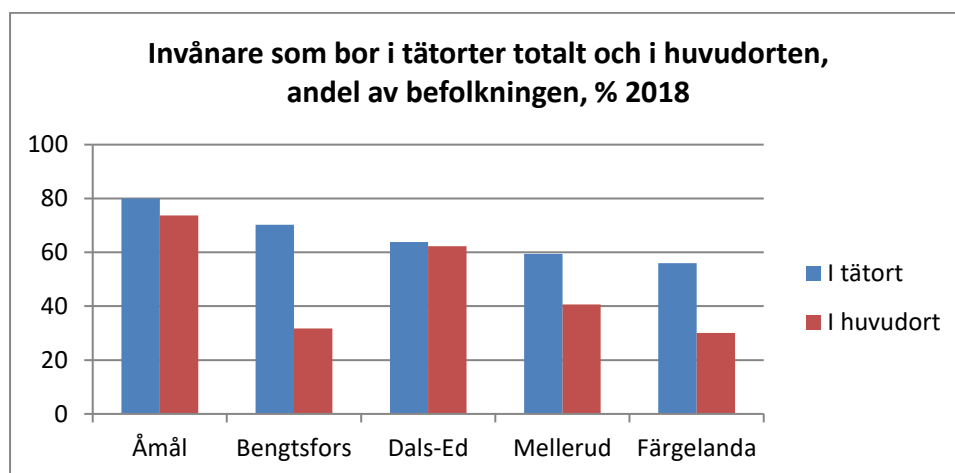
Dalslands är glest bebott, stort antal bruksorter försvårar arbetspendling och ger höga kostnader

Även om restiderna till mer diversifierade arbetsmarknader är relativt korta från åtminstone fyra av kommunernas centrala tätorter ger boendestrukturen, starkt präglad av landskapets bakgrund med rader av bruksorter utspridda efter de långsträckta sjöarna i landskapet, en betydligt mer komplex verklighet. Bara i Åmål och Ed är andelen boende i kommunens centralort över 60 procent av befolkningen, i Åmål 74 procent och i Ed 62 procent. De andra kommunerna har en befolkning som är utspridd mellan bruksorter och på landet. I Färgelanda och Bengtsfors bor bara drygt 30 procent i

huvudorten, i Mellerud 40 procent (figur 56). Resultatet blir ett landskap med vackra, ibland något slitna bruksmiljöer, ofta insprängda vid långsträckta sjöar, med intressant framtida potential.

Denna struktur gör det samtidigt mer kostsamt att erbjuda en god samhällsservice till alla invånare på lika villkor i kommunerna och gör att invånarna blir beroende av goda kommunikationer, företrädesvis hittills med egen bil.³⁸ Att sju av tio invånare i Bengtsfors och sex av tio i Mellerud totalt sett bor i tätorter understryker bruksstrukturens betydelse. För Åmål, som också är den enda staden gäller det hela åtta av tio invånare. I Göteborg med randkommuner och i Västra Götalands andra regionala centrum är andelen boende i tätorten mellan 90 och 100 procent.

Figur 56 Invånare i tätorter och huvudorter i Dalsland, procent av befolkningen

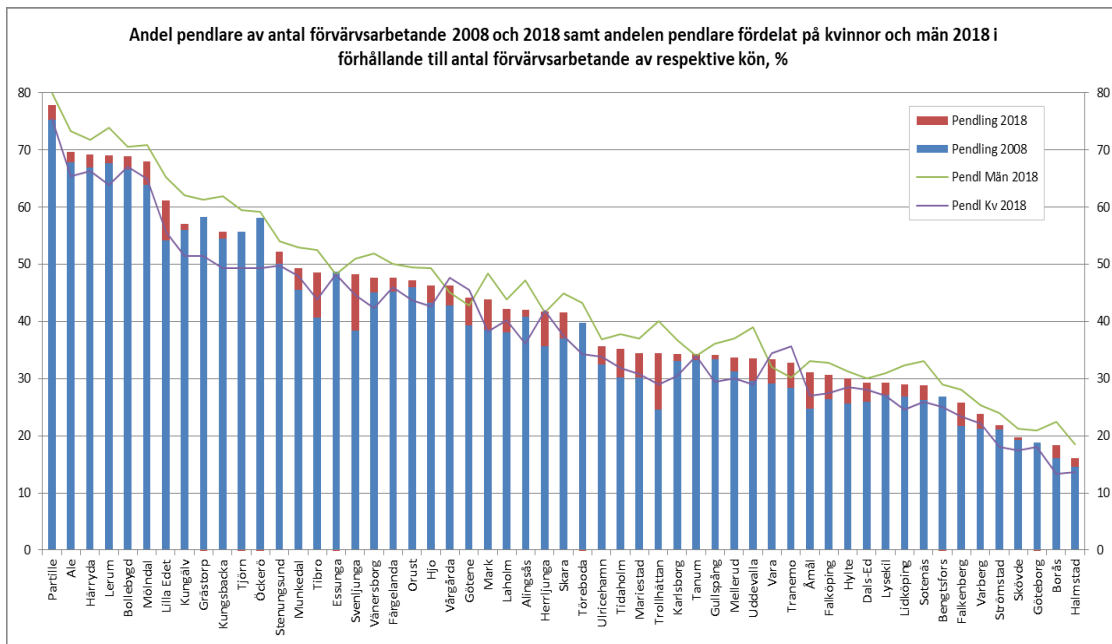
Källa: SCB

Relativt låg pendling till arbete i andra kommuner

De faktiska pendlingsmönstren för Dalslänningarna vidimerar denna bild. Bengtsfors har lägst andel utpendlare. Drygt en av fyra av invånarna i Bengtsfors som har arbete jobbar i en annan kommun. I andra ändan av skalan hittar vi Färgelanda där nästan hälften jobbar i en annan kommun, de allra flesta i Uddevalla. I Mellerud pendlar en tredjedel till jobbet och i Åmål och Dals-Ed något färre. Åmåls relativt låga värden tyder på att den gemensamma arbetsmarknaden med Säffle tyvärr inte innebär någon breddning av arbetsmarknaden. I alla kommunerna är det något fler män än kvinnor som pendlar. Skillnaderna är inte särskilt stora. Intressant att notera är att det finns undantag där fler kvinnor än män pendlar till jobbet i Västsverige. Det gäller då utpräglade industrikommuner som Vara, Tranemo, Vårgårda och Götene.

Figur 57 Pendlare i Västsverige 2008 och 2018, andel utpendlare totalt och per kön per kommun, %

³⁸ Wikipedia listar elva bruksorter i Dalsland med nuvarande eller tidigare verksamhet – Bengtsfors (massabruk), Billingsfors (pappersbruk, sågverk, järnbruk), Dals Långed (pappersbruk), Fengersfors (pappersbruk, järnbruk), Forsbacka, Gustavsfors (massa- och pappersbruk, järnbruk), Håverud (pappersbruk), Rådane-fors (gjuteri och verkstadsindustri, järnbruk), Skåpafors (pappersbruk, sågverk), Åsensbruk (pappersbruk), Ödeborg (verkstadsindustri).

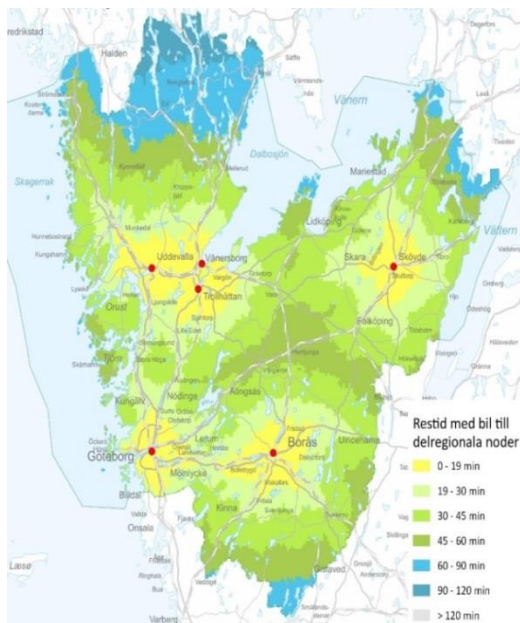

Källa: SCB, egen bearbetning

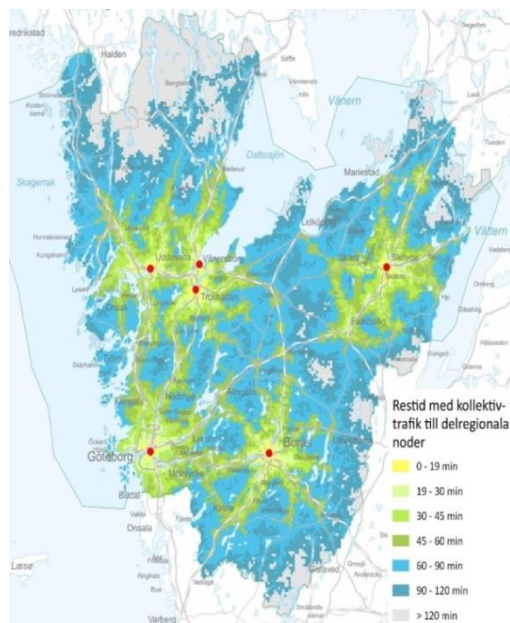
Låg tillgänglighet till regionala centrum för många invånare

När förutsättningarna att nå regionala centrum i Västra Götaland beskrivs i kartform blir bilden inte oväntat ganska negativ. I förhållande till andra delar av tillgängligheten mycket svag både med bil och med kollektivtrafik (figur 58 och 59). I tidigare analyser av hur många arbetsplatser en når oavsett var de ligger blir resultatet i stort detsamma med mycket stora skillnader när det gäller förutsättningarna i en relativt vid cirkel kring Göteborg och resten av regionen och med särskilt låga värden i Dalsland. Det gäller i stora drag även om den norska marknaden räknas in.

Figur 58 Restid till regionala noder med bil

Figur 59 Restid till regionala noder - kollektivtrafik

Källa : Västra Götalandsregionen 2020

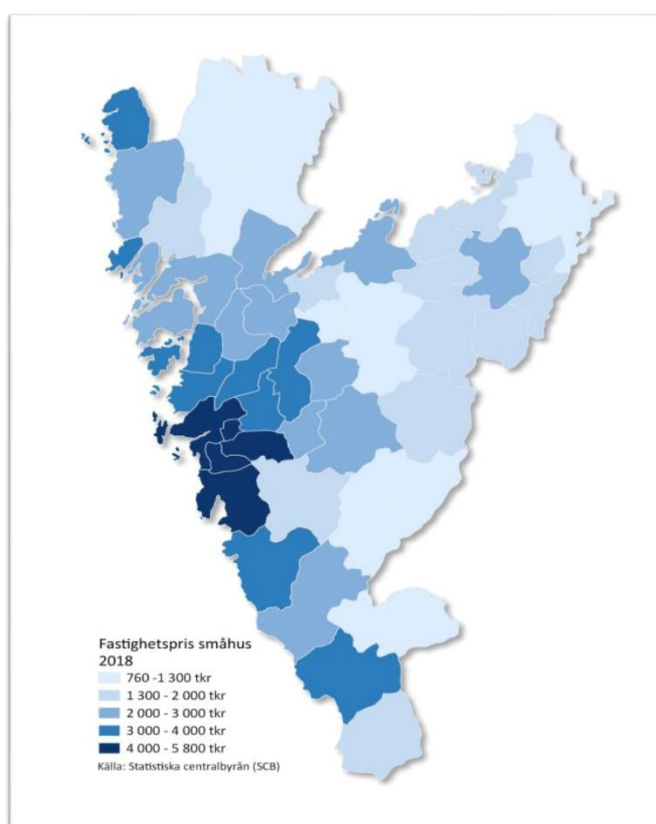
Drygt två procent av befolkningen på 13 procent av ytan

Dalsland är också glest befolkat. Den genomsnittliga befolkningstätheten är 14 invånare per km². Åmål är som enda stad tätat befolkad men enbart med 26 invånare per km². Snittet för Västra Götaland är 73 invånare per km². Göteborg har 1300 och kommunerna runt Göteborg oftast runt 100 invånare per km², Öckerö har 500. Svenljunga, Tranemo, Tanum, Munkedal, Gullspång är exempel på andra kommuner med en befolkningstäthet på Dalslands nivå. Dalsland har 2,5 procent av befolkningen i Västra Götaland men 13,4 procent av landarealen.

Fastighetspriserna ger en mycket negativ bild av Dalslands attraktivitet

Avslutningsvis kan vi konstatera att det bästa sammanfattande måttet på en plats attraktivitet är priserna på fastighetsmarknaden. Det visar – brutalt ärligt – vad människor är beredda att betala för att bo och leva just där. Skillnader i geografin visar då dessutom på skillnader i attraktivitet mellan olika delar. Ju större skillnaderna är på korta avstånd ju mer skiljer attraktiviteten. Det som utmärker fastighetspriserna i Dalsland är det att de är mycket och delvis anmärkningsvärt låga. Det senare inte minst med tanke på närheten till den norska marknaden. Snittpriset i samtliga kommuner i Dalsland låg 2018 mellan 760 000 och 1,3 miljoner kronor (Figur 60). Motsvarande värden i Trollhättan, Vänersborg och Uddevalla var mellan 2 och 3 miljoner kronor. I Göteborg med kranskommuner en halvtimme därifrån mellan 4 och 6 miljoner. Bohuskustens attraktivitet är väl känd och här finns flera kommuner med snittpriser på mellan 3 och 4 miljoner. Vänerkusten har inte alls samma effekt på attraktiviteten i kommunerna som ligger vid Vänern.³⁹

Figur 60 Fastighetspriser för småhus i Västsverige 2018, tusentals kronor

Källa: SCB, karta VGR

³⁹ Förutom i helt strandnära lägen där priserna är betydligt högre än i kommunerna i snitt.

Något annat mer sammanhängande område med så låga fastighetsvärden som de i Dalsland finns inte i Västsverige. Det blir uppenbart att Dalsland måste bli mer synligt och att attraktiviteten behöver öka om den utveckling vi redovisat i tidigare kapitel ska kunna vändas.

Det kan vara bra att förtydliga att det finns de som vänder sig mot att använda höga fastighetspriser som mått på något bra. Riktigt höga priser skapar undanträngningseffekter på marknaden och gör det omöjligt för många unga och de med lägre inkomster att bo på ett bra sätt eller överhuvudtaget bo i storstäder etc. När attraktivitet i sig ska bedömas är detta dock inget relevant argument. Om vi studerar kartan närmare för övriga kommuner i Västsverige går det också att se att tillgänglighet inte är allt. Det kan vara svårt att förklara att kommuner som till exempel Herrljunga och Falköping med sina ypperliga lägen vid Västra stambanan och för Herrljungas del också för tågtrafik till både Borås, Vänersborg, Trollhättan och Uddevalla inte lyckas attrahera fler invånare och att fastighetspriserna är så låga som de är. Skillnaderna i boendekostnader till dessa kommuners fördel jämfört med i Göteborgsregionen kan väl bäst beskrivas som dramatiska. Det är också värt att notera att orter som Mark med Kinna som centrum som saknar bra spårbunden trafik och även har svag väginfrastruktur drabbas relativt hårt av det när invånarna värderar olika lägen.

5 Förslag till inriktning på regional utvecklingspolitik för Dalsland

Dags för en mer experimentell och systempåverkande utvecklingspolitik

Dalsland har varit ett prioriterat geografiskt område i den nationella regionalpolitiken ända sedan dess mer aktiva start under 1960/1970-talen och är det fortfarande i det som kallas stödområde B. Samtliga fem kommuner ingår. De är de sydligaste delarna i landet med denna status och de enda i Västra Götaland.⁴⁰ Den något svaga utveckling vi konstaterat kommer således inte som en nyhet för någon och stora satsningar har gjorts under decennier för att vända situationen. Företag har etablerats och lagts ned med Volvo/Lears bilsättestillverkning i Bengtsfors som det mest omskakande exemplet när fler än 800 personer miste jobben kring millennieskiftet.

Dalsland har också omfattats av de EU-program för särskilt utpekade områden som Sverige fick del av efter EU-medlemskapet 1995, bland annat i Mål 5b. Särskilda initiativ har dessutom tagits, bland annat av staten, genom program som togs fram av dåvarande landshövding Göte Bernhardsson i den så kallade BeDa-utredningen i slutet av 1990-talet.⁴¹ Kontinuerliga ingredienser i förslagen, utöver det "traditionella" näringslivsutvecklande arbetet, har varit att stärka transportinfrastrukturen, att värna de institutioner som finns i landskapet och att utveckla Dalslands kanal och turismen.

Efter att ansvaret för regional utveckling övergick till Västra Götalandsregionen vid dess bildande 1998/99 har en rad insatser gjorts bland annat för att stärka turismen via kanal och turistbolag, genom satsningar på utbildning vid till exempel Dalslands folkhögskola och Steneby, genom aktiv medfinansiering av ett stort antal kulturprojekt, genom utbyggnad av transportinfrastruktur och kollektivtrafik, genom arbetet med företagsutveckling också via särskilda företagsstöd för investering och etablering och genom olika former av servicestöd till landsbygden bland annat.

Mycket värdefullt har gjorts men det har inte förmått vända utvecklingen. Behovet av mer systempåverkande insatser som berör hela målgrupper och samhället i stort är betydande. Då som ett komplement till det ordinarie utvecklingsarbetet. Analysen visar att det finns goda förutsättningar att en sådan mer experimentell politik ska bli framgångsrik. Dalslandskommunernas lokalisering i geografin med närhet till regionala centra och befolkningskoncentrationer i Sverige och Norge, och Dalsland som en del av Sveriges näst mest befolknings- och resursrika region är avgörande. Dalslands befolkning utgör två och en halv procent av den i Västra Götaland och det väl dokumenterade behovet av utveckling och förändring gör det rimligt att använda Dalsland som tesarena för satsningar som av kostnads- eller andra skäl inte kan genomföras i hela regionen. Väl organiserat och med koppling till relevant forskning skapas då samtidigt goda möjligheter till utvärdering både av de samhällsekonomiska effekterna och av insatsernas påverkan på invånarnas livstillfredsställelse/välbefinnande.

⁴⁰ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-19991382-om-stodraden-for-vissa_sfs-1999-1382

⁴¹ BengtsforsDalsland, <https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/2967/1/GRIrap2002-6.pdf>

Forskning om välbefinnande och ekonomisk geografi utgör utgångspunkter

Dalsland har tillgångar och förutsättningar som bör möjliggöra en bättre utveckling ekonomiskt och socialt än den vi sett de senaste 40 till 50 åren. Forskningen kring vad i geografien som är avgörande för den långsiktiga utvecklingen betonar fyra faktorer som utgår från modeller som teoretiskt och empiriskt förklarar varför befolkningsrika lokala arbetsmarknader växer betydligt mer än mindre och har en mer stabil utveckling. Det handlar 1) om bättre möjligheter att dela resurser inom olika områden, 2) om fördelen som skapas när det gäller matchning inte minst på arbetsmarknaden, 3) om att lära av varandra – företag, institutioner och människor och 4) om betydligt högre attraktivitet för de mest karriärintresserade och ofta väl utbildade invånarna baserat på större och därmed mer mångsidiga eller diversifierade arbetsmarknader. Något som i sin tur bidrar till en högre kunskapsnivå och produktivitet som lockar företag etc. i självförstärkande processer.

Frågan är hur denna typ av förutsättningar ska kunna stärkas i Dalsland. En slutsats är att tillgången till mer specialiserade regionala resurser inom områden som utbildning, hälso- och sjukvård och innovation – vilka till stora delar inte finns och inte alltid kan finnas i landskapet – behöver bli bättre och att det måste ske på ett sätt som är anpassat till Dalslands förutsättningar. Det gäller vidare att fortsätta arbetet för att ge dalslänningarna möjligheter nå fler arbetsplatser med rimliga pendlings-tider och inte minst att stärka kontakterna mellan utbildning och arbetsliv i Dalsland. För det tredje gäller det att hålla i satsningarna på de koncentrerade kunskaps- och utvecklingsmiljöer som finns i till exempel Steneby och vid Dalslands folkhögskola. Det gäller inte minst att hitta vägar att öka Dalslands synlighet och attraktivitet för invånare, företag, besökare generellt och väl utbildade invånare speciellt. Dagens befolkningsutveckling kan inte fortsätta, utbildningsnivån måste upp.

Vår andra utgångspunkt är lyckoforskningen, mer korrekt uttryckt, forskningen om invånarnas egen syn på sitt välbefinnande eller sin livstillfredsställelse. Här finns en snabbt växande litteratur om de viktigaste åtgärderna generellt och jämfört med de prioriteringar som görs i dag. Betoningen av en bra uppväxt är given. Hur barn- och ungdomsåren blir har avgörande effekter på vuxenlivet. Några av de mest slående forskningsresultaten är betydelsen av att fokusera på barns och ungdomars välbefinnande under skolåren. Det visar sig att de som mår bäst i unga år presterar bäst senare i livet, inte de som presterar bättre i unga år. Och de mår givetvis också bättre som vuxna. Ett annat är betydelsen av samhörighet och att ha något meningsfullt att göra och att det gäller att fånga upp alla, inte minst de unga och de utan kontakter och ge dem kontakter och möjligheter i arbetslivet, men också i livet generellt. En tredje återkommande fråga från forskningen är att fokusera på människors psykiska välbefinnande och lägga minst lika stor vikt vid den som vid den fysiska hälsan. Effekterna här blir ofta betydande besparingar i andra delar av offentligt finansierad välfärd.

Analysen av vad som betyder mest för hur tillfredsställda invånarna i Dalsland är med livet gav i sig en rad frågor att rikta in utvecklingsinsatser mot. Slutsatserna stämmer väl med den internationella forskningen vilket gör att det går att luta sig mot dess resultat. Insatser som bidrar till bättre hälsa, samhörighet, praktiskt och emotionellt stöd och mindre ensamhet bland dalslänningarna är viktiga liksom en ökad aktivitetsnivå. Det senare inte minst för hälsans skull. Annat – som tillräckliga ekonomiska resurser för fler blir förhoppningsvis en effekt av en bättre utveckling totalt sett.

Den snabbt växande lyckoforskningen har inte bara inneburit en växande litteratur med forskningsresultat kring vilka faktorer som betyder mest för välbefinnandet utan också allt fler och mer konkreta policyförslag och kunskaper om hur olika åtgärder kan utformas och genomföras för

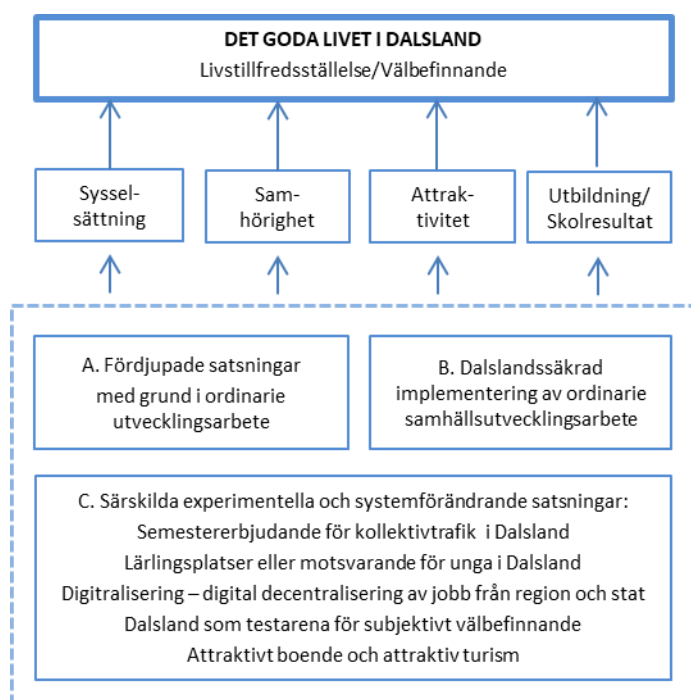
att bidra till största möjliga välbefinnande. Exempel på verksamheter som förmår koppla teori och praktik på ett bra sätt och brett finns. Den lysande stjärnan i nuläget är det brittiska "What Works Centre for Wellbeing" (<https://whatworkswellbeing.org/>). Sammantaget finns i dag starka möjligheter att på ett evidensbaserat sätt driva samhällsutvecklingen i riktning mot Det goda livet.

Strategi för Det goda livet i Dalsland

Den genomgång som gjorts har fokuserat på strukturella förhållanden och på invånarnas egen bild av livet i Dalsland. Vi har inte gått ner i djupet när det gäller näringslivets struktur, nyföretagande, innovation och klimat. Med den tyngd dessa frågor redan har i den regionala samhällsutvecklingspolitiken är det rimliga att en strategi för utveckling i Dalsland har en del som beskriver hur och på vilken nivå dessa resurser kommer Dalsland till del. En förutsättning för ett framgångsrikt genomförande är att kommuner, region och statliga aktörer är överens om huvuddragen i strategin, att den är långsiktig och i möjligaste mån resurssatt. Förslaget bör ses som ett paket där olika aktörer bidrar med olika resurser och där helheten är en förutsättning för ett framgångsrikt genomförande. Att vända Dalslands strukturella utveckling är viktigt men absolut inte enkelt.

I figuren presenteras en schematisk bild av förslaget och dess innehåll. Det övergripande målet har en direkt koppling till visionen om Det goda livet och är att öka dalslänningarnas välbefinnande. Det görs genom att levnadsförhållanden och utvecklingsförutsättningar i landskapet stärks. Fyra områden är viktiga att följa: sysselsättning, samhörighet, attraktivitet och utbildning/skolresultat. Medlen för att nå mål och delmål består dels av fördjupade satsningar med grund i ordinarie utvecklingsarbete och att "dalslandssäkra" implementering av det samhällsutvecklingsarbete som sker vid Västra Götalands regionala noder. Till detta kommer en experimentell del med Dalsland som testarena för breda satsningar som har förutsättningar att ändra grundläggande förutsättningar för omställning och utveckling långsiktigt och som i flera fall visat sig framgångsrika i andra länder eller andra miljöer.

Figur 61 Samlad bild av förslaget till underlag för strategi för det goda livet i Dalsland

A Fördjupade satsningar med grund i ordinarie utvecklingsarbete

Inom ramen för det ordinarie utvecklingsarbetet finns ett flertal prioriterade frågor som behöver extra uppmärksamhet i Dalsland. Med grund i den analys som genomförts framstår fördjupade och extra satsningar som särskilt viktiga inom följande områden:

- En intensifierad och fördjupad satsning på fullföljda studier i grundskolan
- Ett utvecklat system för att stimulera distansutbildning för högskolestudier – Campus Dalsland?
- Extra resurser för snabbare utbyggnad av den digitala infrastrukturen
- Omställning till en bioekonomi – Dalslands förutsättningar och utveckling
- Intensifierat påverkansarbete för dubbelspår järnvägen Öxnered/Ed
- Särskilda satsningar på att minska könsuppdelningen i studie- och arbetsliv
- Fortsatt utveckling av verksamheten vid Steneby och Dalslands folkhögskola

B Dalslandssäkra implementeringen av ordinarie utvecklingsarbete

Utöver detta kommer betydelsen av att utveckla och anpassa övriga regionala och statliga satsningar på bästa möjliga sätt. Det gäller insatser för stärkt företagande och innovation – det mer direkt näringslivsinriktade arbetet och kan gälla satsningar för att stärka de redan aktiva insatserna inom kultursektorn. Det gäller givetvis besöksnäringen.

Det viktiga inom alla dessa områden är att se till att Dalsland får tillgång till de resurser som finns och de satsningar som görs och att det sker på ett medvetet och organiserat sätt utifrån förutsättningarna i landskapet.

C Dalsland som testarena - fem förslag för ökad attraktivitet, omställning och långsiktig utveckling

Fem förslag har valts ut som om de genomförs kommer öka Dalslands synlighet, attraktivitet och kunskapen om landskapet samtidigt som genomförandet får stor betydelse för att stärka de långsiktiga utvecklingsförutsättningarna på centrala områden.

Förslagen berör kollektivtrafikens utveckling och betydelse för klimat och hållbar turism, kopplingarna mellan utbildning och arbetsliv, etablering av fler och inte minst fler kvalificerade offentliga arbetstillfällen, Dalsland som testarena för samhällsutveckling med grund i subjektivt välbefinnande och ökad attraktivitet i boendemiljö och för turism. Anslaget är experimentellt, uppföljning och utvärdering är viktigt. Samtliga förslag behöver utredas och preciseras. Organisatoriska resurser behöver avsättas för genomförandet.

1 Semestererbjudande för kollektivtrafik i Dalsland

Ett försök med semestererbjudande för kollektivtrafik i semestertider i Dalsland ger förutsättningar för fler Dalslänningar och andra att prova på och upptäcka kollektivtrafikens fördelar samtidigt som Dalsland kan marknadsföras mer aktivt som ett attraktivt turistmål. Ett kontrollerat försök under ett antal år ger rätt utformat även möjlighet att utvärdera utfallet av denna typ av projekt i mer glesbefolkade bygder, också ur klimatsynpunkt. Dalslands synlighet och attraktivitet ökar under besöksnäringens viktigaste period i landskapet och den subvention som behövs förväntas bli mycket begränsad. Förslagets genomförbarhet behöver utredas vidare.

2 Lärlingsplatser eller motsvarande för unga i Dalsland

Både när det gäller arbetslöshet bland unga och integration av flyktingar är det länder som Tyskland, Nederländerna och Österrike som har någon form av system med lärlingsplatser som visar de klart bästa resultaten.⁴² Forskning pekar också på att lärlingsplatser är det bästa sättet för de utan högre utbildning att få kunskaper som ses som värdefulla på arbetsmarknaden.⁴³ I Sverige finns inget system med lärlingsplatser etablerat även om det från tid till annan förekommer initiativ i denna riktning. Västsvenska Handelskammaren driver frågan aktivt sedan flera år i projektet Svensk Gymnasielärling.⁴⁴ Med relativt få berörda i aktuella åldrar är Dalsland idealiskt för ett mer långvarigt försök eller experiment i denna riktning i ett system som berör samtliga studenter. Det viktiga är att skapa ett system som garanterar en plats under hela utbildningstiden och där det utgår ersättning för utfört arbete. Effekterna av satsningen bör utvärderas i förhållande till dess långsiktiga samhälls-ekonomiska effekter och när det gäller effekter på välbefinnandet i förhållande till relevanta grupper i andra delar av landet utan försök. Förslaget behöver givetvis utredas vidare och precis i samverkan med berörda aktörer.

3 Digitalisering – digital decentralisering av jobb från region och stat

I faktagenomgången kunde vi konstatera att Västra Götalandsregionen och staten har mycket få anställda i Dalsland i förhållande till landskapets befolkning. Med bakgrund i den utveckling som skett inom digitalisering och hemarbete under senare år och inte minst i samband med Coronaepidemin finns nu på ett annat sätt än tidigare både starka motiv och mycket bra möjligheter att decentralisera fler och mer kvalificerade arbetstillfällen för att stödja utvecklingen i hela regionen. Det kan bevisligen också ske utan att det påverkar arbetsomfattning eller produktivitet i berörd verksamhet nämnvärt. Digitala tjänster är ett särskilt intressant område för Dalsland som behöver en påfyllnad av den typen av kompetens och jobb för de från landskapet som har eller väljer att satsa inom detta område. Andra områden är natur och miljöfrågor och kultur/turism. En omlokalisering av ett antal hundra statliga och regionjobb från Göteborgsregionen kommer i stort sett inte märkas där. Med en medveten lokalisering av denna typ av tjänster i bra kommunikationslägen för spårbinden trafik är det också fullt möjligt att pendla de dagar när arbetet kräver personliga möten. Förslaget behöver givetvis utredas vidare och preciseras. En förutsättning är ett succesivt införande.

4 Dalsland som testarena för samhällsutveckling med grund i subjektivt välbefinnande

Västra Götalands vision om invånare som ges möjlighet att leva det goda livet och en snabbt växande forskning om vad som är de viktigaste frågorna för att vi ska vara nöjda med våra liv ger förutsättningar att successivt ändra prioriteringar och utformning av insatser i de ansträngningar som görs för att utveckla samhället. I samband med det är det viktigt att ha i minnet att Sverige i huvudsak fungerar bra när det gäller välbefinnande. Alla olika former av index visar detta och det gäller också invånarnas egen värdering av sin livstillfredsställelse. Det rimliga är därmed att ta de exempel på prioriteringar och insatser som gör tydligast skillnad samt att efterhand öka kunskaperna inom olika områden. Dalsland kan bli pilotregion och försöksområde vilket dessutom ger möjlighet till betydande uppmärksamhet och ökad attraktivitet. En given åtgärd inom ramen för denna

⁴² <https://data.oecd.org/unemp/youth-unemployment-rate.htm> Data för utrikesföddas arbetslöshet är mer komplexa. Här finns ett stort antal länder som fokuserar sin migration enbart på kvalificerad arbetskraft men även här gäller att länder med ett flyktingmottagande som liknar det Sverige haft och som har lärlingssystem på plats ser ut att klara sig bättre.

⁴³ Layard (2020) Can We Be Happier? sid 210.

⁴⁴ <https://www.vastsvenskahandelskammaren.se/artiklar/larlingar-loser-kompetensbrist-inom-industriteknik/>

satsning är att skolorna i Dalsland mäter och genomför satsningar på elevernas välbefinnande.⁴⁵ Insatser tas fram och genomförs för bättre praktiskt och emotionellt stöd, mot ofrivillig ensamhet och för att öka det psykiska välbefinnandet – civilsamhället mobiliseras. Även här skapas möjlighet till jämförande effektutvärdering. Förslaget behöver diskuteras och utvecklas i nära samverkan mellan kommunala och regionala aktörer. Särskilda resurser behöver avsättas för arbetet. Samarbete kan sökas med brittiska What Works Centre for Wellbeing.⁴⁶

5 Attraktivt boende och attraktiv turism

Dalsland har i förhållande till sin folkmängd och yta mycket stora naturresurser. Fastighetspriserna är låga och behovet av att öka attraktiviteten och få fler att flytta in är stort. Det nuvarande strandskyddet har gång efter gång lett till konflikter mellan investerare, kommuner och stat. Två frågor bör utredas skyndsamt. Den första handlar om att se över möjligheten att bygga nya eller utveckla befintliga samhällen med form av tydligt avsatta och planlagda områden i mer attraktiva och strandnära lägen i de fem kommunerna. En sådan nydaning skulle innebära att en lång svensk tradition kunde återupptas där fastigheter byggdes där människor helst vill bo. I dag är denna typ av satsningar främst möjliga i de större städer och storstadsområden där tidigare industri- eller hamnområden har sådana lägen. Dagens situation skapar ytterligare obalans i de utvecklingsförutsättningar som redan är så till storstadens fördel. Ett försöksprojekt Dalsland bör kunna genomföras och ligger helt i linje med förslaget i strandskyddsutredningen 2020 som är en del av det så kallade januariavtalet mellan de partier som bildar regeringsunderlag.⁴⁷ Den andra gäller möjligheten att fortsätta och utveckla satsningen på de unika glashus för uthyrning "72 hour cabin" som gett landskapet betydande positiv uppmärksamhet nationellt och internationellt för första gången på decennier.⁴⁸ Även detta förslag ligger i linje med strandskyddsutredningen. Förslagets genomförbarhet och utformning behöver diskuteras vidare mellan berörda aktörer.

Exkurs: Förslag på mål för underlaget till strategi

Samtliga fem förslag för Dalsland som testarena för ökad attraktivitet och långsiktig utveckling har tydliga syften och är utvärderingsbara både i ett Dalslands- och samhällsperspektiv. Förslaget på fördjupade satsningar är formulerat i form av övergripande åtgärder som kan följas upp och utvärderas.

Ett övergripande mål för strategin bör utgå från den gemensamma visionen i Västra Götaland om Det goda livet och sätta invånarna i centrum. Om en strategi av den omfattning och med den inriktning som föreslås här genomförs finns förutsättningar att invånarna i Dalsland ska se lika positivt på sina liv – vara lika nöjda med livet – som de i Västra Götaland som helhet och att skillnaderna mellan olika grupper minskar till år 2030.

De förhållanden som framförallt behöver förbättras för att nå målet är att fler är sysselsatta och att de sociala relationerna (samhörigheten) stärks ytterligare. På båda dessa områden bör Dalsland kunna närma sig nivåerna i Västra Götaland. En avgörande förutsättning för en bättre utveckling är

⁴⁵ Se till exempel Layard (2020) sid 99 ff med forskningsresultat som beskriver både lärarnas betydelse och hur psykiskt välbefinnande vid 16 års ålder betyder mer för livstillfredsställelse än akademiska resultat eller uppförande i motsvarande ålder samt Layard, Dunn (2009): *A Good Childhood*

⁴⁶ <https://whatworkswellbeing.org/>

⁴⁷ <https://www.dn.se/debatt/det-ska-bli-enklare-att-bygga-strandnara-pa-landsbygden/>

⁴⁸ <https://www.aftonbladet.se/resa/a/vmPOwB/stressa-ner-i-ett-glashus-i-dalsland>
https://www.youtube.com/watch?v=ibqRqE_9eaU

den ökade synligheten och attraktiviteten och att fler söker sig till landskapet på sikt. Ett tredje övergripande delmål bör därmed vara att fastighetsvärdena mot 2030 närmar sig nivåer som är jämförbara med andra delar av Västsverige med likartade, om än inte lika, förutsättningar. Dessutom behövs ett mål som riktas mot den yngre generationen. Att andelen som klarar grundskolan med godkända betyg når snittet i Västra Götaland till 2030 är viktigt, minst lika viktigt är att välbefinnandet bland eleverna ökar kontinuerligt om den delen av förslaget genomförs.

Litteraturförteckning

- Andersson, Larsson: Västsverige: Ekonomisk utveckling och ekonomisk geografi, *VGR Analys 2019:14*
- Bartolini, Bilancini, Bruni, Porta (Edit) (2016): *Policies for Happiness*
- Brülde, Bengt (2007) *Lycka och lidande: begrepp, metod och förklaring*
- Brülde, Nilson (2010): Vad gör oss nöjda med våra liv? I Nordiskt ljus, *Årsbok SOM bokserien nr 50*
- Carlander/Öhberg/Mellander red (SOM 2019): Ingen kommer undan kulturen, *SOM-rapport nr 75*
- Clark et al (2017) *The Key Determinants of Happiness and Misery* I Helliwell. Layard, Sachs 2017
- Clark, Diener, Gevorgellis, Lucas (2008): *Adaption to Life Events* www.voxeu.org
- Dahlén M: Nextopia - livet, lyckan och pengarna i *Förväntningssamhället* (2008)
- Dolan (2019): *Happy ever after – Escaping the myth of the perfect life*
- Easterlin (1974): *Does Economic Growth Improve the Human Lot?*
- European Commission (2019): *The EU Regional Competitiveness Index 2019*
- Fors (2009), *Hur lyckliga är vi i Sverige och vad kan vi göra för att bli lyckligare?* En kunskapsöversikt över lyckoforskningens resultat samt dess relevans för svensk politik, Charity International
- Fors (2012): *Nya mått på välfärd och livskvalitet i samhället, Underlagsrapport 4 till Framtidskommissionen*
- Frey (2008): *Happiness – A revolution in Economics*
- Guilbert, Sataya (2009): *Income and Happiness: An Analysis of Adaptation and Comparison Income Effects*
- Helliwell, Layard, Sachs, Neve (2012-2020): *World Happiness Report 2012, ..., 2020*
- Holmberg, Weibull (2005): Lyckan kommer lyckan går, i *SOM årsbok bokserien nr 36*
- Köcher, Raffelhüschen (2011): *Gliüksatlas Deutschland 2011*
- Layard (2005, 2011): *Happiness - Lessons from a New Science*
- Layard, Dunn (2009): *A Good Childhood – Searching for Values in a Competitive Age*
- Layard (2020): *Can We Be Happier? Evidence and Ethics*
- Mark, Hallbäck, Roth (1959): *Dalsland – Ett bildverk*, Allhems förlag
- Martinsson, J. (2007): *Värdet av valdeltagande – en rapport till grundlagsutredningen*
- Musikanski, Phillips, Crowder (2019): *The Happiness Policy Handbook*
- Nilsson, Weibull (2009): *Det goda livet, I SOM årsbok Svensk Höst, bok nr 46.*
- OECD (2018): *Territorial reviews – The Megaregion of Western Scandinavia*
- Powdthavee (2010): *The Happiness Equation*

Putnam R (2000): *Bowling alone – The Collapse and Revival of American Community*

Rothstein (2011) Social tillit, lycka, korruption och välfärdsstat i Sören Holmberg, Lennart Weibull & Henrik Oscarsson (red) *Lycksalighetens ö. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.*

SOM-institutet, SOM-rapport 2019:31 (2019): Uppföljning av Vision Västra Götaland

SOM-institutet, SOM-rapport 2020:32 (2020): Västsvenska SOM-undersökningen 2019, Tabellrapport

SOM-institutet, Martinsson, Andersson (red.) (2020): *Västsvenska trender 1998-2019*

SOU 2015:56 (2015): Får vi det bättre? Om mått på livskvalitet

SOU 2015:101 (2015), Demografins regionala utmaningar

SOU 2019:65 Finansdepartementet (2019): Långtidsutredningen 2019, huvudbetänkande.

Stiglitz, Sen, Fitoussi (2009): *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress.*

Västra Götalandsregionen (2005): *Vision Västra Götaland, Det Goda Livet*

Västra Götalandsregionen (2015). Remissvar på SOU 2015:56 – Mått på livskvalitet
<https://scientometrics.flov.gu.se/happiness/map/50.pdf>

Västra Götalandsregionen (2016): Kan vi gå före? 1 000 unga vuxna i Västra Götaland om hur de lever i dag och om hur de ser på sin och samhällets framtid, *VGR Analys 2016:4*

Västra Götalandsregionen (2018): Vår bästa tid är nu? Regionrapport 2018 - hållbar utveckling i Västra Götaland, *VGR Analys 2018:32*

Västra Götalandsregionen (2019): Lycka för fler – Kan ett samhälle med mer fokus på lycka öka människors välbefinnande? *VGR Analys 2019:3*

Västra Götalandsregionen (2019): Automatiseringsmyt? Strukturomvandlingen, sysselsättningen och arbetsproduktiviteten, *VGR Analys 2019:49*

Västra Götalandsregionen (2019): Gymnasiebehörighet i Västra Götaland 2019, *VGR Analys 2019:48*

Västra Götalandsregionen (2019): Infrastruktur och bostäder - underlagsrapport till Regionrapport 2018/19, *VGR Analys 2019:10*

Västra Götalandsregionen (2020): Var det bättre förr? Regionrapport 2020, *VGR Analys 2020:2*

Västra Götalandsregionen (2020): Tillståndet i Västra Götaland – Hösten 2020, *VGR Analys 2020:47*

Västsvenska Handelskammaren – Initiativ för lärlingssystem i Västsverige -
<https://www.vastsvenskahandelskammaren.se/artiklar/larlingar-loser-kompetensbrist-inom-industriteknik>

[entrepreneursforum.se/wp-content/uploads/2020/04/Rapport_Sjalvforsorjning_web.pdf](https://www.entrepreneursforum.se/wp-content/uploads/2020/04/Rapport_Sjalvforsorjning_web.pdf)

vregion.se/ov/data-och-analys/projekt-uppdrag/folkhalsoenkaten/

[folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/nationella-folkhalsoenkaten/](https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/om-vara-datainsamlingar/nationella-folkhalsoenkaten/)

Om Bedarapporten - gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/2967/1/GRIrap2002-6.pdf

Strandskyddsutredningens förslag: <https://www.dn.se/debatt/det-ska-bli-enklare-att-bygga-strandnara-pa-landsbygden>

Appendix 1 Kommentarer till beräkningarna

Samtliga variabler är kodade (i vissa fall omkodade) så att exempelvis 'lite' negativt' och 'nej' har respektive skalas lägsta värde och exempelvis 'mycket', 'positivt' och 'ja' har respektive skalas högsta värde. Se förtydligande och bekräftande redovisning i respektive 'pakets' variabelöversikt.

Kollinearitet är kontrollerad för/ mellan samtliga oberoende variabler i respektive paket och är acceptabla i samtliga fall.

För några av de variabler som ges värdet 0 eller 1 bör analyser med dummyvariabler ske. Det gäller exempelvis frågan om att bo ensam där det finns fler möjliga alternativ som att vara sambo eller vara gift. I det fallet bör alla variabler ingå för att få ett korrekt resultat. Några dummykörningar har gjorts och i övrigt har resultaten testats genom att de olika alternativen på en variabel ingått i modellen. Resultaten håller väl och kvaliteten får anses vara god i en analys där det inte handlar om att hitta exakta värden utan snarare väsentliga faktorer.

De signifikansnivåer som redovisas är * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$ och *** $p < 0,001$. Det innebär att resultatet är statistiskt signifikant till *95, **99 respektive ***99,9 procent.

Det kan givetvis diskuteras om orolig nedstämd ska vara med. Om orolig/nedstämd inte tas med blir det nedsatt psykiskt välbefinnande som ersätter som viktig faktor. Båda dessa faktorer har en närmast självklar nära koppling till invånarnas upplevda välbefinnande.

Appendix 2 Faktorer som påverkar invånarnas upplevda hälsa

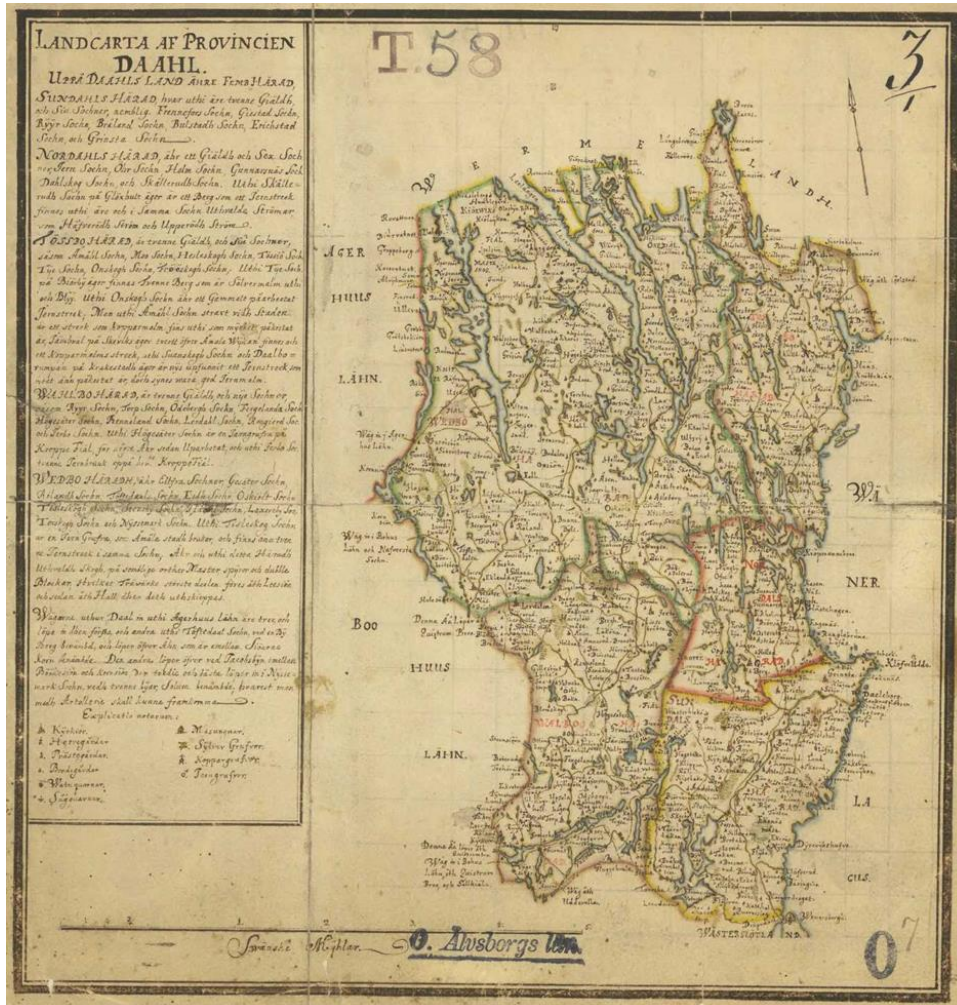
Förenklad analys av faktorer som påverkar invånarnas upplevda hälsa

Tabellen visar resultatet av sju olika multipla regressioner där fler faktorer läggs till efterhand. Beroende variabel är Dalslänningarnas upplevda välbefinnande. *** på en faktor innebär att faktorn har en statistiskt signifikanta påverkan på den upplevda hälsan med närmast 100 procents säkerhet (99,9 % - se ovan). Justerad R² står för hur stor de av variansen i hälsa som förklaras av respektive modell. Först i Modell 4 är resultaten på den nivån att de blir helt intressanta. De faktorer som spelar störst roll vid sidan av de mer självklara som nedsatt psykisk hälsa och att vara orolig utkristalliserar dock relativt tidigt i analysen. Att ha ett aktivt liv är än mer direkt viktigt för hälsan än för välbefinnandet. Det gäller inte minst träning och vardagsaktivitet som här har klart signifikanta utslag. Sociala relationer har i sin tur större betydelse för livstillfredsställelsen. Inkomstparametrarna har i denna enkla analys mindre betydelse än de har för lyckan totalt sett där grundläggande ekonomiska resurser är en central fråga.

Beroende variabel Upplevt hälsotillstånd

Skala 1-4. 1=Mycket dåligt/Dåligt, 2=Någorlunda, 3=Bra, 4=Mycket bra

Oberoende variabler	Modell 1	Modell2	Modell3	Modell4	Modell5	Modell6	Modell7
Disponibel inkomst (dec)	**	*	*	-	-	-	-
Fysisk aktivitet (4)	***	***	***	***	***	***	***
Vardagsaktivitet (4)	***	***	***	***	***	***	***
Utbildning fyra klasser	***	***	***	**	**	*	*
Ålder fyra klasser	***	***	***	***	***	***	***
Ensamboende	**	-	-	-	-	-	-
Ingen aktivitet	*	-	-	-	-	-	-
Utanför arbetsmarknaden		***	***	***	***	***	***
Svårt betala räkningar			***	-	-	-	-
Varit till nytta				***	***	***	***
Nära andra				**	*	*	*
Otrygg				*	-	-	-
Kränt				-	-	-	-
Någon dela känslor				**	*	*	*
Kan få praktisk hjälp				-	-	-	-
Tillit				-	-	-	-
Nedsatt psykisk hälsa					***	***	**
Orolig/nedstämd						***	***
"Nöjd med livet" test							***
Konstant	***	***	***	***	***	***	***
Antal observationer	N=1449	n=1449	n=1446	n=1355	n=1355	n=1328	n=1326
Justerad R²	R²=0,12	R²=0,19	R²=0,20	R²=0,28	R²=0,30	R²=0,33	R²=0,36

**KSAU § 30 Dnr 2019/318
Medborgarlöfte 2020-2021 Färgelanda kommun**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunstyrelsen beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Enligt medborgarlöftet ska en sammanställning av aktiviteterna göras i slutet av året och informeras till kommunstyrelsen.

Medborgarlöftet för 2020 fokuserade till stor del på att skapa en god trafikmiljö och på ökad polisiär närvaro och synlighet. Aktiviteter för drogprevention, minska skadegörelse och klotter, blåljusdagen för elever i årskurs 8 samt arbeta med att öka utbudet av aktiviteter för ungdomar var även delar av medborgarlöftet.

I medborgarlöftet för 2020 är alla aktiviteter förutom tre punkter genomförda. Blåljusdagen med elever i årskurs 8 blev inställd på grund av covid-19 och "arbeta för ett bra och brett utbud av aktiviteter för ungdomar i kommunen" kunde inte uppfyllas på grund av fritidsgårdens nedläggning och covid-19. "Arbeta för att införa arbetsmetod för att följa och åtgärda klotter, skadegörelse och andra incidenter som stör den upplevda tryggheten" har inte genomförts under året men planeras att startas upp under 2021. Både Blåsljusdagen och "Arbeta för att införa arbetsmetod för att följa och åtgärda klotter, skadegörelse och andra incidenter som stör den upplevda tryggheten" är en del av medborgarlöftet 2021.

Beslutsunderlag

Sammanställning uppföljning, 2021-02-05
Tjänsteskrivelse, 2021-02-05

Beslutet skickas till
Brottsförebyggande rådet
Folkhälsostateg
Kommunstyrelsen
Diariet

Kommunledningskontoret
Vikarierande Folkhälsostrateg
Linda Andersson
0528-567126
linda.andersson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Uppföljning medborgarlöfte 2020

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Enligt medborgarlöftet ska en sammanställning av aktiviteterna göras i slutet av året och informeras till kommunstyrelsen.

Medborgarlöftet för 2020 fokuserade till stor del på att skapa en god trafikmiljö och på ökad polisiär närvaro och synlighet. Aktiviteter för drogprevention, minska skadegörelse och klotter, blåljusdagen för elever i årskurs 8 samt arbeta med att öka utbudet av aktiviteter för ungdomar var även delar av medborgarlöftet.

I medborgarlöftet för 2020 är alla aktiviteter förutom tre punkter genomförda. Blåljusdagen med elever i årskurs 8 blev inställd på grund av covid-19 och ”arbete för ett bra och brett utbud av aktiviteter för ungdomar i kommunen” kunde inte uppfyllas på grund av fritidsgårdens nedläggning och covid-19. ”Arbeta för att införa arbetsmetod för att följa och åtgärda klotter, skadegörelse och andra incidenter som stör den upplevda tryggheten” har inte genomförts under året men planeras att startas upp under 2021. Både Blåsljusdagen och ”Arbeta för att införa arbetsmetod för att följa och åtgärda klotter, skadegörelse och andra incidenter som stör den upplevda tryggheten” är en del av medborgarlöftet 2021.

Katrin Siverby
Kommunchef

Linda Andersson
Vikarierande Folkhälsostrateg

Beslutet skickas till:
Brottsförebyggande rådet

Uppföljning Medborgarlöfte Färgelanda kommun 2020

Medborgarlöften är en utveckling av de samverkansöverenskommelser som sedan tidigare finns mellan polisen och Färgelanda kommun. Det handlar om aktiviteter och åtgärder som polisen och kommunen tillsammans tar fram för att öka tryggheten och minska brottsligheten. Vad invånarna i kommunen anser har stor betydelse.

Under hösten 2019 genomförde polisen och Färgelanda kommun tillsammans medborgardialoger i tätorterna Färgelanda och Högsäter. Invånarna har fick frågan om vad de anser att kommunen och polisen tillsammans bör arbeta med för att öka tryggheten och säkerheten i Färgelanda kommun.

Majoriteten av invånarna som deltog i medborgardialogen känner sig trygga i sin närmiljö, men många tycker att polisens synlighet är en viktig fråga för att öka tryggheten. Andra frågor som lyfts fram som viktiga att jobba med är aktiviteter för ungdomar, trafikfrågor samt alkohol och trygghet i Färgelanda centrum.

Medborgarlöftet

Medborgarlöftet 2019 handlade om trafikmiljön i kommunen. Polisen och Färgelanda kommun lovade att under 2020-2021 fortsätta det arbetet. Polisen hade även som mål att öka synligheten och närvaron i kommunen.

Uppföljning

Medborgarlöftet har följts upp löpande under året av det lokala brottsförebyggande rådet (BRÅ). I början av 2021 ska en sammanställning av aktiviteterna göras och informeras till polisområdesledning samt BRÅ och kommunstyrelsen.

Aktivitet	Omfattning	När	Ansvarig	Uppföljning
Planerade insatser för att öka tryggheten i kommunens tätorter, tex fotpatrullering, besök på fritidsgård, skola mm	Löpande under året	Löpande under året	Polisen	Under perioden 31/1-14/12 har polisen gjort insatser vid 23 dokumenterade tillfällen. Flera insatser har gjorts men alla tillfällen är inte dokumenterade.
Hastighetskontroller väg 172 och 173	Minst 10 tillfällen per år	Löpande under året	Polisen	Under perioden 31/1-14/12 har polisen gjort kontroller vid 14 dokumenterade tillfällen. Flera kontroller har gjorts men alla tillfällen är inte dokumenterade.
Kontroll av olaglig och störande trafik samt allmänt trafikbeteende	Minst 10 tillfällen per år	Löpande under året	Polisen	Under perioden 31/1-14/12 har polisen gjort insatser vid 12 dokumenterade tillfällen. Flera kontroller har gjorts men alla tillfällen är inte dokumenterade.
I dialogerna med Trafikverket lyfta fram behovet av fartkameror eller annan hastighets-sänkande åtgärd	I dialogerna med Trafikverket	I dialogerna med Trafikverket	Kommunen	Kommunen har haft en dialog med trafikverket angående kommunens behov. Trafikverket är medvetna om kommunens önskemål och en dialog angående fartkameror förs. I några samhällen i kommunen (Ödeborg och Stigen) har hastighetssänkningar skett under året.
Blåljudsdagen med elever i åk 8	1 gång per år	Höstterminen	Polisen och kommunen	Uppskjuten till 2021 på grund av covid-19.
Utveckla det drogforebyggande arbetet i kommunen	Löpande	Löpande under året	BRÅ	Föräldraskolan har lagts ut till vårdnadshavare via unikum och även lagts upp på kommunens Facebook. Föräldraskolan handlar om att göra vuxna uppmärksamma på ungas drogmissbruk.
Arbeta för att införa arbetsmetod	Implementering	Löpande	Säkerhets-	Effektiv samordning för trygghet (EST)

för att följa och åtgärda klotter, skadegörelse och andra incidenter som stör den upplevda tryggheten	under dessa två år	under året	samordnare, folkhälsostrateg, kommunpolis, näringslivsstrateg	skulle startats upp under våren 2020. Fick skjutas upp pga. covid-19 och att det saknades samhällsutvecklingschef på plats. Planeras att startas upp under 2021. Polisen: Polisens hundförare har under året besökt platser som har haft problem med skadegörelse så som ekoreturen och Valboskolan för att öka synligheten.
Arbeta för ett bra och brett utbud av aktiviteter för ungdomar i kommunen	Löpande under året	Löpande under året	Fritidsgården	Köpstopp från och med 2020-03-16 och att 2020-04-15 tog KF beslut att lägga ner fritidsgården har förhindrat detta arbete. Sedan i mars har covid-19 hindrat möjligheten att genomföra aktiviteter och sedan början av november har fritidsgården varit stängd på grund av skärpta råd för covid-19.
Besök av kommunens mobila poliskontor	1 gång i veckan	Löpande under året	Polisen	Polisens mobila poliskontor har varit på plats utanför centrumhuset varje måndag mellan kl.10-14.

Folkhälsstrateg
Linda Andersson
0528-567126
Linda.andersson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Medborgarlöfte 2021 Färgelanda kommun

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna förslaget till medborgarlöfte för Färgelanda kommun 2021.

Ärendebeskrivning

Medborgarlöfte är en modell som syftar till att öka tryggheten för medborgarna i kommunen och bygger på samverkan mellan polisen och kommunen.

Medborgarlöftet utformas från lokal lägesbild och medborgardialog. Folkhälsstrategen, säkerhetssamordnaren och kommunpolisen genomförde en medborgardialog under oktober. Dialogen genomfördes i Högsäter och Färgelanda. Under dialogerna gavs medborgarna möjlighet att fylla i en enkät för att framföra sina synpunkter. En länk till enkäten låg även ute på kommunens Facebook och hemsida i tre veckor.

Majoriteten av de som fyllde i enkäten upplever sig vara trygga i kommunen men Färgelanda centrum lyftes fram som en plats där otrygghet upplevs. Förslag från medborgarna på åtgärder för att öka tryggheten var polisiär närvaro och arbete med att förebygga inbrott och stölder. Medborgarna lyfte bland annat att samarbete och samverkan med grannar skapar trygghet.

Per Wahlén
Administrativ chef

Linda Andersson
Folkhälsstrateg

Beslutet skickas till:
Brottsförebyggande rådet
Folkhälsstrateg
Säkerhetssamordnare
Kommunpolis

**Färgelanda
kommun**

Polisen

Medborgarlöfte Färgelanda kommun 2021

Medborgarlöften är en utveckling av de samverkansöverenskommelser som sedan tidigare finns mellan polisen och Färgelanda kommun. Det handlar om aktiviteter och åtgärder som polisen och kommunen tillsammans tar fram för att öka tryggheten och minska brottsligheten. Vad invånarna i kommunen anser har stor betydelse.

Under hösten 2020 har polisen och Färgelanda kommun tillsammans genomfört medborgardialoger i tätorterna Färgelanda och Högsäter. Invånarna har fått frågan om vad de anser kommunen och polisen tillsammans bör arbeta med för att öka tryggheten och säkerheten i Färgelanda kommun.

Majoriteten av medborgarna vi pratat med känner sig trygga i sin närmiljö, men många tycker att polisens synlighet är en viktig fråga för att öka tryggheten. En oro för inbrott och stölder tas upp i dialoger. Andra frågor som lyfts fram som viktiga att arbeta med är trafikfrågor, alkohol och narkotika förbyggande arbete, aktiviteter för ungdomar och trygghet i Färgelanda centrum. En trygghetsskapande åtgärd som individen själv kan göra som tas upp är samverkan med grannar.

Medborgarlöftet

Medborgarlöftet 2020 handlade om att öka polisens synlighet och närvaron i kommunen samt att fortsätta arbetet med trafikmiljön i kommunen. Polisen och Färgelanda kommun lovar att under 2021 fortsätta det arbetet. Under 2021 kommer arbete även riktas in mot att öka den upplevda tryggheten genom ökad fokus på grannsamverkan.

Uppföljning

Medborgarlöftet följs upp löpande under året av det lokala brottsförebyggande rådet (BRÅ). I början av varje år ska en sammanställning av aktiviteterna göras och informeras till polisområdesledning samt BRÅ och kommunstyrelsen.

Aktivitet	Omfattning	När	Ansvarig
Planerade insatser för att öka tryggheten i kommunens tätorter, t.ex. fotpatrullering, besök på skola m.m.	Löpande under året	Löpande under året	Polisen
Se över uppstart och samarbete med nattvandrare		I början av året	Kommunen
Hastighetskontroller väg 172 och 173	Minst 10 tillfällen per år	Löpande under året	Polisen
Kontroll av olaglig och störande trafik samt allmänt trafikbeteende	Minst 10 tillfällen per år	Löpande under året	Polisen
I dialogerna med Trafikverket lyfta fram behovet av fartkameror eller annan hastighets-sänkande åtgärd	I dialogerna med Trafikverket	I dialogerna med Trafikverket	Kommunen
Blåljusdagen med elever i åk 8	1 gång per år	Höstterminen	Polisen och kommunen
Utveckla det drogförebyggande arbetet i kommunen	Löpande	Löpande under året	BRÅ
Arbeta för att införa arbetsmetod för att följa och åtgärda klotter, skadegörelse och andra incidenter som stör den upplevda tryggheten	Implementering under året	Löpande under året	Säkerhetssamordnare, folkhälsostrateg, kommunpolis, näringslivsstrateg
Informationskampanj grannsamverkan. Spridning av information av konceptet på kommunens hemsida och sociala medier. En extra grannsamverkansträff under året	Två informationsträffar under året. Informationsspridning av konceptet löpande.	1 informationsträff på vårterminen och 1 på höstterminen. Informationsspridning av konceptet löpande	Folkhälsostrateg och polisen
Besök av kommunens mobila poliskontor utanför medborgarhuset	1 gång i veckan	Löpande under året	Polisen

Överenskommelsen har upprättats i två exemplar varav parterna har varsitt.
Färgelanda 2021-01-XX

Rickard Fremark
Chef lokalpolisområde Fyrbodal

Tobias Bernhardsson
Kommunalråd

KSAU § 32 Dnr 2020/28
Folkhälsobokslut

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunstyrelsen beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Enligt avtalet med norra hälso- och sjukvårdsnämnden om gemensamma folkhälsoinsatser i Färgelanda kommun ska en årlig redovisning av folkhälsoinsatser och budget sammanställas och tillhandahållas norra hälso- och sjukvårdsnämnden samt kommunstyrelsen i Färgelanda kommun.

Folkhälsorådet fokuserade under året på fyra prioriterade insatsområden enligt de prioriterade insatsområdena för folkhälsorådet 2020-2023, *det tidiga livets villkor, kunskaper kompetens och utbildning, levnadsvanor och kontroll inflytande och delaktighet*. De projekt som beviljades medel under 2020 hade tydliga kopplingar till de prioriterade insatsområdena. Folkhälsorådet beviljade medel till sex stycken olika projekt, projekten har drivits både inom kommunens sektorer och i civilsamhället.

Beslutsunderlag

Budget redovisning, 2021-01-18
Uppföljning samverkansavtal, 2021-02-05
Tjänsteskrivelse, 2021-02-05

Beslutet skickas till

Folkhälsorådet
Kommunstyrelsen
Diariet

Kommunledningskontoret
Vikarierande Folkhälsostrateg
Linda Andersson
0528-567126
linda.andersson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Uppföljning av samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2020

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Enligt avtalet med norra hälso- och sjukvårdsnämnden om gemensamma folkhälsoinsatser i Färgelanda kommun ska en årlig redovisning av folkhälsoinsatser och budget sammanställas och tillhandahållas norra hälso- och sjukvårdsnämnden samt kommunstyrelsen i Färgelanda kommun.

Folkhälsorådet fokuserade under året på fyra prioriterade insatsområden enligt de prioriterade insatsområdena för folkhälsorådet 2020-2023, *det tidiga livets villkor, kunskaper kompetens och utbildning, levnadsvanor och kontroll inflytande och delaktighet*. De projekt som beviljades medel under 2020 hade tydliga kopplingar till de prioriterade insatsområdena. Folkhälsorådet beviljade medel till sex stycken olika projekt, projekten har drivits både inom kommunens sektorer och i civilsamhället.

Katrin Siverby
Kommunchef

Linda Andersson
Vikarierande Folkhälsostrateg

Beslutet skickas till:
Folkhälsorådet

Uppföljning av samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2020

mellan norra hälso- och sjukvårdsnämnden och
Färgelanda kommun

2 Om uppföljningen

Enligt det samverkansavtal som undertecknats av norra hälso- och sjukvårdsnämnden och kommunen ska folkhälsoarbetet följas upp varje år.

Det är enbart de insatser som genomförts med gemensamma medel som ska redovisas.

Uppföljningen avser fyra olika delar; samverkansavtalet, nämndens mål och inriktningsdokument (den del som avser folkhälsorådet), rådets prioriterade områden samt folkhälsostrategens yrkesroll.

Besvara frågorna kortfattat och hänvisa inte till eventuellt medsänt material. Om det finns ytterligare dokumentationer som genomförts inom ramen för samverkansavtalet t.ex. utvärderingar, så kan dessa skickas in tillsammans med uppföljningen.

Uppföljningen ska godkännas av folkhälsorådet och undertecknas av dess ordförande. Därefter skickas uppföljningen till Koncernkontoret, Västra Götalandsregionen via mail till agneta.eriksson@vgregion.se senast den 25 januari.

Den ekonomiska redovisningen redovisas i en separat excel-bilaga.

Om den inte är helt klar 25 januari kan den mailas separat till samma adress, dock senast den 15 februari.

1. Samverkansavtal folkhälsa

	Helt uppfyllt	Delvis uppfyllt	Inlett processen	Möjlighet att motivera svaret
Folkhälsoarbetet ska utgå från befolkningens behov, vara systematiskt och långsiktigt	☐	☒	☐	Detta är ett kontinuerligt arbete men folkhälsorådet har utifrån verksamheternas behov och statistiska underlag satt upp långsiktiga mål och har en tydlighet i vad man behöver arbeta med.
Folkhälsoarbetet ska ha tydliga mål och en tydlig uppföljning	☐	☒	☐	Folkhälsorådet anser sig ha tydliga mål för sitt arbete. Det finns dock en förbättringspotential gällande uppföljningen. Folkhälsorådet behöver fortsatt arbeta med att utveckla en strukturerad uppföljning av insatser efter projektidens slut.
Barn och ungas behov och rättigheter ska särskilt uppmärksammas	☐	☒	☐	Folkhälsorådet anser att detta är delvis uppfyllt men ser utvecklingspotential i arbetet. Då barnkonventionen blev lag år 2020 ökar behovet av att arbeta vidare med frågan.
Folkhälsoperspektivet ska integreras i de olika aktörernas ordinarie verksamhet	☐	☒	☐	På folkhälsorådets möten deltar kommunens sektorchefer och kommunchef. Cheferna tar med sig informationen till sina respektive verksamheter. Utvecklingsarbete planeras då kommunens nämnder ska få direkt information om folkhälsorådets arbete en till två gånger om året.
Folkhälsorådets planeringsprocess ska synkroniseras med den kommunala planerings- och budgetprocessen	☐	☒	☐	Detta är ett arbete som folkhälsorådet arbetat mycket med de senaste åren för att utveckla och få mötestider, mål och budget att synkroniseras med kommunens planeringsprocess.
Prioriterade målgrupper ska ges möjlighet till inflytande och delaktighet i de insatser som görs	☐	☐	☒	De verksamheter som beviljas medel av folkhälsorådet har möjlighet att arbeta med

				inflytande och delaktighet hos målgruppen.
--	--	--	--	--

Vårdaktörernas samverkan

Vårdaktörernas samverkan i det lokala folkhälsoarbetet.

(Markera genom att stryka under vald siffra)

	Stor delaktighet		Mindre delaktighet	
Primärvård	4	<u>3</u>	2	1
Tandvård	4	3	<u>2</u>	1
Mödravårdscentral	4	3	<u>2</u>	1
Barnavårdscentral	4	3	<u>2</u>	1
Ungdomsmottagning	4	3	2	<u>1</u>
Annan vårdaktör	4	3	2	1

Möjlighet att motivera svaren

En representant från primärvården (vårdcentralens chef) ingår som deltagare i folkhälsorådet. Primärvården sammankallar även till närsjukvårdsmöte där folkhälsostrategen deltar.

De andra aktörerna ingår inte som deltagare i folkhälsorådet men deltar till folkhälsoarbetet på andra sätt.

Tandvården deltar på kommunens familjecentralsliknande verksamhet en gång per termin.

Mödravårdscentralen och barnavårdscentralen har delar av sin verksamhet på den familjecentralsliknande verksamhet som finns i kommunen. Under hösten 2020 har den familjeliknande verksamheten varit pausad sedan den 6 november på grund av skärpta föreskrifter och allmänna råd på grund av covid-19 fram till att centralen stängdes vid årsskiftet 2020-2021.

Ungdomsmottagningen har öppet en dag i veckan i kommunen vilket påverkar deras möjlighet att delta i samverkansarbeten utifrån ett folkhälsoperspektiv.

2. Nämndens mål- och inriktning

Norra hälso- och sjukvårdsnämndens Mål- och Inriktningsdokument är vägledande för vilka hälsofrämjande insatser som folkhälsoråden ska prioritera.

De uppdrag/aktiviteter som gäller nu är att skapa förutsättningar för:

- insatser i tidig ålder
- insatser till barn och unga i syfte att främja goda skolresultat
- kost och fysisk aktivitet (i alla åldrar)
- minska/motverka bruk av alkohol, tobak, narkotika och doping

(Genomförda insatser redovisas tillsammans med rådets övriga insatser under rubrik nr 3)

3. Folkhälsorådets prioriterade arbete

a) Beskriv kortfattat utgångspunkterna för folkhälsorådets arbete t.ex. planer, prioriteringar m.m.

Under 2020 togs beslut om nya prioriterade insatsområden för folkhälsorådet 2020-2023. Folkhälsorådet har under året arbetat med fokus på de prioriterade insatsområdena. De prioriterade insatsområdena har sin utgångspunkt framförallt i kommunens mål- och resursplan 2020-2022 samt norra hälso- och sjukvårdsnämndens mål- och inriktningsdokument för 2020-2022. Nationella styrdokument som Agenda 2030, barnkonventionen och de nationella målområdena för folkhälsopolitiken utgör bakgrund för prioriteringen. Även lokal statistik om hälsoläget i befolkningen ligger till grund för de prioriterade insatsområdena

Prioriterade insatsområden för folkhälsorådet är

- Det tidiga livets villkor
- Kunskaper, kompetens och utbildning
- Levnadsvanor
- Kontroll, inflytande och delaktighet

Det tidiga livets villkor: Detta område innefattar barns rätt att få en bra start i livet med goda uppväxtvillkor. Området innefattar utveckling, inlärning och goda förutsättning för utveckling av kognitiva, emotionella, sociala samt fysiska förmågor

Kunskaper, kompetenser och utbildning: Området innefattar såväl behörighet till gymnasiet som högskole- och universitetsutbildning men även kompetenser och kunskaper som förvärfvas genom föreningsliv, vuxenutbildningar, yrkesutbildningar och studieförbund.

Levnadsvanor: Många av förutsättningarna för en god hälsa påverkas av livsvillkoren och av individens egna val och levnadsvanor. Individens levnadsvanor skiljer sig åt beroende på deras sociala miljö, utbildningsnivå och ekonomiska förutsättningar.

Kontroll, inflytande och delaktighet: Människors kontroll över sitt eget liv, tillit till andra, inflytande och delaktighet i samhället är centrala områden för att uppnå jämlik hälsa. Att känna delaktighet, bli sedd och hörd är grundläggande för välbefinnande och är centrala skyddsfaktorer för hälsan.

Det är utifrån dessa prioriterade insatsområden som folkhälsorådet har utgått från vid beslut om vilka insatser som har beviljats medel. Under 2020 beviljades 6 insatser folkhälsomedel. Fem av insatserna har koppling till flera av de prioriterade insatsområdena.

b) Beskriv kortfattat rådets insatser **inom ramen för samverkansavtal folkhälsa** för respektive mål under året. (Kopiera och använd en mall per mål.)

Mål:

Det tidiga livets villkor

6

Insatser:

Resursgrupp 1-6

Projektets målgrupp är elever i årskurs 1-6 i grundskolan med behov av särskilt stöd.

Bakgrunden till projektet är att skolan ser en ökande grad av elever med olika sociala svårigheter i tidig ålder hamna i en negativ spiral gällande fullföljda studier. Det kan handla om allt från bristande föräldraförmåga, neuropsykiatriska diagnoser och/eller psykisk ohälsa. Ofta är det en kombination av olika orsaker som gör att barn/elever inte klarar av skolans sammanhang med krav på kunskapsinhämtande och att ingå i ett socialt sammanhang.

Målet med insatsen är att eleverna ska få en ökad måluppfyllelse och kunna tillägna sig kunskaper. Att eleverna ska få känna att de lyckas och på så sätt få ett ökat psykiskt välbefinnande.

Projektet startade 2019 och har fortsatt under 2020 men med en ändring i arbetssättet då det arbetssätt som används under 2019 inte fungerat som planerat. Det blev svårt att ha många elever i behov av stöd på samma ställe då det blev konfliktfyllt. Eleverna och personalen är den samma men istället för att vara på samma ställe så är eleverna utsprida på olika skolor vilket gjorde att konflikterna minskade. Arbetet har efter att eleverna delats upp på olika skolor fungerat bra. Ett av målen är att eleverna ska kunna återgå till sin ordinarie skola.

Undervisningen för eleverna har skett såväl enskilt som i den klass den tillhör. De insatser som görs utgår från elevens behov och svårigheter. Alla elever har elevassistent eller liknande stöd. Elevhälsoteamet är inkopplat kring varje elev. Detta för att stötta lärare och elevassistenter.

En hälsofrämjande arena

Målet för insatsen är att genom arbete med kulturarv, lokalhistoria och hembygd ge unga en förankring och förståelse för historia och dåtiden, som i sin tur ger kunskaper och erfarenheter för nutiden och viktiga insikter inför framtiden. Målgruppen är barn och unga, från dagisåldern och uppåt men alla är välkomna att delta. Föreningen hade innan projektiden arbetat med en skola i kommunen, inom insatsen kommer alla skolor och förskolor som finns inom bjudas in att delta då föreningen ville utvidga arbetet med denna målgrupp. Det finns även möjlighet för daglediga vuxna att delta på dessa tillfällen. Inom ramen för insatsen arbetar man tillsammans med barnen med kultur och lokalhistoria i form av att följa årscykeln på en gård. Under ett år finns det många sysslor som behöver genomföras såväl inomhus och utomhus och aktiviteterna i insatsen är kopplat till dem. Det kan exempelvis handla om att under våren räfsa, stapla ved, så olika grödor. Projektet började 2020-07-01. På grund av covid-19 har alla aktiviteter fått förläggas utomhus och insatsen har då fått pausats i oktober då vädret stoppat möjligheten för planerade aktiviteter ute. Insatsen har fått godkänt att föra över medel och fortsätta arbetet under 2021.

Utbildning i barnkonventionen

Fyrbodals kommunalförbund Hälsökällan anordnade en endagars utbildning i barnkonventionen med föreläsare Åsa Ekman som kommunen deltog i. Både tjänstepersoner och politiker i kommunen deltog vid utbildningstillfället.

	Ja	Nej
Syftar målet till att utjämna skillnaderna i hälsa?	☒	☐
Syftar målet till att öka andelen elever med fullföljda studier?	☒	☐
Är målet satt med utgångspunkt på prioriterade grupper?	☒	☐
Har målgruppen haft inflytande och varit delaktiga i insatserna?	☒	☐

7

Vilka är de viktigaste effekterna (resultaten/lärdomarna) av insatserna?

Resursgrupp 1-6

Då det blev konfliktfyllt att ha många elever i behov av stöd på samma ställe så är en lärdom att det inte alltid är lämpligast att placera elever tillsammans i samma lokal.

Då projektformen ändrats och ett mer inkluderande perspektiv nu tillämpas så kommer inte projektet fortsatt att söka projektmedel för 2021. Formen för 2021 kommer att bli densamma som under 2020. Det vill säga att eleverna är utplacerade på kommunens befintliga skolenheter. Hur skoltiden ser ut varierar utifrån elevens behov och svårigheter. Inkludering sker i klass när det är möjligt utifrån vad som fungerar för eleven. Samtliga elever har elevassistent eller liknande stöd.

Mål och syfte har delvis blivit uppfyllt men en fullt fungerande arbetsform för målgruppen har man inte funnit. En lärdom är att det behövs en tydlig organisation för arbetet och att det krävs mycket planering för att tillgodose behoven hos barnen som har dessa svårigheter.

En hälsofrämjande arena

Då insatsen ska fortsätta under 2021 och enbart kunde vara igång under 4 månader under året finns inget slut resultat/effekt av insatsen. De som ansvarar för planerandet av insatsen arbetar med att göra insatsen möjlig även under fortsatt pandemin 2021.

Utbildning barnkonventionen

Utbildningsdagen gav kunskap om barnkonventionen och hur arbetet med barnkonventionen kan se ut i kommunen.

Medverkande aktörer:

Resursgrupp 1-6: Barn och utbildning

En hälsofrämjande arena

Styrelsen i Södra Valbo Hembygdsförening i samverkan med Förvaltningen för kulturutveckling, Länsslöjkdokumentent Jonatan Malm, Studieförbundet Vuxenskolan och Höjdensskolan

Utbildning i barnkonventionen: Hälsokällan Fyrbodals kommunalförbund med föreläsare Åsa Ekman

Mål:

Kunskaper, kompetenser och utbildning

Insatser:

Resursgrupp 1-6

Se ”resursgrupp 1-6” i mål det tidiga livets villkor

En hälsofrämjande arena

Se ”En hälsofrämjande arena” i mål det tidiga livets villkor.

Steg 1

Målgrupp är ungdomar mellan 16-29 år. Målet med insatsen var att deltagarna efter en programperiod på cirka 20 veckor ska vara i arbete, praktik eller studier. Insatsen ska förhindra

8 att personer hamnar i utanförskap. Målet var att skapa möjlighet för egen försörjning och välmående till deltagarna.

Arbetet i insatsen följer ett årshjul med sex olika teman. De olika temana handlar om att personen ska lära känna sig själv, sina behov och vidare utvecklas för att kunna gå vidare med studier eller arbete. De sex temana är: bemötande/förhållningsätt, friskvård, individens egna resurser/intressen, ansvar, mål studiebesök och mitt liv/mina val. Arbetet sker i grupp och på individnivå, i ett första skede handlar det till stor del om att skapa struktur på vardagen och hålla tider till såväl individuella möten som gruppmöten med övriga deltagande ungdomar. Därifrån arbetar personalen för att öka ungdomarnas självkänsla, känsla av delaktighet i samhället samt forum där de kan upptäcka vad de vill göra.

I år har något färre ungdomar än vanligt deltagit i insatsen för att säkerställa att avstånd hålls och ingen trängsel uppstår under covid-19 pandemin.

Individen i fokus

Målet med insatsen var att ge deltagarna möjlighet att utveckla sina kompetenser och kunskaper inom röjning, skogsvård, snickeri och målning samt att öka attraktivitet runt sundsbro området. Insatsen handlade om att öka tillgängligheten kring friluftsområdet Sundsbron. Målgrupp för insatsen var deltagare i kommunens servicelag samt dess arbetsledare. Servicelaget är kommunens resurs för personer som står utanför arbetsmarknaden. Skogs- och trädgårdsnäringen har i dagsläget en relativt hög efterfrågan på arbetskraft vilket ökar individernas möjlighet att kunna få ett arbete med egen försörjning.

	Ja	Nej
Syftar målet till att utjämna skillnaderna i hälsa?	☒	☐
Syftar målet till att öka andelen elever med fullföljda studier?	☒	☐
Är målet satt med utgångspunkt på prioriterade grupper?	☒	☐
Har målgruppen haft inflytande och varit delaktiga i insatserna?	☒	☐

9

Vilka är de viktigaste effekterna (resultaten/lärdomarna) av insatserna?

Resursgrupp 1-6

Arbetet med eleverna är komplext. Då eleverna har stora svårigheter är det viktigt att det finns ekonomiska förutsättningar att hjälpa dessa elever. De är i princip alltid i behov av en elevassistent, ibland till och med två. Fångas inte dessa elever upp i tid kan det bli svåra konsekvenser som kostar samhället mycket pengar.

En hälsofrämjande arena

En tanke bakom insatsen är att barnen och ungdomarna som deltar ska vara med praktiskt i aktiviteterna då saker som gjorts praktiskt upplevs att kommas ihåg bättre. Tanken är att deltagarna ska ta med sig den förvärvade kunskapen efter insatsens slut.

Steg 1

Det har varit nio deltagare i insatsen under året. Av dessa nio ha fem slutfört insatsen och fyra personer är klara med sina fem månader med insatsen i februari 2021. Av de fem som slutfört insatsen har alla på något sett ökat sin självständighet och brutit sysslolösheten. En har gått vidare till arbetsutredning, en har börjat studera på högskolenivå, en har tagit upp studier på gymnasienivå, en har gått vidare till LSS och en till en yrkesutbildning.

Deltagarna i insatsen har getts möjlighet att stärka psykologiska och sociala resurser och påverka den egna situationen. Personerna som slutfört insatsen har kommit ur sysslolöshet. Insatsen har varit lärorik både för deltagarna och för de som arbetar med insatsen och de har lärt sig mycket av varandra

Individen i fokus

Deltagarna i insatsen har fått med sig kunskaper om skogsröjning samt snickeri och målning. Det ligger nu med i servicelagets arbetsuppgifter att hålla efter och rusta upp runt sundsbro området. Deltagarna har varit delaktig i insatsen både i planering och utförandet av arbetet.

Medverkande aktörer:

Resursgrupp 1-6 : Barn och utbildning

Steg 1: Enheten för arbetsmarknad och integration samt samordningsförbundet Väst

En hälsofrämjande arena

Styrelsen i Södra Valbo Hembygdsförening i samverkan med Förvaltningen för kulturutveckling, Länsslöjkdokumentent Jonatan Malm, Studieförbundet Vuxenskolan och Höjdensskolan

Individen i fokus: Enheten för arbetsmarknad och integration

Mål:

Levnadsvanor

Insatser:

Individen i fokus

Se ”Individen i fokus” i mål kunskap, kompetenser och utbildning

Steg 1

Se ”Steg 1” i mål kunskaper, kompetens och utbildning

Välkommen på middag

Målgruppen för insatsen är personer boende på kommunens boenden för personer i behov av stöd och service/LSS. Insatsen handlar om att deltagarna ska vara med i att en studiecirkel som handlar om matlagning i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan. Appen Matglad är det verktyg man utgår från i studiecirkeln, vilken är utformad för personer med intellektuella funktionsvariationer. Appen ger möjlighet att på ett enkelt sätt följa ett recept genom bilder och korta, tydliga instruktioner.

Målet med insatsen är att deltagarna ska få möjlighet att skapa nätverk för att få nya vänner, lära sig planera och laga måltider som är bra för den fysiska hälsan, få ökad förståelse och kunskap om matens sociala betydelse genom att laga och äta mat tillsammans.

Insatsen hann starta upp under våren men fick avbrytas för att efterleva rekommendationer för covid-19 då avstånd inte kan hållas under insatsen. Insatsen ska startas upp igen under 2021 när rekommendationerna tillåter.

	Ja	Nej
Syftar målet till att utjämna skillnaderna i hälsa?	☒	☐
Syftar målet till att öka andelen elever med fullföljda studier?	☐	☒
Är målet satt med utgångspunkt på prioriterade grupper?	☒	☐
Har målgruppen haft inflytande och varit delaktiga i insatserna?	☒	☐

Vilka är de viktigaste effekterna (resultaten/lärdomarna) av insatserna?

Individen i fokus

Området som insatsen handlade om att rusta upp har blivit mer attraktivt och det märks på att fler personer vistas där.

Steg 1

De som deltagit i insatsen har genom olika teman fått lära sig mer om vad kroppen behöver för att fungera bra (t.e.x genom sömnskolan) och hur deltagarna ska göra för att må bättre och öka sin upplevda hälsa. Insatsens mål att förebygga och lyfta personer ur sysslöshet skapar möjlighet till förbättrad fysisk och psykosociala hälsa.

Välkommen på middag

Insatsen hann starta upp under våren men fick avbrytas för att efterleva rekommendationer för covid-19 då avstånd inte kan hållas under insatsen. Insatsen var planerade att starta igen under hösten men då rekommendationerna kvarstår så startades inte insatsen upp på nytt. Då insatsen ska fortsätta under 2021 finns inget slut resultat/effekt av insatsen.

Kvarvarande medel för insatsen ska överföras till 2021 och insatsen ska startas upp på nytt när rekommendationerna för covid-19 tillåter.

Medverkande aktörer:

Individen i fokus: Enheten för arbetsmarknad och integration

Steg 1: Enheten för arbetsmarknad och integration samt samordningsförbundet Väst

Välkommen på middag: Enheten för stöd och service samt vuxenskolan

<p>Mål: Kontroll, inflytande och delaktighet</p>		
<p>Insatser: <u>Välkommen på middag</u> Se ”välkommen på middag” i mål levnadsvanor.</p> <p><u>Steg 1</u> Se ”Steg 1” i mål det tidiga livets villkor.</p> <p><u>Ung i sinnet</u> Målgruppen för insatsen är personer boende på kommunens särskilda boenden för äldre.</p> <p>Mål med insatsen är att öka livskvalitén, den fysiska och psykiska hälsan för personer på boendena samt minska ensamhet och utanförskap i målgruppen. Insatsen handlar om att erbjuda deltagarna hälsofrämjande insatser via kultur. Exempel på aktiviteter som insatsen är planerad att erbjuda är sång och musik, högläsning, sittande utflykter via VR-glasögon, prova på att göra podd, teater och föreläsningar.</p> <p>Planeringen av aktiviteterna har gjorts och ska göras tillsammans med personal på boendena för att passa verksamheten och deltagarna. Insatsen hann börja under våren med musik på några boenden i kommunen och planering hann göras på andra boenden innan rekommendationer och restriktioner till följd av covid-19 satte insatsen på paus då insatsen sker inne på särskilda boenden för äldre. Under sommaren skede spelningar utanför boenden som en del av insatsen i linje med rådande rekommendationer. Nio fysiska kulturarrangemang har genomförts under 2020. Inga digitala arrangemang har kunnat genomföras detta pga. att personalen på äldreboenden i Färgelanda kommun inte haft resurser/möjlighet att ta emot ”ivestreaming. Kvarvarande medel på 40 0000 kronor för insatsen ska överföras till 2021 och insatsen ska startas upp på nytt när rekommendationerna för covid-19 tillåter.</p> <p><u>En hälsofrämjande arena</u> Se ” en hälsofrämjande arena” i mål det tidiga livets villkor.</p>		
	Ja	Nej
Syftar målet till att utjämna skillnaderna i hälsa?	☒	☐
Syftar målet till att öka andelen elever med fullföljda studier?	☐	☒
Är målet satt med utgångspunkt på prioriterade grupper?	☒	☐
Har målgruppen haft inflytande och varit delaktiga i insatserna?	☒	☐

12

Vilka är de viktigaste effekterna (resultaten/lärdomarna) av insatserna?

Välkommen på middag

Då insatsen fick pausa inte långt efter uppstart kan inte resultat eller lärdomar ses än.

Steg 1

Insatsen har haft en tydlig effekt på att hindra sysslöshet. Kommunen behöver fortsatt finnas närvarande för dessa ungdomar på samma sätt som nu och inte tappa insatsen utan fortsätta att jobba med det. Det tar tid men är så mycket värt när så många lyckas på olika sätt. Just nu är ” steg 1” placerat i en lokal central i kommunen då covid-19 hindrar från att flera personer åker i samma bil men tanken är att samarbetet med Munkedal snart ska kunna fortsätta.

En hälsofrämjande arena

Se tidigare svar.

Ung i sinnet

Digitala lösningar så som möjligheter för livestreaming ska arbetas vidare med under 2021 inom ramen för insatsen så länge pandemin fortsätter. Många digitala lösningar har inte varit möjliga då personalen på boenden inte hunnit med att hjälpa till med att hålla i livestreaming av aktiviteter. Detta är något som insatsen måste hantera vidare. Restriktionerna på grund av covid-19 och dess påverkan på de äldres belyser behovet av satsningar på aktiviteter för äldre och att arbeta med att skapa en god psykisk hälsa för äldre är viktigt. Kultur bidrar till att bryta isolering och öka känslan av delaktighet. Musik och konst kan vara ett sätt att hantera och bearbeta ångest, sorg och smärta. Under 2021 kommer kulturintresserade ungdomar att erbjudas sommarjobb av ABF. Dessa ungdomar kan då vara med i projektet.

Medverkande aktörer:

Individen i fokus: Enheten för arbetsmarknad och integration

Steg 1: Enheten för arbetsmarknad och integration samt samordningsförbundet Väst

Välkommen på middag: Enheten för stöd och service samt vuxenskolan

En hälsofrämjande arena

Styrelsen i Södra Valbo Hembygdsförening i samverkan med Förvaltningen för kulturutveckling, Länslöjtkonsulent Jonatan Malm, Studieförbundet Vuxenskolan och Höjdenskolan

4. Folkhälsostrategens yrkesroll

Vilka är de största/huvudsakliga processerna eller uppdragen som du har varit involverad i under året?

13

Ansvarig tjänsteperson för folkhälsorådet vilket till exempel innebär handläggning av ansökningar om medel, administrering av handlingar och skrivande av protokoll samt uppföljning av folkhälsoarbetet och folkhälsobudgeten. Folkhälsorådet sammanträder fyra-fem gånger per år.

Ansvarig tjänsteperson för det brottsförebyggande rådet, är sammankallande och sekreterare under sammanträden etc. Det brottsförebyggande rådet består av en styrgrupp och en arbetsgrupp som vardera sammanträder fyra-fem gånger per år. Det brottsförebyggande rådet arbetar efter en handlingsplan där bland annat ANDT, våldsbejakande extremism och medborgarlöfte med polisen ingår.

Ansvarig tjänsteperson för ungdomsrådet. Ungdomarna håller själva i mötet och är ansvariga för dagordning och protokoll men folkhälsostrategen finns med som stöd på mötena samt vid skrivande av protokoll och dagordning, folkhälsostrategen är länken mellan ungdomarna och övriga tjänstepersoner i organisationen och till politiken. Arbetar för att lyfta in det ungdomspolitiska perspektivet där det är möjligt. Arbetet med ungdomsrådet skede som planerat under våren 2020 men var pausat under hösten på grund av köpstopp, planerade nedstängning av fritidsgården och på grund av covid-19 restriktioner. Arbetssättet för ungdomsrådet ska ses över av folkhälsostrategen och rådet förväntas att starta igen under hösten 2021.

Ansvarig för medlen kopplade till överenskommelsen mellan regeringen och SKL kring psykisk hälsa (s.k. PRIO-medel). Ansvar har inneburit åiterrapportering till SKL, diskussion och enklare kartläggning av behov i kommunen tillsammans med chefer.

Under hösten har LUPP genomförts för alla elever på kommunens högstadieskola för första gången. Planeringsarbete utfördes med lärarna inför enkätundersökning. Då enkäterna gjordes i pappersform var det största arbetet med enkäten att stansa in enkäterna till e-basen.

Under i mars 2020 blev folkhälsostrategen en del av covid-19 pandemigruppen. Pandemigruppen arbetar med att hålla sig uppdaterade med information angående covid-19 och förmedla information till berörda inom kommunen samt förbereda, se över och vis planering av kommunens arbete med att efterleva rekommendationer och riktlinjer. Folkhälsostrategen delar arbetet med de andra i pandemigruppen. En stor del av folkhälsostrategens arbete under hösten 2020 har varit pandemigrupsarbete. Folkhälsostrategen är ansvarig för att information gällande covid-19 når anställda och kommuninvånare via kommunens intranät och hemsida. Folkhälsostrategen har tillsammans med socialchefen varit ansvarig över inrapportering av statsbidrag gällande covid-19.

I hur stor omfattning har ovanstående arbete varit på eget, folkhälsorådet eller andra förvaltningar/nämnders initiativ? (uppskatta i %)

~50 % Kommunledningsgrupp/kommunchef

~15 % Folkhälsorådet

~ 15 % Andra politiska råd (BRÅ /Ungdomsrådet)

~20 % Eget initiativ

14

Möjlighet att motivera svaret:

De uppdrag som ges av kommunledningsgruppen och av kommunchefen har koppling till folkhälsa och i de flesta fall till Folkhälsorådets prioriterade insatsområden. Då rådet sammanträder fyra gånger per år blir det naturligt att den största delen av uppdragen kommer från kommunledningen. De uppdrag som kommer från folkhälsorådet handlar till stor del om att följa upp insatserna som rådet har gett medel till. De flesta insatserna sker ute i verksamheterna och de bedriver dem till stor del själva utan hjälp från folkhälsostrategen.

5. Ekonomisk redovisning

Den ekonomiska uppföljningen redovisas i separat excel-bilaga.

6. Avslutande kommentarer

Vilka förändringar har ni gjort (inom folkhälsoavtalet) under året p.g.a. Covid-19?

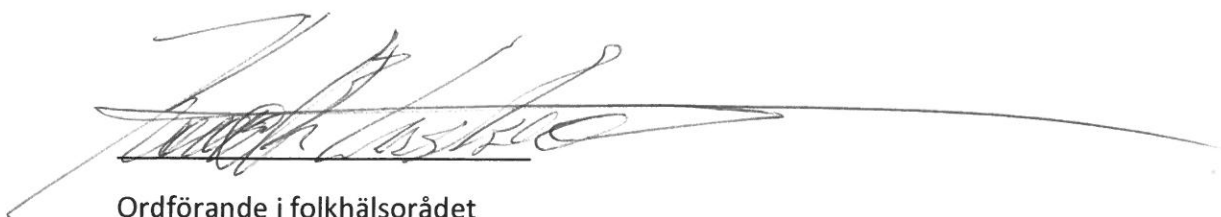
Tre av de planerade insatserna som fått medel från folkhälsorådet under 2020 har fått pausas på grund av covid-19. Dessa insatser har fått förra över medel till 2021 och planerar att starta upp på nytt någon gång under 2021. Idébytardagen som var planerade under året har fått skjutas upp till 2021.

Då covid-19 påverkat kommunens verksamheter och möjligheten för fysiska möten har det strategiska folkhälsoarbetet inte kunnat ske i samma utsträckning som under ett vanligt år. Utbildningar och föreläsningar för allmänheten och personal har inte kunnat ske på grund av covid-19 restriktioner.

Om ni har något ytterligare som ni vill förmedla, kopplat till folkhälsorådet och som inte har redovisats under rubrik 1 – 5 kan det skrivas här.

7. Underskrift

Färgelanda den 18/1, 2021

Ordförande i folkhälsorådet

Insatser med överskott från föregående år, godkänt av HSNN **							
Nya ettåriga insatser med medel från 2020 **							
Strategiskt folkhälsoarbete	9 500	9 500		1635	1635		
Idébytdagen	2 500	2 500		0	0		
Utbildning barnkonventionen	5 000	5 000		3 500	3 500		
Kontroll, inflytande och delaktighet: Ung i sinnet	50 000		50 000	10 000		16 506	40000
Kunskaper, kompetenser och utbildning/Levnadsvanor/kontroll, inflytande och delaktighet: Steg 1	180 000	180 000	190 000	180 000	192 473	190 000	
Det tidiga livet villkor/kunskap, kompetens och utbildning: Resursgrupp 1-6	202 150	1 917 850		202 150	1 856 850		
Det tidiga livets villkor/kunskap, kompetens och utbildning/kontroll, inflytande och delaktighet: En hälsofrämjande arena	54 900		52 100	13 901		200	40 999
Levnadsvanor: Välkommen på middag	26 300	56 000		6 105	4563		20 195
Levnadsvanor/ kunskaper, kompetens och utbildning : Individ i fokus	18 300	70 000		17 978	50 000		
Överskott som understiger 10 % av budgeterade kostnader för insatser som överförs till nästa år							
SUMMA KOSTNADER TOTALT	840 000	2 532 200	292 100	738 806	2 468 999	206 706	101194
SUMMA TOTALT (INTÄKTER - KOSTNADER)	0	-1 692 200	-292 100	101 194	-1 628 999	-206 706	

* 15 februari - sista datum förslutlig redovisning.

** Planerade insatser redovisas under budget och slutförda insatser redovisas under utfall.

Eventuella kommentarer kring den ekonomiska uppföljningen.

Den ekonomiska uppföljningen mailas till:
Agneta Eriksson, agneta.eriksson@vgregion.se

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Diariet

Justering

Utdragsbestyrkande

Kommunledningskontoret
Vikarierande Folkhälsstrateg
Linda Andersson
0528-567126
linda.andersson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Uppföljning 2020- Handlingsplan lokala brottsförebyggande rådet 2020-2022

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Handlingsplanen för BRÅ 2020-2022 ska följas upp årligen. Uppföljningen har genomförts av BRÅ arbetsgrupp och sedan presenterats för BRÅ styrgrupp.

Handlingsplanen fokuserar på tre insatsområden, ANDT-prevention, Trygghet i centrum och i samhället och Våld i nära relationer. Kopplat till varje område finns det aktiviteter och det är dessa aktiviteter uppföljningen fokuserar på.

Följande aktiviteter i handlingsplanen som ska genomföras årligen har inte genomförts under 2020 som planerat. Följande årliga aktiviteter har inte genomförts på grund av covid-19: *"Arbeta för att ha fortsatt dialog mellan kommun, polis och handlare gällande trygghet i centrum"*, *"Följa upp arbetet med kommunens lokala handlingsplan för våldsbejakande extremism"*, och *"Utöka samarbetet med kyrkan, bjuda in dem att delta i arbetsgruppen för våld i nära relation"*. *"Arbeta för en trygg trafiksituation i centrum via dialog med ungdomar"* har inte genomförts då ungdomsrådet inte startades upp under hösten 2020. Aktiviteten *"Forum på fritidsgården för föräldrar och ungdomar, information och diskussion om ANDT"* har inte genomförts och kommunstyrelsen godkände 2021-01-27 KS § 23 att punkten tas bort från handlingsplanen. Övriga aktiviteter har genomförts som planerat eller planeras att genomföras inom tidsramen för handlingsplanen.

Katrin Siverby
Kommunchef

Linda Andersson
Vikarierande Folkhälsstrateg

Beslutet skickas till:
Brottsförebygganderådet

FÄRGELANDA KOMMUN

Uppföljning 2020 Handlingsplan lokala brottsförebyggande rådet 2020-2022

2021-01-25
Dnr: KS 2019-315

Handlingsplanen anger vilka åtgärder det lokala brottsförebyggande rådet ska fokusera på under 2020-2022. I handlingsplanen fastställs vem som är ansvarig för åtgärden och hur uppföljning ska ske.

Aktiviteter

Aktiviteter inom ANDT-prevention

Åtgärd	När det ska genomföras	Ansvar	Uppföljning
Sprida information till allmänhet och personal om pågående ANDT preventiva kampanjer	Löpande	Folkhälsostateg	Informationsspridning inför Valborg, höstlovet och julhelgerna på kommunens hemsida, Facebook samt unikum. Informationsspridning utanför Systembolaget inför högtider kunde inte ske på grund av covid-19. En digital föreläsning om hur föreningslivet kan arbeta med att förebygga alkoholanvändning hos ungdomar skedde den 16 december för föreningarna i trygg och säker förening. Föräldraskolan som handlar om att göra vuxna uppmärksamma på ungas drogmissbruk har lagts upp på unikum och Facebook i september.
Öka kunskap om konsekvenser av ANDT för berörd personal exempelvis inom skola och socialtjänst	Vid behov	Ansvarig chef	Inget behov av kunskapsfördjupning har uppmärksammats under 2020.
Forum på fritidsgården för föräldrar och ungdomar, information och diskussion om ANDT	1 gång per år	Fritidsgården	Ej genomförd. Kommunstyrelsen godkände 2021-01-27 KS § 23 att punkten tas bort från handlingsplanen då fritidsgården har stängts.
Information till ungdomar om risker med ANDT i samarbete med polisen	1 gång per år	Skolan och kommunpolis	Kommunpolis har varit på Valboskolan år 7-9 och träffat elever och vårdnadshavare vid mer än ett tillfälle under året och haft samtal om ANDT och trafik.
Information till vårdnadshavare om ANDT och trafik i	1 gång per år	Skola, kommunpolis och NÄRF	Kommunpolis har varit på Valboskolan år 7-9 och träffat elever och vårdnadshavare vid

samarbete med skola, polis och NÄRF			mer än ett tillfälle under året och haft samtal om ANDT och trafik.
--	--	--	--

Aktiviteter inom Trygghet i Färgelanda

Åtgärd	När det ska genomföras	Ansvar	Uppföljning
Implementering av <i>Effektiv samordning för trygghet (EST)</i> för att följa upp oroligheter i centrum.	Under handlingsplanens giltighetsperiod (2020-2022)	Folkhälsstrateg, säkerhetssamordnare, kommunpolis	Skulle startats upp under våren 2020. Uppskjutet på grund av covid-19 och då det en period saknades samhällsutvecklingschef.
Arbeta för att ha fortsatt dialog mellan kommun, polis och handlare gällande trygghet i centrum	Vid behov, minst 1 gång per år	Säkerhetssamordnare, kommunpolis och näringslivsstrateg	Dialogmötet som var inplanerat under hösten är uppskjutet till 2021 på grund av covid-19.
Arbeta för en trygg trafiksituation i centrum via trafikkontroller	Löpande	Polisen	Polisen har gjort trafikkontroller i centrum vid flera tillfällen under året.
Arbeta för en trygg trafiksituation i centrum via dialog med ungdomar	Löpande	Ungdomsrådet	Då ungdomsrådet inte startat upp under hösten 2020 har detta inte genomförts. Ungdomsrådet planeras att starta upp på nytt under hösten 2021.
Föreläsning om våldsbejakande extremism	1 gång under handlingsplanens giltighetsperiod (2020-2022)	Svenska kyrkan och folkhälsstrateg/ säkerhetssamordnare	Inte genomförts under 2020.
Följa upp arbetet med kommunens lokala handlingsplan för	Minst 1 gång per år	Säkerhetssamordnare	Inte genomförts under 2020 på grund av covid-19.

våldsbejakande extremism			
Undersöka möjlighet att starta upp nattvandrar- verksamhet i kommunen	Löpande under året	BRÅ	Fråga om intresse lades ut på kommunens hemsida och Facebook i februari. Tre intresseanmälningar kom in. Togs upp på BRÅ 2020-04-20, beslöt att skjuta upp till hösten pga. covid-19. På styrgruppens möte 2020-10-05 godkändes arbetsgruppens uppdrag till kommunchefen med att se över hur kommunen ska vara delaktig i nattvandrar verksamhet. Uppdraget från kommunchefen om att se över kommunens delaktighet ligger 2020-12-15 hos socialchefen för uppstart.

Aktiviteter inom Våld i nära relationer

Åtgärd	När det ska genomföras	Ansvar	Uppföljning
Ta del av information från styrgruppen för våld i nära relationer*	Löpande	Ifo-chefen	
Utöka samarbetet med kyrkan, bjuda in dem att delta i arbetsgruppen för våld i nära relation	Under året	Ifo-chefen	Ifo ska kalla till ett möte i januari 2021. Hur arbetet ser ut inför 2021 är inte planerat 2020-12-15.

* Övrigt Våld i nära relationer, Ifo-chef informerade på mötet 2020-08-31 att de sett en av ökning av ärenden under covid-19 pandemin.

Uppföljning

Handlingsplanen och dess aktiviteter följs upp på BRÅs möten.

Arbetsgruppen gör årligen en sammanfattning vilken presenteras för BRÅ styrgrupp och kommunstyrelsen.

Kommunledningskontoret
Vikarierande Folkhälsstrateg
Linda Andersson
0528-567126
linda.andersson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Ändring deltagare i styrgrupp, Riktlinjer för det brottsförebyggande rådet i Färgelanda kommun

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna ändringen i sammansättningen av styrgruppen. En representant från polisen ska stå med som deltagare i styrgruppen i riktlinjerna för det brottsförebyggande rådet i Färgelanda kommun

Ärendebeskrivning

De brottsförebyggande rådet (BRÅ) består av en styrgrupp och en arbetsgrupp. Styrgruppen består av tre politiskt valda representanterna var av en är rådets ordförande, kommunchefen, kommunens sektorchefer samt folkhälsstrategen.

Arbetsgruppen består av representanter från individ- och familjeomsorgen, skolan, polisen, räddningstjänsten, svenska kyrkan, kultur och fritid samt kommunens säkerhetssamordnare och folkhälsstrateg, även ordförande i BRÅ sitter med i arbetsgruppen.

Det brottsförebyggande rådets styrgrupp lade under mötet 2020-10-12 fram förslaget att en representant från polisen borde vara en del av styrgruppen på samma sätt som i arbetsgruppen. Arbetsgruppen och kommunpolisen ställer sig positiva till styrgruppens förslag. På styrgruppens möte 2021-02-01 lades ett förslag fram att polisens deltagande i styrgruppen borde skrivas in i sammansättningen av styrgruppen i riktlinjerna för det brottsförebyggande rådet. Styrgruppen godkände förslaget till ändring i riktlinjerna.

Katrin Siverby
Kommunchef

Linda Andersson
Vikarierande Folkhälsstrateg

Beslutet skickas till:
Brottsförebygganderådet

FÄRGELANDA KOMMUN

Riktlinjer för det Brottsförebyggande rådet i Färgelanda kommun

Linda Andersson

2021-02-24

Dnr: 2019/200

Version: 2

Beslutad: Kommunstyrelsen 2021-02-24

**Den senaste versionen finns tillgänglig på Färgelandas
webbplats www.fargelanda.se**

Syftet med dessa riktlinjer är att klargöra ansvarsnivåerna och ramarna för BRÅ och det brottsförebyggande arbetet. Riktlinjerna ska användas som stöd vid arbetet och förtydliga berördas ansvar.

Brottsförebyggande rådet Färgelanda

Det lokala brottsförebyggande rådet (BRÅ) ska verka för att brottsligheten ska minska och tryggheten i samhället ska öka. Rådet har till syfte att initiera, stimulera och främja sådana åtgärder på lokal nivå som leder till brottsförebyggande och trygghetsfrämjande resultat. I rådet erbjuds möjlighet till en dialog och samverkan kring brottsförebyggande arbete för kommun, polis och andra intresseorganisationer.

Rådet är organisatoriskt knutet till kommunstyrelsen.

Rådets sammansättning

Tre ledamöter valda av kommunstyrelsen, ledamöterna väljs för en tid motsvarande mandatperioden. Kommunstyrelsen utser en av de ledamöterna till ordförande.

BRÅ består av en styrgrupp och en arbetsgrupp. Styrgruppen består av de politiskt valda representanterna, kommunchefen, kommunens sektorchefer, folkhälsostrateg **samt en representant från polisen.**

Arbetsgruppen består av representanter från individ- och familjeomsorgen, skolan, polisen, räddningstjänsten, svenska kyrkan, kultur och fritid samt kommunens säkerhetssamordnare och folkhälsostrateg, även ordförande i BRÅ sitter med i arbetsgruppen. Representanterna i arbetsgruppen ska ha mandat att företräda respektive organisation.

Ordförande har möjlighet att bjuda in deltagare till rådets sammanträden vid ett eller flera tillfällen.

Arbetsordning

Ordförande är sammankallande för BRÅ.

Styrgruppen och arbetsgruppen arbetar utifrån fastställd handlingsplan för BRÅ samt aktuell samverkansöverenskommelse och medborgarlöfte mellan kommunen och polisen. Handlingsplanen för BRÅ fastställs av kommunstyrelsen.

Arbetsgruppen genomför de åtgärder och aktiviteter som har fastslagits i BRÅs handlingsplan. Arbetsgruppen ansvarar för att följa upp arbetet och att handlingsplanen och dess föreslagna åtgärder följs. Arbetsgruppen ansvarar för att rapportera till styrgruppen. Folkhälsostrategen och ordförande utgör länken mellan BRÅ arbetsgrupp och styrgrupp, de ansvarar för att rapportera mellan styrgruppen och arbetsgruppen. Informationen från arbetsgruppen till styrgruppen ska vara detaljerad.

Styrgruppen överser arbetet på en strategisk nivå och ansvarar för att driva på arbetsgruppens arbete. De förtroendevalda i styrgruppen ansvarar för att rapportera väsentlig information vidare till kommunstyrelsen. Grunden för rapporten utgörs av minnesanteckningarna från mötet, vilka skrivs av folkhälsostrateg samt en skriftlig sammanfattning av mötet, vilken görs av de förtroendevalda.

Kommunstyrelsen har möjlighet att skicka aktuella och relevanta ärenden vidare för arbete och genomgång i det brottsförebyggande rådet. Bli detta aktuellt ska ärendet diskuteras i såväl BRÅs styr- och arbetsgrupp innan återrapportering till kommunstyrelsen sker. De förtroendevalda i det brottsförebyggande rådet ansvarar tillsammans med ansvarig tjänsteperson för det brottsförebyggande rådet att denna återrapportering sker.

Rådets sammanträden

Styrgruppen sammanträder fyra gånger per år, två gånger på hösten och två gånger på våren. Arbetsgruppen sammanträder fyra-sex gånger per år beroende på hur arbetet med åtgärderna i handlingsplanen och medborgarlöftet med polisen fortlöper.

**KSAU § 35
Färgelanda ungdomsråd 2021**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunstyrelsen beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Färgelanda ungdomsrådet startades 2017. Ungdomsrådet har haft sammanträde två gånger i månaden. Ungdomsrådet ska träffa politiken en gång per termin. Ungdomsrådet har informerat och lyft frågor om närmiljön i KSAU. Till exempel informerade ungdomsrådet om att skateparken var undermålig och att gatubelysning behöver ses över, 2019-11-20 UR § 52.

Ungdomsrådet har sedan starten 2017 planerat och genomfört aktiviteter för ungdomar i kommunen med stöttning av fritidsgården i utförandet av aktiviteterna. Aktiviteter som ungdomsrådet genomfört är exempelvis lovaktiviteter så som jul och sommarfester. Ungdomsrådet var även delaktiga vid invigningen av cykelvägen till Stigen.

Kommunfullmäktige beslutade 2020-04-15 § 36 att avveckla fritidsgården. Detta beslut påverkar ungdomsrådet som organisation då det utan fritidsgården i nuläget inte finns någon som kan ge praktiskt stöttning vid genomförandet av planerade aktiviteter. Utan möjlighet till genomförande av aktiviteter försvinner en del av ungdomsrådets genomslagskraft då upplevelsen av påverkan blir mindre påtaglig för rådet.

Under hösten 2020 och våren 2021 har ungdomsrådet inte startat upp. För att starta upp ungdomsrådet behöver en ny värvning av medlemmar göras. Då ungdomsrådets står utan möjlighet till genomförande av aktiviteter försvinner en stor del av rådets uppdrag och därför har ingen nyvärvning av medlemmar till rådet skett. Kommunledningsgruppen har gett i uppdrag till folkhälsostrategen att i samråd med ungdomar se över hur formen för ungdomsrådet kan se ut utan stöttning av fritidsgården i. Under våren 2021 kommer strukturen för ungdomsrådets arbete ses över och en nystart planeras till hösten 2021.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, 2021-02-03

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Beslutet skickas till
Folkhälsostrategen
Kommunstyrelsen
Diariet

Justering

Utdragsbestyrkande

Folkhälsostrateg
Linda Andersson
Linda.andersson@fargelanda.se
0528-567126

Kommunstyrelsen

Färgelanda Ungdomsråd

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Färgelanda ungdomsrådet startades 2017. Ungdomsrådet har haft sammanträde två gånger i månaden. Ungdomsrådet ska träffa politiken en gång per termin. Ungdomsrådet har informerat och lyft frågor om närmiljön i KSAU. Till exempel informerade ungdomsrådet om att skateparken var undermålig och att gatubelysning behöver ses över, 2019-11-20 UR § 52.

Ungdomsrådet har sedan starten 2017 planerat och genomfört aktiviteter för ungdomar i kommunen med stöttning av fritidsgården i utförandet av aktiviteterna. Aktiviteter som ungdomsrådet genomfört är exempelvis lovaktiviteter så som jul och sommarfester. Ungdomsrådet var även delaktiga vid invigningen av cykelvägen till Stigen.

Kommunfullmäktige beslutade 2020-04-15 § 36 att avveckla fritidsgården. Detta beslut påverkar ungdomsrådet som organisation då det utan fritidsgården i nuläget inte finns någon som kan ge praktiskt stöttning vid genomförandet av planerade aktiviteter. Utan möjlighet till genomförande av aktiviteter försvinner en del av ungdomsrådets genomslagskraft då upplevelsen av påverkan blir mindre påtaglig för rådet.

Under hösten 2020 och våren 2021 har ungdomsrådet inte startat upp. För att starta upp ungdomsrådet behöver en ny värvning av medlemmar göras. Då ungdomsrådets står utan möjlighet till genomförande av aktiviteter försvinner en stor del av rådets uppdrag och därför har ingen nyvärvning av medlemmar till rådet skett. Kommunledningsgruppen har gett i uppdrag till folkhälsostrategen att i samråd med ungdomar se över hur formen för ungdomsrådet kan se ut utan stöttning av fritidsgården i. Under våren 2021

kommer strukturen för ungdomsrådets arbete ses över och en nystart planeras till hösten 2021.

Per Wahlén
Administrativ chef

Linda Andersson
Folkhälsostrateg

**KSAU § 28 Dnr 2021/43
Kulturpolitiskt nätverk i Fyrbodals kommunalförbund, representant
från Färgelanda kommun**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunstyrelsen beslutar att utse Kenneth Carlsson som Färgelanda kommuns politiska representant till Fyrbodals kommunalförbunds politiska kulturnätverk.

Yrkande

Tobias Bernhardsson (C) yrkar för att Kenneth Carlsson (L) ska utses som representant för nätverket.

Ulla Börjesson (S) har inget att erinra förslaget.

Propositionsordning

Arbetsutskottet godkänner att proposition ställs på Tobias Bernhardssons (C) yrkande. Efter ställd proposition finner ordföranden att arbetsutskottet beslutat enligt yrkandet.

Ärendebeskrivning

Färgelanda kommun erhöll den 14 januari 2021 mail från Fyrbodals kommunalförbund om politiskt kulturnätverk till medlemskommunerna i Fyrbodal.

Enligt protokoll från förbundets direktionmöte 2019-02-14, § 7, avser Fyrbodals kommunalförbund att starta upp ett nätverk för politiska företrädare inom det kulturpolitiska området.

På uppdrag av direktionen ombeds kommunen att utse en representant med ansvar för kulturpolitiska frågor, exempelvis ordförande i kulturnämnden eller motsvarande, som ska delta i nätverket.

Beslutsunderlag

Skrivelse från Fyrbodals kommunalförbund, 2021-01-13

Tjänsteskrivelse, 2021-02-11

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Beslutet skickas till

Fyrbodals kommunalförbund
Avdelningschef Samhällsutveckling
Kommunstyrelsen
Diariet

Justering

Utdragsbestyrkande

Avdelning samhällsutveckling
Avdelningschef Samhällsutveckling
Tunde Petersson
tunde.petersson@fargelanda.se

Kommunstyrelsen

Kulturpolitiskt nätverk i Fyrbodals kommunalförbund, representant från Färgelanda kommun

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen beslutar att utse XXXX som Färgelanda kommuns politiska representant till Fyrbodals kommunalförbunds politiska kulturnätverk.

Ärendebeskrivning

Färgelanda kommun erhöll den 14 januari 2021 mail från Fyrbodals kommunalförbund om politiskt kulturnätverk till medlemskommunerna i Fyrbodals.

Enligt protokoll från förbundets direktionmöte 2019-02-14, § 7, avser Fyrbodals kommunalförbund att starta upp ett nätverk för politiska företrädare inom det kulturpolitiska området.

På uppdrag av direktionen ombeds kommunen att utse en representant med ansvar för kulturpolitiska frågor, exempelvis ordförande i kulturnämnden eller motsvarande, som ska delta i nätverket.

Katrin Siverby
Kommunchef

Tunde Petersson
Avdelningschef Samhällsutveckling

Beslutet skickas till:
Fyrbodals kommunalförbund
Avdelningschef Samhällsutveckling

Från: [Kansliet Fyrbodals Kommunalförbund](#)
Till: [Bengtstors kommun](#); [Dals Eds kommun](#); [Färgelanda Kommun](#); [Lysekils kommun](#); [Melleruds kommun](#); [Munkedals kommun](#); [Orust kommun](#); [Sotenäs kommun](#); [Sotenäs kommun](#); [Strömstads kommun](#); [Tanums kommun](#); [Trollhättans stad](#); [Uddevalla kommun](#); [Vänersborgs kommun](#); [Åmåls kommun](#)
Kopia: [Ida Svanberg](#); [Jeanette Lämmel](#); [Anna Lärk Ståhlberg](#)
Ärende: Bildande av kulturpolitiskt nätverk
Datum: den 14 januari 2021 10:27:39
Bilagor: [Inbjudan politiskt kulturnätverk 2021.pdf](#)

Till medlemskommunerna i Fyrbodal

Enligt protokoll från direktionsmötet 2019-02-14, § 7, avser Fyrbodals kommunalförbund att starta upp ett nätverk för politiska företrädare inom det kulturpolitiska området.

På uppdrag av direktionen ombeds er kommun härmed att utse en representant med ansvar för kulturpolitiska frågor, exempelvis ordförande i kulturnämnden eller motsvarande, som ska delta i nätverket. För ytterligare information i ärendet, se bifogad skrivelse.

Eventuella frågor besvaras av kulturstrateg Ida Svanberg, ida.svanberg@fyrbodal.se, telefon 0522-44 08 34.

Med vänliga hälsningar

Fyrbodals kommunalförbund

Telefon: 0522-44 08 20 Mobil: 0733-358500

Postadress: Box 305, 451 18 Uddevalla

Besöksadress: Riverside, Museigatan 2, Uddevalla

www.fyrbodal.se

[Facebook](#)

[Twitter](#)

Bildande av kulturpolitiskt nätverk

Enligt protokoll från direktionsmötet 2019-02-14, § 7, avser Fyrbodals kommunalförbund att starta upp ett nätverk för politiska företrädare inom det kulturpolitiska området.

På uppdrag av direktionen ombeds er kommun härmed att utse en representant med ansvar för kulturpolitiska frågor, exempelvis ordförande i kulturnämnden eller motsvarande, som ska delta i nätverket.

Namn och kontaktuppgifter på utsedd representant meddelas till kommunalförbundets kansli till e-post kansli@fyrbodal.se senast 2021-03-15.

Kallelse till en första träff med det nybildade nätverket väntas komma under våren 2021. Nätverket är tänkt att ha 2-3 sammankomster per verksamhetsår.

Med vänliga hälsningar

Martin Carling
Ordförande direktionen

Från: [Tobias Bernhardsson](#)
Till: [Josefine Blid](#)
Ärende: Fwd: Avsägelse Louise Blom
Datum: den 17 februari 2021 22:15:20

Vidarebefordrat brev:

Från: Louise Blom <LouiseBlom@fargelanda.se>
Datum: 17 februari 2021 22:06:02 CET
Till: Tobias Bernhardsson <tobias.bernhardsson@fargelanda.se>
Ämne: **Avsägelse Louise Blom**

Begäran om avsägelse från politiskt uppdrag i Färgelanda Kommun.
Härmed avsäger jag mig min plats som ersättare i KSAU.

2021-02-17
Louise Blom

Brottsförebyggande rådet

**Minnesanteckningar förda vid möte med Brottsförebyggande rådet,
styrgrupp**

Plats och tid: Kommunhuset framsteg samt digitalt via GoToMeeting,
måndag 2 februari klockan 13:00-14:45

Närvarande:

Kenneth Carlsson (L), ordförande

Tobias Bernhardsson (C), kommunalråd

Urban Henriksson (S)

Katrin Siverby, kommunchef

Anna Gunnervik, barn och utbildningschef

Tony Bengtsson, kommunpolis

Wiveka Forsberg Doyle, rektor på Valboskolan år 7-9 närvarande under
punkt 7, kl.13:30-14:15

Linda Andersson, vikarierande folkhälsostrateg

Ej närvarande:

Birgitta Mehamedi Örn (C)

Johan Lundh, Socialchef

Tunde Petersson, samhällsplanerings chef

Skrev anteckningarna:

Linda Andersson
Vikarierande folkhälsostrateg

**Godkända 2021-02-12 via epost
av:**

Kenneth Carlsson (L)

1. Genomgång av dagordningen

Ordförande går igenom dagordningen. Ordförande informerar om att kl.13:30 kommer rektorn på Valboskolan ansluta för att vara med på punkt, "Diskussion i anledning av arbetsgruppens senaste möte gällande bl.a. barn och ungdomars utsatta situation".

2. Minnesanteckningar arbetsgruppen 2020-12-07 samt från styrgruppens senaste möte 2020-10-12

Ordförande öppnar upp för frågor angående minnesanteckningar. Folkhälsostategen påminner styrgruppen att vid de kommande mötena den 17 maj och den 6 september har arbetsgruppen och styrgruppen gemensamma möten. Arbetsgruppens mötestider för 2021 finns att läsa i minnesanteckningarna 2020-12-07.

Minnesanteckningarna från mötet med styrgruppen 2020-12-07 och arbetsgruppen 2020-10-12 läggs till handlingarna.

3. Genomgång av minnesanteckningarna från det senaste mötet med arbetsgruppen 2021-01-25

Minnesanteckningarna från arbetsgruppens möte 2021-01-25 läses igenom av folkhälsostategen. Minnesanteckningarna läggs till handlingarna.

4. Ändring BRÅ riktlinje, deltagare BRÅ styrgrupp Dnr KS 2019/200

Folkhälsostategen informerar om att kommunpolisen och arbetsgruppen ställde sig positiva till att en representant från polisen sitter med även i styrgruppen. Folkhälsostategen lägger fram ett förslag om ändring i "riktlinjer för det brottsförebyggande rådet i Färgelanda kommun" då det ska stå angivet att en representant från polisen är med i styrgruppens sammansättning.

Styrgruppen godkänner ändringen av det brottsförebyggande rådets riktlinjer och skickar förslaget vidare till kommunstyrelsen.

**5. Uppföljning- Medborgarlöfte 2020 Färgelanda kommun
Dnr KS 2019/318**

Ordförande beslutar att flytta upp denna punkt.

Medborgarlöftet ska årligen sammanställas och informeras till kommunstyrelsen. Arbetsgruppen gick igenom och ställde sig bakom uppföljningen av medborgarlöftet 2020 på sitt senaste möte 2021-01-25.

Medborgarlöftet 2020 fokuserade till stor del på att skapa en god trafikmiljö och på ökad polisiär närvaro och synlighet. Folkhälsostrategen går igen om uppföljningen för styrgruppen. Kommunpolisen informerar om att polisen uppfyllt sin del av medborgarlöftet.

Styrgruppen ställer sig bakom uppföljningen och skickar den vidare till kommunstyrelsen för kännedom.

6. Information från medborgardialog inför medborgarlöfte 2021

Ordförande beslutar att flytta fram denna punkt.

Folkhälsostrategen informerar om resultatet av medborgardialogen som genomfördes av kommunpolis, säkerhetssamordnare och folkhälsostrategen under hösten 2020. Som grund för medborgardialogen användes en enkät som även var tillgänglig på kommunens och polisens hemsida i tre veckor under hösten, samt i pappersformat på medborgarkontoret och i polisens mobila kontor på måndagar.

Majoriteten av det som svarat på medborgarenkäten upplevde sig trygga i kommunen. Inbrott var det problem som flest invånare önskade att polisen arbetade mer med i området där de bor. Många invånare önskade även fokus på arbetet mot trafikbrott och narkotikabrott. Som ett exempel på något som skapar trygghet lyfte invånarna relationen till grannar och samarbete med grannar.

Kommunpolisen lyfter att det kan anses lite med ett svarsantal på 139 enkäter men att det generellt är svårt att få in svar till medborgardialogerna även i andra kommuner. Till medborgardialogen 2021 kan enkäten behöva kommuniceras ut mer för att få in fler svar.

7. Diskussion i anledning av arbetsgruppens senaste möte gällande bl.a. barn och ungdomars utsatta situation

Ordförande informerar om arbetsgruppens diskussion vid det senaste möte angående rektorn på Valboskolans oro över konflikter mellan ungdomar och ungdomars behov av en plats där de kan möta vuxna.

Rektorn på Valboskolan lyfter att det behövs fler möjligheter för ungdomar att träffa vuxna än i skolan och genom föreningslivet. Färgelanda har ett starkt föreningsliv men det når inte alla ungdomar. De ungdomar som inte är med i föreningslivets aktiviteter är i behov av något annat. Tobias Bernhardsson (C) meddelar att kommunstyrelsen har i uppdrag att se över och lägga fram förslag på vad som ska kunna erbjudas för mötesplatser och aktiviteter för ungdomarna då fritidsgården stängt. Målsättningen är att förslaget ska presenteras någon gång under våren och att ett inriktningsbeslut ska kunna fattas efter det.

Styrgruppen diskuterar vilka av föreningar som är aktiv inom kommunen som skulle kunna vara aktuella för medskapande av aktiviteter för ungdomar. Tobias Bernhardsson (C) lyfter att kanske kan ett särskilt möte äga rum med de personer som behöver vara delaktiga i frågan. Att skapa ett brett utbud av aktiviteter, tillgängliggöra vuxna förebilder för alla ungdomar och ungdomars delaktighet tas upp som viktiga punkter att arbeta vidare med.

Kommunpolisen lyfter att det är viktigt att föräldrar får information och stärkas i föräldrarollen, t.ex. kan materialet föräldraskolan användas som information om drogtecken till föräldrar. Föräldraskolan finns på skolans plattform unikum och har lagts ut på kommunens kanaler under 2020. Rektorn på Valboskolan påpekar att information i text inte når alla föräldrar. Kommunpolisen meddelar att han är öppen för att delta i digitala möten med föräldrar angående t.ex. föräldraskolan så att information kan ges muntligt. Rektorn på Valboskolan och kommunpolisen ska se över om polisen kan delta i det digitala samrådsmöte som skolan ska ha med föräldrar under våren.

8. Medborgarlöfte 2021 Färgelanda kommun Dnr KS 2020/291

Folkhälsostrategen går igenom förslaget till medborgarlöftet för 2021 som kommunpolisen, säkerhetssamordnaren och folkhälsostrategen arbetat fram. Medborgarlöftet är grundat på

resultatet av medborgardialogen och med styrgruppens synpunkter i åtanke. Arbetsgruppen har ställt sig bakom förslaget 2020-12-07.

Medborgarlöftet 2021 ska fortsätta arbetet som ingick i medborgarlöftet 2020 med tillägget att arbete med trygghetskapande åtgärder som invånarna är delaktiga i, så som grannsamverkan och nattvandring blir en del av medborgarlöftet 2021.

Styrgruppen ställer sig bakom medborgarlöftet för 2021 och skickar det vidare till kommunstyrelsen för beslut.

Kommunpolisen meddelar att även om medborgarlöftet inte antagits än så har polisen startat arbetet enligt medborgarlöftet 2021 redan i januari.

9. Uppföljning 2020- Handlingsplan lokala brottsförebyggande rådet 2020-2022 **Dnr KS 2019/315**

Handlingsplanen för BRÅ 2020-2022 ska följas upp årligen och presenteras för styrgruppen. Uppföljningen gicks igenom under arbetsgruppens möte 2021-01-25 och arbetsgruppen ställde sig bakom uppföljningen.

Folkhälsostrategen informerar om att kommunstyrelsen har godkänt arbetsgruppens och styrgruppens förslag att stryka "Forum på fritidsgården för föräldrar och ungdomar, information och diskussion om ANDT" från handlingsplanen då fritidsgården lagts ner.

Folkhälsostrategen går igenom uppföljningen för styrgruppen.

Styrgruppen godkänner uppföljningen och skickar den vidare till kommunstyrelsen för kännedom.

10. Trygghetsdagen 2021

Folkhälsostrategen informerar om trygghetsdagen 2021 och om folkhälsorådets beslut att finanserna tre ledamöter från BRÅs deltagande. Kenneth Carlsson (L), Tobias Bernhardsson (C) och Urban Henriksson (S) ska delta på trygghetsdagen.

Kommunpolisen meddelar att även han kommer att delta på trygghetsdagen 2021.

Folkhälsorådet

Datum och tid: måndag 18 januari 2021, kl. 13:00-15:30

Plats: Beredskap, samt online via GoToMeeting

Beslutande:

Kenneth Carlsson (L), Färgelanda kommun, ordförande
Robert Yngve (KD), Norra hälso- och sjukvårdsnämnden, vice ordförande
Birgitta Mehamedi Örn (C), Färgelanda kommun
Urban Henriksson (S), Färgelanda kommun
Mats Berglund (V), Norra hälso- och sjukvårdsnämnden

Övriga närvarande:

Linda Andersson, folkhälsostrateg

Eventuella jäv anges i respektive paragraf

Utses att justera: Robert Yngve (KD)

Paragrafer 1-20

Underskrifter

Ordförande:

Kenneth Carlsson (L)

Justerare:

Robert Yngve (KD)

Sekreterare:

Linda Andersson

Folkhälsorådet

Innehållsförteckning

Val av protokoll justerare		3
Riktlinjer digitala möten		4
Genomgång och godkännande av dagordning		5
Genomgång av protokoll från föregående möte		6
Folkhälsobokslut	2020/28	7
"Steget"-Slutrapport	2019/278	8
"Individen i fokus"-Slutrapport	2020/139	9
"Resursgrupp 1-6"- Slutrapport	2019/331	10
"Ung i sinnet"-uppföljning 2020	2019/277	11
"En hälsofrämjande arena"-uppföljning 2020	2020/137	12
"Välkommen på middag"-Uppföljning 2020	2019/324	13
Ekonomisk slutredovisning 2020	2020/28	14
Presentation enkät "Hälsa på lika villkor"		15
"Nattvandring"- Komplettering ansökan 2021	2020/242	16 - 18
Kurser och konferenser 2021		19
Diskussion insatser 2021- Fördelning av ej specificerade medel		20
Information från HSNN och verksamheterna		21
Information från folkhälsostrateg		22
Mötetider 2021		23
Övriga frågor		24

Justering

Utdragsbestyrkande

Folkhälsorådet

**FHR § 1
Val av protokoll justerare**

Robert Yngve (KD) väljs till protokolljusterare.

Justering			Utdragsbestyrkande
-----------	--	--	--------------------

Folkhälsorådet

**FHR § 2
Riktlinjer digitala möten**

Alla närvarande har läst igenom riktlinjerna för digitala möten före sammanträdet.

Justering

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'J. H.' or similar.

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'R.' or similar.

Utdragsbestyrkande

Folkhälsorådet

FHR § 3**Genomgång och godkännande av dagordning**

Ordförande rekommenderar att punkt 13 på dagordningen ” presentation enkät LUPP” stryks från dagordningen på grund av den stora omfattning av resultatet. Att gå igenom stora delar av enkäten hinns inte med inom ramen för sammanträdet och ordförande rekommenderar att LUPP presenteras bitvis till folkhälsorådet vid senare sammanträden. Folkhälsostrategen skickar ut en del av resultat till folkhälsorådet och en mall av enkäten så att rådet kan be om fördjupning av vissa resultat vid senare sammanträden. Ordförande stryker även verksamheterna från punkt 18, ” information från HSNN och verksamheterna” då inga verksamhetschefer närvarar på sammanträdet. Folkhälsorådet godkänner den reviderade dagordningen

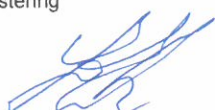
Justering

Utdragsbestyrkande

Aktuell styrelse/nämnd

FHR § 4
Genomgång av protokoll från föregående sammanträdeFolkhälsstrategen går igenom protokollet från föregående sammanträde
2020-11-23.

Justering

Utdragsbestyrkande

Folkhälsorådet

**FHR § 5
Folkhälsobokslut**
Dnr 2020/28**Folkhälsorådets beslut**

Folkhälsorådet beslutar att godkänna uppföljningen av folkhälsoavtalet och lämnar över den till norra hälso- och sjukvårdsnämnden samt kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Enligt avtalet med norra hälso- och sjukvårdsnämnden om gemensamma folkhälsoinsatser i Färgelanda kommun ska en årlig redovisning av folkhälsoinsatser och budget sammanställas och tillhandahållas norra hälso- och sjukvårdsnämnden samt kommunstyrelsen i Färgelanda kommun.

Beslutsunderlag

Uppföljning samverkansavtal folkhälsa Dnr KS 2020/28
Folkhälsostrategen informerar

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen
Norra hälso- och sjukvårdsnämnden

Justering

Utdragsbestyrkande

 Exp 11/2
lt

Folkhälsorådet

FHR § 6 **Dnr 2019/278**
"Steget"-Slutrapport

Folkhälsostrategen informerar från inlämnad slutrapport.

Projektet handlar om att deltagarna efter en programperiod på cirka 20 veckor ska vara i arbete, praktik eller studier. Målgruppen för projektet är ungdomar mellan 16-29 år som inte arbetar eller studerar. Målet var att skapa möjlighet för egen försörjning och välmående till deltagarna samt förhindra att personer hamnar i utanförskap.

Deltagarna i projektet har getts möjlighet att stärka psykologiska och sociala resurser och påverka den egna situationen. Arbetet i projektet följer ett årshjul med sex olika teman som handlar om att deltagarna ska lära känna sig själva, sina behov och vidare utvecklas för att kunna gå vidare med studier eller arbete. Arbetet sker i grupp och på individnivå.

Projektet startade redan under 2019. Under 2020 har något färre ungdomar än tidigare deltagit i insatsen för att säkerställa att avstånd hålls och att ingen trängsel uppstår under covid-19 pandemin.

Det har varit nio deltagare i insatsen under året. Av dessa nio ha fem slutfört insatsen och fyra personer slutför insatsen i februari 2021. Av de fem som slutfört insatsen har alla på något sett ökat sin självständighet och brutit sysslolösheten.

Projektets mål är uppfyllt då deltagarna som slutfört insatsen har kommit ur sysslolösheten på olika sätt. Projektet kommer att fortsätta under 2021 men utan finansiering av folkhälsorådet.

Justering

Utdragsbestyrkande

Folkhälsorådet

**FHR § 7 Dnr 2020/139
"Individen i fokus"-Slutrapport**

Folkhälsostrategen informerar utifrån inlämnad slutrapport.

Insatsen handlade om att öka tillgängligheten kring friluftsområdet Sundsbron. Målgrupp för insatsen var deltagare i kommunens servicelag samt deras arbetsledare. Servicelaget är kommunens resurs för personer som står utanför arbetsmarknaden. Målet med insatsen var att ge deltagarna möjlighet att utveckla sina kompetenser och kunskaper inom röjning, skogsvård, snickeri och målning samt att öka attraktivitet runt sundsbro området.

Insatsens mål är uppfyllt då deltagarna i insatsen har fått med sig kunskaper om skogsrojning samt snickeri och målning som deltagarna kan använda för att få egen försörjning. Området som rustats upp har även blivit mer attraktivt då fler personer vistas där vilket kan leda till ökad fysiska aktivitet för kommuninvånarna.

Efter insatsens slut ligger det med i servicelagets arbetsuppgifter att fortsatt hålla efter och rusta upp runt sundsbro området.

Folkhälsorådet önskar att få ta del av hur många deltagare insatsen har haft under året. Folkhälsostrategen ska ta frågan vidare och informerar rådet vid nästa sammanträde.

Justering

Utdragsbestyrkande

Folkhälsorådet

**FHR § 8 Dnr 2019/331
"Resursgrupp 1-6"- Slutrapport**

Folkhälsostrategen informerar utifrån inlämnad slutrapport.

Insatsen syftar till att fler elever ska fullfölja sina studier och har riktat sig till elever i årskurs 1-6 med behov av särskilt stöd.

Projektet startade 2019 och har fortsatt under 2020 med viss förändring i arbets sätt. Det har under året framkommit vissa svårigheter med undervisningen när eleverna är i en grupp. Det har pågått långdragna konflikter mellan några av eleverna som trots flera försök inte gått att lösa. Detta har lett till att elevernas olika behov i fortsättningen behövt mötas på annat sätt. Istället för att vara på samma ställe så är eleverna utsprida på olika skolor med sin personal. Arbetet har efter att eleverna delats upp på olika skolor fungerat bra. Ett av målen var att eleverna ska kunna återgå till sin ordinarie skola.

Undervisningen för eleverna har skett såväl enskilt som i den klass de tillhör. Fem elever har varit med i projektet under året. De insatser som gjorts har utgått från elevens behov och svårigheter. Alla elever har haft elevassistent eller liknande stöd. Elevhälsoteamet är inkopplat kring varje elev för att stötta lärare och elevassistenter.

Mål och syfte har delvis blivit uppfyllt men en fullt fungerande arbetsform för målgruppen är ännu inte funnen. En lärdom är att det behövs en tydlig organisation för arbetet och att det krävs mycket planering för att tillgodose behoven hos barn som har dessa svårigheter. Projektet kommer fortsätta 2021 på samma sätt som under 2020 men utan finansiering av folkhälsorådet. Planen var att söka finansiering även för 2021 men då arbetsformen ändrats gjordes inte det.

En ledamot vill vid nästa folkhälsoråd få fördjupande information om hur arbetet med resursgruppen har sett ut.

Justering

Utdragsbestyrkande

Folkhälsorådet

**FHR § 9 Dnr 2019/277
"Ung i sinnet"-uppföljning 2020**

Folkhälsostrategen informerar utifrån inkommen årsrapport om hur projektet fortlöpt under 2020 och planeras att fortsätta under 2021.

Målet med projektet är att öka livskvalitén, den fysiska och psykiska hälsan för personer boende på särskilt boende för äldre samt minska upplevelsen av ensamhet och utanförskap i målgruppen. Projektet handlar om att erbjuda deltagarna hälsofrämjande insatser via kultur.

Projektet hann starta under våren med musik på några boenden i kommunen och planering hann göras på andra boenden innan rekommendationer och restriktioner till följd av covid-19 satte aktiviteter paus, då de sker inne på särskilda boenden för äldre. Under sommaren skede spelningar utomhus utanför boenden som en del av projektet i linje med rådande rekommendationer. Nio fysiska kulturarrangemang har genomförts under 2020. Inga digitala arrangemang har kunnat genomföras på grund av att personalen på äldreboenden inte haft resurser/möjlighet att ta emot ”livestreaming. Folkhälsorådet godkände 2020-09-21 FHR § 56 att kvarvarande medel på 40 000 kronor för projektet ska överföras till 2021 så att projektet kan fortsätta under 2021.

Digitala lösningar så som möjligheter för livestreaming ska arbetas vidare med under 2021 inom ramen för projektet för att möjliggöra aktiviteter även under pandemin. Planen är att projektet ska startas upp så snart som möjligt under 2021 och då erbjuda digitala lösningar till en början.

Justering

Utdragsbestyrkande

Folkhälsorådet

**FHR § 10 Dnr 2020/137
"En hälsofrämjande arena"-uppföljning 2020**

Folkhälsostrategen informerar utifrån inkommen information om hur projektet fortlöpt under 2020 och planeras att fortsätta under 2021.

Målgruppen för projektet är barn och unga, från dagisåldern och uppåt men alla är välkomna att delta. Målet för insatsen är att genom arbete med kulturarv, lokalhistoria och hembygd ge unga en förankring och förståelse för historia och dåtiden, som i sin tur ger kunskaper och erfarenheter för nutiden och viktiga insikter inför framtiden. Projektet startad 2020-07-01. På grund av covid-19 har alla aktiviteter fått förläggas utomhus och insatsen har då fått pausats i oktober då vädret stoppade möjligheten för planerade aktiviteter ute. Folkhälsorådet godkände 2020-09-21 FHR § 54 att 36 600 kronor förs över till 2021 så att projektet kan fortsätta under 2021. Då projektet inte använt upp så mycket medel som beräknat under 2020 är 40 999 kronor kvar av medlen från folkhälsorådet.

Covid-19 har haft stor påverkan på möjligheten att genomföra projektet som planerat då aktiviteter inte kan göras inomhus. Detta gör att skolklasser eventuellt inte kan delta i projektet igen förrän sent under våren 2021 eller hösten 2021. Med detta i åtanke har de projektansvariga inkommit med ett förslag om ändring av aktiviteterna inom ramen för projektet. Inom ramen för projektet kan en hälsofrämjande slinga skapas med informations och aktivitets skyltar omkring Blanketorpet. Skyltarna ska innefatta viktig information om natur, kultur och historia i området, varje station ska även innehålla ett rörelse/aktivitetsmoment. Slinga kan användas som ett delmoment med barnen som deltar i projektet och övriga invånare kan också ta del av den på egen hand eller med guidning av hembygdsgårdens frivilliga. Hälften av projektets kvarvarande folkhälsomedel är beräknat att bekosta den hälsofrämjandeslingan. Kostnaden är för skapande av skyltarna samt arbetskostnad.

Folkhälsorådet ställer sig positiva till att en hälsofrämjande slinga skapas då det är inom ramarna för projektet och de kvarvarande medlen kan användas. Folkhälsorådet tar emot informationen om ändringen i projektplaneringen och att mer medel än planerat förs över till att användas under 2021

Justering

Utdragsbestyrkande

Folkhälsorådet

FHR § 12 **Dnr 2020/28**
Ekonomisk slutredovisning 2020**Folkhälsorådet beslut**

Folkhälsorådet beslutar att godkänna den ekonomiska redovisningen för 2020 och skickar den vidare till norra hälso- sjukvårdsnämnden samt kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Norra hälso- och sjukvårdsnämnden ska förutom uppföljningen av insatser ha en ekonomisk uppföljning av folkhälsomedlen.

Folkhälsostrategen går igenom den slutgiltiga ekonomiska uppföljningen för folkhälsomedlen 2020.

Beslutsunderlag

Folkhälsostrategens genomgång
Excelfil med ekonomisk redovisning

Beslutet skickas till

Norra hälso- och sjukvårdsnämnden
Kommunstyrelsen

Justering

Utdragsbestyrkande

Exp
LA 11/2

Folkhälsorådet

FHR § 13
Presentation enkät "Hälsa på lika villkor"

Folkhälsostrategen presenterar delar av resultat från enkäten "Hälsa på lika villkor- 2020" som 229 kommuninvånare i åldrarna 16-65 år svarat på. De resultat som presenteras är de som norra hälso- och sjukvårdsnämnden lyft på kommundialogen i slutet av 2020 samt de resultat där en förändring kan ses över tid för kommunen.

Folkhälsorådet diskuterar de presenterade resultaten. Robert Yngve (KD) lyfter att enligt enkäten har Färgelanda en mindre andel invånare som bedöms ha riskabla alkoholvanor jämfört med hela Västra Götalands region. Mats Berglund (V) påpekar Färgelandas resultat generellt inte sticker ut nämnvärt i jämförelse med hela regionens resultat.

Justering

Utdragsbestyrkande

Folkhälsorådet

**FHR § 14 Dnr 2020/242
"Nattvandring"- Komplettering ansökan 2021**
Folkhälsorådets beslut

Folkhälsorådet beslutar att godkänna ansökan från nattugglorna och bevilja 21 688 kronor insatsen "Nattvandring" med en omfördelning i finansieringen. Kostnaden för inköp av en mobiltelefon beviljas till 2000 kronor, kostnaden för studiebesök beviljas till 2500 kronor och 7000 kronor beviljas till kompletterande föreläsningar och utbildningar. Övriga kostnader beviljas utan ändring, se bilaga 1. Utbetalning av medel sker först då föreningen bildats. Föreningen som bildas bör samarbeta med kommunen när de ser över hur kommunen ska vara involverade i nattvandrarverksamheten.

I sitt beviljande ställer Folkhälsorådet även följande krav; medlen ska användas innan sista december 2021, utbetalning av medlen sker retroaktivt, medlen får enbart användas till det som framkommer i ansökan och i Folkhälsorådets beslut. Sker någon ändring ska Folkhälsorådet godkänna förändringen. För insatsen ska en årsrapport och ekonomisk uppföljning lämnas in vid slutet av 2021.

Folkhälsorådet önskar att delfinansieringen från rådet nämns i all kommunikation och information angående insatsen.

Motivering

Insatsen ligger i linje med Folkhälsorådets prioriterade insatsområde kontroll, inflytande och delaktighet. Då insatsen ger möjlighet för invånare i kommun att vara delaktiga i att öka känslan av trygghet i kommunen och kan ge känslan av tillit för invånarna. Insatsen tilldelas finansiering för uppstart och för att en förankring av nattvandring som koncept ska kunna ske i kommunen. Efter projekttidens slut bör föreningen ha byggts upp så att insatsen kan fortsätta utan vidare finansiering.

Finansiering

Föreningen ansöker om 21 688 kronor från Folkhälsorådet för insatsen. Kostnaderna avser 6000 kronor för en mobiltelefon 1888 kronor för abonnemang till mobiltelefonen eller kontantkort. 4000 kronor för föreläsningar och hyra av buss vid studiebesök hos andra nattvandrare. 1500 kronor för kompletterande utbildningar om t.ex. tecken på narkotika

Justering

Utdragsbestyrkande

 Exp 1/2
LA

Folkhälsorådet

användning och 3000 kronor för lokalhyra vid föreläsningar för föräldrar och ungdomar samt 6000 kronor för annonsering. Föreningen omräknar nedlagd tid för de som deltar i nattvandringen till medel och använder som sin del av finansieringen. Föreningen har beräknat att fyra personer kommer att nattvandra varje helg i sammanlagt 32 timmar med en schablonkostnad på 150 kronor i timmen, vilket blir 4800 kronor sammanlagt varje helg. Under de 52 veckor nattvandringen söker medel för blir detta totalt 249 000 kronor som blir omvandlade till kostnad för nedlagd tid.

Ärendebeskrivning

Den första ansökan angående nattvandring som kom in till folkhälsorådet hade inte tillräckligt med information för att folkhälsorådet skulle kunna ta ett beslut i frågan. Därför lyfts ansökan på nytt då en komplettering av ansökan gjorts. Kompletteringen utgörs främst av ett förtydligande av kostnaderna som ansökan berör.

En eldsjälgrupp i kommunen söker medel från folkhälsorådet för att starta upp en nattvandrarverksamhet i kommunen. Innan en förening startas kommer gruppen fortsatt vara en eldsjälgrupp. Beslutet att vänta med uppstart av föreningen bygger på att de först vill få deltagare och material m.m. Föreningen beräknar att 15 vuxna ska vara med i insatsen. Varje helg ska fyra vuxna nattvandra. Möteslokalen för gruppen är i Färgelanda tätort i ABF:s lokal. Verksamheten ska anpassas utifrån de lokala förutsättningarna och samarbeta med övriga föreningar i Färgelanda kommun.

Målet med insatsen är att skapa en tryggare kommun för alla genom ökat vuxenengagemanget som kan ge stöd och skapa relationer till ungdomar och andra vuxna. Ansökan har tagit hänsyn till barnkonventionen då insatsen handlar om att värna om ungdomars bästa samt att skapa förtroende och dialog.

Beslutsunderlag

Folkhälsostrategens tjänsteskrivelse, 2020-12-30
Folkhälsostrategen informerar, 2021-01-18

Beslutet skickas till

Jeanette Edell Hansson, kontaktperson för ansökan

Justering

Utdragsbestyrkande

 Exp 11/2
LA

Folkhälsorådet

Bilaga 1
Beviljade medel folkhälsorådet

Beskrivning	Beviljade medel folkhälsorådet	Egen finansiering
Mobiltelefon	2000	
Abonnemang/kontantkort	1188	
Studiebesök	2500	
Föreläsning utöver grundutbildning	7000	
Lokalhyra	3000	
Annonser	6000	
Frivillig tid för nattvandring omvandlat till ekonomiska medel*		249 600
Summa:	21 688	249 600

*15 vuxna nattvandrare. 32 timmar per helg: 4 vuxna per helg 32x 150= 4800 kr x 52 veckor = 249 600 kr egen insats.

Justering

Utdragsbestyrkande

 Exp 11/2
LA

Folkhälsorådet

**FHR § 15
Kurser och konferenser 2021**

Folkhälsostrategen informerar om kurser och seminarium som har koppling till folkhälsorådets arbete.

Folkhälsoforum 2021

Norra hälso- och sjukvårdsnämnden anordnar Folkhälsoforum den 12 mars digitalt. Folkhälsoforum riktar sig 2021 till alla i folkhälsorådet, då den digitala lösningen gör detta möjligt.

SKF:s Erfarenhetskonferens 2021

SKF:s erfarenhetskonferens 28-29 januari genomförs digitalt och har tema folkhälsa och demokrati.

Fördjupningsseminarium Hot mot hälsan: pandemi, inter- sektionalitet och hållbar utveckling

Projektet hållbarhetsintegrering i Östergötland bjuder den 5 februari in till fördjupningsseminarium om hur pandemin påverkar hälsan, inter-sektionalitet och hållbar utveckling. Seminariet hålls digitalt.

Ordförande påminner om att regelverket vid deltagande vid möten/seminarier/kurser och konferenser är att folkhälsorådet står för eventuella anmälningskostnader men deltagarnas resekostnader och arvoden tas av respektive kommunen eller regionen. De ledamöter som önskar att delta på seminarier eller liknande rekommenderas att först kontakta sin huvudman angående eventuell ersättning.

Justering

Utdragsbestyrkande

Folkhälsorådet

FHR § 16
Diskussion insatser 2021- Fördelning av ej specificerade medel
Folkhälsorådet beslut

Folkhälsorådet beslutar att 7 500 kronor av de kvarvarande oreserverade medlen ska gå till att köpa in föreläsningen livsviktigt snack från suicid zero. Folkhälsorådet beslutar att bevilja 7 200 kronor av medlen som redan är fördelade för folkhälsoråds fortbildning kan läggas på fortbildning av tre ledamöter i det brottsförebyggande rådet då de kan få möjlighet att ta del av trygghetsdagen 2021.

Ärendebeskrivning

Efter beviljande av projekt "nattvandring" på punkt 14 finns det 48 112 kronor kvar av 2021 års folkhälsomedel att fördela. Ordförande öppnar upp för folkhälsorådet att lägga fram förslag på vad de oreserverade folkhälsomedlen kan användas till.

Folkhälsostrategen lyfter ett erbjudande kommunen har fått från organisationen suicid zero om en kostnadsfri föreläsning riktad mot allmänheten som handlar om förebyggande av suicid. Föreläsningarna som organisationen erbjuder är "våga fråga" och "livsviktigt snack". Om kommunen vill köpa till en föreläsning så att invånarna kan erbjudas båda föreläsningarna kostar detta 7500 kronor. Med grund i att den psykiska ohälsan har ökat nationellt de senaste åren och att covid-19 kan ge ökad psykisk ohälsa rekommenderar folkhälsostrategen att båda föreläsningarna erbjuds till invånarna.

Folkhälsostrategen lägger även fram ett förslag att en del oreserverade folkhälsomedlen kan läggas till att ge möjlighet att fortbilda några ledamöter i det brottsförebyggande rådet. Ledamöter från det brottsförebyggande rådet kan erbjudas att ta del av webbsändningen av trygghetsdagen den 4 februari som handlar om att ge kunskap om hur kommuner kan arbeta kunskapsbaserat i sitt brottsförebyggande arbete. Det brottsförebyggande arbetet har koppling till folkhälsan då det påverkar några av hälsans bestämningsfaktorer. Ordförande lyfter att en del av de medel som redan är fördelade till fortbildning av folkhälsorådet skulle kunna läggas på denna fortbildning av det brottsförebygganderådet istället för de oreserverade folkhälsomedlen.

Justering

Utdragsbestyrkande

Folkhälsorådet

FHR § 17**Information från HSNN och verksamheterna**

Mats Berglund (V) lyfter kritiken som kommit in till regionen från IVO angående vården av covid-19 patienter inom äldreomsorgen. Regionen har svarat IVO på kritiken.

Justering

A blue ink signature, likely belonging to Mats Berglund.

A blue ink signature, likely belonging to Mats Berglund.

Utdragsbestyrkande

Folkhälsorådet

FHR § 18**Information från folkhälsostrateg**

Folkhälsostrategen informerar att hon har fått i uppdrag av kommunchefen att skapa ett utkast på en handlingsplan för kommunens arbete med barnkonventionen. Hur andra kommuner har utformat liknande handlingsplaner för barnkonventionen kommer att vara tillgrund för handlingsplanen. Utkastet till handlingsplanen ska skickas till kommunchefen i april.

Folkhälsostrategen ger folkhälsorådet information om att ungdomsrådet är pausat fram till hösten 2021. Folkhälsostrategen har fått i uppdrag att se över formen för ungdomsrådet och riktlinjer för ungdomsrådets budget.

Justering

A blue ink signature, likely belonging to the chairperson of the health committee.

A blue ink signature, likely belonging to the health strategy officer.

Utdragsbestyrkande

Folkhälsorådet

FHR § 19
Mötestider 2021

Folkhälsorådet beslutar följande sammanträdes datum för 2021.

10 Mars
9 Juni
6 oktober
8 december

Samtliga sammanträden är klockan 13-16.

Justering

Utdragsbestyrkande

Folkhälsorådet

**FHR § 20
Övriga frågor**

Birgitta Mehamedi Örn (C) framför att vid nästa folkhälsoråd så är det av intresse att fråga IFO hur samarbetet med BVC och mödravården fungerar efter att familjecentralen stängt. Birgitta Mehamedi Örn (C) önskar även information angående måendet hos eleverna på högstadiet.

Justering

A handwritten signature in blue ink, likely belonging to the chairperson or a member of the committee.

A handwritten mark or signature in blue ink, possibly a second signature or a specific notation.

Utdragsbestyrkande

1. **Justerare:** Benny Augustsson, Vänersborg

BESLUTSÄRENDEN

2. **Avrapportering internkontrollplan 2020**

Information av Carina Ericson, administrativ chef

Direktionen beslutar

att godkänna avrapporteringen av granskningen avseende den interna kontrollen 2020.

3. **Förslag internkontrollplan 2021**

Information av Carina Ericson, administrativ chef

Direktionen beslutar

att godkänna förslaget på internkontrollplan för 2021.

4. **Arvodesreglemente 2021**

Information av Carina Ericson, administrativ chef

Direktionen beslutar

att godkänna förslag på arvodesreglemente för 2021.

5. **Delegationsordning**

Information av Carina Ericson, administrativ chef

Direktionen beslutar

att godkänna att aktuell delegationsordning gäller tillsvidare.

6. **Principbeslut digital signering**

Information av Carina Ericson, administrativ chef

Direktionen beslutar

att godkänna att kommunalförbundet får använda sig av elektronisk signering av handlingar och dokument som kräver signatur eller underskrift.

7. **Remissvar verksamhetsplan och budget Västkom 2021–2023**

Information av Jeanette Lämmel, förbundsdirektör

Direktionen beslutade
att godkänna förslag till remissvar avseende Västkoms verksamhetsplan och budget

8. Fast förbindelse till Orust

Information av Helen Tisell

Direktionen beslutade
att tillskriva Västra Götalandsregionen om att göra en beställning på en åtgärdsvalsstudie för fast förbindelse till Orust under förutsättning att bifogad avsiktsförklaring undertecknas.

INFORMATIONS- OCH ANMÄLNINGSÄRENDEN

9. Regional transportinfrastrukturplan – Dialog med Västra Götalandsregionen

Information av Kristina Jonäng, Max Falk och Anna Kronvall från Västra Götalandsregionen.

Direktionen beslutade
att anteckna informationen till protokollet.

10. Långsiktig finansiering av Kommunakademien Väst

Information av Ingemar Samuelsson, sammankallande i styrgruppen

Direktionen beslutade
att anteckna informationen till protokollet.

11. Samverkansavtal om Naturbruksutbildning i Västra Götaland

Information av Morgan E Andersson, Mellerud, och Jill Stor, näringslivschef Vänersborg

Direktionen beslutar
att anteckna informationen till protokollet.

12. Kommunalförbundets synlighet i digitala medier 2020

Information av Morgan Ahlberg, kommunikationsansvarig

Direktionen beslutar
att anteckna informationen till protokollet

13. Verksamhetsplan och budget Kommunakademien Väst

Information av Jeanette Lämmel, förbundsdirektör.

Direktionen beslutar
att anteckna informationen till protokollet

14. Aktuella delegationsbeslut

Ingen föredragning av ärendet

Direktionen beslutar
att anteckna informationen till protokollet

15. Rapport från Beredningen för hållbar utveckling (BHU), Västkom och Samrådsorganet (SRO)

Information av Martin Carling, förbundsordförande

Direktionen beslutar
att anteckna informationen till protokollet

16. Övriga ärenden

Inga meddelanden.

17. Meddelanden

Inga meddelanden.

18. Nästa möte

Nästa direktionmöte äger rum den 25 mars.

Kommande möten

6 maj

17 juni

23 september

28 oktober

9 december

/Anteckningar Morgan Ahlberg

RAPPORT, 2020-02-15.

Kommunstyrelsens ordförande

- 20/1, Stygrupp Strategisk samhällsutveckling:**
- Planering process detaljplan och medborgardialog mm.
Medborgardialog näringsliv planeras till den 3 februari, digitalt.
Motsv. för allmänheten planeras under senvåren, beroende på rådande restriktioner.
Nästa möte: 17 mars.
- 25/1, Presidiemöte med Valbohem AB. Se separata minnesanteckningar.**
- 26/1, Arbetsmarknadsgrupp.**
Statistik från arbetsförmedlingen resp Samordningsförbundet Väst, se bifogad rapport.
Diskussion ang Extratjänster mm. Nya uppgifter om färre platser under 2021 innebär försämrade förutsättningar för kommunen att få ut människor i aktivitet istället för försörjningsstöd. Samma kritik från Uddevalla kommun. Frågan återkommer.
- 28/1, Kompetensråd/KiD**
Slutavstämning förstudien Kompetenskluster i Dalsland (KiD). Rapporten presenteras vid möte med Fyrbodals kommun 29/2. Därefter till berörda kommuner och organisationer.
(Rapport planeras till KS i Färgelanda kommun under mars månad)
- 29/1, Möte med Fyrbodals kommunalförbund ang Kompetensförsörjning/Tillväxtmedel**
På initiativ från Fyrbodals kommunalförbund arrangerades en dialog kring de olika initiativen och förslagen för att jobba för stärkt kompetensförsörjning samt höjd utbildningsnivå i Dalsland mm. Campus Dalsland, eDit, KiD, KAV m.fl. Regionen presenterade sin rapport "Det Goda Livet i Dalsland". Workshop genomfördes som tydliggjorde behovet av gemensamma strategier för att nå mesta möjliga nytta med tillgängliga resurser, inkl. andra finansieringar såsom Tillväxtmedel.
- 1/2, BRÅ-styrgrupp, se separata minnesanteckningar.**
Vid mötet fördes diskussion kring ungdomars situation i Färgelanda kommun. Utifrån diskussionen har ett möte kring temat planerats till mars månad, där bl.a. Fryshuset kommer att medverka.
- 3/2, Medborgardialog Näringsliv ang. byggande**
Dialog genomfördes tillsammans med representanter från lokala företag samt andra intressenter. Kommunens planering för planarbetet presenterades och efterföljdes av en diskussion kring möjligheter och hinder för utveckling av våra samhällen (fokus Färgelanda tätort vid detta möte). Interesse för fortsatt dialog kring frågorna visades. Företagen bjöds även med att delta vid dialog med allmänheten som planeras.
- 9/2, Möte hos Svenska Kyrkan**
Representanter från Kommunstyrelse och Socialnämnd, med förvaltning, inbjöds till Färgelanda församling för ett samtal kring hur och på vilket sätt vi kan samverka och bistå för att hjälpa utsatta människor i behov av stöd. Församlingen beskrev sitt

arbete, bl.a. "Rut-hjälpen" samt det arbete man bidragit med under det senaste året till behövande som saknar möjlighet att göra egna inköp av förnödenheter. Kring det sistnämnda har även kommunen bidragit, genom att anhörigstödare och säkerhetssamordnare deltagit i samordning av beställningar.

9/2, Styrelsemöte DTAB AB.

Årsredovisning. Resultat 2020: 17 473

Beslut om ansökan om medel från Tillväxtverket för projekt "Digital Mässa" med fokus på naturturismen i Dalsland, tema enl. tidigare beslutat koncept "Tillbaka till naturen".

10/2, Pensionärsråd, separata minnesanteckningar kommer att tillsändas KS.

Första digitala pensionärsrådet genomfördes. Kommunen besvarade frågor från pensionärsföreningarna avseende ekonomi, äldreomsorg, broddar, busskort, lokaler mm. Information kring nya beslutade riktlinjer för färdtjänst presenterades. Träffpunkter lyftes på nytt och gavs som medskick till föreningarna för fortsatt dialog vid kommande möte, utifrån behov liksom frågeställningen "Hur skulle träffpunkter samt en samverkan kring dessa kunna se ut i Färgelanda kommun?"

10/2, Dialogmöte ang Dammen i Stigen.

Dialog mellan berörda fastighetsägare, kommunen, länsstyrelsen och vägförening kring dammen i Stigen. Tillståndsprocess avseende kraftstationerna pågår under 2020 i regi av berörda fastighetsägare. Frågan om dammen påverkas av resultatet av processen. Intresse finns från flera berörda att finna lösningar för att göra i ordning samt bedriva skötsel i området. Fortsatt dialog kring tillståndsprocessen förs separat. Nytt möte med intressenter i området planeras under våren.

11/2, Fyrbodals kommunalförbund. Se separata minnesanteckningar.

Vid tangenterna,

Tobias Bernhardsson

**Minnesanteckningar förda vid möte med Brottsförebyggande rådet,
arbetsgrupp**

Plats och tid: Färgelanda kommunhus, framsteg samt digitalt via
GoToMeeting, måndag 25 januari klockan 13.00 - 14.52

Närvarande:

Kenneth Carlsson (L), ordförande

Linda Andersson, folkhälsostrateg

Tony Bengtsson, kommunpolis digitalt via GoToMeeting

Wiveca Forsberg Doyle, rektor Valboskolan 7-9 digitalt via GoToMeeting
fram till och med punkt 7

Hans Därnemyr, förbundschef NÄRF digitalt via GoToMeeting fram till
och med punkt 4

Andreas Widekärr, Svenska kyrkan Färgelanda digitalt via GoToMeeting

Ej närvarande:

Maria Andersson, tillförordnande IFO-chef

Elisabet Niklasson, säkerhetssamordnare

Skrev anteckningarna:

Linda Andersson
Folkhälsostrateg

**Godkända 2020-01-27 via epost
av:**

Kenneth Carlsson (L)
Ordförande

1. Genomgång av dagordningen

Ordförande går igenom dagordningen. Folkhälsostrategen föreslår att punkt 4 flyttas ner och att en ny punkt, ”genomgång av statistik från NÄRF och polisen 2020” läggs som punkt 4. Detta då förbundschefen på NÄRF inte kan delta längre än till klockan 13.30. Då Rektorn på Valboskolan 7-9 inte kan delta längre än till kl.14.15 föreslår folkhälsostrategen även att punkt 7 ”aktuellt i verksamheterna” flyttas upp till punkt 5.

BRÅ arbetsgrupp godkänner ändringarna i dagordningen.

2. Riktlinjer digitala möten

De närvarande har läst igenom riktlinjer för digitala möten innan mötet. Ordförande beslutar att för framtida BRÅ möten behöver inte riktlinjerna för digitala möten gå med ut i kallelsen.

3. Genomgång av minnesanteckningar från senaste mötet med arbetsgruppen (2020-12-07)

Minnesanteckningarna från föregående möte med arbetsgruppen läses igenom.

4. Genomgång av statistik från NÄRF och polisen 2020

Förbundschefen på NÄRF går igenom den operativa statistiken för hela NÄRFs område för 2020 och visar antalet larm uppdelat på olika uttryckningskoder. Sedan 2016 har antalet uttryckningar för brand i fordon ökat över tid i hela NÄRFs område. Brand i fordon har även blivit vanligare i Färgelanda med åren.

Statistik som sticker ut för 2020 är exempelvis att antalet larm gällande trafikolyckorna hade en markant nedgång under våren. Det finns inget vetenskapligt underlag till orsaken men en trolig orsak är covid-19 pandemin då den gör att färre personer är ute i trafiken. En ökning i antalet suicidlarm syns tydligt under 2020. I suicidlarmen är inte enbart omkomna vid suicid inräknade utan en större del av de larmen är suicidförsök. Även när det kommer till suicidlarm är pandemin en trolig orsak till ökning även om det inte är vetenskapligt bevisat. Ökningen av suicidlarm syns för räddningstjänsten nationellt under 2020.

Kommunpolisen informerar om att även polisen ser en ökning av larm med händelsekod suicid. I västra Fyrbodal har antalet suicidlarm till polisen dubblerats under 2020 jämfört med 2019. I Färgelanda syns en ökning av anmälda brott under 2020 då 824 brott anmäldes i jämförelse med 597 anmälda brott under 2019. Kommunpolisen påtalade att statistiken gäller alla anmälda brott, vissa av dessa anmäla brott anses inte vara egentliga brott. Juli till augusti 2020 syns en markant ökning av brott i Färgelanda. Polisen gjorde då insatser för att minska brotten vilket gett effekt och statistiken är nu nere på nivåer liknande samma period 2017.

Rektorn på Valboskolan undrar om polisen kan se orsaken till ökning av anmälda brott i Färgelanda. Kommunpolisen meddelar att det beror både på att personer är mer anmälningsbenägna nu än tidigare vilket är bra då även små brott anmäls, men tyvärr beror ökningen också till viss del på att brotten i sig har ökat.

Trafikbrott har under 2020 legat på ungefär samma nivå som förgående år. En ökning kan ses i antalet anmälda fall av skadegörelse och bedrägeribrott. Nationellt sett ser polisen att brotten förändrats på grund av covid-19. Folkhälsstrategen flikar in att i samband med pandemin har personer nationellt drabbats av bedrägeri försök kopplat till covid-19 provtagning och vaccination. Kommunpolisen informerar om att när det kommer till bedrägerier är det den sortens bedrägerier som handlar om att försöka få personer att lämna kontouppgifter som är vanligast nationellt. Folkhälsstrategen lyfter att kommunen har fått information om att invånare drabbats av bedrägeriförsök relaterade till sotning och genom NÄRF informerat invånarna via kommunens Facebook. Ordförande undrar hur kommunen arbetar med informations spridning t.ex. om bedrägerier i närområdet. Folkhälsstrategen informerar om att kommunen sprider information om t.ex. bedrägerier till kommuninvånarna via kommunens Facebook och hemsida. Ordförande lyfter att kanske kan tidningen Dalslänningen "total på dal" användas för att sprida liknande information för att nå ut med information till fler.

Ordförande undrar om polisen kan se en ökning av anmälda brott angående brott i nära relation. Kommunpolisen informerar om att denna sorts anmälningar gick ner i början av 2020 men då brott i nära relation ofta inte anmäls direkt är det svårt att säga om pandemin påverkar dessa brott.

5. Aktuellt i verksamheterna

Valboskolan 7-9

Rektorn på Valboskolan 7-9 informerar om att pandemin har påverkat skolans arbete till stor del under hösten. Från den 23/11 har skolan varit delvis nedstängd och bedrivit distans- och fjärrundervisning. Elever med behov av att vara fysiskt på plats i skolan har fått vara på plats i skolan. Elevhälsan har arbetet på fortsatt under pandemin men även de på distans. Rektorn upplever att under omständigheterna har fjärr- och distansundervisningen fungerat bra.

Innan distans- och fjärrundervisning sattes in på grund av covid-19 var det stökigt på skolan under hösten med konflikter mellan elever. Rektorn ser ett behov av en mötesplats i kommunen där ungdomar och vuxna kan mötas. Ordförande beslutar att frågan angående vad som kan göras för att minska oroligheter bland ungdomar ska lyftas på BRÅ styrgruppsmöte den 1 februari. Rektorn på Valboskolan ska bjudas in att delta i diskussionen på styrgruppsmötet.

Polisen

Kommunpolisen meddelar att polisen redan påbörjat arbetet enligt medborgarlöftet 2021 även om det inte antagits av BRÅ styrgrupp och kommunstyrelsen än.

Svenska kyrkan

Kyrkohedern informerar om att kyrkans arbete påverkas mycket av pandemin. Kyrkans öppettider har förlängts så att besök ska kunna göras utan att maxantalet överskrids. Kyrkans personal försöker arbete på nya sätt för att anpassa verksamheten till pandemin. Barn och ungdomsverksamheten ska försiktigt startas upp på nytt.

6. Uppföljning 2020- Handlingsplan lokala brottsförebyggande rådet 2020-2022 Dnr/KS 2019/315

Handlingsplanen för BRÅ 2020-2022 ska följas upp årligen och presenteras för styrgruppen.

Folkhälsostrategen går igenom de delar av den slutgiltiga uppföljningen av arbetet med handlingsplanen för 2020 som

kompletterats från förra arbetsgruppsmötet 2020-12-07 då information från polisen lagts in i uppföljning. Arbetsgruppen har inget att tillägga uppföljningen och skickar den vidare till styrgruppen.

7. Uppföljning- Medborgarlöfte 2020 Färgelanda kommun

Dnr/KS 2109/318

Medborgarlöftet ska årligen sammanställas och informeras till kommunstyrelsen.

Folkhälsostategen går igenom de delar av den slutgiltiga uppföljningen av medborgarlöftet för 2020 som kompletterats från förra arbetsgruppsmötet 2020-12-07 då information från polisen och samhällsutvecklingskontoret lagts in i uppföljning. Arbetsgruppen har inget att tillägga uppföljningen och skickar den vidare till styrgruppen.

8. Information från folkhälsostateg

Folkhälsostategen informerar om att ett projekt som handlar om att starta upp nattvandring i kommunen under 2021 har fått delfinansiering av folkhälsorådet. Uppdraget att se över kommunens delaktighet i nattvandring ligger för tiden för mötet hos socialchefen.

Under hösten 2020 genomfördes undersökningen LUPP, lokal uppföljning av ungdomspolitiken på Valboskolan 7-9. Delar av resultatet som kan vara av intresse för BRÅ kommer att presenteras av folkhälsostategen uppdelat under 2021.

Folkhälsostategen går igenom de resultat som berör BRÅs arbetsområde i enkäten "hälsa på lika villkor" som genomfördes i kommunen 2020. Resultat redovisas för frågor gällande ANDT, trygghet samt hot och våld. Folkhälsostategen informerar även om lägesbilden och eventuella konsekvenser av covid-19 pandemin i länet som är framtaget av länsstyrelsens i Västra Götaland. Folkhälsostategen avslutar med information om seminarium och kurser som sker under våren som kan vara av intresse för arbetsgruppen.

9. Trygghetsdagen 2021

Folkhälsostrategen informera om trygghetsdagen den 4 februari 2021 och om att folkhälsorådet har beslutat att finanserna att tre ledamöter från BRÅ kan delta på trygghetsdagen om möjlighet finns. Vilka ledamöter som kan delta ska tas upp på BRÅ styrgruppsmöte den 1 februari 2021.

Kort rapport från Medlemssamråd med Kommuninvest (KI), 2021-01-26.

x/ Överskott 2020 på 225 Mkr

x/ Kommunerna uppmanas att agera i ärende RISKSKATT som föreslås införas 1/1-22. Detta drabbar KI extra hårt och kommer att bidra till dyrare lån. Andra ekonomiinstitut drabbas inte på samma sätt. KI agerar med SKR i frågan. Rekommenderas avge remissvar.

x/ Förslag föreligger om att ge ränta på insatskapital på 2% (Reporäntan + 2%) = 145 Mkr.

x/ Ränta + återbäring kommer att ge 3,5 baspunkter i genomsnitt beroende på hur stor andel av lånekapital som kommunen har.

x/ Frågeställning kring valberedningens arbete gällande ordförande och vice ordförande i föreningen. Ordförande från någon av de partier som ingår i regeringsunderlaget och vice ordförande från oppositionen.

x/ Om intresse finns för kommunens "riskvärde" kan man tala med kommunens kundansvarige på KI. Besked ges om eget riskvärde – inte andra kommuners.

X/ Info om Produkter, Processer och Personal (se bif. Fil)

/Kenneth Carlsson

Delgivning

Utskriftsdatum: 2021-02-18**Utskriven av:** Josefine Blid

Diarieenhet:	Kommunstyrelsen
Riktning:	Alla
Datum:	2021-01-21 - 2021-02-18
Notering:	Meddelande KS 20210224

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Ärendemening	
13870	K	BRÅ arbetsgrupp mötesanteckningar 210125	Linda Andersson
2021-01-29			Kommunledningskontoret
14094	K	BRÅ styrgrupp MT 210201	Linda Andersson
2021-02-18			Kommunledningskontoret
14095	K	Protokoll FHR 210118	Linda Andersson
2021-02-18			Kommunledningskontoret
14096	K	Fyrbodal - Direktionsmötet i korthet 210211	Josefine Blid
2021-02-18			Kanslienheten
14098	K	KSO RAPPORT 20210215	Josefine Blid
2021-02-18			Kanslienheten
2021.238	I	Antagen Verksamhetsplan och budget 2021 Kommunakademin Väst (Styrgruppen 20201208 § 825 och 827)	Katrin Siverby
2021-01-21		Fyrbodals Kommunalförbund	Ekonomienheten
KS 2020/170		Fyrbodals Kommunalförbunds Verksamhetsplan och budget 2021-2023	
2021.246	I	Kort rapport Medlemssamråd med Kommuninvest 20210126	Katrin Siverby
2021-01-26		Kommuninvest	Kommunledningskontoret

Delegeringsbeslut

197

Utskriftsdatum: 2021-02-18

Utskriven av: Josefine Blid

Diarieenhet:	Kommunstyrelsen
Beslutsfattare:	Alla
Kategori:	Alla
Beslutsinstans:	Kommunstyrelsen
Sammanträdesdatum:	2021-02-24
Sekretess:	Visas ej

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
2021.181	Attestuppdrag Barn och utbildning från 20201220 (Central området, Särskola, Grundskola Högsäter och Ödeborg, Förskola Norr och Söder, Valbo Höjden F-6, Förskola Tätort, Valbo 7-9, Vuxentutbildning, Ledning och icke kommunal verksamhet)	Katrin Siverby §
2021-01-20		Katrin Siverby
KS 2021/1	Attestuppdrag enligt 5 § Attestreglementet	Lars Bäcker
2021.186	Tilläggsavtal avseende Ändring av loggar och backup (IDA-S-0064/20)	Katrin Siverby §
2021-01-11	IDA Infront AB	Katrin Siverby
KS 2019/383	Samverkansavtal för E-arkiv Väst	Per Wahlén
2021.242	Tilläggsavtal IT-Fabriken AB hösten 2020 avseende kategorisering av system samt hantering av olika scenarios Fas 2 E-arkiv	Per Wahlén §
2021-01-20	IT Fabriken Sverige AB	Per Wahlén
KS 2020/58	Avtal avseende Förvaltning E-arkiv 20200214-20260920; IT Fabriken Sverige AB	Per Wahlén

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Datum och tid: onsdag 17 februari 2021, kl. 08:30-10:00

Plats: Kommunkontoret, konferensrum Beredskap

Beslutande:

Tobias Bernhardsson (C) Ordf.

Kenneth Carlsson (L) t.jg.

ersättare för Linda Jansson (M)

Ulla Börjesson (S)

Närvarande ej tjänstgörande ersättare:

Urban Henriksson (S)

Övriga närvarande:

Se nästa sida

Eventuella jäv och ersättares tjänstgöring vid jäv anges i respektive paragraf

Utses att justera:

Ulla Börjesson

Justeringsplats och tid:

Kommunkontoret 2021-02-18
kl.08:30

Paragrafer 26-37

Underskrifter

Ordförande:

Tobias Bernhardsson

Justerare:

Ulla Börjesson

Sekreterare:

Josefine Blid

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.

Beslutsorgan: Kommunstyrelsens arbetsutskott

Sammanträdesdatum: 2021-02-17

Anslaget sätts upp: 2021-02-19

Anslaget tas ned: 2021-03-13

Protokollet förvaras på kommunkontoret

Underskrift

Josefine Blid

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Innehållsförteckning

§ 26	Ändringar på föredragningslistan		4
§ 27	Detaljplan Dyrtorp 1:3	2019/98	5
§ 28	Kulturpolitiskt nätverk i Fyrbodals kommunalförbund, representant från Färgelanda kommun	2021/43	6 - 7
§ 29	Regional Handlingsplan för friluftsliv i Västra Götalands län (507-53826-2020)	2020/293	8
§ 30	Medborgarlöfte 2020-2021 Färgelanda kommun	2019/318	9
§ 31	Medborgarlöfte 2021 Färgelanda kommun	2020/291	10
§ 32	Folkhälsobokslut	2020/28	11
§ 33	Handlingsplan lokala brottsförebyggande rådet 2020-2022	2019/315	12 - 13
§ 34	Riktlinje för Brottsförebyggande rådet (BRÅ) i Färgelanda kommun	2019/200	14
§ 35	Färgelanda ungdomsråd 2021		15 - 16
§ 36	Informationsärenden direkt till KS		17
§ 37	Övriga frågor		18

Justering

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Övriga närvarande:

Katrin Siverby, kommunchef

Kristina Olsson, ekonomichef

Tünde Pettersson, avdelningschef Samhällsutveckling §§ 26-29

Anna-Lena Sörensson, planingenjör §§ 26-29

Sebastian Svensson, mark- och exploateringshandläggare §§ 26-29

Linda Andersson, folkhälsostrateg §§ 30-35

Josefine Blid, nämndsekreterare

Justering

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsens arbetsutskott

KSAU § 26
Ändringar på föredragningslistan

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Följande förändringar görs på dagens föredragningslista:

Tillägg till dagens agenda är aktuell information av Covid-19 som föredras under punkten övriga frågor.

Justering

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsens arbetsutskott

KSAU § 27 Dnr 2019/98
Detaljplan Dyrtorp 1:3

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Informationen läggs till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Avdelning Samhällsutveckling presenterar nuläget i ärendet. Dialog förs kring gamla beslut, kalkyler och externa aktörers påverkan i frågan. Det är planerat för möte med trafikverket, vilket kommer att klargöra många frågetecken som kvarstår. Ärendet kommer att fortsätta beredas och återkopplas efterhand.

Beslutet skickas till
Avdelningschef Samhällsutveckling
Diariet

Justering

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsens arbetsutskott

KSAU § 28 Dnr 2021/43
Kulturpolitiskt nätverk i Fyrbodals kommunalförbund, representant från Färgelanda kommun

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunstyrelsen beslutar att utse Kenneth Carlsson som Färgelanda kommuns politiska representant till Fyrbodals kommunalförbunds politiska kulturnätverk.

Yrkande

Tobias Bernhardsson (C) yrkar för att Kenneth Carlsson (L) ska utses som representant för nätverket.

Ulla Börjesson (S) har inget att erinra förslaget.

Propositionsordning

Arbetsutskottet godkänner att proposition ställs på Tobias Bernhardssons (C) yrkande. Efter ställd proposition finner ordföranden att arbetsutskottet beslutat enligt yrkandet.

Ärendebeskrivning

Färgelanda kommun erhöll den 14 januari 2021 mail från Fyrbodals kommunalförbund om politiskt kulturnätverk till medlemskommunerna i Fyrbodal.

Enligt protokoll från förbundets direktionmöte 2019-02-14, § 7, avser Fyrbodals kommunalförbund att starta upp ett nätverk för politiska företrädare inom det kulturpolitiska området.

På uppdrag av direktionen ombeds kommunen att utse en representant med ansvar för kulturpolitiska frågor, exempelvis ordförande i kulturnämnden eller motsvarande, som ska delta i nätverket.

Beslutsunderlag

Skrivelse från Fyrbodals kommunalförbund, 2021-01-13

Tjänsteskrivelse, 2021-02-11

Avdelning Samhällsutveckling informerar

Justering

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Beslutet skickas till

Fyrbodals kommunalförbund
Avdelningschef Samhällsutveckling
Kommunstyrelsen
Diariet

Justering

Utdragsbestyrkande

KSAU § 29 Dnr 2020/293
Regional Handlingsplan för friluftsliv i Västra Götalands län (507-53826-2020)

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att godkänna och lämna bilaga 1 som sitt eget remissvar.

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att delegera till chefen för Sektor Samhällsutveckling att skicka in remissvaret.

Ärendebeskrivning

Länsstyrelsen Västra Götaland har tagit fram ett förslag till en regional handlingsplan för friluftsliv i länet. Utkastet på handlingsplanen är det första steget att försöka ge en nulägesbild och samla vilka åtgärder som behövs för att förverkliga friluftslivspolitikerna i Västra Götalands län. För att få en helhetsbild över länets friluftsliv önskar Länsstyrelsen få kommunernas synpunkter och kompletterande förslag på åtgärder.

Beslutsunderlag

Beslut KS 2021-01-27 § 11
Remissförslag, 2020-12-08
Svar till remiss, 2021-01-12
Tjänsteskrivelse, 2021-02-02

Mark- och exploateringshandläggare informerar

Beslutet skickas till

Mark- och exploateringshandläggare

Kommunstyrelsens arbetsutskott

**KSAU § 30 Dnr 2019/318
Medborgarlöfte 2020-2021 Färgelanda kommun**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunstyrelsen beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Enligt medborgarlöftet ska en sammanställning av aktiviteterna göras i slutet av året och informeras till kommunstyrelsen.

Medborgarlöftet för 2020 fokuserade till stor del på att skapa en god trafikmiljö och på ökad polisiär närvaro och synlighet. Aktiviteter för drogprevention, minska skadegörelse och klotter, blåljusdagen för elever i årskurs 8 samt arbeta med att öka utbudet av aktiviteter för ungdomar var även delar av medborgarlöftet.

I medborgarlöftet för 2020 är alla aktiviteter förutom tre punkter genomförda. Blåljusdagen med elever i årskurs 8 blev inställd på grund av covid-19 och "arbete för ett bra och brett utbud av aktiviteter för ungdomar i kommunen" kunde inte uppfyllas på grund av fritidsgårdens nedläggning och covid-19. "Arbeta för att införa arbetsmetod för att följa och åtgärda klotter, skadegörelse och andra incidenter som stör den upplevda tryggheten" har inte genomförts under året men planeras att startas upp under 2021. Både Blåsljusdagen och "Arbeta för att införa arbetsmetod för att följa och åtgärda klotter, skadegörelse och andra incidenter som stör den upplevda tryggheten" är en del av medborgarlöftet 2021.

Beslutsunderlag

Sammanställning uppföljning, 2021-02-05
Tjänsteskrivelse, 2021-02-05

Folkhälsostrategen informerar

Beslutet skickas till
Brottsförebyggande rådet
Folkhälsostrateg
Kommunstyrelsen
Diariet

Justering

Utdragsbestyrkande

**KSAU § 31 Dnr 2020/291
Medborgarlöfte 2021 Färgelanda kommun**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna förslaget till medborgarlöfte för Färgelanda kommun 2021.

Ärendebeskrivning

Medborgarlöfte är en modell som syftar till att öka tryggheten för medborgarna i kommunen och bygger på samverkan mellan polisen och kommunen.

Medborgarlöftet utformas från lokal lägesbild och medborgardialog. Folkhälsostrategen, säkerhetssamordnaren och kommunpolisen genomförde en medborgardialog under oktober. Dialogen genomfördes i Högsäter och Färgelanda. Under dialogerna gavs medborgarna möjlighet att fylla i en enkät för att framföra sina synpunkter. En länk till enkäten låg även ute på kommunens Facebook och hemsida i tre veckor.

Majoriteten av de som fyllde i enkäten upplever sig vara trygga i kommunen men Färgelanda centrum lyftes fram som en plats där otrygghet upplevs. Förslag från medborgarna på åtgärder för att öka tryggheten var polisiärnärvaro och arbete med att förebygga inbrott och stölder. Medborgarna lyfte bland annat att samarbete och samverkan med grannar skapar trygghet.

Beslutsunderlag

Förslag medborgarlöfte, 2020-12-09
Tjänsteskrivelse, 2020-11-04

Folkhälsostrategen informerar

Beslutet skickas till

Brottsförebyggande rådet
Folkhälsostrateg
Säkerhetssamordnare
Kommunpolis
Kommunstyrelsen
Diariet

**KSAU § 32
Folkhälsobokslut**

Dnr 2020/28

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunstyrelsen beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Enligt avtalet med norra hälso- och sjukvårdsnämnden om gemensamma folkhälsoinsatser i Färgelanda kommun ska en årlig redovisning av folkhälsoinsatser och budget sammanställas och tillhandahållas norra hälso- och sjukvårdsnämnden samt kommunstyrelsen i Färgelanda kommun.

Folkhälsorådet fokuserade under året på fyra prioriterade insatsområden enligt de prioriterade insatsområdena för folkhälsorådet 2020-2023, *det tidiga livets villkor, kunskaper kompetens och utbildning, levnadsvanor och kontroll inflytande och delaktighet*. De projekt som beviljades medel under 2020 hade tydliga kopplingar till de prioriterade insatsområdena. Folkhälsorådet beviljade medel till sex stycken olika projekt, projekten har drivits både inom kommunens sektorer och i civilsamhället.

Beslutsunderlag

Budget redovisning, 2021-01-18
Uppföljning samverkansavtal, 2021-02-05
Tjänsteskrivelse, 2021-02-05

Folkhälsostrategen informerar

Beslutet skickas till

Folkhälsorådet
Kommunstyrelsen
Diariet

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Diariet

Justering

Utdragsbestyrkande

**KSAU § 35
Färgelanda ungdomsråd 2021**

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunstyrelsen beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Färgelanda ungdomsrådet startades 2017. Ungdomsrådet har haft sammanträde två gånger i månaden. Ungdomsrådet ska träffa politiken en gång per termin. Ungdomsrådet har informerat och lyft frågor om närmiljön i KSAU. Till exempel informerade ungdomsrådet om att skateparken var undermålig och att gatubelysning behöver ses över, 2019-11-20 UR § 52.

Ungdomsrådet har sedan starten 2017 planerat och genomfört aktiviteter för ungdomar i kommunen med stöttning av fritidsgården i utförandet av aktiviteterna. Aktiviteter som ungdomsrådet genomfört är exempelvis lovaktiviteter så som jul och sommarfester. Ungdomsrådet var även delaktiga vid invigningen av cykelvägen till Stigen.

Kommunfullmäktige beslutade 2020-04-15 § 36 att avveckla fritidsgården. Detta beslut påverkar ungdomsrådet som organisation då det utan fritidsgården i nuläget inte finns någon som kan ge praktiskt stöttning vid genomförandet av planerade aktiviteter. Utan möjlighet till genomförande av aktiviteter försvinner en del av ungdomsrådets genomslagskraft då upplevelsen av påverkan blir mindre påtaglig för rådet.

Under hösten 2020 och våren 2021 har ungdomsrådet inte startat upp. För att starta upp ungdomsrådet behöver en ny värvning av medlemmar göras. Då ungdomsrådets står utan möjlighet till genomförande av aktiviteter försvinner en stor del av rådets uppdrag och därför har ingen nyvärvning av medlemmar till rådet skett. Kommunledningsgruppen har gett i uppdrag till folkhälsostrategen att i samråd med ungdomar se över hur formen för ungdomsrådet kan se ut utan stöttning av fritidsgården i. Under våren 2021 kommer strukturen för ungdomsrådets arbete ses över och en nystart planeras till hösten 2021.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, 2021-02-03
Folkhälsostrategen informerar

Justering			Utdragsbestyrkande
-----------	--	--	--------------------

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Beslutet skickas till
Folkhälsostrategen
Kommunstyrelsen
Diariet

Justering

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsens arbetsutskott

**KSAU § 36
Informationsärenden direkt till KS**

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslut

Informationen läggs till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Tobias Bernhardsson (C) föredrar kort kring de informationsärenden som är aktuella till kommande kommunstyrelse 2021-02-22:

- Strategi för långsiktig utveckling i Dalsland, Dalsland det goda livet
 - Projekt – Kretslopp LOVA
 - Kommuninvest
 - Utökning av resurser inom arbetsmarknads- och integrationsenheten (AMI)
-

Justering

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsens arbetsutskott

KSAU § 37

Övriga ärenden

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Informationen läggs till handlingarna.

Ärendebeskrivning

Kommunchefen presenterar aktuellt läge kring Covid- 19.

- Det är fortfarande stabsläge, vilket innebär att det är möte varje morgon med avstämningar. Presskonferenser och övriga samverkanskonferenser följs kontinuerligt.
- Hög andel av både brukare och personal inom omsorg har vaccinerat sig, över 90 %. Dos två avslutas och ges under denna vecka till personalen inom omsorg.
- Lugnt läge i övrigt

Kommunchefen återkopplar i inkommen fråga avseende att slippa betala egendomsskatt och kommunala avgifter för fastighet som ägaren inte kunnat nyttja på grund av pandemin.

Tobias Bernhardsson (C) återger kort information i ärendet kring Rådanefors, det är ägarsamråd på fredag.

Justering

Utdragsbestyrkande